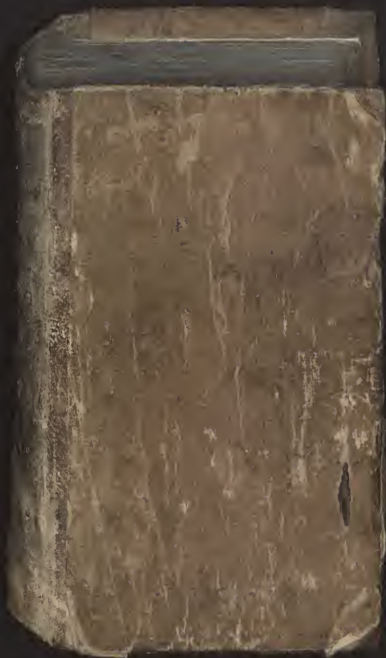

CATECHISMUS
Edur
Son / Einfolld
og lios Utskijring Christele-
gra Fræda / sem er Grundvollur
Trwar vorrar / og Salu
hialpar Lærdoms.

Ap þeim hellstu Greinum hei-
lagrar Ritningar / heñar Historium
z Bevijsingum samañtekeñ / Gu-
de Almattugum til Lofs og
Dyrdar / eñ Almægan
um til Gagns og
Gooda.

A HOOLUM /
Pryckt j añad siñ af Hendrick Kruse

Anno
M. DC. LXIX.

Joh. 3. v. 14. 15.
So s Moyses vpphafde Hoggorminn
Eydemorku/ Lyka byrir Mansins Sy
ne ad vpp hefiast/ ad aller þeir er a hann
trua fortapest eige/ helldur ad þeir hafe
eilijft Lijf.

NN þo marger merkeleger Meñ og Dirwplærder hafe j Latinu og Þysku mæle merkelegar Vtskyringar giort og skrifad yfer Höfudgreiner Christelegs Lærdoms/ sem nefnest Catechismus/ Þa hefur mier þesse Vtskyring ecke sijdst j Gied falled/ vegna þess ad hun er miøg rijk af goodum Greinum og Epterdæmum heilagrar Ritningar/ huar af þeir Einfølldu ⁊ lijtt lærdu meiga fa tuofallda Gagnsemd/ Fyrst/ Ad læra og skilia riettelega þenn̄ añ hæleita Himneska Lærdom/ Þar næst ad giøra sier kunnugar þær Greiner og all mørg Maaltæke Ritningareñar/ sem hier standa. Og sañlega kañ ecke ad vera liosare nie betre Vtskyring enn su/ ad wtleggia Ritning med Ritningu/ so meiga hellst einfølldum og lijtt lærdum kuñugar og skillanlegar verda goodar Greiner og Maalstæke þau j Bibliuñe standa/ Lijka eirnenn Historiur og Epterdæme/ sieu þaug good eda þar a mote/ Huiad so skrifar S. Paall ad huad hellst j Ritninguñe er skrifad/ þad er skrifad oss til Lærdoms (ad vier fylgium

þui gooda eñ þordast þad vonda)

Kunnugt er goodum Mønnum/ ad eg hefe i vmlideñ Ar lated nockra Bækling a Prent wtganga/ aþ þui eg hugde ad allmarger mundu Guds Orde og goodum Lærdome giegna vilia. Hvørke heþ eg lated prenta Søgur nie Æþentijr/ eda þad annad sem Veralldlegañ Frodleik og gamansamar Skiemtaner heþur jñe ad hallda Hvad kann skie Meñ heþdu giarnañ kosed allvygda) helldur alleinasta nytsamlega Bæklinga af Guds Orde tekna og wtdregna/ huar aþ eg meinte Meñ skylldu mega brædast i sañre Guds kyñingu/ og vpp vekiast til Jdranar og Otta Drottins/ og ad þacka Gude aþ Hiarta/ þyrer hans heilaga Ord sem hann heþur oss gieþed i þessu þatæka Lande/ og ysta Heimsins Vtkialka. Enn hvørnenn þad er þackad/ huørnenn þad er medteked/ huørnenn þui er epter breytt og lifad/ þad veit eiñ Gud og þad ma þyrer hønum klagad vera. Enn samt eiga Ervlynder Ordsins Þienarar ad giora Skylldu sijns Embættis/ huør j sijnu Kalle og sinne Stiett/ ad kiefie

kienna/predika/ straffa/ aminna og hooka med allre Þolenmæde og Vndervijsan huart helldur þad skiedur j Tijma eda Otijma/ 2 Tim. 4. Og þo Syner þessa Heims sem sockner eru j Astundan Fiedrættar Agirndar og annarar Vmhyggiu Vroskapar lagsins / hugse ecke annad en̄ vm þe nann Heim/Gots og Garda/ Munn og Maga/Kyr og Ær/þa eiga Guds Ords þienarar ecke ad leckast/ helldur giora sitt Embætte/og gieſa sig ecke þar ad þo marger þorsmæe Orded af þeim sem heilster eru. Þad heſur so geinged til/ og so vill þad ganga enn nu sem S. Pall skrifar/1 Cor. 1. Ad þeir megtugu/ Rijku og þeir ættstoru þeir skeyta ecke vm Ordid/ en̄ þeir Fattæku og einfolldu/ þeir med taka þad og þiggia/og þacka Gude fyrer þad. Og vijdast eda j velflestum Stodum eru þeir sem þad elska/og læta þad j sijnu Hwsum og Hybylum lesed verda/ þo ecke sijdst a Vestfiordum/ Þuiad j Raun og Sannleika mæ þeim sa Vitnisburdur giefast/ad þangad hafe fleire Kuer og Bækur borest en̄ j alla adra Fiordunga þessa

Landsf.

Nu þo eg vite /ad ſo mune þara ſem
ſant er/ ad ecke munu marger hirda vm
þennañ Catechiſmi Lærdom/ eda þeſsar
Vtſkyringar chriſtelegra Fræda/ ſem þik
iaſt Formenter/ og hallda ad Catechiſmus
heyre til Børnum og vngu Folke / enn
ecke ſier/eda Forhygnum Mønnum. Þa
hæþer ecke ad adrer vm allt Landed þeſ
gialfde/ſem Guds Ord vilia giarnan haþ
og heyra/ſkule þar þyrer þeſsara Catechi
mi Vtſkyringa þarþnaſt.

Enn huad Nytſamur/ og Gagnlegu
þeſſe Catechiſmi Lærdomur er/þad verdu
hier ecke ad ſiñe Vtſkyrt/Guds Børn ſk
nia þad og trua þui/ og þau elſka han
giarnan og jdka/og þad mun þeim Avøgſ
þæra til eilyþs Lyþs/ Huør ſem heyrer
mijn Ord/ſeiger Chriſtur/og vardveiter þau
Jeg og Faderen vilium koma til hans/
og haþa Viſtarveru hia honum/ Joh.14.
Item/Sæler eru þeir ſem Guds Ord hey
ra og vardveita þad/Luc.11. Item/ Jeg
ſtend þyrer Dyrunum og klappa a/huør hñ
heyrer mijna Rødd/og lykur vpp þyrer mi

er

er/til hans mun eg iñganga/ og Kuollld
verd haþa med honum/og hann med mier.
Apoc. 3.

Nu þo ad þesse Lærdomur sie Merg
ur og Kiarne heilagrar Ritningar og chri
stelegrar Religionis/þa vita aller/ad sýd-
an Guds Ord og Evangelium kom hier
iñ i Landed/ þa heþur ovýda haþt vered
storlegt vid/þessum Lærdome þram ad þylg
ia/og hann þyrer Almwganum vel ad skrij
ra/sem skyllde. Og þo Prestunum haþe
þad vered boded og biþalad/epter Ordinan
tiuñe þa heþur þad ecke vidgeingist/ Sum
er vilia ecke / Sumer kunna ecke/Sumer
haþa ongua Vtskýring christelegra Fræda
nema alleina þañ litla Catechismum Luc
heri. Þar med haþa þlester aþ Prestum
tuær eda þriar Kyrkiur. Sýka eru Bygder
hier i Lande miøg sundurlausar/suo ad oþ
tast kiemur ecke nema eirn Madur aþ Bæ
eda lýtt þleire til Soknarkyrkiunnar/ Þe
im er þad hier i Lande omøgulegt/ sem
Vtlands i Kaupstødum/Þorpum og a La
nds bygdum er alhægt vm Kyrkiusoknernar
Þui er stor Naudsyn/ ad þar sie einhuer.

Almenneleg Vtskyring Catechismi Lærdoms/ Þuiad þo sa litle Catechismi Lutheri sie vijda komeñ og allmorgum kirkjur ordenn aþ Almuga Folke/ þa er þo ecke noog/þar þarþ eiñhuor leingre og lioſare Vtskyring ad vera / til fullkomlegri Skilnings a þessum Saluhialpar Lærdome.

Þar fyrer og vppa þad/ad goder Menn og Gudhrædder Hwsbændur mætti hafa einhuerja skyra og lioſa Vtskyring þess Lærdoms/sem þeir meiga læta leſa j Ni sum sijnum og Nybylum/fyrer Børnum og so ødru vndergiefnu Folke/ og bijda ecki þangad til Prestarner hann predika og vtleggia/þuiad skie mæ/ad þau Bid verde nockud laung/Þa hefi eg nu aſett mier j Jesu Nafne/ad læta þennan Catechismum vtganga/fyrer Bændur og Bændur/ ecke sijdst fyrer þa a Vtskiordum/ser Guds Ord elska og jdka/so og lijka fyrer þa adra sem so eru Lærder/ ad þeir kunna ad leſa/eda girnast slijkt fyrer sier ad læta leſa/ So ad þeir einfolldu mætti þui framar vagſa og þroogast j sannre Guds

Kynn

Kynningu/ ad læra ad þeckia riettelega þann liþanda Gud/ Vita hans Vilia/ og liþa þar epter/ j huorium þad eiliþþa Liþed er komed/ og Sæluhialpen allra Manna. Johan. 17.

Þar þyrer/ so sem S. Pall skriþar 2. Cor. 5 Cap. seigiande/ Vær erum Sende bodar aþ Christi alþu/ þuiad Gud aminn er þyrer oss/ Þar þyrer bidium vier ydur þy rer Guds skylld/ lated forlijka ydur vid Gud/ ꝛc. So giora enn nu aller trwlyn der Guds Ords Pionustu Menn/ aþ Gu ds alþu/ aminnande og bidiande alla Men ad huor og einn hugse vel og vandlega vm sijna Sæluhialp/ og leggie allt Kapp þar a ad giora syna Kallan og Utvaln ing vissa/ þad er/ ad liþa j sannarlegre Jd ran/ og Gudlegu Framþerde/ en leggia aþ Synder og Ranglæte. 2 Pet. 1. Þuiad so sem han seiger j odrum stad/ 1. Pet. 4. Eþ sa hin Riettlate (sem alla daga lifer j O. tta Drottins og hugsar vm sijna Sæ luhialp) eþ han verdur naumlega Sæluhol pin/ huornen mun þa ganga vid a þeim Ranglætu og Jdranarlausu? J Gudspal

 lenu

lenu ſeiger ſo ſialþur Lauſnaren/ Marger eru kallader enn þæer verda wtvalder. Item/Sa Vegur ſem leider til Glotunar/ er vijdur og breidur / og marger ganga a hönum/enn ſa er miór og þraungur/ſem til Lijfſins liggur/og rata hañ þær. Item/ Ecke aller ſem ſeigia til mijn/ Herra/Herra/munu innganga j Guds Rijke/Helldur þeir ſem giöra Vilia mijns Himneſka Födurs ſem er a Himnum/þeir ſkulu innganga j Himnarijke/Matth. 7. Þeſſe Ord og önnur þvilijk ættu ad vppvekia oſſ/og eirn og ſierhuorn/ad hugſa vm Hag vorn og þa ſeirne Tijmana / og ana ecke fram j þeſſa Heims Heimſku og Hiegoma/ Þet ta eru ecke laus Ord eda Hiegoma Hial/ helldur ſialfs Guds þau ed ſtodug ſtanda og blijfa/þa Himenn og Jord eru forgeingenn.

Aller ſiaum vier/ad Heimur þeſſe er galenn og blindur/og(ſo ſem S. Johañes hefr ſkrifad 1.J.5.)liggur j vondu/ þ er/ ſocken j Illſkuñe og Ranglætenu/þar þ ſi ggur Magt a/ad huor og eirn ſiae ſig vel vm kring/ hier er Vode a ferdum/ Vier

hofum

Bøþum hier ỹllt Herberge/enn Hrosbondañ
wa Verkeñ mỹklu verra/ſa ſem er Nøþdin
ge Heims þeſſa/vm huorn S. Petur ſkrif
ar I Piſt 5. ad hañ gange vm kring ſem
greniande Leon/og leite ad þeim ſem hann
þae j ſig ſuelgda/huerium aller þeir ſem
Guds born eru/og verda vilia Erþingiar
Eilijfs Lijfs/ hliota Motſtodu ad veita/
med þeim Vopnum og Verium og þeim
Hætte ſem S. Pall ſkriþar j Piſtlenum
til Ephesios j 6 Cap. J ſamre Meiningu
ſem nu er vm talad/Læt eg j Jeſu Naþne
og a enda Verkiſdar/ wtganga wtſkijring
þeſſ heilaga Barna Lærdoms og chriſtelegra
Frœda/til heilſuſamlegrar Vnderwijſingar
e Froodleiks þeim ſem Guds Ord elſka.

Almattugur Gud vpplyſe vor Hier
tu med ſijnum heilaga Anda/ og gieþe oſs
Vilia þar til/hans Ord ad heyra og læra
elſka og aſtunda til þeſſ ad lifa og breyta
þar epter. Hañ læte ecke Ord ſitt hia
oſſ wtſlokna/helldur hia oſſ og vorum Ept-
erkomendum blijfa hreint og klaart. Hann
virdeſt og ad ſamanſaþna ſier chriſtelegre
Kyrkiu hier j Lande/og vardveita hana þyr

er Villudomum og rangsnunum Kieñing
um/sem nu vÿda j odrum Londum spilla
hreinum Evangelÿ Lærdome/og marga le
ida aß sonnum Sæluhialpar veige. Þad
veite oss Gud Himneskur Fader ßyrer siin
Son Jesum Christum/sa sem er eirn
Gud j Þreñingu og þrennur j Ei
ningu/loßadur og blessadur
vm Alldet og ad eilÿ
ßu/ Amen.

Huad merker

þetta Ord Catechismus.

Þetta Ord Catechismus er dreiged af Griskú Orde Katechein/ þ merker/ a Norrænu ad Kienna/ Fræda/ vndervijsa/ yfer ad hlyda/ yfer ad hafa þad sem kient er. Og þetta Nafn hafa Heilager Lærefedur giefed Nofnudgreinum og Lærdome vorrar Christelegrar Trwar i fyrstunne. Huad i Vpphafe Christnennar epter Christi Vpprisu/ a dogum Postulanna/ og þar epter var sa Sidur/ad huad hellst menn kiendu og vnndervijsudu Heidnum Monnum ad Hofudgreinum z Lærdome christelegrar Truar/ þa vrdu þeir sem kient og vndervijsad var/ad læra þad fyrer vtan/ hafa þad yfer / og openberlega lata heyra huad þeir lærdu / og huad

þeir

þetr kyñe j christelegum Lærdome. Og huor ed j soddan maata kiende og yþer hlydde ødrum/og prædde annañ/ hann var kalladur a Grisku Catecheta/ enn hiñ sem so var præddur/ z j þeßan maa ta var ad læra christelegan Lærdom/ hañ kalladest Catechumenus. Aþ þes su Efne og Tilfelle tydkast þetta Ord eñ nu j christelegre Kyrkiu/ ad þau FRÆDE sem huor Madur christiñ a ad kieña ødrum og kunna sialþur/neþnast Catechismus. Og lijka so sem j christe legre Kyrkiu tijdkast eñ nu nockur Ord sem eru Hebresk/Grisk og Latinsk/eins og være þau vort Modur maale/þo ecke skilie þau aller/suo og lijka tijdkast þet ta Ord Catechismus/ med sama hætte j Daglegu Maale af oss/ til Dæmis. Vr Hebresku høfum vier/ Alleluia, Hosianna, Sabbat, Amen. Vr Grisku Kyrieeleison. Christur. Vr Lati nu Pater noster. Credo. Ave Maria og añad þleira/þad Meñ þa kolludu Fræde/huad miøg vel hlyder vppa þad
Griska

Griska Ordid Catechismus.

Hvad er þa Catechismus?

Catechismus er med riettu christeleg Frædе/ z sa Lærdomur sem Gud hefur Monnum giefed/ j huorium stuttlega er jnne faled og bunded allt þad sm oss er þarflegt ad vita/ oss til Saluhialp ar. Hann kallast og eirnen audru Nafne/ BARNalærdomur/ ecke alleinasta fyrer þa Grein/ ad Bornum ber ad læra hañ og sem best ad kunna Helldur heyrer hñ til ollū Gudz bornū Huort þau eru af Gydingum eda Heid ingium/ þeir ed med þessum Lærdome kallader verda j Guds christne þm til Saluhialpar/ so sem S. Paall avissar j Pistlenum 2 til Corinthios/ 3. þar hñ seigest skrifa þeim til so s Vngborn um j Christo/ Og eñ amīñer S. Petr alla Meñ christna/ 1 Pist. 2 Cap. seig iande/ Þui legged nu af alla Illsku/ Svikræde z Smiadr/ Ofund og alla Bakmælge/ z hafed Girnd tilskynsaleg rar hreiñrar Miolkr/ so s nyfædd Gudz

børn/ so ad þier ꝥ hana meiged vara
og þroast. J soddan Lærdome og Yþer
heyrslu hafa Postularner og heilager
Kieñefedur j Fyrstunne sig jdkad Dag
lega/ mz Vingiarnlegre Samrædu huo
ria þr hafa kallad Catechismum / huad
hid sama øllum christnum Moñum ber
og hæfer ad giora alla Tijma/ bæde vn
gum og gømlum/ ad fræda adra og læ
ta Fræda sig j þessum Lærdome.

Huad hefur Catechismus jñe
ad hallda.

Andsuar

Fim̃ Hofudparta eda Høfudgreiner
christelegs Lærdoms.

I Sem er fyrst/ Guds tiju Laga Bob
ord.

II Þar næst/ Greiner christelegrar
Truar.

III J þridia lage Drottenleg Bæn
sem Christur hefur oss kient.

IIII Fiorda/ Sacramentum Heilagrar
Skijrnar

V Fimta/ Sacramntum Heilags
Alltaris.

Um þann fyrsta Høfudpart
christelegra Frǣda/sem eru tiju Guds Bodord.

Hier vil eg fyrst framsetia nockrar Lærdoms greiner edr Spurningar/um þesse tiju Bodord/ þeirra Upphaf og Myndugleika/og þeirra Gagn og Nyt semd. Þar næst skal huert og eitt Bod ord epter aþrad verda wtskyrt og utlagt med þeim sierlegustu Lærdoms greinum sem huoriu Bodorde fylgia.

Sa fyrre Partur þeirrar
Fyrstu Høfudgreinar

Fyrer huøria Ordsok edur Grein hefur Gud wtgiefed sitt Løgmaal og tiu Guds lega Bodord?

Andsuar.

Almattugur Gud skapade Adam j Upphafe/suo heilagañ og algiordan/ ad hañ uisse med ollu Guds Vilia/þar med kuñe hañ fullkomlega z j allā mata ad hegda z breyta epter Guds Vilia. Gen.17. Eñ þegar Adam fiell fra Gude/og hlydde meir Dioflenum enn sijnu

um Gude og Skapara/ þa vard hann þyrer sijna Olydne/ og sitt Syndsam legt Lagabrot med ollu vmskiptelegur/ so ad þar hañ ædur algiorlega skilde z visse allañ Guds vilia/ þa kom hañ sijd an j soddan Eymd og Skilnings leyse til ad giora þad sem Gude lijkade/ ad hans oll Nattura vard Gude med ollu þrahorþeñ og gagnstadleg. Soddann Fordiarfan hefur Adam so sem annañ Arf epter sig læted/ oss sijnu Nidiu og Epterkomendum/ so ad vier meigum mz Nidurtans Sorg z Hugar Angre klaga ÿ Synda fall/ af huoriu z epter huert vier erum ordner (sem S. Pall kiesier Ephe.2(Born Reidenar af vorre Nattura til. Vm þetta Fall talade Gud vid Adam/ og j mote þui Falle gaf Gud honum og ollum hans Nidium þessa dyrmæta Evangelij Huggun/ Gen. 3. Ad Sæde Kuinnunar skyllde sundur mer ie Hoggormsins Hofud/ þad er ad skilia/ Sonr Guds skyllde taka a sig Mañ domlega Nattura/ fædast af Kuinnune

og

og f. e'sa Adam og alla þa sem a Gud trwa fra Guds Nefndar reide/ Dioofl enum/ Daud num og Helvijte.

Vm seddan hryggelegt Syndafall og þa Huggun sem Gud gaf þar j gie gn/ hefur Gud optsinnis munilega tal ad vid Adam/ Enock/ Noa/ Abraham Isaach/ Jacob/ z han reyste Sattmaal vid þa vm sinn Vilia/ huort þeir stiltu ad openbera og kynna synum Nid ium og Epterkomendum Enn þegar Gud sa/ ad Menn glepudu hans Ord um og Vilia/ og Kynning Guds hun sama var wijslokenn hia ollum Þiodum j Heimenum/ og þegar honum þotte mal komed ad utleida Israels sonu af Egyptalande jnn i þad Fyrerheitna Land Canaan. So og vppa þad/ ad þetta Folk skyllde vera til epterdæmis/ og so sem Speigill z Fyrermyndan ollū odrum Þiodum/ þa virtest Gude þad vera gaanlegt og naudsynlegt/ ad lata þetta Folk ecke ganga ymislega og villt sa Villustigu heidenna Þioda/ og fylg

ia þeirra Sidum z Niagudadyrkunu
Þar fyrer gaf hañ þeim ſitt Logmal
þau 10 Bodord/ſkrifud med Bokſtof
ſo ad huor z eirn ſkyllde rietta ſig þa
epter/epter þui ſ Gud talade til þeirra
Deut. 4. ſeigiande/Þier ſkulud hallde
allt þad ſem eg byd ydur/Þier ſkulud j
huorke auka ne vana/ ſo þier mættu
vardveita Mottins ydars Guds Bo
ord/ſ eg hefe boded ydur. J ſomu Mei
ningu talar Chriſtur j Nyateſtament
nu/Matt. 15. Forgiefens þiona þei
mier/a medan þeir kiella ecke añad en
Bodord Mañaña, Þar fyrer ber olli
Chriſtnum Monnum ad hallda ſier vid
Guds Bodord alleina/z lifa epter þi
ſo ſem þau eru oſſ fyrer ſett og ſkrifud
ſo ad vier ſkulum ecke ganga fram ſem
ſkynlauſar Skiepnur/ſuo ſem ſtendur i
Pſalmenū 49. Nær Madur var j He
drenum/ og hafe ecke Skilningeñ/ þ
vard hñ lijkur Fienadenum/og var ein
og hann.

Hvørsu margfallt Lögmaal hefur Gud giefid j Gamla testamentenu?

Pad var þrefallt/ Fyrst thu Bodord enn/ þar næst voru Kyrkiulöges/ Og þ þridia-maata veralldlegur Lagaretture.

Nær og a hvørium tijma hefur Gud giefid thu Bodordenn?

Pegar Israels synner voru reister af Egyptalande/ z þeir voru komner j Ey demörk/ þar ed var þeirra Tolfte Nev hvilar stadur/ z pad var a þridia Man ude hia Fiallenu Sinai/ a vijdum Voll um/ vnder Fiallenu/ þegar siden voru fra Heimsins Vpphafe epter almenn legum Ara reikninge/ 2456. ar Expo. 19. Pad var 800 arum og einu betur epter Vatsfloded/ þremur Dogum fyr er Huitasunu/ Pa kallade Gud Moysen og baud honum ad ganga vppa Fiall ed Sinai til sijn/ og sagde/ So skalltu seigia Nøse Jacobs/ og pad skalltu kun ugt giora øllum Israels Sonum/ Pier hafed sied huorneß eg hefe bored ydur a Arnarvængium/ Og ef þier vilied hly

da minne Rødru/ þa skulu þier vera
eit. Kiennemanlegt Konungs Rijke og
heilagt Folk. Og Gud baud Moyse at
Folked skyllde þwa sig z vera til reidu.

1 Fyrst skyllde þad þuo sijn Klæde/og vera til reidu a þridia Dage þar epter.
2 Þad mætte z ad giora nockud Takmark i kringum Fialled/yfer huert ein gen mætte ad ganga.
3 Þad skyllde ecke fara vppa Fialled/ og ecke ganga yfer þad Takmark/ þ. e ad huør sem kiæme vid Fiallid/ Hann skyllde visselega deria.
4 Þegar Hliod Basunuñar heyrdest þa skyllde Folked ganga vr Herbwdun um/og ad Fiallenu.
5 Nu sem þridie Dagur kom/þa giør dust þar storar Elldingar/ Skruggur og Reidarþrumur.
6 Þar næst kom eitt þyckt Sky/ og hulde allt Fialled.
7 Þar heyrdest og so ognarleat Baso nuñar Hliod/ so ad Folked vard hrætt i Herbwdunum/ Og Basonuñar Hliod vard sterkara og sterkara.
8 So gieck allt Folked wr Herbwdum med Moyse j mots vid Gud/og stod ned an til vid Fialled.

 Gioz

9 Giørvallt Fialled Sina vard riukande/Þuiad Drottinn for ofan a Fialled i Elldenum/ Og Reykurenn gieck vp af Fiallenu/eins og af Ofne/og allt Fialled skalf og bifadest.

10 Hliod Basonun' vard æ sterkara sterkara.

11 Og þar heyrdust soddann Skrugur og Reidarþrumur/og Elldingar a Folked vard hrædt þordade sier / o bad Moysen ad tala vid Gud/so þad sk Ade ekke deya.

12 Epter soddan ognar Vndur/ gaf Gud þesse tiu Bodord/ og talade þaug sialfur framm med hæirre Roddu/ ollu Folke aheyranda/sem þar var sexsinnum Hundrad þusund Mans/ ad frateknum Konum og Bornum.

Sijdan var Moyses epter a Fiallenu hia Gude/Og Gud feck Moysi j Hendur tuo Steinspiolld/þau voru skrifud beggiu meigen/sem Gud hafde sialfur giort/og grafed Skriptena a þau.

En þegar Moyses fór ofan af Fiallenu

enu

enn/ og heyrde hareyste og Danslæte Folkkins/ vard hann reidur og kastade Steinspiolldunum af Hende suo paug broknudu/ Sijdan giørde Moyses onn ur Spiolld af Steine/ sem Gud baud honum/ eins og hin/ Og Gud skrifade a þau aptur/ þau sǫu Ord/ sem stodu a fyrre Spiolldunum sem Drottin hafde talad wr Elldenum a Sinai Fialle fyr er øllum Israels Sonum/ Exod. 19.

Huar fyrer villde Gud skrifa þesse Bodord a Steinspiolld?

Tuær eru Greiner þar til/ Su fyrre Ad hañ villde þar med i liose lata/ hu ersu Mañaña hiortu eru hord s Steiñ so ad af oss sialfum til kuñum vier hu orke ad hufa nie giøra neckud gott/ eda Gude ad hlyda/ epter þui sem skrifad er Gen. 8. Jeg vil ecke hier epter bolua Jordune fyrer Mañsins Skullð/ þui ad Hiartans Hugrenningar Mañsins eru illar fra Barndome.

Þar næst villde Gud med Steinspioll dum giefa oss til Kiñingar og ad læra/

ad þesse Ord skulu bliffa og vara og standa stødug og stadfost/ og vmbreyt ast eck:/ So sem Christur kiener j Gud spiallenu/ þar hann seiger/ Sannlega seige eg/ Til þess ad Himenen forgeinge ur og Jordenn/ þa skal ecke minste Bok stafur og ecke Titell af Logmalenu forganga Matth. 5.

Enn huar fyrer voru Bodorden skrifud med Fingre Guds?

Þad er skied fyrer þa Grein/ad þau skylldu halldast og aktast þui betur/og þui meire vera/og myndugre z obrigd anlegre/ Eins og nu giora Herrar og Hofdingiar/ ad þeir skrifa og setia sitt na eigen Hond fyrer nedan Breif og Giorninga/ so þeir sieu þui sannare og stødugre/ Eins vill lifande Gud lata sin Bodord vera Hofd og halldenn hia Monnum j Akt og Heidre.

Næst þui þa hefur Gud þesse Bod ord skrifad/ecke med Stale eda Penna helldur sinum Fingre/ ad vier skulum vita og skynia/ oss ecke j nockurn mata kunna

kunna ad skilia eda vardveita þesse Bod ord/neima Guds Fingur/þad er sa ve d uge heilage Ande/veite oss Hialp z sty rk þar til.

Kañ nockur Madur. aþ sialfum siet til ad fullkomna eda hallda þesse Bodord?

Sijdan Adam fiell j Synd og Ohly dne/hefur alldrei nockur Madur gerad hallded þesse Bodord/vtan Jesus Chr istur allema/Og ei helldur kañ nockur madur ad verda Sæluholpeñ af Hlyd ne þessara Bodorda. Þuiad Logmaled heimter og krefur sodan Hlydne/ sem Adam gaf veitt Gude/ adr hñ syndgadi eins og heilager Englar nu veita Gu de á Himnum. Eñ Menn eru j Netinu þessum af siñe vpprunalegre Nattuuru sins z Svamadureñ Esa. seiger/64. Aller erum vier so sem þeir ohreinu/og allt vort Riettlæte er so sem saurugt Kl æde/Vier erum aller visnader sem Lá ufblad/ og vorar Synder ferkia oss j burt sem Vindur. S. Paall skrifar til Galatas/5. Þer hafed mist Christum

 sem

fim rïlled verþa Riettlæter fyrer Logmæ led/og þier erud fallner fra Nadeñe/ Og hann kienner klærlega ad Menn verde ecke Riettlæter fyrer Logmalsins Verk helldur fyrer Trwna a Jesum Christum seigiande/Vier trwum a Jes um Christum/ vppa þad ad vier verdū riettlæter fyrer Trua a Christum/ecke fyrer Verk Logmalsins/ Þuiad fyrer Logmalsins Verk verdur eckert Hollð riettlætt. Gal. 2. Ogsama Capitula end ar hañ med þessum Ordū/ Ef ad Riett læted keimur fyrer Logmaled/ Þa er Christur forgiefens daeff.

Huad hofū vier þa med þesse Bodord? Huer til eru þau gagnleg? med huꝛ vier kunnum ecke ad verda Saluhiolpner fyrer þau?

1 Guds Bodord eru oss Gagnleg og nytsamleg til margra Hluta/enn þo vi er gietum ecke hallded þau/Þuiad fyrst Lærum vier af þeim ad þeckia vora for diarfada og Syndum spillta Natturu/ og hennar Vÿskleika/sem oss er af A-

dam til medfædur/ ſie ſem S. Paall kiefier/ Rom. 8 Jeg viſſe ecke ad Girn deſt være Synd / hefde Lögmaaled ecke ſagt/ Þuſkallt ecke girnaſt. So er vm allar adrar Synder.

2 Þar naſt meigum vier af vorum Syndum og Miſgiordum j moote Guds og Naunganum læra þad/ ad ſkilia og þeckia huad hrædelega þung og gruͤ leg ad ſie Guds Rietlætis Reide j gie gn Syndunum/med þui vier aller erum Guds Lögmaals Lagabortis menn.

3 Vier lærum og hier af ad þeckia Myſkũ Guds/ hñs Þolenmæde z Lang lundargied/ad ef hañ vill ganga j dom vid oſſ/þa hefur hann fullañ og alleni Riett til ad ſtraffa oſſ og fordæma/ſem Spaamadurēn vottar/ Myſkun DROT TEins er þad ad vier erum ecke med ollu eydelagder/ Hans Myſkun hefur engvann Enda/ Helldur er hun huorn Morgun ny og ferſk.

4 Þegar vier hofum nu med ſoddañ Moote lært af Guds bodordū ad þeckia

ta Gud og oss sialfa og erum ordner fyr er Truna a Jesum Christum porlyter vid Gud/ pa eigum vær ad bidia Gud ad vier mættum frelsast pra vorum Syn dum og Bolvan Logmalsins. Sijdan ber oss ad leggia allt Kapp og alla Asu ndan a/ og haga oss vid Gud og vorn Naunga/ epter Bodordanna hliodan/ j Guds Otta/ Rietlæte/ Heilagleika/ hreinlijse/ Kiærleika/og ollum godum Mannkostum/ecke alleinasta med ytra Framferde/ helldur j Hiartanu/ og j Ordunum/ huar vm seirna verdur tal ad j Vtleggingu Bodordanna.

Hafa Heidnar Pioder vitad af þessu Løgmale/med þui þad var alleenasta giefed Israels Sonum?

Epter Fall Adams loder epter j Manna Natturu nockur Natturleg Kynning Guds Logmals. Og þo hun sie miog lytel og ofullkomen /þa hafa þo marger af Heidingium (sem ecke hofdu þetta Logmal skrifad) haft Snert og nockurn

neckurn Reiſla af þui/ og hafa leitad vid og bored ſig ad Dyrka Gud og þio na honum/og þar iafnfram med ſkrif ad mørg merkeleg Frade og Neilrade/ huorneñ Meñ ættu ærlega ad lifa hier i Heime/ ſem vered hafa Pithagoras Plato Ariſtoteles Cato Cicero og ffl pleire/ z et./ Eñ þeim rietta Grundvel le hafa þeir ecke nad/ huorke vm Gud ſialfan huad hañ er/ ecke helldur vm hans Vilia/ og hafa þar fyrer epter Skynſemenne/ ecke kunnad ad þiona Gude riettelega/ ſem S. Pall ſkrifar til Romvería 1.

Verdum vier þa ecke Saluholpner fyrer Logmaaled?

Openberlega kiener S. Pall/ Gal. 2. Ad vor Saluhialp ſie faleñ i Truñe a JeſumChriſtum/ þuiad lyka ſo ſe Log maaled heimter ad oſſ algiørda og full komna Hlydne/ og hotar oſſ alvarlegre Refſingu vegna Logmaalſins Yfertrod ſlu/ ſo hefr Chriſtur vppfyllt Logmaaled

A viij og

z verld ſinum Fodur hlydeſt vorra veg na alli til Dauda Kroſſins/ſ S. Paall ſeiger/ Phil. 2. z hefur þar ad auk lid ed fullkomlega Reyſing fyrer oſſ a Sa lu z Lykama. Og eñ ſeiger S. Paall/ Þa Tijmeñ var komiñ/ ſende Gud ſiñ Son þaddan ap Kuinnu/ Logmalenu vndergiefeñ/ ſo hann freiſade þa ſem vo ru vnder Logmalenu/ ſo ad vær feing iumSonarleyfdena(Pad er eilijpt Lijf) Galat. 4.

Um Logmaled talar Chriſtur ſialp ur/ſeigiande/ Aller Spamenn og Log maled ſpadu til Johannem/ pad er ad ſkilia/ Allt til Johañem ſkyllde Logma led hafa geinge og fullañ Framgang/ Sijdan ſkyllde Chriſtur burt taka med ollu Logmalſins Bolvan/ ſo ſem S. Paall huggunarſamlega talar vm til Romueria/ ſ Lijka ſo ſ Fyrerdæmingeñ er komenn yfer alla Menn/ frer eins Mans Synd/ ſuo er Lijpſins Rietlæte komed yfer alla Menn/ fyrer Riettlæte eins Mans/ Pviad lijka ſo ſem marger.

verdu synduger vegna eins Mans Ohlyd-
dne/ So verda marger riettlaater fyrer
Hlydne eins (sem er Christur.)

Pad annad Lögmaal sem Gud gaf
kallast Kyrkiu-Lögmaal.

Þetta Lögmaal sette Gud sialfur vm
gna Kiennemanna Mustereisins/og Kyr-
kiu Pionustugiordarettar/ med ad skilia
anlegum Fornferingum/ Hatijdahöllld-
um og ymislegum Sidum og Statut-
um/vm Hreinsaner/ Vigslur/ Elmatran-
er / z adrar fleire Kyrkiu Pionustugior-
der/ A soddann Sidum z Ceremonium/ z
Aarons Kiennemans skrwda z Skraut-
te og adru fleira sem pa tijdkadest/ hefur
ut Gud hafst pocknan/ viliande par med
ad hans Folk skylldi jdka sig j soddan
Guds Pionustugiordum/ og breyta ecke
epter annara Pioda Afgudadyrkunum
og ei helldur dikta eda upphuga nockra
Guds Pionustugiord epter sijnu eigen
legu Hofde og Vilia.

2 Gud villde og med soddann Kyrkiu

løgmæle lata sitt Folk vera fraskiled z audkient hia øllū ødrū Þiodū/af huør su Christur atte ad fædast /epter þui s Gud mællte til Abrahams/ J þijnu Sæde skulu allar Þioder a Jørdunne verda blessadar/Gen. 22.
3 So villde og Gud ad hans Folk sky llde jdka sig/og Guds þiona med soddan Guds Þionustugiørdum/sem hønū voru þægelegar/ og hañ sialþur tilsett og skickad hafde. Lijka eirneñ ad Prestar og Levitar skylldu hafa Vpphellde og Atviñu af Offrunū z Fornfæringum.
Allt soddañ/ med velþlestu aþ Kyrk iu Statutum z Ceremonijs var ecke añ ad eñ Figura Fyrermynd z Lijking þeir rar søñu Fornar sem er Jesus Christ us Sonur Guds/Og allar þuilijkar Ceremonir/z allt Gydinga Kyrkiu løgmal hafde enda/ þegar Fortialldeð j Mustirenu til Jerusalem rißnade j sundur/ þa Jesus gaþ vpp Andena a Krossenū Mar.15. þa brast þta Kyrkiuløgmal j sundur og haþde Enda/ so ad nu er
eingeñ

eingen Þorf a/ad nockur Kiennemadur gange leingur jñ j þad allra helgasta epter þui sem Postulenn kienner til Hebre os 6. Vier hofum orugt Traust/ vier sem Tilþlotta hofum og fastlega holl dum þeirre þyrrsettre Von/ huoria vier hofum sem akkad fast og stodugt At-kiere Salarennar / sem jngeingur j hid jnra Fortiallded/ Þar ed Fyrerrennaren er þyrer oss jngeingenn/ Jesus/ ad eilyfu Byskup orden epter Skickan Melchi sedech. Og ef þu les og grundar þann siounda Capitulann til enda/ þa giorer hñ þig frodan vm þann andlega z eilyfa Jesu Christi Kiennemansskap.

Þar þyrer eiga nu aller Menn Nial þar og Myskunar ad leita hia Gude Himneskum Fodur/ sem oss hefur lerst z frelsad fyrer þann rietta og ædsta Kien nemann Melchisedech/ sem er Christur vor Saluhialpare/ vm huorn Spa menernner hafa spad/ og sialfur Gud hefur vm talad/ so sẽ Herran Jesus he fur riettelega audsynt og byuyssad z hel

sagur Ande hefur fyrer Muñ Postul anna openberlega lated oss og allann Heimell heyra og skilia.

Huort er þad þridia Logmæl sem Gud hefur gefeꝛ?

Þad er Veralldlegt Logmæl/ huort þo ad veralldleger Herrar og Hoꝛding iar fyrer sterlegar Greiner ecke hafe jñ sett i Lands laga Bæk: christena manna þa samt finst þad margt i christnum Logum/ sem samhliodar Moyses Log mæle/ellegar er og af þui wtdreiged.

Huar er þa Sumā/Mergur mæls og jñe hallda Guds tiu Bodorda?

Þad hefur Moyses med berum Ordum z i stuttu Mæle sagt til Israels Folks Deut. 6. Þu skallt elska Drottinn þiñ Gud af ollu Hiarta þinu/allre Salu þiñe/af ollum Kroptum þinū. Med þessum Ordum vijsar Christur Diopl eniñ fra sier(Þa hann villde ad Christur skyllde tilbidia hañ fyrer Veralld ar Gois z Dyrd)seigāde/ Skrifad er

Þu

Þu skallt tilbidia Gud Drottinn þinn/ z þiona honum alleina / Matt. 4.

Um þessa Meining Logmalsins hef ur Christum og Phariseana optlegana agreint. Enn Christur alyktar þ alle tt þessum Ordum/ Elska skalltu Gud Drottinn þinn af ollu Hiarta þinu/ af allre Saal þinne/ og ollu Hugskote þin nu/ Þetta er þad fyrsta z stærsta Bodord. Annad er þessu lijkt/ Elska skallu Naunga þinn so sem sialfann þig/ J þessum tveimur Bodordum er faled allt Logmaaled og Spamennernir. Þar fyrer heimter nu Gud soddann Hlydne af Saa lunne/ Hiartanu og Hugskotenu Mannsins/ og af hans ollum Lidum og Limum hid jnra og ytra eins z Heilager Englar veita Gude j Himnenum/ og so sem Adam kunne ad veita Gude adur enn hann Syndgade/ Og vid þessa Hlydne hefur Gud lagt so hart Straff/ Ef ad hun er ecke veitt og halldenn/ epter þui sem Bodordenn votta/ þa Ognar hann og hotar ad Bann z Bolvan og oll O-

lucka ſkule koma yþer þa ſem ohlydner eru þeſſum Boðordum og þau briota.

Þeſſe Boðord ſkiptaſt epter vanda/ j tuo Spiolld/ ſo ad a fyrſta Spialld enu eru þriu Boðord þau fyrſtu/ huor ed oſſ kteña huoria Þionuſtu/ huor Se rk eilijfur Gud ſialþur þyter ſijna Þer ſonu vill hafa og heimta aþ oſſ. Ann ad Spialldeð hefur ad hallda ſio Boð ord/ j huorium Gud ſeiger oſſ huorneñ vier ſkulum haga og breyta oſſ vid vorn Naunga j þeſſum Heime/Og eru þau ſio Boðord/lijka Guds Boðord ſem hin þyrre/Og huad heliſt huor Madur bry tur a mote þeſſum ſio Boðordum/ þa liggur þar vid eins Straff z Refſing ſo ſem vid Boðord fyrra Spialldſins.

Ordſok huar fyrer þeſſum Boðordū er ſo ſkipt j tuent eda tuo Spiolld/ þa er þeſſe/Ad þar eru ecke nema duo Ob iecta/þad er tuent/huar vppa allt Log mæled hlyder/ſem er Gud/ og vor Na unge. Þar næſt þad/ad Gud ſialfr z he ur þeſſum Boðordum ſo ſkipt/ z ſkrifad þau

þau a tuo Spiolld. Nockrer eru þeir s̃ giora fierdeiles Bodord af þessum Ord um/ Þu skallt ecke giora þier nockra Mynd Lijkneske eda Bylæte/ z c. it/ og sleingia þar j stadenn samann 9 og 10 Bodorde/ huar bæde ad tala vm Synd samlega Girnd/ Enn vier vilium bl[?] fa vid þann gamla Sidvana sem vered hefur/ þar med og setia fram sierhuort Bodord med sine Vtleggingu.

Annar Partur þeirrar þyrstu Hofudgreinar j Catechismo eru Bod orden̄ sialf med þeirra Vtleggingu

Fyrsta Bodorded er so lætande.

Eg er Drottin̄ þinn Gud sem wtleidde þig af Egyptalan de/ af Hwse Þrældomsins/ þu skallt eckert Lijkneske giora þi er/eda nockud Bylæte/ epter

hui sem er a Himnum/ eda
Jørdune nidre/eda j Sionu
eda vnder Jørdunne. Pu sk
lt ecke tilbidia þad eda þion
hui. Þuiad jeg er Drottiñ þi
Gud eiñ vandlætes Gud/ sen
vitiar Misgiørda Fedraña
Sonunum til þridia og þior

da Lids/ a þeim sem mig ha-
ta/Enn veite Myskun j marg
ar Þusunder þeim mig elska og
hallda mijn Bodord.

Þetta fyrsta Bodord er hid sierlega
sta a medal allra annara Bodordanna
ecke alleinasta þess vegna/ad þad er fy
rst sett af Gude/ helldur þess vegna/ad
þad hlydet vppa þa Hlute sem eru allra
haleitaster og helgaster/og ahræra sial
fan Gud/og þad er so sem Sumna z Inne
halld og Mergur allra Bodordanna.
Þuiad huort hellst af hinum Bodordun
um sem vier briotum/ þa er þetta strax
brotid/So er og lijka heitad hinum od
rum/sem S. Jacob skrifar/2. Ad ef
nockur helldur oll Bodordenn og Synd
gar j einu/ þa er Hann sekur j hinum
ollum/ Þuiad sa sem sagde/ Þu skallt
ecke hooraft/hann heffur og lijka sagt/
Þu skallt ecke j Hel sla/Og þo þu ecke
hoorest enn slaer j Hel/. þa ertu þo

 alls

J. þessu þyrsta Bodordenu er ad hugsa
Om eptervylgiande Greiner

1 Huorneñ og med huerium Ordum Gud sialþr seiger sig ad vera sañā Gud
2 Huorsu ad Gud vitnar til sīña gud domlegra Velgiorninga/sem hañ heþr veitt Gydinga Lydr
3 Ad hann fyrerbydur ad hafa añar lega Gude.
4 Hañ fyrerbydur og ad giora Likn eske eda Skwrgode.
5 Og ad ecke skule nockur soddann Skwrgod tilbidia.
6 Huorneñ Meñ hafa fyndgad j mo te þessu Bodorde/Og huorsu Gud heþ ur þess hefnt og þad straþþad.
7 Huorsu ad vier j margfalldañ Mœ ta syndgum j mote þessu Bodorde.
8 Huorrar Refsingar þeir haþa ad vænta sem ecke hallda Guds Bodord/z þar a mote briota.
9 Huilŕka Blessan / og hyad myked Goff

Goff Gud lofar ad giefa þeim sem hall da hans Boðorð.
10 Huorn Lærdom vier eigum ad taka af þessu Boðorde.

Fyrst er ad merkia þau Orden sem hier standa.

Jeg er Drottiñ þinn Gud

Þad er/ Jeg er Iehova. Su sanna tilvera guddomlega Vera/ af huorium og j huorium aller Hluter standast/ sig rast stiornast og vid magt halldast. Jeg sem verndar og vardveite pa sem treysta vppa mig/ eñ strappa pa sem mig forsma og fyrerlijta.

Mig skalltu yfer alla hlute fram̃ alleina dyrka/elska/ótta og medkienna mig ad vera þinn Gud og DROTT tñ/eñ ønguañ añañ. Og allt huad jeg hef giort ødrum/ þad vil eg giora þier sie þad j einn Maata eda añañ. Þar fyrer vil eg alleina hafa allt þitt Hiar ta alla þijna Tru og Elsku og Aast/ og ad þu setier þ ecke a añarlega Gude

de/ z cet. Hier fyrer sagde Elias so til Jsraels Folks ɜ þa var falled fra Gu de til Baals/ Huar þ haltre þier so a ymsar sijdur/ Ef DRottinn er Gud/ þa fylged honum / Enn sie Baal Gud/ þa fylged honum / z cet. Og so sem ein Kuinna skal ecke elska nockurn vtann sinn eigenn Mann/ og ecke hlyda honum og ecke hafa nockurn otilbærelegann Kierleika til nockurs annars/ so skal og eingenn hafa nockurn annann Gud vtann sinn sannan Gud.

Þar næst stendur so skrifad.

Jeg vtleidde þig af Egypta lande af Huuse Þrældomsins.

Þesse Ord kienna oss liosslega ad þesse Gud er sa rietter og sanne/ og ad hann sie sannur eilijfur Gud Skapare Himins og Jardar/ þar vm verdur fleira talad j Postulegre Truarjatningu. Enn þar Gud seiger hier/ hann hafe vtleitt og frelsad Jsraels Sonu af Egypta lande/ þa er þad sue ad skilia/ sem Gud

hefde

hefde talad þessum Ordum til þeirra
Jeg lofade ydar Fodur Abraham ad-
margfallda hans Afkuæme/ so s Stiör
nur á Himnum. Nu hafe þier vered
Framande og wtlendingar j Egyptaland
de j 400 Ar/ og þar hafe þier liðid
storan Motgang/og margfallda Plaa
gu/so ad Pharao Kongur baud um alle
sitt Rijke/ ad ydar Sueinborn skylldu j
Hel sleigen verda / hann minkade ydar
Kost enn margfalldade ydar Erfide/ og
Prældom. Þa heyrda eg ydar Sæta
ga Klaguni/ þegar ydar Vein og Kua
in z Kall kom fyrer mig. Jeg kallade
þa Moysen/ og vtvalde hann/ad hann
skyllde ganga fyrer Pharao Kong/ og
seigia honum ad hann giafe yfur Burt
farar Leyfe/ Þulad eg minkest a minn
Sattmala sem eg giørde vid Abrahā
Isaach og Jacob / ad þier og ydar, eft
erkomendur skylldud þiona mier. Og
þa Pharao villde ecke lata ydur lausa
liet eg bade hann og ydur sia og merkia
af mier niju Plagur/ad eg være sannur

Gud. Og sem hañ villde þa eñ ecke' hel
lldur lata ydur fara/ þa slo eg j tijunda
sinne j Hel alla Frumburde/ a medal
Manna og Fienadar//vm allt Egyp
taland/ fra fyrsta Syne Pharaonis/
sem sat j Kongs Hæsæte/ allt til hins
minsta Mans sem var j Myrkuastop
uñe. Þa baud Pharao Kongur Moy
se og Aaron/ ad þier skylldud fara af
Landenu og þiona Jdrum Gude. Sijd
añ þieck Pharao og hans Folk annad
Sinne/ z sagde/ Ofyrersynnu lietum vier
Jsrael þara j burtu/ so hann skyllde ec
ke þiona oss. Og Pharao safnade ad
sier sijnu Herlide/ hafande sex Hundrud
vtvaldra Vagna/ þar med Riddaralid
og annañ gangande Her z þleire Vag
na sem voru j Egyptalande/ og villde
yferfalla ydur/og hañ þreyngde ad yd
ur/og hafde ydur so sem j Kuñum inne
lukta a mille tueggia Fialla/ suo þier
kunnud ecke ad komast vndann/ Hafed
rauda var fyrer framan ydur/ Og Fioll
a badar Sijdur/ enn epter ydur var
Pharao

Pharao so ad omsgulegt var ad flya
eda vndan ad komast/ Pier hoyrdud hu
ørke Skip nie Feriur yfer vm Sioenn
ad fara/ og øll mannleg Hialp var wt
giord. Eñ þa þier og Moyses køllud
ud til miñ j ydar Eymd og Neyd/ þa
skipta eg Sionum j sundur fyrer ydur/ z eg
liet Vatned standa a bádar siidur so sem
tuo Mwrvegge/ so þier geingud þurrum
Fotum a Marar botné yfer vm þad
rauda Haf. Þegar Pharao Kongur sa
þad for hañ epter ydur/ og vilide hafa
fleiged ydur j Nel/ Eñ sem hañ kom j
Hafed/ þa liet eg Vatned falla saman
aptur j siñ Farveg/ so ad hañ med øll
um siinum Her druknade z fyrorst/ ydur
asiaondum.

So er nu Meiningen Guds Orda
þesse/ Sa sem so hialpar wr Neyd og
Dauda sem jeg giørde vid ydur / z frelsa
de ydr fra ydar Prældome Angist z hat
ska/ hañ er obrigdanlega sañr Gud/ so hañ
vill visselega þier gleymed ecke stiiku/
helldur vill hañ þier ottest sig og þack

ed fiir. þ soddan Velgiorninga. Og vid
þui med þessū Ordū uppvekia z aminna
þa a odvan Dasemdar verk/ z velgiord
er/ sem er og tilheyrelegt / og hier upp
þa aminner Moyses Israels Folk/ ad
þad skule offtast Gud fyrer slijka Dasem
dar Velgiorninga. En þad hafde lijt
ed ad segia / þuiad strax þar epter
þa þeir voru komner ad Hafenu rauda
þa hopdu þeir gleymt ollum Guds Vel
giorningum sem hann hafde veitt þeī
j Egyptalande/ hapdu huorke Traust
nie trwna Gude/ segiande til Moysen/
Huort voru ecke Grafer nogar j Egyp
talande/ huadan þu leidder oss til þess
ad deyia hier j Eydemorku? Um þetta
Folk skrifar so David Psal. 12. Ad þ
hapi gleymt Guds Velgiorningū. Og
j fiordu Moyses Bok 14. stendr so/ Og all
ur Almwge Israels Sona moglade j
mote Moyse og Aaron segiande/ Gud
gefe vier hefdum daaed j Egyptalende
z c. Þar fyrer hefur Gud med þess
um Ordum/ um Vtleidslu af Egypta
lands

lande/vilia missa þad Folk a ſijna Vel giorninga / ſo Menn ſkulldu þ un allð rei gleyma.

Hier mætte einhuor ſeigia ſo / kuad kiem: þad vid oſſ/þo Gud frelſte þa af Egypta lande/og þo hann hialpade þeim wr Ovinanna Hondum/ z giæfe þeim þ fyrerheitna Land/epter þui ſem hann hafde lofad Abraham?

Hier ſkal huor og einn chriſtin Madur hugleida/og vel ad giæta/ad þeſſe Frelſan og Endurlauſn Iſraels Folks wr Egyptalande/er ein Merking z Fyrermynd/og ſem Fyrerfare vorrar Endurlauſnar fra Daudanum z Dioflenu og Helvijte. Þuiad lijka ſo ſem þetta Iſraels Folk vard frelſad og leyſt fra Syndar Þrældome/ þeſſ grimma Pharaonis/ſo erum vier fra vorum Syndum fra Guds reide/ Dioſulſins Magt og Vallde/ Lögmalſins Bolvan z Helvijtis kuolum eilijflega leyſter og frelſader/ þ einn Leidſogu Mann/ ſem er Jeſus Chriſtus. Joh. 8

E Þar

2 Þar næst/Lijka so sem þa þegar Js raels syner vrdu frelsader wr þeirra ey md og Neyd/og leidder j giegnum Haf ed rauda/ þa voru þeir ecke strax komn er jñ i þad Fyrerheitna Canaans land helldur vrdu þeir ad hafa stort Ferda lag og Omak j Eydemorku vm heil 40 Ar/lijdande margt jllt bæde af sijnum Ovinum og i aðrañ mæta. Eins erum vier frelsader fyrer heilaga Skijrn/ og j sama mæta er oss fyrerheited/ og lofad ad voru saña Fødurlande/ sem er Sæ luhialpeñ og þad eilijfa Lijfed/ fyrer Jesũ Christum. Eñ þangad til/og so lemge sem vier lifum/ verdum vier ad vera a Daglegre Reisu Eins og S. Paall seiger / Hebre. 13. Ad ecke høfum vier hier Samastad fastañ/ helldur leit um vier epter ødrum okomnum/ z erum Pilagrijmar z Vegfarendur/z Heimur þesse er vort Ferdalag j þessum Eymd ardal/huar vier wtslijtum vorre Tijd so leinge sem Gud vill þad vera læta.

3 J þridia lage var þad stor Velgiør ningur

ningur og mykellrar þackar verdur/ huorsu Gud hialpade Israels Sonum/ fra þeirra Þrældome/ z gaf Egyptala nds Mosium þad Siñe/ ad þeir med lofugum Vilia lanudu og feingu Folkenu bæde Gullker og Silfurker/ sem þ hafde j burt med sier. Og þa Gud hafde allar þær 10 Storplagur lagt vppa þa Egipsku/ vegna þrra Ohlydne/ þa hialpudu þeir Folkenu ad komast j burtu/ rekande þad af stad/ þeirra Kuikþie og allt þad þeir hofdu med sier/ so þeir mættu komast j þad Fyrerheitna Lãnded/ Exo. 11. So er þad stor Velgiorningur z þackar verdur/ ad vier sem erum endurleyster fyrer Jesum Christũ/ hafande hũs heilaga ord/ Hialp z hug aun/ ad hañ Daglega forsorger z Vmhyggiu veiter oss z sũe Christne j þessum vonda Heime/ vnder Vallde Vijkinga z omilldra Manna/ þar til vier hreppum þad eilijfa Lijf fyrer Jesũ Christũ.

4 Item/ Þa Israels Syner foru af Egypta Lande/ voru þeir ad Tolu/

Sex

600000 Sex finnum Hundrad þusund ad prateknuin Kuinum z Børnum og ødru Almuga folke. Enn vegna þeirra Synda/ Afgudadyrkanar/ Ohlydnemoglunar/ komu ad eins tueir Men jñ j þad Fyrerheitna Land/ Josua og Caleb/ samt fiolgade Gud þeirra Ap kuæme/ so sem hann hafde lofad Abraham/ og liet þad eignast Canaansland j langa tijma/ Og allar Pioder voru hr æddar fyrer þessu Folke/ suo sem merkia mà af Historium z Sagnabokum/ Eñ samt syndgade þetta Folk storlega/ og miste Guds Vinattu/ z var vr Lande plutt/ fyrst j Assyriam 2 Reg. 17. Þa epter a j Babilon/ z ad sijdustu vard þad Folk vegna sinna storra Synda og Guds senar Foraektanar med ollu eydelagt og afmad/ so sem Historiann vm Foreydslu Borgarennar Jerusalem noogle lega vtvijsar.

Þui er rad ad vier (sem erum christner og af Heidingium komner) tokum oss vel j vakt/ ad vier liggium ecke nie lif-

um Athugalauser j Syndum og Glæp
um/so ad vier ecke med Sydingum miß
um þa Nad sem oß er giefeñ j Christo
þar med Luctu z Belgeingne stundslega
og eilijfa/ ef ad vier lifum fyrer vtann
Guds otta/j Syndum og Glæpum og
Rangliæte. Hugleidum hvad Postulin
skirfar til Hebreos 6. seigiande/Pad er
omögulegt/ad þeir sem einu siñe eru vpp
lyster og hafa smackad Himneska Ga
fu/ og eru ordner Hluttakarar heilags
Anda/og hafa smackad Guds gooda
Ord/ og Krapt okomeñar Veralldar/
(ef þeir falla fra aptur/ Krossfestande
Guds Son vppa nytt z hallda hñ fyrer
Spott)ad þeir kunne ad endurnyast fyr
er Idran. Item/ Ef vier motþroann
lega drygium Synderner/wr þui vier
hofum feinged Kynning Sannleiksins/
þa hofum vier þadan j fra ongua Foo
rn fyrer Syndernar/helldur hofum vier
ad vænta hrædelegs Doms/ og Elld
sins loga sem þa þuerbrotnu mun vpp
suelgia. Hebre. 10.
 Pad

Pad þridia sem vier eigum ad merkia j Fyrsta Bodordenu er þad/ad Gud pyrerbyd ur ad haba adra Gude enn sig/seigiande?

Þu skallt ecke haba aññarlega Gude pyrer mier.

Nier pyrerbydur Gud ad setia nockra Von/Tru eda Traust vppa nockra Skiepnu eda j huorn Mata Madur kann ad forlata sig vppa nockurn hlut j Neimenū. Og vill Gud/ad Madur skule aþ sier alleina enn onguum odrum vona og vænta Hialpar og Huggunar so Hann vill einsamall haba Mañsins Hiarta Hug z Siñe og Sal/fullkomlega/ bæde j Medlæte og Motgange.

Meiningenn Ordañna er þesse. Þu Jsrael hefur sied Afgude og Skurgod þeirra j Egyptalande/ og þar sem þu nu kiemur j Canaans Land/ þa fær þu og ad sia marga og otelianlega Niagude. Enn eg vil j þessu þyrsta Bodorde vara þig vid/ og þorbioda þier ad haba nockurt lag vid þa Gude/ læt þu

þa

þa þier ecke þocknaſt/ þiona þeim ecke Helldur minſtu a þad eg heþ lꜳted yd ur vita/ad eg er ydar Fedra Abrahams Iſaachs og Iacobs Gud/z jeg hef nu lꜳted ydur ſia ſo morg z ſtor Daſemd arverk/og frelſad ydur/ So vil eg og framveigis lꜳta j lioſe fyrer ydur mi̅ na Magt og minn Krapt/ ſo þier ſkul ud ecke nockurn Gud ſi̅a megtugra og ꜳdra e̅ mig. Lꜳt þar fyrer ecke draga þig a Tꜳlar/z eige villa þig fra mier Set til mi̅n allt þitt Trauſt/ þi̅nar Hugſaner Ord og Giorder/og lꜳt alla adra Hiagude fara/huorſu heilager z vollduger ſem þier þikia þeir vera.

Pad fiorda ſem vier eigum ad merkia/ j Fyrſta Bodordenu er þetta?

Þu ſkallt ecke giora þier no ckud Likneſke / eda Bijlæte/ epter þui ſem er a Himnum eda a Jordunne nidre / eda j

Bøtnunū vnder Jørduñe/et ek

Gud almattugur eilijfur hefur þecke Mañslns fordiarfada Natturu/ huer ſu ad Meñ voru hneigder til Aguda dyrkunar/ þegar þeir ſiau ſkrautlegar Likneſkiur og Mynder/ Þar fyrer hefur hañ fyrerboded Likneſkiur og Bylæte ad ſmijda/ og þar fyrer talade Moyſes ſo til Folkſins/ Vardveited nu ydar Sal er vel/ Þuiad þier ſiaud eckert Bylæte a þeim Deige þegar Drottiñ talade vid ydur a Fiallenu Oreb/ wr Eldenū/ ad þier ſkylidud ecke fordiarfa ydur/ z giora ydur nockurſkonar Bylæte/ ſ̃ lijkt være Mañe eda Kuiñu eda Fienade a Jørduñe/ eda Fuglum vnder Himnenum/ eda ſkridkuikendum Jardarennar/ eda Fiſkum i Siønum/ og ad þu ecke a lijter Sool og Tungl eda Stiørnur og allañ Heimſins Her til ad þiona þeim/ huorn DROTTiñ Gud þinn hefur giefed ollu Folke vnder ollum Himnenum/ Deut. 4. J ſam Mata a

minner

miñer Josua allt Jsraels Folk/ad hræ
dast Gud/og huerþa ecke apiuntil Sk
wrgoda/huør Abrahams Forfedur ho
fsu dyrkad/þa þeir voru j Mesopotem
ia/og sagde/Utvelied þaß j dag huør
ium þier vilied þiona/sie þad ydra Fed
ra Guder huøriu m þeir þiendu hinu
meigiñ Vatnsins/eda Amonita Gud/j
huøriu Lande þier nu erud bwande.
Og Josua sagde/Jeg z mitt Hws vil
ium þiona Drottne. Jtem/ Kasted bu
rt framande Gudum sem eru a medal
ydar/og hneiged ydar Hiertu til Drott
ins Jsraels Guds/z c. Josu. 24.
Af þessum Ordum er hægt ad sia z
merkia/huørsu ad Swrdeig þrar fornu
Aþgudadyrkanar hefur leinge lodad
vid Gydinga/ so ad marger eda pleister
af þeim haþa þa og þa verid hneigder
til Skwrgoda og Likneskia. Þar fyrer
avitar og straffar S. Paall hardlega
alla ogudlega Skwrgoda dyrkan/ seig
iande/Guds Reide skal af Himnum open
ber verda yfer ogudlegt Framferde/
 og

og Ranglate Mañа/ þeir ed Sañleik
añ apträckia j Ranglætenu / Fyrer þui
huad af Gude mætte kunnugt verda/ þ
er þeim openbert/ Þuiad Gud hefur þm
þad openberad/ med þui ad Guds osyne
leiger Hluter siæst/ þad er hans eilijfur
Kraptur og Guddomur/ ef gaumad ver
dur giefed hñs Verkum/ einkū ad Heims
sins Skøpun/ so ad þeir hafa øngua
Afsøkun/ med þui þeir vissu ad Gud er
og hafa hañ þo ei dyrkad so sem Gud
nie honum Þacker giort/ helldur eru þr
j sijnum Hugrenningum ad Hiegoma
ordner/ og þeirra fæviſt Hiarta er for
myrkuad/ Þui þa þeir Hielldu sig vijs
ad vera/ eru þeir ad Þussum ordner/ og
hafa vmsnued Dyrd oforgeingelegs
Guds j Líkneskiur forgeingelegra Man
na Fugla og ferfættra Dyra og Skrid
kuikinda. Þar fyrer hefur Gud ofer
giefed þa j þeirra Hiartans Girndum
og ohreinendum/ so þeir skømudu sijna
eigen Lijkame a sialfum sier/ huørier
Guds Sañleika hafa vmsnued j Lyg
ar

ar/ og hafa meir dyrkad og Pionad Skiepnunum en Skaparanum/ z c.

Pad gimta i pessu Bodorde sem vier skul um merkia er petta sem Gud segier

Pu skallt ecke tilbidia paug og ecke piona peim.

Nier lætur Gud j liose berlega Ord sok/ huar fyrer han vilie ecke lijda Lijk neske og Skurgod/ sem er/ ad han vill alleina verda dyrkadur og pryssadur/ og ad Men skule ecke veita Lijknestium eda myndum Skiepnana pa Dyrd og æru sem sialfum Gude ber ad hafa. Nuor han vill nu vera hlydugt Guds Barn/ og honum pægelegt/ han skal hlijda Gude j pessu.

Pad siøtta sem merkiande er j pessu Bodorde er pad/ ad heyra med hugrium hætte Men hafa syndgad j mote pessu Bodorde med Afguda og Skurgoda dyrkan Og huorneñ Gud hefur pa par byrer strappad?

Fyrst er ad sia / Ad jafnsnart sem Gud hafde giefed Israels Sonum pes

se Bodord/ og sialfur talad þau Muñ
lega/ ollu Folke aheyrandaſ þa lesum
vier/ Exo. 32. Ad þegar Folkenu þotte
Moyse verda dualsame a Fiallenu/ tok
þad sig saman/ gieck fyrer Aaron z sag
de til hans/ Statt vpp/ og giordu oſs
Gude sem gange fyrer oſs/ vier vitū ecke
huad ordet er af þeim Moyse/ ꝫ oſs leid
de af Egyptalande. Aaron sagde til
þeirra/ Taked Eyrnagulled wr Eyrun
um a ydur og ydrum Kuiñum Sonum
og Dætrum/ og bered þad til miin/ Og
Folked giørde so. Og hañ medtok þad
wr þeirra Hondum/ kastade vpp fyrer
med einum Grafstijl/ z giørde steyptañ
Kalf. Og þeir sogdu/ Þu Jsrael/ þta
er þiñ Gud sem þig wtleidde af Egyp
talande. Og sem Aaron sa þad/ bygde
hañ vpp Alltare/ og liet wthroopa/ sei
gande/ A Morgun er Hatijd Drottins
z þeir stoodu vpp snemma Morguns/ opþ
rudu Breñefornum og Þacklætis Forn
um/ Sijdan sette Folked sig nidur ad eta
og drecka/ og stod vpp ad dansa. Þa
sagde

sagde Drottinn til Moysen/ Gack z stýg du nidur af Fiallenu/ þt þad Folk sem þu vtleidder af Egyptalande hefur spillt sier/og er viked af þeim Veige s eg he fe boded þeim/og hefur giort sier steyp tan Kalp/ tilbeded hn/ fært hm Forn r og sagt so/Israel þesser eru þýner Gud er/ Sem þig leiddu af Egyptalande/ z ct. Soddan Galenskap hefur þad au ma Folk sier fyrer Nendur teked/ j gegn þessu Boðorde/ enn visse þo af sannre Reynslu/ad Gud var Daglega med þe im/þar med høfdu þeir nylega sied og reynt so marga þurdanlega Guds Vel giorninga þeim til Handa.

Eins skiede seinna/ ad Israels Syn er toku Madianitis Gude og tilbædu þa/ og vrdu þess vegna j 7 Aar þung lega refster og straffader þordiarpad er z eydelagder/þangad til þeir sau og medkiendu þeirra Eymd/ þa kolludu þeir til Drottins/ og han sende þeim Nialparman Gedeon / sem þa frelsade vr Ovinanna Hendum/ Iudic. 6.

E vij Lýka

Lijka eirnen seirna piell Israel apfur til sinar Afgudadyrkunar/ og pionade Baal/ Astarot z Gudum peirra j Syr lande/ Og Gudum Pra j Sidon/ z Mo abs Gudum/ og Amons Sona Gudum og Philisteis Gudum/ og yfergæfu Dr ottin og pionudu honum ecke.

So lesum vier og lijka/ 1 Reg. 2. Ad Israels syner hafe hapt Skærgod og añarliga Ajagude/ og styggt Gud par med/ Par fyrer avstade Samuel allt Israels Folk seigiande/ Sie pad so ad pier snued ydur til Drottins af ollu ydar Hiarta/ pa kasted fra ydur framande Gudum og Astaroth/ og tilreided ydar Hiartu Drottne/ og pioned honum all eina/ pa mun hañ frelsa ydur af hon dum Philisteis. Pa burtkastade Isra el Baal og Astaroth z pionade Drott ne alleina. Og eñ vijdar hefur Gud bañ ad fyrer Muñ Moysis Ajagudadyrk anena/ og varad vid henne/ Pu skallt ecke giora Sættmæla vid pa nie peir ra Gude/ og lat pa ecke bwande vera j pijnu

þïnu Lande/ so þeir ville þig ecke fra mier. Item/ 34 þu skallt briota þra Allt tare nidur/ og sla j sundur þeirra Afgude og vpphøggua þeirra Lunda/ þt þu skullt ecke tilbidia nockurn annann Gud. Og enn stendur j ødrum stad/ Þier skulud ecke snua ydur til Afguda og ecke skulu þier giøra ydur steypta Gude/ þui eg er DRottinn ydar Gud. Og Deut. 7. Þier skulud briota nidur þeirra Alltare/og sla vm Koll þeirra Bylætum/afhøggua þeirra Lunda /og brenna vpp þra Afgude j Elde/Þuiad þu ert þïnum Gude eitt heilagt Folk.

Huørsu Gud hefur alla Tïma ret st og strassad Skurgodadyrkanena.

Vegna þess Gullkalfs sem Israels Syner giordu/villde Gud hafa eydela gt þa alla saman/ Exo. 32. Enn Moyses bad þ hm/z ad Gud villde minnast a sitt Fyrerheit/sem hann hafde lofad Abraham/ Og Gud vægde þeim og eyde lagde þa ecke med øllu/ Þo vard su Synd so strøffud/ epter Guds Befalnin

gu/ad Moyses baud Sonum Levi ad ta ka Vopn/ z huor eirn skyllde j hel sla si in Brodur og Naunga/ so þeir slou j Hel a þeim Deige þriar Þusunder ma ns. Og j sama Capitula stendur so/ Ad Reide Guds var þa eñ ecke stillt/ hälldur sagde hñ ad hñ villde vitia þeir ra/ þegar sinn Vitiunar tijme kiæme. Slijk Guds Reide a miñer oss huorsu stor z þung Synd Afgudadyrkaneñ er/ z ad alldrei hefur hun verid vrefst. Veg na Afgudadyrkunar s̄ þeir drygdu vid Baal Peor/liet Moyses epter Guds Skipan sla j Hel 24 Þusunder Mañа og heingia alla Hofdingia Israels Sona/ Num. 25. Vegna Afgud a dyrkunar villde Gud og eirneñ hafa str appad Salomon / af þui hñ liet heidn ar Konur koma sier til ad þiona Niagud um/hefde hñ ecke hlijft honum vegna hñs Fødurs Davids/ 1 Reg. 11. J Domarañа Bokum lesum vier/ad þeg ar Israel yfergaf Gud og þienade hs num ecke/ helldur gaf sig til Afgud a/ þa

þa forsmade Guds Reide yfer þeim / og hann gaf þa vnder Walld Philisteis og Ammons sona / þeir þyngdu z plagudu Israels Børn j 18 ar samfelld / Judic. 10.
Eins er og vm þad / ef ad nockur Madur vill vpphugsa eitthuad / j mote Guds Vilia og Skipan / j Gudlegre Þionustu giörd / z Gud hefur ei sett z skickad / þa er þad ecke Gude þægelegt. Slijkt giördu Syner Aarons Nadab z Abihu / þa þeir toku sijn Glodarker z Reykelse og logdu Elld þar j / og baru annan leganñ Elld fram fyrer Drottinñ / sem þeim var ecke skipad / þar fyrer gieck Elldur vt fra Gude og brende þa / so þeir dou strax fyrer honum. Levit. 10.
Þannig hefr Gud alla Tijma straffad alla Afgudadyrkan og hiatru / af þui hann vill alleina z endelega verda dyrkadur med hm hætte og j þann Mata sem hann hefur sett og skickad / enn ecke obrugdis.
Þad siounda sem merkia skal z læra j þessu þyrsta Bodorde er þad / huorsu mörg

þallðlega Menn brioca a mote þessu Boderde
og hafa broted/Eg huørsu vier eigum alla tij
ma ad setia Tru og Traust til Guds alle
ina enn ecke til nockurs Hlutar annars
huørt sem oss. geingur mz eda mote
vel eda jlla?

Assa Kongur treyste vppa sijna Kong
lega Magt/og Hialp aňara Nýþding
ia/enn ecke a Gud/þar fyrer vard hann
mořstadur af Guds Spamaňe/med þe
sſu Ordū/þu forlæst þig meir vppa Kon
geñ j Assyria eñ vppa DRottiň þinn
Gud/Þar fyrer skalltu hier epter hafa
Ofrid. Item/þeg^r Assa Kongr var sju
kur/þa reidde haň sig meir vppa sijna
Doctores og Læknismeystara enn vppa
Gud. J mote þessu Boyorde syndgade
Nabogodonosor med Drambe og metn
ade/ þa hann villde læta tilbidia sig
og vera sem Gud a Jordunne/eñ huad
skiede? Þar kom yþer haň Rodd af Hi
mnum/z hň vard wtrekeň fra Moňum
misste sitt Vit/so hň at Gras sem Na
ut/ z hans Lijkame la vnder Doggu
Himensins / so leinge hans Hær vard
sem

sem Arnarþiadrer/og hans Neglur sem Fugla Klar. Daniel 4. Epter hann vard Baltasar hüs Sonar son Kongur Hann metnadest af Magt og Rijke sijns Fodurs/liet prafibera Gullker þau sem vered høfdu j Jerusalems Muster ere/og til Guds Þionustugiørdar voru giørd/hælande og hrosande sijnum Afgudum sem giørder voru aþ Gulle Silfre/Kopar/ Jarne /Trie og Steinum/ enn forsmaade þan sanna Gud/þar fyrer vard hañ a somu Nootttu j Hel slegiñ /Dan. 5.

Giørningur Davids var og hallðeniñ þ Niagudadyrkan/ og eina Synd j mote þessu Boðorde/þa hañ liet telia Folked/viliande vita/hvørsu margt Strijdsfolk hañ haþde/ og huar vppa hñ matte sig reida ef Ofridur kyñe ad koma vppa hans Land og Rijke/ huar fyrer hañ var hunglega refstur. 2 Reg. 24. Herodes Kongur sat a Dootnstol j Kongulegum Klædum/ og talade til Folksins/ þa kallade Almugeñ vpp og sag

 de

de/ Guds Rodd er þetta eyrnlecke Mans Og ꝫafnmart var hañ fleigeñ af Einge Guds/ vard etteñ af Nodkum og miste Lijfed af þui hann gaf Gude ecke Dyrdena.

Þesse Daine og ꝫnnur þuilijk kienna oss/ ad huorier helist sem forlata sig vppa Gots og Peninga/ Magt og Rijk dom/ og añad fleira þuilijkt/ þeir synd ga a mote þessu Bodorde/ þeir setia sitt Hiarta þar vppa/ so sem Christur seig er j Gudspiallenu/ Mat. 6. Huar þitt Fiesiodur er/ þar er og eirneñ þitt Hiar ta. Þier kuñed ecke ad þiona bæde Gu de og Penningenum. Hier fyrer kallar S. Paal Agirndena og astundan Pen ingsins eina Afgudadyrkan/ Þuiad hu er hañ Agirndena elskar/ sa kañ ecke Gud ad elska/ 1 Joh. 2.

Marger syndga ꝫ eirneñ j mote þes su Bodorde sem j sijnum Sottum ꝫ fluk domum ꝫ ødrum Motgange vijkia fra Gude ꝫ leita Diøfulsins/ eda annara Illra Rada/ so ſ vier lesum vm Saul

ad

að hañ j Neyð siñe og Angist gaf sig til Galldrakonuñar/ og bad hana að vppvekia Samuel/so hañ mætte tala við hañ. Þeir og sem leita Lækninga hia þeim sem fara med Kukl Galldra Fiolkinge/ Særingar/Signingar/Rist ingar/Rwner z aðrar Forneskiur/huad allt ecke er añad eñ suiuirdeleg Afgu: dadyrkan/vm huoria Gud hefur talað fyrer Muñ Moysis/Levit.20. Seigian: de/Nær nockur Saal snyr sier til Spa: sagnar mañа/eda til þeirra sem wtleg: gia Tákn/og hleypur so epter þeim/ þa vil eg(seiger Gud) setia mitt Andlit j mote soddan Saalu/z slijta hana fra sijn: nu Folke.

J mote þessu Boðorde syndga Pa: pistar openberlega med þeirra Likneskt um z Bijlætū/huad þeir hallda þ sañа Religion og stæstu Gudrækne/ að hafa Likneskiur j sijnum Kyrkium z Hwsum z tilbidia þau med saunguum z Lesning um Liosakueikingum z lotningum/ eins og sialfañ Gud/huad ecke er añad eñ

 berleg Skurgodadyrkan / þegar Men veita Skiepnuñe þañ Heidur og þa eru sem Gude heyrer/ so sem S. Paall seiger/ Rom. 1. Eñ vilie Papistar eda adrer/ vita huad soddan Guder eru/ þa lære þr af Davids Psalme/ 115. þar so stendur/ Vor Gud er a Himnum/ enn þra Guder eru Slifur z Gull z Handa verk Mañа. Þeir hafa Muñ eñ mala ecke/ Augu z sia ecke/ þeir hafa Eyru z heyra ecke/ þeir hafa Naser z þefa ecke/ þeir hafa Hendur og þreifa ecke Fæt z ganga ecke/ z ecke er Mælromz j þeirra Halse. Huor hñ vill vita Rok og Upphaf soddan Afguda og Skurgoda/ sa lese σ Capitula Baruch.

Item/ syndga Papistar þunglega j mote þessu Bodorde/ j þui/ ad þeir akalla og tilbidia Framlidna Meñ heilaga Mariam/ Petur Paal og adra otelliande prȳdande z forsuarande sína Synd mz þui þeir seigiast giora slīkt Gude til Lofs z j goda meining/ Item/ Ad het lager hafe giørt stor Dasemdar verk z

Jardteikner j þessu Lÿfe/ z med þui þr eru hia Gude/ þa sieu þeir eñ megtuger ad hialpa oss. Þeir taka Dæme af Ner rum og Hofdingium/ad ecke leifest hu orium Mañe ad hlaupa strax fyrer ei nn Kong eda Keysara/sa nockud heþur ad Malþarfa/ þar fyrer verde Meñ ad fa sier Medalgangara og Fyrerbonar Meñ og eige Meñ ad hafa heilaga sier til Arnadar Maña/z et. Eñ hier til er so suarande/Vm Jardteikner hei lagra er so vared/ad þær hafa þeir ecke giört af sijnum Krapte/helldur aþ Gu ds Krapte/þar med ad beuÿsa fyrer Nei dingium/ad þar være eirn sañur Almat tugur eilÿfur Gud/og ad þad Ord sem þeir framþæru og predikudu være sañ arlegt Guds Ord/þar fyrer skiedu þær Jardteikner Ordenu til styrkingar/ Ad Meñ skylldu helldur Ordenu trua/ Alls ka sem Christur sagde til Gydingaña/ Vilie þier ecke trua/ þa trued mier þo fyrer sokum miña Verka sem eg giøre. Joh. 14. Og j ødrum stad stendur so/

Saklega seige eg ydur/ Huer ꝫ trwer a mig/ hañ skal giera þau Verk sem eg giore. Skylldu nu Meñ tilbidia heiña sa/ vegna Jardteikna sem þeir giordu pa meiga Meñ tilbidia Heidna maña Gude/sem iafñ haga Jardteikner giort fyrer Andskotans Magt ꝫ Kraft. Vi er lesū/Exo. 7. Ad Galldramenn Pharaonis giordu Jardteiknn fyrer Diefulsins Magt/sem Moyses fyrer Guds kraft/enn ecke eigum vier þar fyrer Galldra Meñ ad tilbidia. —

So er og vm Arnan ꝫ fyrerbon Heilagra/ad þeir skule bidia Gud vorra vegna/Pad er huert a mote Guds Orde/ þar Gud seiger i Psalm. 50. Akalla mig i þiñe Neyd. Og Jesus seiger sialfur Joh. 16. Huors þier bidied Fodur iñ i minu Nafne/ þad mun hañ veita ydur/Og lijka skrifar S. Paull/ Eiñ er Gud/ ꝫ eiñ er Medalgangareñ a mille Guds ꝫ Mañaña/sem er Madureñ Jesus Christus/ꝫ sialfan sig vtgaf til Endurlausnar. So kiener og S. Petur oss ad

ad ecke sie nockurt Nafn giefed Mennum vtan Jesus Nafn/ j huerin vier kun̄um ad verda Sæluhólpner/ Act. 4.

Ecke hófum vier helldur neckurt eyt erdæme / ad heilager Nafe akalladt cd ta Heilaga/ helldar ad þeir hier j Heime hape beded þ Siukum z særū/ so sē S. Jacob kiēner oß/ 5. Marger hapa z af medaumkan z Elsku beded þ vd rum til Guds/ so sem Aaron/ þeger hū sa Systur sijna slegna med Spitelsku/ gieck hañ fyrer Moysen/ z Moyses bad fyrer heñe til Guds/ so hun vard Heil brigd/ Num. 12. Abraham sa aumur a þeim j Sodoma/ z bad þ þm Gen. 18. Hundrads Hofdingin̄ bad Jesum fyrer sijnum Þienara. Su Cananeiska Koñā fyrer sin̄e Dottur/ z cc. Helldur þtañe si þau Dæme/ ad Heilager hapa ecke vil iad læta tilbidia sig/ eda tilleggia sier þa æru sem Gude heyrer til/ So lesum vier j Postulanña Giorningum/ ad þa Pall hafde j Lystra heilan giort þañ Mañ sem halltur hafde verid fra Mo

dur lijpe/þa pustt Almugenn strax sam
an/ z villde hafa veitt Paale og Barna
ba gudlega virding z tilbeded þa s Gu
de/ Enn S. Paall hastade a þa/ kiende
þm z sagde/ Vid erum daudleger Menn
eins og þier/ og kiennum ydur ad snua yd
ur fra Skurgodum til lijfanda Guds
sem skapad hefur Hi̅men og Jord.

Lijka er pad stor Afgudadyrkan sem
Papistar fara med/ Ad akalla heilaga
Eingla/ þui þar vm finst huorke Gu
ds Bifalning nie Epterdæme j heilag
re Ritningu/ helldur huert a mote/ þa
S. Johannes villde hafa tilbeded Ein
gilenn/ þa bannade Eingellenn honum þ/
segiande/ Gior þu pad ecke/ þuiad eg er
þinn Sampion/ og þinna Brædra/ og þeir
ra sem vardveita Vitnisburdinn Jesu/
Tilbid þu Gud/ Apoc. 19.

Og enn syndga Papistar j mote þessu
Boborde j þui/ ad þeir kienna Monnum
ad treysta vppa Messur/ Aflatsbrief/
Smurningar/ Vixlur/ Saungua Tal
nalestra/ Pilagrimsferder/ og oteliande

eftur Maalaverk og setninga/ og setia slijkt fram fyrer Men j stadeñ sañarle gs Lærdoms vm Jesum Christum.

Pad aff unda sem merkiande er j þessu fyrsta Bodorde/ Pa eru þau Ord sem hier da vppa straff og Refsing sem koma skal yfer þa sem yfertroda hans Bodord seigiande?

Þuiad eg Drottiñ þiñ Gud er eirn vandlætande Gud/ vit iande Ranglætis Fedranna a Sonunum j þridiu og fiordu ættkuijsl Þeirra sem mig hata

Hier høfum vier fyrst ad hyga vm þad sem Gud seiger / Jeg er DROT TEN Gud þinn/ Þui þar ammner Gud oss ad med þui hañ er Gud/þa ber hønum alleina Heidurin Dyrdenn og Bæna akalled enn enguum ødrum/og a hann eiga aller Menn ad setia trw og Traust/sem er vor Gud og Drottiñ

af huørium vier hofum Lijfsed og Sa luhialpeaa/og allt þad vier høfum þo ry til Lijfs og Saaluhialpar.

Næst þui ber ossi ad hugleida/ huilijkt ur ad þesse Gud er/sem er/ hann kallar sig eirn VANDLætande Gud. Þet ta Vandlæte bevijsar hã fyrst med þui Natre sem hañ hefur a þeim Ranglæ tu/huad og riett er/ med þui þeir villa ecke þeckia hñ nie Dyrka/ z ecke þiona hønum/helldur hafa adra Gude fram̃ hia hønum/þiona þeim og dyrka þa/ Þuiad lijka so sem eirn ærlegur Madur sem hefur Eckta kuiñu/hañ elskar ha na og hefur hana j Neidre/alla þa stu nd sem hun stundar siñ Hwsbonda/ og helldur vid hann sijna Hionabands tru/ Enn briote hun af heñe/og hallde sier vid annann/þa er tilheyrelegt ad Mad ureñ yfer giefe hana/ sokum hennar skrar Brcytne.

3 J þridia lage skijrer fra huørnenn hans hatre og Reide sie hattad/ Sem er ad hann vitie Ranglætis Fedranna

a Son

a Sonunum/ j þridia og fiorda Lid/ þe
im sem hañ hata. Hier auijsar Gud
og kieñer oss/ad hann hafe riettа Ord
sök til ad leggia Stapp og Refsing a
þa sem hañ hata ellegar forsma/ og
seiger/ Ad sijn Reide j gegn Ranglæt
enu og Ohlydnenne sie so stor/ ad huør
skule gialda añars/ecke ad eins þeir ed
syndga j mote sier/helldur z eirneñ Bor
neñ z Barnabornen allt j hiñ þridia z
fiorda Lid.

Hier fellur til ein Spurning/ Huør
neñ þad kunne ad vera riett/ ad refsa
Bornunum fyrer Illsku Foreldranna
med þui ad Ezechiel skrifar so/18.Son
ureñ skal ecke bera Misgierning Fodur
sins/ z Fadereñ skal ecke bera Misgior
ning Sonarins/ Riettvijse hins Riettlæ
ta skal vera yfer honum/Skule nu So
nureñ giallda sijns Fodurs Ranglætis
og refsast fyrer sijns Fodurs Misgior
ninga/þad synest ad vera oriett/z j mo
te Spamañsins Ordum/ fyrer huørs
Munn Gud hefur talad? Enn þetta
 skulū

skulum vier so skilia / Þar Gud seigest vilia straffa Børnen/þad eru þau Børn sem ganga j Forelldrana Fotspor/ og eru þeim lijk j Syndum og Glæpum/ Þui so hlijda þesse Ord sem Gud talar/ A ÞEJM sem hata mig. Enn huad er ad hata Gud? Ad forsma og fyrerlijta han og skeyta ecke vm hans Ord nie hans Vilia/ falla j Niagudadyrkan og adrar Synder/ eins sem Forelldrarner hafa giort/ Þeirra Misgiørninga vil eg vitia (seiger Gud) og þa vil eg straffa/ huad hid sama riett er epter Guds Riettlæte/ad þeim gange vel sem goder eru/ hinum jlla sem jller eru.

Adams Synd hefur giort oss þad ad vier hliotum aller hier j Heime ad deya stundlegum Dauda/ og lijda marga Plagu og þunglegt Strapp vegna Synd Adams og vorra Forelldra enn ecke eilijfann Dauda / ef vier verdum endurfæddder/ og erum stødugir j Trwe allt til enda. Taini vard ad lijda stu ndlegt

ndlegt Strapp/ þo vard han ecke for dæmdur fyrer sijns Fodurs Synd Adams/ helldur fyrer sijna eigen Synd/ ad han j Hel slo sinn saklausan Brodur z fyrer Hiartans hardwd og Idranarleyse/ sem han sialfur klagade og dæmde seigiande/ Mijn Synd er stærre enn ad hun meige mier verda fyrergiefen. Gen 4. Hier klagar Cain ecke yfer Synd sijns Fodurs Adams/ helldur yfer sinne eigen Synd og illsku/ huor fyrer hann efade Guds Nad og Myskun.

Forelldranna Synder hafa opt vered Sok og Efne ad Bornen og Nidiarner hafa orded ad bera stundlegt Straff og storar Refsinger/ þad verdur satt giort med sonnum Epterdæmum z Bevijsingum. Giesse Elisei þienare vard ecke ad eins strapadur sialfur/ helldur allt hans Hws og aller hans Nidiar vrdu ad giallda hans Synda/ so sem Spamadurenn sagde/ Naamans Spitelsta lode vid þig og þitt Sæde æfinlega/ 2Reg. 5. Achab Kongur og hans

Drottning voru bæde ogudleg/ þar fyr er hotade Gud þeim ad þau skyllde sier aspass/ huad og skiede so/ og ad hans Syner skylldu gialda hans Synda/ hu ad lijka skiede/ so ad hans syner 70 voru j einu Halshoggner/ & aller hans Nidiar & ættmenn smaer & storer/ vrdu drepner/ aller hans Kiennemenn & Viner/ so ecke stod eirn epter. 2 Reg. 5. Davids Kongs Born & Nidiar vrdu þunglega straffader fyrer sokum hans Syndar sem lesa ma j Bibliunne. Sa gode Jonathas vard ad missa Lijfed j Bardaga vegna sijns Fodurs Synda 1 Reg. 31. Þui er naudsynlegt ad Foreldrarner life gudlega & leide ecke yfer sig Straff & Refsing gudlegrar Rettlætes reide yfer sin Born. Bornen og lijka eirnen vardest j Eptirdæme Foreldrana / & breyte ecke þar epter.

Þad nijunda sem merkiast skal j þessu þyrsta Bodorde/ er þad sem Gud seiger?

Jeg giore Myskun j marg

at

ar Þusunder þeim sem mig el
ska og hallda mijn Boðorð.

Aumer erum vier sem ecke vilium hey
ra hlyða me þiona Gude/ sem þo vill
ollum Monnum gott/og til alls gods hefur
fur þa skapad og endurleyst. Likka nu ꝥ
Gud hefur sagt ad hann vilie straffa O
hlydnena j þridia og fiorda Lid/ so let
ur hann hier j liose sitt Fodurlegt hiarta
ad hann vill giarna helldur veita Nad
og Myskun þusundfallda/ef ad Menn
vilia hallda hann ꝥ sinn Gud/idrast Synd
anna og iꝥplyia til hans Myskunar.

Ad Guds Nattura ꝫ Hiartans Þel
sie slijkt vid alla Menn/ ꝥ kienna oss þau
Ord sem standa hia Jonas Spamanne
3. Þegar Gud sa þra Verk(j Niniue
Borg)ad þeir snieru sier fra þra vondu
Veige/þa angrade hann ꝥ illa ꝫ vonda
sem hann hafde talad og hotad ad giora
þm og giorde þad ecke. Þegar Jonas
merkte soddan Nadargiæsku Guds/þa
þyktest hann vid ꝫ vord reidur/þad til Dr

olfins og sagde/ Þetta er þ sem eg sag
da/þa eg var j mi̅nu Lande/huar þ eg
hugde ad forda mier og flyta a Sioeñ
Þuiad eg veit ad þu ert Nadugur/myſk
unsamur/Þolenmodur/Giæſkuriſkur/z
iæfur þig angra þad vonda/So tak nu
Drottiñ mi̅na Sæl fra mier/ Þui eg
vil helldur vera daudz eñ lifa. Þa sag
de Drottiñ/Meinar þu Jonas ad þu
reideſt med riettu? Og Jonas gieck wt
af Borgeñe giørde ſier Hreyſe/þ wtan
Stadeñ/bi̅dande þar/til þeſſ hañ sæe
hvad yfer Borgena kiæme. Og Drott
eñ liet eitt Grasruñ vaxa yfer Hofde
nu a Jona/ſo hñ ſkygde a hñs Hofud/
og hli̅fde honum þ Hita/ Og Jonas
gladdeſt af þeſſu Grasruñe z þotte vel
nt vm. Eñ Drottiñ ſette til eitt Orm
ſem ſtack Grasruñen/ſo ad hñ viſnade
Og þeg" Sooleñ var vpruñeñ/liet Gud
koma Auſtan vedur hurt/z Solen ſtack
Jonam/ ſo hañ vard Vanmegna af
Hofudverk/þa oſkade hñ ſier eñ dauda
ſeigiande/Jeg vil helldur vera daudur/
enn

eñ ad lifa. Þa sagde Gud til Jonam/ Meinar þu ad þu reidest med riettu veg na þessa Grasruns. Og hñ sagde/ Ja jeg reidest riettelega allt til Dauda. Þa sagde DROttiñ/ Þu aumkar þig yfer þeñan Grasruñ/ þ huoriñ þu hefur ecke Erfide haft/ z huorn þu hefur ecke va xa látted/ huer ecke varde nema vm nott og spilltest a eiñe Nottu/ Og skyllde eg þa ecke sia aum: a Niniue/ so storre bo rg/ j huorre ad eru meir eñ hundrad og 20 Þusunder þeirra Maña/ sem ecke giora Greinarmun huad hægra eda vi nstra er/ og þar med Fiølde Dyra.

Af þessum Ordū z af Jonas Histo oriu/ meigum vier merkia/ ad Guds rei de er ad vijsu mykel og grim̄/ enn þo er hñs Rad z Myskun mykl u meire/ So sem David seiger j Psalmenum 33. Jo rdeñ er full af Myskun Drottins. Esa ias Spamadr vtmaal" so Guds mysk:n seme/ ad hun gange yfer Modurlegt Hiarta/ seigiande/ Kañ neckr Kuiña ad gleyma siinu Barne/ so hun Myskune

sig ecke yfer Avoxt sijns Kuidar ? Og po hun gleyme þui/ þa vil eg þo ecke gleyma þier/seiger Drottiñ/ z cet. Eyt erdæme slijkrar Nædar hefum vier hia Salomon Konge/ huorsu ad Gud hafþ fø godañ riett z nogleqa Ordsok til ad strassa hñ fyrer sijna Niagudadyrkan/ þo hlyfde Gud honum þ sokum hans Fodurs Davids/sem var eiñ Madur ep ter Guds Vilia og Niarta. 1 Reg. 11.

Su tijunda Greineñ er/ Nuad hellst vier eigum ad læra af þessu Fyrsta Bodorde?

1 Fyrst skulum vier læra af þssu Bod orde/ad þeckia þañ saña z riетta Gud og Drottiñ/sem er Skapare Himens z Jardar/sa ad er Fader vors DRottins Jesu Christi/og oss hefur fyrer siñ son skapad og endurleyst/so sem vier lærum j Postulegre Truarjatningu. Þeñan Gud eigum vier ad ottast og hræðast/ Og giora eckert j mote hans Vilia og Bodordum/ Nñ eigum vier ad elska af ollu Niarta/allre Salu og ollum Kro ptum

þtum vorum z þiona honum j Heilagle-
ika og Riettlæte alla vora Lijfdaga.
2 Þar næst hliotum vier ad medkienna
og játa oss ad vera seka z synduga fyr
er Gude j þessu Bodorde/af þui ad vier
opt og tijdum hofum vegna Fauisku
vorrar og Athugaleysis/ læted Satan z
heim þennan sniikia oss z ecke þionad Gu
de/nie elskad hann sem vera skyllde/helldr
stundad þennan Heim meir z framar enn
Gud.
3 J þridia máta/ eigum vier ad þacka
Gude/sem oss ecke hefur strappad þ
Astleyse vort/ og adrar fleire Synder
j mote þessu Bodorde drygdar/ helldr hefur
hann hlijfft oss og ecke j eydelagt oss
sem hann hefur med riettu mátt giora.
4 Nær oss geingur vel z epter Oskum
og Vilia/ þa eigum vier ad vera hþ aud
miukare og lijtelátare/ og styggia ecke
Gud/ og ei helldur giora Naunganum j
mote/ huorke med Ordum nie Verkum.
5 J Motgangenn (huor helst hann er)
þa ber oss ad vera stodugum stadfostum

j Andanum z Holenmædeñe hugganþe oss vid Gud vorn Drottiñ/og forlææan de oss alleinasta vppa hañ.

σ J sijdasta mata ha eigum vier æ og alla Tijma og af ollu Hiarta ad hapa alla Von/ allt vort traust til Gu ds vors Drottins/sem bæde kañ z vill várdveita z vernda oss fra ollu jllu/Þar med eigum vier ad flya og fordast alla Afgudadyrkan og Hiatru til nockrar Skiepnu sem nu hefur sagt verid.

Annad Bodorded.

Þu skallt ecke leggia Nafn Drottins þijns Guds vid Hie goma/ Þuiad DRottiñ lætur þann ecki chegndann sem onyt samlega tekur Guds Nafn sí er j Munn.

J fyrsta

J fyrsta Bodordenu talar Gud vm Mañsins Hiarta/ og vill hafa ad þad sie hreint z klaart/þui hñ vilie þar bua og vera/ og þar hafa sitt Mustere/ og sitt Heimele/Þar fyrer er til heyrelegt/ ad vier Hug og Hiarta og øllu voru Hugskote høgum og hegdū epter hans Vilia/z hofū trw og Trausst a hønum alleina. Eñ hier j þessu ødru Bodord enu tekur Gud sier fyrer Hendur Mañ sins Muñ z Tungu z Varer/z styrer

 fra

fra/ huørnen hn vill þm skule hafftad vera/ sem er/ Ad vier med Munnenu skul um ata og vidurkienna Gud z hns hei-laga Nafn/ z akalla hn z þacka hönu og sia oss vel fyrer/ ad vanheidra hann ecke/ hns Nafn/ hans Ord eda verk/ eda misbrukum Guds Nafn med Suar dogu/ Eidu/ Formælingu/ Blote/ Banne o: ierslegum og ogudlegum Munnsofnude Nellldur ad vier hogum og hegdum suo Munne Male og allre Rædu/ so sem hæfer heilogu Guds Folke. Þuiad lijka so s eirn Jardnesk: Fader kan ecke ad lijda af sijnu Bornu Forsmann/ Spie skap eda Vanheidur/ so vill Gud j eng uan Mata lijda af oss Fyrerlitning/ Spie eda Spott sem vera eiga hns Bo rn. Þat fyrer seiger Gud so/ Bornenn eiga ad heidra þeirra Fodur/ Þienarinn sinn Herra/ Er eg nu ydar Fader/ huar er þa minn Heidur? Sie eg ydar Herra huar er þa minn Otte? Mal. 1.

J þessu Bodorde eigum vier ad athu ga hugleida z merkia þessar Greiner.

Huad

i Huad Gud byður.
ij Huad hann bannar.
iij Huerra Launa þeir hafa ad væntta sem Bodne sijna Gude / og hallda þetta Boðorð.
iiij Huor ad sie Hegnd og Refsing þeir ra sem briota þetta Boðorð.
v Huad helst Men skule læra af þessu Boðorde.

Fyrsta Greinin

1. Fyrst býdur Gud oss z bijfalar ad jata z medkienna sig z sitt heilaga Nafn/ so s̄ David kienner oss seigiande/ Jatid z medkiened ad Drottinn er Gud/ Hn̄ hefur giort oss enn ecke vier sialfer/ fier ad Folke/ z ad Saudūm sijns Haglendis/ Dr ottinn er liufur/ z hn̄s Nad varer eilijflega/ z hn̄s Sannleike æ z alla tijma.
2 Þar næst bydur Gud oss ad akalla sitt Nafn s̄ David talar vm sig Psal. 61. Og s̄ vier eigū ocka ad seigia/ Heyr þu mitt Akall/ z hygg ad minne Bæn. Hier a Jordu nidre kalla eg til þijn/ eg ct. Item/ Heyrdu Gud mijna Bæn/ og

byrg þig ecke fyrer minne Grætbeidne Nygg ad mier og Bænheyr mig/ huorn eñ þad eg syrge sarlega z græt. Item Nafn Drottins er hiñ sterkaste Kast ale/ þangad flyr sa Riettlæte z er hol piñ/ Pro.18. So z skrifar Johel Spa madur/2. Ad huør sem akallar Nafn Drottins sa skule verda saluhialplegur Og David seiger i Psalenũ 99. Veg samed Drottiñ vorn Gud/ tilbidied fyr er hñs Fotskor/ þuiad hñ er heilagur.
3 J þridia lage vill Gud ad vier sieũ þacklater/ z þockum hm̃ af Hiarta/ þ hans guddomlega Velgiørninga Eins z David seiger/ Psa. 71. Jeg packa þier miñ Gud þ þiñ Sañleik/ z syng þier Lof þu hiñ heilage i Jsrael. Og eñ i ødrũ stad/100. Gañged jñ vm hans Port med packargiørd/ og i hñs Forsal mz Lofgiørd/ þacked hm̃/ lofed hñs Nafn. Og eñ amiñer David/ alla op enberlega ad packa Gude/ þar hñ seiger Ps.106/ Packe þier Drottne þuiad hñ er godur/ og hañs Myskunseme varer

eilijf

eilijflega/ Hvør kan wt ad skyra Krap taverken Drottins? Og vll hans Da semdarverk ad lofa? So packade sa Spitelske Christo þa hann var hreinn orden/fallende fram a sijna Asionu þ Fætur Christi/ þa sagde Jesus/Kom ei ngen aptur af þm 10 ad giefa Gude Dyrdena/nema þesse Vtlendingur. So eigum vier nu alla Tijma ad lofa og dyrka Gud/og packa hm jafnan fyrer alla hans Velgierninga endlega og og Lijkamlega/og fordast þ jlla Opack læte/s Myskunar brun gudlegrar Mill de og Giæsku vppþurkar/ so sem talar S. Augustinus.

Aunur Greinen.

Hvad helst Gud bane og fyrerbiode j þessu Bodorde.

Þu skallt ecke taka Guds Nafn fea feingelega j þinn Munn. Gud hefur j Vpphafe sied og vitad fyrer þan fea feingelega og skadlega Ovana sem vpp munde koma hia Jsraels Folke/z lijka

feirna hia ødrum/ vm Eyda og Suar
daga/ Huør Eyda gangur fyrst er kom
eñ aþ Heidingū /sem foru vid sijna Af
gude og Skurgod/ huad hid sama Gud
villde ecke lijda af sijnu Folke/ helldur
ad þ skylldi haþa Guds nafn j Heidre z
Virdingu med Otta og Hrædslu. Nu
er adrer sem vanheidra Guds Naþn z
þ leggia vid Hiegoma eru þesser.
1. Fyrst aller þeir sem Onytsamlega
suerta vid Guds Naþn / Christi Dau
da og Pijnu/ Sar og Vnder/naudsyn
ialaust/af vondum Vana.
2. Þar næst syndga þeir j mote þessu
Bodorde sem ødrum giefa Ordsök eda
Tilefne ad suer ia onytsamlega Eida.
3. So og einneñ fara þeir rangléga
med Guds Nafn sem fara Diøfuleñ
z ohreina Anda/so sem ad giørdu þeir
Lausingiar vm huoria skrifad stendur/
Act. 19. Lijka þeir sem hafa Guds ord
til nockrar Forneskiu/Galldra eda giør
ninga vm huoria skrifad stendur Exo.
12. Ecke skalltu lata Galldrakonuna
eda

(eda Galldra mañen)lifa. Item/Synd ga þeir a mote þessu Boðorde s̃ fara mz Særingar Moñū eda Fienade til Læ kning^r eda Heilsubot^r/eda hafa þar til Guds Nafn eda Guds Ord/eda nockrar Greiner heilagrar Ritningar/ huoria Gud sannlega meinar þar hañ so seig er/Ef ad nockur Saal sn̄ȳr sier til þeir ra sem fara med Spafarer/ eda Vt leggia Teikn z drpger Hoor epter þm j giegn þre somu Saal vil eg setia mitt Andlit/ og slīta hana fra sȳnu Folke.
4 Item/Syndga þeir hier j mote þs su Bodorde/sem ecke akalla Nafn Dr ottins/lijka þr sem illa bidia/ epter þui sem þar stendur/Jac. 4. Þier hafed ec ke/af þui þier bidied ecke / Þier bidied z faed ecke/ þuiad þier bidied illa. Item Þeir sem bidia med Muñenum z Vor unū/ eñ lata Hiartad vera þar langt j fra/so sem Gud klagar hia Spamañ enum. Esa. 29.
5 Item/Syndga þeir hier j mote sem eru opackleter Gude/ z ecke packa hm̄

þ ſijna Velgiorninga/ſo ſem giordu þr
9 meñ Spitelſker ſem Chriſtur hrein
ſade/og ﬂeire aadrer vm huøria Gud ta
lar hia Oſea Spamanne 2. Þu villt
ecke vita ad eg er hañ ſem giefur Korn
Vijn z Vidſmior/þar fyrer vil eg taka
burt mitt Korn z Vijn/z c. Og Salo
mon ſeiger/Illt mun ecke vijkia fra Hw-
ſe hins oþackláta. Prover. 17.
6 Aller þeir ſem leggia ſialfum ſier
til nockra Vegſemd eda þañ Heidur ſm
Gude ber og hans Nafne/ Þar fyrer
kieñer David oſſ riettelega/ huad vera
eige vort Mal z vor Rada ſ er/ Ecke
oſſ Drottiñ/ecke oſſ/ helldur gief þu þij
nu Nafne Dyrdena, Pſal. 116.
7 Item ſyndga þr aller hier a mote ſ
þ Gunſt eda Vinattu/eda vegna Otta
og Hrædſlu/ ecke þora ſatt ad tala/ eda
medkieña Gud og hans Ord huar vm
Chriſtur talar/Matt. 10. Seigiande/
Huør ed mækieñer mig þ Moñunū hañ
vil eg medganga þ mijnū Himneſka Fo
dr/Eñ huør ſ afneitar mier þ Mønn
unum

unum þeim vil eg z apneita þ̃ mẽnum
hinnneska Fodur/Luc. 4. Eins kienn
er Christur Marc. 8. Luc. 9.
8 Lijka syndga j mote þessu Bodorde
aller þeir s̃ kallast christner/eñ hafa þo
sier j Muñe jlla/ogudlega palsklega z
faseingelega Negoma rædu/z lifa þar
m̃z ogudlega/ huar þ̃ Guds heilaga Na
pn z hũs Ord verdur lytt z lastad ap
Tyrkium Heidingium z ødrũ Omilldũ
Þiodũ/Vm huoria Meñ S. Pall tal
ar Rom.2. seigiande/Fyrer ydar skulld
verdur Guds Nafn lastad a medal hei
deña Þioda. Og þ̃m Þionustumoñum
s̃ eru vnder Okenu kiener S. Pall/ 1
Tim. 6. Ad hallda sijna Herra z Hus
bændr j Heidre z Virdingu/ vppa þ̃ ad
Guds Nafn z Lærdomurinn ecke skule
verda spottadur/Og j þ̃ssare meiningu
aminer S. Pall Colossenses 3. seigian
nde/ Allt huad þier hafest ad m̃z Ord
eda verk/þa giored þ̃ allt samañ j vors
Herra Jesu Christi Nafne. Og enn
seiger hañ/Huort helldur þier eted eda

drecked/eda huad þier giored/ þa giör ed þad allt saman Gude til Dyrdar.
Nier kiemur Spurning.

Meiga Christner Men þa ecke sueria?

Christur er bestur Logmalsins wt skijrare/hn wtleggur þetta Bodord lios lega/huorneñ þad eige ad skiliast z ha vdast/þar hañ so seiger Matt. 5. Þier hafed heyrt huad talad hefur verid til þeirra gomlu/ad eige skuler þu rangt su eria/z ad þu skuler luka Gude þijn Sæ re. Eñ eg seige ydur/ad þier skulud öld ungis ecke sueria/huorke vid Himneniñ/ þuiad hañ er Sæte Guds/ecke helldur vid Jardena/þui hun er Skör hñs Fo ta/z ecke vid Jerusalem/þui hun er Bo rg hins mykla Kongs/Þu skallt z ecke sueria vid Höfud þitt/ þui þu formatt ecke ad giora eitt Hаar huijtt eda suart Ydar Ræda skal vera/Ja/Ja/nei/nei/ Huad þar er fram yfer þ er af hinum Vonda. Þetta er su sana z rietta Vt legging þessa Bodords.

Saint er oss christnum Moñu boded

og byfalad / ad hafa þ Augũ Guds Neidur og dyrd / og Naungans Lijf og Gots / þar sem Naudsyn krefur / z slyt fra Saũleikan þ Veralldlegu Vallde j Domũ z Kiarumalũ / þar riett z Doms dæmer / Og med soddan Nætte meigum vier Eida sueria z vinna / þo mz þu mo ke ad meñ seige z suerie þ riett z satt er z naudsynlegt. Soddan Eidvætte hefr Gud sialfur befalad þ Moysen / Deut. 9 / seigiande / Þu skallt ottast Gud z þio na hñ / z sueria vid hans Nafn. Og hia Jeremia 4 talar so Gud / Vilier þu þier gange vel / þa skalltu sueria þ vtañ Nræsne / riettvijslega z heilaglega / So sannarlega sem Gud lifer. Gud hefur og sialfur suared heilogum Forfedrum. Og þegar Abraham villde fornfæra sijn num Syne Isaach / þa kallade Eingill Guds af Nimnum / og sagde / Jeg hefe suared vid sialfan mig (seiger Drottiñ) mz þui þu giorder þetta / z hlyyder ecke þijnum einka Syne / þa vil eg blessa þig og fiolga þitt Sæde / sem Stiornur a
 Nimnum

Himnum/og Sand a Sioþar ſtrondu. Og til Jacobs talade ſo Gud/ Hier og þijnu Sæde vil eg gieþa oll þeſſe Lond og ſtadfeſta þañ Eid ſem eg ſoor þijn um Fodur Abraham/Gen. 26.

Chriſtur heþur z ſialþur ſuared þar hñ ſeiger/Sañlega/ſañlega/z allvijda ſo ſtadfeſt ſitt Ord med einñ ſannenda Eide. Þar S. Paull forſuarar þ hei laga Evangelium wt af Chriſto/ þa vitnar hñ allvijda til Guds z ſeiger hñ ſie ſitt Vitne. Og 2 til Corintheos 11. ſeiger hñ ſo/Gud Fader vors Drottins Jeſu Chriſti veit ad eg lyg ecke. Og j Piſtlenu til Hebreos 6. Verdur talad um Eida Guds z Mañaña þar ſo ſten dur/Gud ſoor Abraham/z þa hñ haþde ecke ad ſueria vid nockurn ædra. þa ſor hñ vid ſialþan ſig. Item/Meñerner ſu eria ad vijſu vid þañ ſem er ædre eñ þr/ eru/þad er vid Gud/og ſa Eidur giorer enda a ollum Þrætum/ſo ad eſlauſt bliſ fur Mañaña a mille.

So eru og þeir Eidar ecke þyrerbod

ner sem Menn suería verallðlegu Yfer
vallde Tru ꝛ hollustu/ þt þ er Guðs vil
le og Aminning/ að Men̄ skule bevijsa
Yfervalldenu hlyðne so s̄ sialfu̅ Guðe/
so s̄ S. Paull allvijða kienner og aminner
Col. 3. En̄ þar vakte sig huor Maðr
við/að suería ðarlega so sem Herodes
Kongur giorðe j sijnu̅ Dryckiuskap/hu
ar þ S. Johan̄es misste Lijfeð/ Matth.
14. En̄ kun̄e so að skie að nockur Ma
ður lofar nockru m̄ Eiðe þ s̄ er ðarle
gt eða syndsamlegt/so sem margan hef
ur hent af Herrum ꝛ Hofðingium / að
þr suería j slijke Reiðe/eða þ ranga Un
derrietting/þa er betra Sælaresnar veg
na/að fylgia ecke fram̄ onytsamlegum
Eiðu̅/so s̄ Dauið giorðe/þa hn̄ hafðe
m̄ Eiðe heitast við að sla j Hel þan̄ o'
þocka Nabal/ꝛ alla hn̄s/þa skieðe það
so þegar hn̄ var komin̄ a Veigin̄ þa kō
Nabals Hustru Abigael ꝛ fiell miðr til
Fota Dauiðs/m̄ auðmyktar Orðu̅ og
Beinckingu̅ /mykte ꝛ linaðe hn̄s hofstu
ga Reiðe/ so að han̄ stillteſt/og giorðe

ecke þad jlla sem han̄ hafde suared.

Þridia Grein j þessu Bodorde er/ huørium godu Gud heiter og lofar þeim sem hallda þ z hafa hans Nafn j Ært z heidre.

1 Christur seiger sialfur hia Gudspia llaman̄enū Luc. 11. Ad þeir ste sæler ſ heyra GudsOrd z vardveita þ/ þ er/ þe ir ſ medkienā Guds Dyrd/ Nafn hans og Ord/ med allskins Lofgiørd og þack læte/ þeir skulu verda Sæler.

2 Þar næst er Guds Nafn þm Gud hræddu ſ þ heidra eitt ørugt Slot/ og Bygge/ so ſ Salomon skrifar/ Herrans Nafn er sterkur Kastale/ þangad flyr sa Riettlaate/ z verdur verndadur/ Pro. 28.

3 Jtem/ Ef vier vilium verda leyster og frelsader fra Olucku z þui ſ jllt er/ þa hliotū vier Guds Nafn ad akalla z tilbidia/ þui þar stendur so skrifad/ Joel 2. Huør sem akallar Nafn DRottins sa skal vera holpin̄/ han̄ skal leysast z frelsast. Þa David hlaut ad beriast vid Amorrita sem safnad hofdu otelian da Her hønū j mote wr Mesopotamia

z Syrlande/ þa gaf Spamadurinn hm̄ þa Huggun/ Ad Jacobs Guds Nafn skyllde vera hāns vernd/ z ad hn̄ af Helgedomenum og Sion skyllde fa styrk z hialp j giegn sijnū Ovinum/ Hn̄ skyllde ad eins setia vpp Merked j Drottins Nafne Psal. 20. Og lijka so s̄ hāns Fiandmenn treystu vppa þrra Magt/ Vagna z Vijghesta/ so skyllde hañ treysta vppa Nāfned Drottins/ þa mūde Gud visselega hønum hialpa/ z giefa hønū Sigr a ovīnande Her sīna Fiandmañā huad og skiede/ s̄ lesa ma/ Parali. 20.

4 J fiorda maata munu þeir fa sijn Laun j Himerijke sem hier j Heime prīsa Guds Nafn/ epter þui sem Drottiñ sialfur seiger/ huor sem jatar z medkiener mig þ̄ Mōñunū/ þañ vil eg medkiena þ̄ mijnū himneska Fodur/ Mat. 10.

5 Item/ seiger Gud berlega so/ 1 Reg. 2. Huor mig heidrar þañ vil eg heidur samlegañ giora/ Og huor hañ þijtur mig/ hañ skal fyrerlitenn verda.

6 J siotta maata kienner oss David j

 Ban

Bæn ſitie/huad þa mun henda ſem ſo ſa Drottins Nafn/þar hann ſo talar/ Laat þa alla meiga glediaſt ꝫ treyſta vp pa þig/eilijflega lææt þu þa þagna/ þui ad þu verndar þa/ꝛ lææt þa glada vera j þier ꝫ þitt Nafn elſka/ꝛ ct/ Pſa. 5.

Fiorda Grein þeſſa Lærdoms ſem vel er merkiande/er þeſſe/þar Gud ſialfur talar ſo:

Drottiñ vill ecke lææta þann oreþſtan ſem hans Nafn legg ur vid Hiegoma.

Med þui ad Gud vill j onguan mata liþda ad hans Nafn ſie misbrukad/ꝛ vm þetta amiñer hñ alvarlega Iſraels ſonu/ad þeir ecke ſkule rænglega ſuer ia vid hans Nafn/þa hefur hañ giort ſo ꝫ Veralldlega Skickan/og Lögmaal hlydande vppa þetta Bodord/ ſo lææan de/Seig þu ſonum Iſrael/ad huør ſm þormæler ſijnum Gude/hñ ſkal bera ſi na Synd/ Huør ſem laſtar nafned Dr ottins

ottins hn̄ sk visselega deyia/ Levi. 24.
Og j sama Cap. stendr soddan Epter
dæme/ Ad þar var eirn Egiptskr Mad
ur j Bland Jsraels sona/ sem þrætta
de/ og lastade Guds Nafn. Þennann
settu þeir j Fangelse/ þangad til þeir fe
inge ad vita Atkuæde Drottins/ þt hn̄
hafde syndgad a mote þessu Boduorde/
Annars Dags fieck Moyses Andsuar
af Drottne/ ad þesse Madur skyllde lei
dast wt yfer Herbwdernar/ þar var hā
grytttur j Hel epter Guds skipan. Og
mz þui ad Gud vill læta hafa sitt na
fn j Heidre/ z lætur so hardlega straffa
þa s̄ þar a mote briota/ þa ættu aller
christeleger Yfervalldsmenn/ ad sia vel
til/ z leggia Astundan goda þar a/ ad o
nytsamleger Eidar være strappader/ og
af tekner/ og ecke læta sueria vid Guds
nafn/ nema þegar Naudsyniar krefia
z taka ecke huorn eirn Eid sem bydst/
naudsynialaust/ Þuiad þer mz syndga
þr ed sueria/ likia hiner s̄ styrkia til sod
dā Eida/ og þeir þa taka/ þr giora sig

 hlut

hluttakara annarlegra Synda/ so þar ve.da huorutueggiu refſter/ bæde þr ſ̃ ſueria/ z ſo þeir ſem ranga eda onyt ſam lega Eida taka.

Meñ lata ganga Repsing yfer þa ſem tala jlla vm ſinn Herra og Kong/ z ſo lijka Doma z Sekter yfer þa ſ̃ ta la jlla vm ſiñ Naunga/ Huad myklu framar ætti Meñ ad ſtunda/ ad Guds heilaga Nafns Vanheidur Ovirding z laſtan ſie aptekeñ. Og ef Meñ vilia hid ſanna j lioſe lata/ þa er þetta med ødrum Syndum ecke hin ſijdſta Søk z efne/ huar þ Lond og rijke ſo þunglega verda a þeſſum tijmum refſt og plagud Erleger og forſtanduger Menn taka ſijn Høfudklæde ofan þegar þeir heyra nefndañ ſiñ Herra z Kong/ ſynãde þar med ſijna hlydne og ſkylldugañ heidur/ ſem þeir veita eiga Veralldlegu Yfer vallde/ Huad myklu meir z framar ber oſſ ad veita andlega lotning z audmiu ka Reuerentiu Guds nafne/ þegar vier nefnum vorn Gud Fødur Son og Heilag

ann

aff Anda/og lytelacka off fyrer Gude j vorum Hiortum/ med allre Lijkamans hegdan og breitne.

Ad Gud vilie sitt Nafn sie hafft og hallded j allre Virdingu Akt z heidran þ meigum vier merkia hier af/ ad hañ ecke ad eins byður z skipar þad sialfur/ Heldur bydur hañ Jsraels sõn m ad nefna falskra Guda nøfn/eda taka þa sier j Muñ. Og sialfur Christur seig er berlega/ad Mõñum bere ad standa Reikning a Doms deige af huoriu o nytsu Orde/ huad þungt og obærelegt mun þa j þañ tijma vilia ganga yper Gudlastara z Spottara sem alla tijma jlla og onytsamlega fara med Guds na fn? Þar fyrer hure huor Madur rm ad fordast soddañ Guds Nafns Van brwkan/hafe helldr Guds napn j heid re og allre Virdingu/epter Rädū Jesu Syrachs þar hañ seiger/23. Ven þiñ Muñ ecke til ad sueria/ og vid Guds Nafn ad leggia/ Þuiad lijka suo sem sa Þræll sem opt verdur hwdstryktur/er

ecke vlan Beniar/ so kann ecke helldur
sa hreint af Syndum ad vera/sem opt
lega suer/ z legg Guds nafn vid. Huor
sem suer optlega hañ syndgar optlega/
og Plagan mun ecke ganga af hans
Hwse. Þo hñ suerte og skilie þad ecke
þa syndgar hann þo ecke ad sidur. ¶ Eñ
ef hñ skilur/ og skeyter þar ei vm/ þa
syndgar hann tuofalldlega. Eñ suerie
hañ onytsamlega/ þa er hann ecke ad
helldur eñ Syndar/ Hans Hws mun
hardlega hegnt verda/ Þad er ein Dand
leg Bolvan/ ꝥ huorre Gud vardveite
Jacobs hws/ Og þeir Gudhræddu/ ford
ast soddan/ og þeir saurga sig ecke med
slijkre Synd/ Ben ecke Muñ þiñ til ad
sueria onytsamlega/ þuiad þar af kiem
ur illt Framferde.

Fimta Greinen.

Huad vier eigū ad læra af þessu Bodorde?

1 Fyrst skulum vier jata z medkieña
oss ad vera auma Syndara og Saka
meñ j mote þessu Bodorde/ ad vier (þui
midur) opt z osiallda hofū lagt Guds
nafn

napn vid Megoma/ z tekid oss þ j muñ onytsamlega/Gude til Styggdar z van heidurs/enn vorum Naunga til Ogagns og minkunar.
2 Þar næst ber oss ad jata og medkie sia vora syndumspillta dauda og kallda Natturu/huorsu ad vier erum steinblia rkader og kallder z later til Bænaakall sins/og þeirrar æru og Virdingar sem vier eigum Guds Nafne ad veita.
3 J þridia mata/med þui Gud so þu nglega hotar þm Hefnd og Plagu sm þanytlega fara med Guds Napn/ þa ber oss ad hrædast og ottast Gud/og sia vid þessare Synd/og bidia hañ af Hiarta/ad þ Jesu napns saker strasse hañ oss ecke/epter þui z vor er þorþienāt til.
4 Meñ eiga og ad venia sig af Suar dogum og Eidum/z allre Vanhelgan gudlegs Nafns/og vita/ad soddan jllur vane leider epter sig margt jllt og alla olucku.
5 J fimta mata ber oss ad bidia med David Konge/og segia/Drottiñ geym

du mik Munn z vardveittu mijnar Var
ar/ So Gud verde lofadur/ z ad allt mæ
tte skie oss og vorum Naunga til Gag
ns z goda. (Psal. 141.)

6 Ad sijdustu ber oss ad vera jdner/
j þui ad heyra og lesa Guds Ord/ þar
med ad flyia og fordast þa sem giarna
sueria og formæla/ z illa fara med Gu
ds nafn z seigia med David/ Psal. 39.
Jeg hef asett mier ad geyma mitt Munn
so jeg syndge ecke med minne Tungu.

Pridia Bodord.

Minnast skalltu ad helga Huildardag Drottins.

Lijka so sem Gud j fyrsta Bodordenu
witkrefur og heimter af vorum Hiarta ad
trua z treysta a sig alleina/ Og so sem hann
j odru Bodorde vill og heimter ad vier
skulum jata/ medkienna/ lofa og Heid-
ra hans H. Nafn med Munnenum Vor
unum z Tungunne/ So vill hann nu j þe
ssu Bodorde/ sem er þad seinasta a fyrra
Spialldenu/ ad vier med Hiartanu

Munn

Munñenum og med allre Sælu/ med Augunum/Hondunū/Hnienū og øllum Lidū og Limū vors Lijkama/skulū þiona honū a Helgidardøgum Drottins z od rum Hatijdisdøgum/Vppa þad ad þar af meige siast og merkiast/ad vier sieum hans Børn hier j þessū Heime/Halldeð miñ Helgidardag/seiger Gud/ þui þ sa ma er eitt Teikn a mille miñ z ydar og ydara Nidia/so þier skulud vita/ ad eg er Drottiñ sem ydur giøre Heilaga

 Þar

Þar fyrer halldeð min̄ Hu͞gldardag/ þui hn̄ skal vera ydur heilagur/ Exo. 31.

So vilium vier nu hugleida og merkia j þridia Bodordenu þessar Greiner.

i Hvad Sabbatsdagr eda Hu͞gldardagr er.
ij Huor laun þr þa s̄ Hu͞gldardagen̄ helga.
iij Huert ad sie Strapp þeirra sem Hu͞gl dardagen̄ briota.
iiij Hvad vier eigum ad læra af þessu Bodorde.

Fyrsta Greinin̄

Hvad er Sabbatu͞/eda Sabbats dagur? Sabbatu͞ er hebreskt Ord/s̄ merker ad hafa Hu͞gld/ z lꝏta af erfide z Vi nnulage/s̄ Gud hefur lagt vppa Man̄ en̄/þa hn̄ sagde/ J Sueita þi͞ns And litis skaltu þi͞ns Brauds neita. Soddan Guds Bodorde z skipan z skipā ber oss ad hlyda/ z vita þa Daga sem Gud hefur skipad oss/en̄ hu͞gla oss a þm Dogu͞ s̄ han̄ vill heilaga hallda lꝏta.

Þad annad sem heyrer til fyrstu Grein en̄e/er þetta/Hvad þad er/eda Hvad kallast ad helga Hu͞gldardagen̄?

Nuḡlødardagen ad helga/eda sem vier tølū/ heilagt ad hallda a Nuḡlødardeig enum/er ecke afiad en̄ ad skilia þan̄ dag fra ødrum Erfidis døgum/edur Rwm helgū Døgū(s viet nefnū)Epter þui s Gud sialfr tal*/Ex.20.Sex daga skl tu erfida/z vin̄a alla þīna Vinu/en̄ sa siøunde Dagur er Nuḡlødardagr Drottins Guds þīns/Pa skiu ongua Vinu vin̄a/ecke þin̄ Sonur/ ecke þīn Dotter ecke þin̄ Þræll nie Þienare/ ecke þīn Ambatt/ei helldr þin̄ Fienadur/ z ecke nockr Framande s er þ jnan þin̄a Stad ardyra. Þuiad a sex Døgum skapade Gud Himin̄ og Jord z Sioin̄/ z allt þ i þm er/ Og han̄ hui̇lde sig a siøunda Deigenum/ þar þ blessade Gud Sabbatsdagin̄/z giorde han̄ heilagan̄.

Þan̄en̄ eru nu aller Dagar skapader af Gude/z eru eins aller/ein̄ er ap sial sum sier til ecke heilagre en̄ an̄ar/En̄ þan̄ Dag siøunda/hefur Gud sett z skickad z bifalad/ad vier a þīn Deige a Soknarkirkiū eigū ad koma til samans.

j Borgū z Bԑiū/z Kyrkiusākundū/til
ad lofa z dyrka Guds heilaga Nafn/
Og vppa þetta eru bygdar storar Bor
ger z Lands bygder/z Kyrkiur j þm/ad
Guds Born og Almugeñ skule þar ko
ma til samans a tilsettum Dogū z tij:
mum/lofa og dyrka þar Gud/ z þiona
hønū/so s̄ David talar vm Jerusalem
þar hñ seiger Jerusalem er vppbygd til
þess/ad hun skule vera Borg/þar Meñ
skule koma til samās / þar ed Kynkuñsl
ernar skulu vppganga / s̄ eru Kynkuñsl
er Drottins/ ad predika fyrer Jsraels
Folke/og packa Nafne Drottins/zet.
So eigum vier og lijka ad hyxa vm
Daga z tijma/epter þui s̄ Drottiñ hef
ur þa tilsett z skickad/so s̄ Salomon skr
ifar/Eccle. 3. Tijmen er til ad verda
fæddur/z Tijmeñ er til ad deyia/Tijm
eñ er til ad grata/hlæia/ leika og tala.
A Tijmanū taka og eirneñ skynlausar
Skiepnur vara/s̄ Jeremias Spamad
ur seiger 8. Storkuriñ vnder Himnenū
veit siñ Tijma/ Turtildwufan z Sual

aũ vita ſinn Tijma. So og ſijka Sol og Tungl / Planetur og Stiorn̄ erſida og verka / og geyma ſiñ gang ſ þeim er aþ Guds Almætte og Viſku ſettur. Nu ad myklu framar ber oſſ þa chriſtnum Moñũ ad heyra og hlyda Gude / z hñs Skickan z ſkipan / til ad hallda þañ ſio unda Dag og adra Daga ſem bodner eru til ad heyra Guds Ord / z ad loſa z heidra Gud j almeñelegri Kyrkiũ og ſamkundũ / z vm þa ſtund ad hallda oſſ fra Viñu og erſide / z ollu þui ſem þor hindra kañ vora Salar hiſld / Vppa þad Saler vorar mætte pa ſitt ſoodur af Guds Orde z heilogum Sacramen tis / og jdka ſig j Bæna hallde / og ollum godum Verkum. 111 Cremeñ.

Huorſu margra Sabbats daga gieted verdur j heilagre Ritningu.

Heilog Ritning talar vm þriggia handa Sabbats daga / Og nerneſt ſa fyrſte / Sabbatum Creationis / þ er Sko punar Sabbats dagur / vm huorn Mo yſes ſkripar / ſeigiande. So vrdu nu Hi

men og Jørd fullgiord/ z allur Þra Her og so fullkomnade Gud sijn Skøpning a sex Døgum/ z huilldest a siøunda Dei ge af øllum sijnum Verkum sem hann hafde giort og skapad/ Gen. 2.

Añar Sabbats Dagur er Moysis Husholldardagur/ þegar Gud baud Gydin gū ad koma til samans/ z a þin Deige ad lata af Veralldlegre Vinu og ollu Erfide. Eñ vier eigum ad vita ad Gyd ingum var ecke ad eins skipad ad hafa Hußld og vinna ecke þar / helldur attu þeir a sijnum Sabbats døgum ad lata sier j Hug koma og minnast a Guds Da semdarverk og Velgiorninga/Og vid er þessa Grein repeterar Moyses Guds Bodord aptur ad nyu/Og i þimtu Bok efte Deut. 5. Seiger hañ/Memento/ þad er/minstu þad ad þu varst Þrall j Egyptalande/ og DRottiñ þiñ Gud/ leidde þig j burt þadan/ med Magtar hende z utrietttum Armlegg/þar fyrer hefr Gud Drottiñ boded þier ad hallda Sabbats dageñ.

þañen

Pañeñ hafa nu Gydingar komed til samans huorn Sabbats Dag/ og hafa j sijnum Scholum og Samkundum lesed Guds Tijulaga Bodord med nockre Vtskijringu/ Og epter þeñañ Logmals lestur/ þa hafa Prestaner eda Levitarner vissulega vpplesed wr Moysis Bokum/ vm Fall Adams og Guds f heit/ z þa Lofan sem Gud lofade Abraham Jsaac og Jacob/ Þeir hafa z talad vm Guds Dasemdar verk s hn̄ hafde veitt þeirra Forfedrum/ huorsu hañ verndade þa dasalega j Fride og ofride vm 40 Ar/ z gaf þeim Jericho og Ai/ og allar Borger j Fyrerheitna landenu Þetta og añad fleira hafa þeir lesed z hugleidt a þeirra Sabbats Dogū. Þa hafa Gydingar auk Sabbats dagsins haft adrar Hatijder z helgeholld/ a huorið þeir epter Guds Skipan z Moysis/ vrdu saman ad koma/ ecke sijdr enn a Sabbats dogum/ og hugsa vm Gud z þar Þionustugiorder/ z Ceremoniur sem sierhuorre Hatijd tilheyrdu.

Fyrst/fyrer utan Sabbats dagenn/j huorre Viku/þa hofdu þr þriar Stor hatijder a arenu/sem var Tialldbwdar hatijd/Paaska hatijd/Nyttasunnuhatijd a huorium aller Kallmenn j ollu Gydinga lande/ vrdu ad ferdast til þrrar Hofud borgar sem var Jerusalem/ mz storu O make z myklu kostnade/og vera þar til samans j samfellda atta Daga/ lofuan de og prijsande Gud/og fremiande alla þa Þionustugiørd ſ þm bar ad fremia Sem vier lesum vm Jesu/Luc.2. Þegar hnn var tolf ara gamall/þa hafe hn fared med Mariu og Joseph/nær 40 Mijlr vegar aptur z framm/so ſ stor var hia þui Folke. Hier ad auk kom Kienne mannskapurinn til samans daglega j Jeru salems Mustere/til ad slaatra og Forn ſæra/z giora eitt og annad sem skylld ugt var epter Logmalenu/ og Folkenu vid kom. Num. 5. Þar ad auk giordu þeir z sinar Bæner til Guds ſ ollu La ndenu/og Folkenu/Kuolld og Morna.

Ad auk Sabbatsdaganna z þessara

Hatijda komu Gydingar til samans ær
lega a huørtu Nye/ a huørium Tungl
komu deige/ og þockudu Almættugum
Gude þ sijna guddomlega Vijsdoms þ
sion z þhyggiu þ Groda Jardar z ær
giæsku/ z minnust þess sem David seiger
j Psalmenū 74/ Þiñ er Dagureñ/ þijn
er Notteñ/ þu lætur bæde Solena og
Tungled hafa siñ tilsettā gang/ Itm̄ 8
Eg vil sia Himeniñ verk Handa þiña
Tungled z Stiornurnar sem þu tilreid
der. Og eñ stendur j sama Psalme/ Þu
munt setia hañ (Mañeñ) til Herra yf
er øll þijn Handaverk. So seiger z Da
vid Psal. 102. Þijn ær vara z og af ei
lijfu/ þu grundvallader Jørdena/ z Hi
minarner eru þijn Handaverk. Somule
idis avijsar Postuleñ til Hebreos 2. Ad
Gud hafe siñ Krapt z Mætt j liose læ
ted j þui ad hañ grundvallade Jørdena
j Upphafe/ z Himnarner eru verk hñs
Handa. Hier ad auk høfdu Gydingar
merkelega Menn og Læresedur/ þ Folk

ed frædðu i Guds Orde/og þeim Lærdo
ms greinum/sem Saluhialpena aħrær
de huorniñ Meñ ættu ad lofa z dyrka
Gud og þacka honum ꝧ sijna guddomle
ga Almættis Fyrerhyggiu og alla ad
ra Velgiorninga.

Nu þo ad vier Christner Meñ sieũ
ecke skylduger ad hallda slijka Tungl
komu daga/epter sid Gydingaña/Þa er
um vier ecke sijdur skylduger eñ þr/ ad
hugleida og yfervega huorsu ad þaug
Himnesku Corpora/Solen/ Tungled/
Planetur z stiornur/hafa ecke rædlaus
legast gang(sem margr heimsk̃r hyggr)
helldur hafa þau eirn vissan ovmbreyt
elegan gang/epter eilijfs Guds asettre
skipan og Skickan/so sem lærder Meñ
z Stiornumeistarar skrifa. Goddann
eigum vier ad hugleida/ ecke alleinasta
þegar huort nytt Tungl kiemur/ helld
ur alla tijma endrarnær/z lofa z dyrka
Almættugañ Gud/ sem ollũ Skiepnũ
styrer z stiornar/oss Monnunum til gag
ns og goda.

Þridie Sabbats dagr er sa sem vier christner hofum og holldum/og eigum ad helga/Hā hefur morg Nøfn. Fyrst kallast hañ Sabbatsdagur Endurlaus nareñar/eda Upprisunar/þad er sa Dagur a huerium Sonur Guds uppreis af Dauda/ollum oss til Endurlausnar s S. Pall seiger/Rom. 10. Ef ad þu medkieñer Jesum mz þijnum Muñe/z trwar j þijnu Hiarta/ad Gud hafe upp vaked hañ fra Daudum/þa verdur þu Saluholpiñ/Þesse Sabbats dagr kallast og eirneñ/Dies Dominicus/þad er/ Drottins Dagur/eda Jesu Christi dagur hūn vier almeñelega kollū sunudag.

Sumer kalla þeñañ Dag/Sabbatum ceremoniale/ af þui ad a þessum deige verda j ollum Kyrkiū christneñar fram dar gudlegar Þionustugiorder/ mz Songuū lesningū/Predikunū z handteran heilagra Sacramenta/og huad annad Moñum er ganglegt til Saluhialpar. Þesse dagur kallast og lijka Postulanna Sabbats dagur/ Þuiad Guds

Postular hafa giort pa Vmbreyting eda vmskipte/ ad setia þessan dag j stad eñ Gydingaña Sabbatsdags/ j þa mei ning/ ad so sem Gydingar hielldu(z hall da eñ nu a þessum(deige þeirra Sabb at/ Laugardageñ huorrar Viku j Akt og æru og allre Virdingu/ epter þeirra vijsu og vana/ So skylldu og christner Meñ hallda Sunudageñ helgan z ha fa hañ j øllum heidre z æru z christeleg re Virdingu. Og visselega hafa Guds Postular haft sterlegar ordsaker til/ ad skicka og setia þeñañ dag j stadeñ Gyd inga Sabbatsdags/ z hafa hyfalad og samtekeð / ad Menn christner skylldu þeñan Dag hafa z hallda/ eñ ecke þañ sem Gud hafde adur j sijnu Logmale sett og skickad. Og visselega hafa þeir hier med viliad giøra greinarmũ a mil le Gydinga og christeña Manna Tru ar/og þetta hafa þeir giørt so sem full megtuger/fullmynduger Vmbodsmenn Guds af jnnblæstre heilags Anda/ sm̃ þeim var ofenberlega giefenn. Act. z.

Og

Og j sama mæta hafa þr aflagt Gyð ingañ Vmskurnar skÿrn/ z hana af tekeð þ Rað z alyktā hns helga Anda skrifande soddan orð/ Vier Postular og Ölldungar z ct/ z endande þavorð með soddan Alycktunargrein/ Það virðest H. Anda og oss/ z ct. Act. 15.

Epter slÿkre visu z skickan heilag ra Postula/ þa ber off að hallda þeñan Drottins dag/ enn ecke Sabbats Dag Gyðingaña/ af þui hñ er pyter heilag an Anda af Guds Postulū jnnsettur z skickaður. Og lÿka so sem Gyðing hi elldu og hyðdu sinn Sabbats dag j heið re og virðingu/ so byriar off z hæfer að hallda Postulaña Sabbats dag/ þ er/ vorn Drottins dag heilagan/ heyra og læra Guds Orða honum/ edurnæra z. lÿfga þar mz vorar Sæler/ hafa gudræ kelegar Hugsaner Orð og Giorninga/ z æfa epla og iðka oss j Bænaakallenu/ Olmusugiorðum og ollum oðrum god um Verkum.

Þar með og eirneñ/ Lÿka so sem Gud

Gv   baud

baud Gydingum/ad þeir skylldu minnast
þar a/z hugsa þar vm a þrra Sabba
ts døgum/ hørsu þeir voru Þrælar i E
giptalande/ og vrdu leyster wr þeirra
Þrældome/ So eigum vier Christner
Menn og ad huxa a vorum Sunudøg
um aad vier hofum og lijka vered. Jan
gar Diøpulsins/ og Þrælar Syndar
ennar/en erum nu endurleyster og frels
ader fra Þrældome Diøpulsins og Hel
vijtis/til þess ad fa z ødlast eilijft Lijf i
Christo Jesu. Item So sem Gud ba
ud Gydingum ad huijlast og leggia nidr
allt Erfvide z vinnulag a Sabbatsdeig
enn/seigiande/Deut. 5. Þu skallt øng
va Vinnu vinna/ecke helldur þinn Sonur
eige þijn Dotter/ei helldur þinn Þienare
nie/þijn Ambatt/ecke þinn Vxe nie asne
og ei helldur þinn Fienadur/ og ei sa fra
mande sem er hia þier. Med þessu Ord
um fyrerbydur Gud vissilega alla ølenfe
lega Agirnd/ so hia oss Christnum Mønn
um sem Gydingum/ad marger vinna og
erfida ecke sijdur a Sunudaga enn adra
virka

virka Daga/marger fresta einu z odru til Sunnudags sem þeir meiga vinna z giora alla Vikuna. Og med huorsu morgu mote menn syndga j mote þessu Bodorde/verdur hier ei vpptaled. Þad og sem þa er þyngst/ ad þaer eda ong uer giora sier Samvisku eda Synd þar af eins og Gud hefde soddan alldrei sett j sijnu Bodord/eda hefde hann teked þad ap aptur/Nuar fyrer Gud vissslega straff ar Lond og Lyde(sem vier meigum vel kiata og medkienna j þessu Lande)

Fiorde Sabbats dagz er sa sanne og eilijfe okomne Sabbats Dagz eda huil dar dagur allra gudhræddra/so vel Gy dinga sem christenna Manna j Nimerijke annars Heims/ Vm huorn Esaias tal ar 66/seigiande. Þa mun allt Holld ko ma Manud epter Manud/ fra einum Sabbats deige til annars/og tilbidia fyr er mier(seiger Drottinn)Þar mun Gud (seiger S.Pall)vera allt j ollu.1.Cor 15.Og vppa þennan eilijfa Sabbats eda Nuilldardag/sem Gud mun hallda epter

 Doms

Doms dag med sijnu Valldū/ þa var Gydingaña Sabbats dagur/og so lijka vor/ein Fyrermyndan og epterlijking/ huar vm vijda er talad j gamla Testamentenu/bæde mz berum Ordum/og Fyrermyndunū/so sem er þesse Malsgrein sem komen er fra Schola Helie/ō marger meina/þar so stendur/Ad Heimur en skule standa vm sex M ar/ Tuo M ar skulu vera eyde(þ er an Logmáls) Tuo M ar skule Moyses Logmaal-vþ er standa/Þa skule Dagar Messie vera tuo M ar/ z þa skule Heimurinn hafa enda/eñ vppbyriast eilijfur og sañr Sabbats dagr. Nockrer hallda epter Ordum Irenei Martyris/sem skrifad hefur/ad so ō Heimurenn var skapadr j 6 Daga so eige hān ad standa sex þusūd ar/reiknade M ar j mote vid eiñ Dag/ Huad samhlioda er Ordū Davids/þar hann seiger j Psalmenū 90. Drottinn/M ar eru þ þier eins og Dagurenn sa j giær var. So skrifar S. Petur z Pist. 3. Eiñ Dagur er þ Drottne sem M ar/og M

ar

ar so sem eirn Dagur/J þeñañ mata er allur Heimsins alldr ad reikna 6000 ar/ þ Gude so sm sex Dagar.

Nia Moyse þiñum vier vÿda Epter lijkingar og þmyndaner þess eilijþa okom na Sabbats Dagsins. Jsraels syner lasu Mimna mol j sex daga/ so sem þe im dugde til Huors Dags/ eñ þa þeir lasu meira eñ Þorf var til sierhuors Dags/þa madkade þad og funade. Eñ a siotta Deige lasu þeir tuefallt/vegna Sabbatsdagsins/so þr skylldu ecke vm Sabbatsdageñ lesa/þa madkade þ ecke og ei spillsest þ/Exo.16. Huar af vi er eigum ad læra/so vel ā Syndingar/ Ad ef vier vilium ottast Gud/og hyxa vm hñs Dyrd og hlyda hñs Bodordi þa munde hñ visselega giefa blessan vo ru Erfide/og giepa ad þ luckest vel sm vier viñum a vorum erfidis dogum/suo vier mundum a helgum dogū og Namijd um onguan Brest hafa a vorre atviñu so ad eingen munde Þorf nie naudsyn vera/ad vinna a Sunnudogum.

N vij Nier

Hier med þa giefur þetta dæme eirn merkelegañ Lærdom/ sem er ad 6000 ara er sa tijme/ a huorium Meñ eiga sijñ Alldur þessa Heims ad ala med Vinnu/ Mædu z erfide/ og a huorium Sabbats deige sapna Nimnamiolenu/ sem er Guds Ord/ Sijdan þar eptera kiemr sa eilijfe Huijldardagureñ/ a huorium vier skulum med Gude lifa z vera ad eilijfu.

Lijka eirneñ lesum vier/ Exo. 32. Nu orsu Israels soñu var bijfalad/ ad plæg ia Akra sijna z vijngarda j sex Aar/ eñ a siöunda arenu villde Gud ad Jordeñ skyllde huijlast/ og hallda þañ mykla Sabbatsdag Drottins/ z a þui Are(se iger Gud) skalltu ecke sa þiñ Akr/ ecke skiera þiñ Vingard/ Huad ad er ein Figura z merking/ ad Jordeñ skal verda særd og plægd z vñeñ j 6000 ar/ eñ ad þeim lidnum skal hun med ollu Mann kyne taka huijld/ og frelsast fra þeirre Bolvan/ huorre hun var vndergiefenn vegna Adams syndar/ so z fra þm Pr ældome z þre Anaud sem hun verdr ad

lijda

lijda hier j Heime/og fa og odlast Roo z Huijld/ a þeim mykla Sabbatsdeige Drottins. Finast og fleire dame z grei ner/sem oss kiena/ ad epter 6000 ara tijma z þenan Heims alldur/skule koma eilijfur Huijldardagur/z Jordenn sk ecke leingur bera þyrna z þijsla/ eda oñur Illgrese.

Ma þa Madur ecke þar vinna a Drottins Deigenum.

Saklega er oll veralldleg Viñã/og allt erfide þbodid af Gude/so ad Madur a ad huijlast a þm deige/z lata af all re viñu mz ollu sijnu Heimafolke/z oliki Fienade. Eñ þo leyfist ad vinna allt þ s er gudrækelegt z naudsynlegt/ z ecke ma man vera skadsemdarlaust. Til dæmi is ad taka/Christi forsuarade sijna Læ resueina/þa þr vrdu af Phariseis ærgt ader þ þ/þr a Sabbatsdeige/ pleckudu Axen af Hueitekornstongum/ og atu, Mat. 12. Eñ Christur suarar Phari seis seigiande/ Hafe þier ecke lesed huad David giorde/þa hñ hungrade/ z þa s

G viij mz hñ

hñ voru/huorsu ad hñ gieck sñ j Guds hws/ z at Fornarbraudiñ/ s hm̃ leyfd eft ecke ad eta z onguñ nema Kieñemoñ um Levit. 24. Og þegar Christur læk nade þañ Vatsiuka a Sabbatsdeige/ þa tekur hañ dæme/ad med þui ad vpp meige draga-Vxa eda Asna(ef j Oy det tur)a Sabbats deige/ þa sie hm̃ rietta ra ad hialpa auműñ z siukű Mañe/ Luc. 13. Vm Kuiñu þa sem j xviij ar var kraunk og krept/talar Jesus/ þa hann hafde læknad hana/og forsuar' sñ Et orning seigiande/ Þier leysed til Vats Naut og Asna/a Sabbatsdeige/huad mykłu framar hæfde ad hun yrde leyst af þui Bande s Satan hafde hana bunded. Þañeñ er nu ecke su Viña eda sa verknadur fyrbodiñ/s Naudsyn dr egur til/z ei helldur sa s skied: Gude til Dyrdar/nie sa s skiedur ad hialpa Na unganum/ z afvenda hñs Skada. Og hier ættu Vallosmeñ andleg' og Ver alldleger/ ad sia vel til z sundurgreina huad leifelegt er ad viña naudsynia veg na/eda

na/ eda ecke/ z alvarlegar ſkordt vid ad
ſe'ta/ad Sunudagar z adrar Hatijder
ſie ecke vanhelgadar/ mz Erfide z odru
ſyſſlanu/ huar med Guds Byrd verdz for
hindrud og hans Þionuſtugiord/ og þ
fleira mörgum er gagnlegt Salarennar
ar vegna. Þuiad Gud vill fullkomlega
þ'a Bodord halldaſt lata/ ſo oll odrur.

Hvorra Launa haþa þeir þa ad vænta
ſem eru Gude hlyduger og hallda
þetta hans Bodord?

Þad ſeiger ſialfur Gud j Levit. þrid
iu Bok Moyſis 26. ſo mælande/ Ep
þier gangeð fram j mynu Setningu/og
hallded myn Bodord/z breyted epter þe
im/ þa vil eg giefa Regn j tækelegann
tyma/ z Jorden ſkal giefa af ſier ſinn
groda/z Trien a Morkenne ſin Avoxt
Og Þreſkiunar tymenn ſkal vara allt til
Vynyrkiunar/ og Vynyrkien ſkal na
allt til Kornſædeſins Tyma/ Og þier
ſkulud hapa Nægd Brauds/og bwa O
hrædder j ydru Lande/ Eg vil giefa
Frid j ydru Lande/og þier ſkulud mega

bwa/ so eingenn fale ydur. Og eg vil burttaka oll skadsom Dyr wr ydru Lande/ og þar skal eckert Suerd gan ga j giegnum ydart Land. Þier skulud ellta ydar Ovine/ og þeir skulu falla fyrer ydar Suerdum/ Fimm af ydur skulu ellta hundrad/ z hundrad af ydur skulu ellta Þusund/ Þuiad ydar Oviner skulu falla vnder Suerdid ꝼ ydur/ og jeg vil snua mier til ydar og lata ydur vaxa og fiolga/ og jeg vil stadfesta minn sꝗtt mꝗla vid ydur/ z þier skulud eta af þui forna/ og þui gamla burtkasta þa gar nytt kiemur. Og jeg vil bwa a medal ydar/ og min Saal skal ecke burtkasta ydur/ og jeg vil ganga a medal ydar/ z vera ydar Gud/ z þier skulud vera mitt Folk/ þuiad eg er DRottinn ydar Gud. Slijk Fyrerheit eru miøg dyrleg/ z agiætleg/ huørsu liuflega og fagurlega Gud talar til þeirra sem helgann hallda Sabbats Dagenn/ so ad ecke kann nock ur Madur ad oska sier betra enn Gud talar hier og lofar.

Um soddan Blessaner og slijkar dyr mætar gæfur fleire/lesum vier j Deut. fimtu Bok Moysis 28/huad Gud vilie veita z gefa þm s hñs Sabbats dag heidra og hallda/ og vijdar allarstadar stendur hier umskrifad/ sem hier er ofs langt ad setia. Nugleidũ ad eins/huad Gud hefz mællt þ muñ Jeremie Spaa mans 17/seigiande/ Ef þier hlyded mi er(seiger Drottiñ) z bered ønguar Klyf iar um þesse Stadarport a Sabbatsda ige/helldur hallded hañ heilagaũ/so þi er viñed ecke nockra viñu a þeim Deige Þa skulu Kongar og Hofdingiar s sitia a Davids Stole/ganga wt og jnn um þau/rijdande og farande a Vognum z Hestum/þeir z þeirra Hofdingiar/med ollũ þeim sem bwa j Juda z Jerusal em z þsse Stadur skal bygdur vera ei lijflega. Og Mest skulu koma wr Bor gũ Juda/ z þeir sem bwa j kringũ Je rusalem/z wr Lande Beniamin/vr Do lunum og af Fiollunũ/og Sudrenu/og hafa med sier Brennefortner/ Matarfor

ner z Reykelse til Drottins Hwss.

Prima Greinin.

Huort Strazz yfer þa koma mun sem
briota Helgidaga daged og hann
vanhelga og spillva.

Iannare Bok Moysis seiger Gud opp
er rekcaan/ Dom yfer alla þa sem briota
af þess Bodorde/og ecke hirda vm þad
þo lærade/ Huer sem vinn nockra Vinnu a
Sabbat-deigenn/ sa skal visulega dey
ia. Exo. 31. Og enn repeterar Moyses
þann samma Ord aptur/seigiande/Sex da
ga skulu þier erfida/enn þann siounda
Dag skulu þier heilagt hallda/þad er
Sabbats dagur/sa er Huildardagur Dr
ottins/Huor sem fremur nockud erfide
eda Vinnulag a þeim Deige/hann skal deyia
Þier skulud enguann Elld giora j ollum
ydrum Hybylum/a Sabbatsdeigenn z c.

Sogerdeme lesum vier j fiordu Bok
Moysis 15/þa Israels syner voru enn nu
j Eydemorku/var þar einn Madr sa ed
saman las og tynde Elldeviðarmalke
a Sabbatsdeige/og þeir leiddu hann fyr
er Moysen z Aaron z allan Sofnudinn

og settu hañ j varðhalld/ viliande vita huad þeir skylldu giora til vid hñ. Eñ Drottiñ sagde vid Moysen/ ad sa Mad dur skyllde Lijfed missa/ Og þeir leiddu hñ vt ꝼ Herbuðernar/ og grytu hañ j hel/ sem Gud hafde boded Moyse.

Vm þetta Boðorða brot hefur Gud optlega mystad Folked/ og hotad ad hñ villde straffa ꝧ ꝧ sijna ohlydne/ so sem sien dur hia Jeremia Spamāse 17. þar hñ sagde til Folksins/ Ef þier hlyded mier ecke / j þui ad hallda heilag añ Sabbats Dageñ/ ꝛ bera ønguar byrder vm Porteñ Jerusalems Borgar/ a Sabbats døgū/ pa vil eg kueikia Elld j heñar Borgarhlidū/ ꝫ vpp skal breña Hwsen j Jerusalem/ ꝛ hñ skal ecke vera sløktur. Þetta kō fram vid Gydinga seirna/ þegar þeir af Assyria/ Babilon ꝛ Romaborg burtu nidr Jerusalem og hana vppbrendu epter Spadome þessara Orda/ og Herrans Christi/ Luc. 19.

Vm Helgehölld ꝛ vanbrwkan þessara Hatijdardaga/ og huørsu þeir eru

miog orækelega halldner/tal" Gud fyr"
Muñ Esaie 1. seigiande/ Bered ecke
leingr fram ydar Matarforner þorgie
þens/ Ydar Reykelse er mier andstygd/
z ydar Nymanader z Sabbatsdagar
a hüiñ þier komed til samans/ hafande
Armædu z Angist/ jeg kañ þad ecke ad
lijda. Mijn Saal hatar ydar Nymaan
ade/z Artijdesdaga/ jeg hefe leida aþ
þeim/og jeg er þreittur ad lijda þ. Sl
ijkt hid sama talar Gud hia hinū ǫdrū
Spamonñunū/einkū Amos 5/seigiande
Mier leidest ydar Helgedagar og Forn
færingar. Og man allrar Epasemdar
þa liggur Gudz Hepnd og straþþ a þssu
Lande ecke sijst/ þ Banhelgan z misbr
uk vorra Sunnudaga og añara Natij
da/Þuiad þesser Dagar eru j onguañ
Mata so rækelega og Gudlega halldn
er sem skyllde/ epter Guds Bodorde og
vilia/og þar vm er eingeñ god Tilsion
af Yfervalldenu/ Huor giorer þ hann
vill a helgum Dagum/ an alls Guds
ti a/þui linner ecke Reþsingum/Hung
re/ og

re/og hallære/ og odrum Landplágum
Og þar mun visselega koma vm síder/
ad so sem sa eilijfe Sabbatsdagur ann
ars Heims mũ vera eilijf Nægld og Roo
med Gude/ so munu þeir ogudlegu sem
hier j Heime ecke skeyta vm þetta Gu
ds Bodord/ og jafnlega briota Sunnu
daga og adra helga Daga/ þeir munu
hallda þra Næsldardag mz Dioflenũ
oendanlega/med Swt og Sorg j Kuol
um z Pijslum Helvijtis.

Fiorda Spurning eda Grein.

Huad eigũ vier ad læra af þessu Bodorde?

Fyrst skulum vier med Spdingũ læra ad sia og þeckia vora margfallda yf ertrodslu þessa Bodords/og þad/ad vier hølldum þ j onguan mæta sem oss ber. Þuiad vier eigũ ecke ad giøra huad oss sialfum synest riett ad vera/helldur hu ad Gud bydr z skipar. Nu vitium vier ad vier j onguan mæta hølldũ so vora Sabbatsdaga eda Sunudaga s oss ber þar fyrer eigũ vier ad medkiena vora Synd/z læta hana oss leida ba af Hiarta-

2 Þar næst skulum vier hugleida/ ad ef Gud hefr so þunglega refst Gydingum þ þad þeir brutu Sabbats daginn/ þa meigum vier fullkomlega bwast vid þui hñ mun vissulega a sijnum tijma vi tia vor med sijnu Refsingar hryse/ Nyn gre Nællare og allsk:ns Plaguin/ef ad vier hølldum somu fram/ad briota og vanhelga vora Sunudaga og adra helga Daga.

3 Lijka skulum vier læra hier/ ad giora sanna Jdran/rietta og betra oss/ og bidia Gud vm Nad og Myskun þ med algiongu hñs Sonar Jesu Christi/ ad hñ fyrergiefe oss þetta Bodorda brot.

4 Ad sijdustu eiga aller leiker og lærder/ Yfervalldsmeñ z vndersater/ Bændur og Hwsmeñ/ Born z Kuiñur/z aller adrer wtiffra ad læra h/og þar a ad leggia allt Kapp og alla astundan/ ad þeir ottest Gud/fare til Soknarkirkna alla Sunudaga og Hatijder/ og adra daga sem til bænahallds eru jnnsetter/ af andlegu og veralldlegu Yfervallde

So

So að sia og merkia meige/ að vier erū frāskilder þeim ogudlegu sem Gud og hans Ord fyrerlijta. Og að vor Gudhr æðsta meige sies og synast i voru gudlegu framferde/ Sønguū/ Lesningum bæna=kalle/ so sem Christur seiger/ Ad Men kueike ecke Lios til að setia það vnder kopp eda kieralld/helldur i Liosa stiakan/ so þ lyse ollum þm sem eru i Hwsenu So lated yd^{r} Lios skijna/ þ Mōnnunum/ ad þeir siae ydar Goðverk/og prŷse Gud ydar Fodur a Himnum. Matt. 5.

Fiorda Bodord.

Þu skallt heidra þiñ Fodur og þijna Modur/so þu meiger verda langlijfur i Lādenu þui sem Drottiñ þinn Gud hefur giefed þier.

Eins so sem þau þriu fyrstu Bodord hins fyrra Spialldsins/heyra Gude til og ahræra Guds Guddomlega Dyrd

og Majestat/ so ahræra þesse fiø Bodord hins seirna Spialldsins vorn Naunga alleina/ So sem Gud þad liosslega skyrer med þessum orðū/ Þu skallt elska þiñ Naunga eins z sialfan þig. Og huort helldur Meñ hallda þesse Bodord/eda briota j mote þeim/ þa reiknar og helldur Gud þad eins og hafe Meñ hallded þau fyrstu Bodordiñ / edur og broted j mote þui fyrra Spialldenu. Gud hañ straffar eins Yfertrodslur z Synder þess seirna Spialldsins / so sem

hins

hins fyrra/ Þar liggur ein z hin sama Refsing vid/ sem er eilijf fordæming/ Nier næst sian vier hier/ ad j þessu fiorda Bo dorde eru Forelldrarner setter næst Gude ad vier þa næst Gude heidrū z þionum þm/ þt þr eru Sok og efne þar til/ ad vier erū lifande/ þar med hafa þr mest omak Sorg og Ahyggiu hafe fyrer oss j Uppvextenum/ z hafa vered oss trufast er j allre Neyd Sorg og Angist.

Sex Greiner eda Spurningar hlyda til þessu Bodorde?

i Huørier ad kallast Forelldrar vorer.
ij Huad Forelldrarner eru Bornunum skyllduger.
iij Huad Bornen eru skylldug Forelldrunum.
iiij Huørra Launa god og hlyden Born hafa ad vænta.
v Huørt strapp þau ohlydnu munu fa.
vj huad vier eigum ad læra af þessu Bodorde. Fyrsta Greinen.

Huerier eru/eda huørier kallast vorer Forelldrar?

1 Fyrst holldum vier vora riettu For

 elld

elldra/ Fodur og Modur/ af huorium vier erum giefner og pædder.

2 Þar næst alla andlega Kieñefedr ꝛ Yꝑermeñ/sem vpppostra ꝛ fræda Guds sofnud med hreinu ꝛ soñu Guds Orde/ ſ Christꝛ seiger til S. Peturs Fæd þu Saude mjna/ꝛ podra þu Lomb inijn. Joh.21. J þre somu meiningu kall" S Pall sig Fodur þra til Galatas 4.

3 J þridia mata eru verallbleger Valldsmeñ ꝛ Yferbodarar vorer Forelldrar epter þui ſ Gud talar hia Spamanen um Esa. 99. Vm sijna christelega Kyrkiu/ seigiande/ Kongarner skulu vera þijner Fosturpedur/ꝛ Drottningarnar/ þijnar Fostrur. S. Pall kieñer oss/lad eckert Yꝑervalld sie vtan aꝑ Gude/ꝛ hu ar hellst Yꝑervalld eda yferbodarar eru þa eru þr aꝑ Gude skickader. Rom.13.

4 J fiorda mata eru vorer Forelldrar Skolameistarar/ Kieñefedur/ Typtunar meñ/Vmbodsmeñ/Fostrar og Fiarhallds meñ/og aller þeir sem j Forelldra stad eru setter yꝑer oss/til ad kienna

na og aga oss/og veita oss Mat og Dr
yck/Klæde og Fæde/og aller þeir s vm
hyggiu og omak hafa vorra vegna eys
til Gagns og goda.

Aukur Ereinin
Huad Forelldrarner eru skyllduger ad
veita Børnunum?

I. Fyrst og Vmfram alla Hlute eiga
Forelldrarner ad hallda sijnum Bornū
til Gudhrædslu/og Guds otta/og kien
na þeim ad ottast z elska/lofa z dyrka
eilijfan Gud/z haga og hegda sierær
lega og Christelega i Heimenum/z ad
vera hlydeń. Vm þetta aminner S.
Paall alla Forelldra seigiande/Þier Fe
dur/vpperted ecke ydar Børn til Reide
Helldr aled þau vpp mz aga z Aminnin
gu til Drottins/Eph. 6. Med þssu mo
te kiener David syne sijnum Salomon
a deyanda deige ad hann skule ottast
Gud alla sijna Daga/og sagde. Drott
en hefr mællt. Ef so er ad þijner Syn
er giæta ad mijnum Veige / z gāga tru
lega fyrer mier/af ollu Hiarta z allre
Sælu/ þa skal alldrei vanta Mann i

Hvijs Israel

Israels Naſate af þynum Epterkomen
dum. So kiende og Tobias ſynum Sy
ne yngra Tobia/ huorneñ hañ ſkyllde
Jarda ſig/ og hafa Modur ſyna j
Heidre/og huxa vm huoria Neyd hun
hafde þa hun bar hañ ſier fyrer Brio
ſte/og einkanlega lagde hañ fyrer hañ
ad offaſt Gud alla Daga/og hafa hñ
jafnan fyrer Augum. Tob. 4.
2 J annañ Maata/ Lijka ſo ſem ſkyn
lauſar Skiepnur af Natturuñe til elſ-
ka ſitt afkuæme/foſtra þad og hialpa
þui/ Og eins ſem Naturnar Trianna/
Graſaña/Jurtranna/ eru af Natturu
ſkylldugar/ ad giefa Safa og Voxua
Greinum z Kuiſſlū/Leggium z Laufū
Graſaña / So eru Forelldrarner ſkylld
uger af Natturuñe til ad fæda og vpp
foſtra ſijn Børn/z veita þeim alla Hia
lp/ þa ſem þeir meiga og gieta veitt.
3 Þar næſt eru Forelldraner ſkylldug
er ad Aga og hirta Borneñ/ þegar
þau eru ohlydeñ/z ofyrerlatſøm/z ſtr
affa þau ecke ad eins med Ordunum/
helldur

helldr med Hryse/ hogguñ z Sloguñ þeg ar þau viña til/ so ad Bødulleñ þurfe ecke ad giøra þ seirna meir/ þegar For elldrarner hafa vppaled Bornen med Eyterlæte/ z gicfa þm taum z tilefne til Synda z straakskapar/ Nier vm skrifat Salomon/ Prou. 13/ Huer s sparar Hryssed/ hñ hatar sin Son/ eñ huor sm elskar hñ/ sa agar hañ j tijma. Syr ach seiger z so lijka 7. Hafer þu Born/ þa kieñ þu þeim/ z beyg þa Hals allt i fra Barnæsku. Og eñ seiger Salmon Heimskan er folgenn i Barnsins Hiar ta/ eñ Hirting arvondureñ tekur hana i burtu þadan. Pro. 22

Somule dis ber og ollum odrum/ sm eru i Forelldraña stad/ ad aga og straffa þa sijna vndergiefna/ med hæfelegum hætte. Lijka a eirneñ verralldlegt Yfer valld ecke ad eins ad veita þeim vnder giefnu Vernd/ og forsuar/ þegar aliggr og þeirra Gots Lijf og æra er vedes helldur a þad og ad straffa og 'refsa/ ecke af Hatre nie Heipt/ ecke Agirnd ar eda

ar eda Fiedratt vegna/ helldr epter sam-
re Bitalæ inzu Laganna ad refsa/ ecke
allelnasta med sektum eda fiarutlátum
helldur z einnen vppa Lijf og limu mz
Sverde/ elldr og Galga/ og ødrum log-
legum Refsingum/ þeim med Viita og
Verke þar til vinna/ z ødrum verda vallo
z Oprijkle/ eda giora ødrur Obotaverk
þa a þad allt ad ske epter Guds Logum
og Landz. Og vm þetta talar Spama-
durinn [illegible] z leggr þungann dom yf-
er þa sem ecke vilia refsa/ z forgiefins be-
ra Refsingar Suerded/ segiande/ Bolva-
dr er sa sem fordur Suerdenu ad wthella
Blodenu/ Jer. 48. Og S. Pall kienn-
er oss/ ad Valldsmadurinn sie þienare til
ad refsa þeim sem jllt giora/ Rom. 13.

4 J fiordu Grein/ ber Forelldrunum
z øllum þeim sem eru j Forelldranna stad
ad sia sig vel vm fyrir/ ad þeir huørke
med Ordum nie giordum giefe Vngdom-
enum nockur tilefne til Syndar eda til
hneyxlunar/ so ad hann meige þar af mann
spillast. Og þar vppa hlyder Christi

Aminn

amiñing/þar hñ seiger/Giaed til/ad ei ngiñ mañspille Smabornunum/Þuiad huor sem hneyxlar eitn ap þm sinau s̄ trua a mig/hm̄ være þarfara/ ad Kua-rnsteirn være honum vid Hals bundeñ og være so j Sio sokktur/Mar. 9.
5 J fimta mata ber Forelldrunum ad bidia jafnan til Guds fyrer Bornunū ad hañ vernde þau og vardveite/Þuiad Diosulliñ stundar epter ad giora þeim skada/sem nog eru dæme til. Þuiad hñ veit vel huad Christr seiger Marc.10. Ad Smabornunū heyre til Himmarijke Þar p̄ hepr hñ optsiñs uppæst oguðlega Blodhunda/til ad p̄koma Smabornun um. Hñ blies Pharaone j Briost ad sla j hel oll Sueinborn a medal Jsra els sona/Exo. 1. Eins vard Herodes ap Dioplenñ vppvakktur/til ad Lyfla-ta þau saklausu Smaborn j Bethlehē s̄ lesa ma hia Mattheo 2.
6 J siotta Mata eru Forelldraner skylduger til ad hallda Bornunum til Lærdoms og menntar/eda z til ærlegrar

Viñu / og gagnlegs Embættis/ huat aþ þau meiga feirna meir þa ſier atvin nu Mat og Dryck/ z hafa ærlegt vpp hellde/ ſo þau feirna meir ſie ecke Forell drunum til Angurs nie ſiatþum ſier til Skamar/ þegar þau verda ad fara a Husgang z þigga Braud/ huar vm Sy rach talar/41. Ad betra ſie daudur ad vera eñ ad þora a Husgang.
7 J øllum Aga og allre vppfostan/ Barna og Vngeingni/ þa ber Forelld runñ ad ſkicka ſier ſo/ ad hafa Gud ſiſer raſtañ/ og akta hñ meir og þramat enn Børneñ/ Þad lærum vier aþ Dæme A brahams/ Hñ ætte ecke nema þañ eina Son Jſaach/ af huørs Sæde Gud ha fde loþad ſa ſkyllde koma/ j huørtum allar Þioder ſkylldu bleſſadar verda/ z c. Nu þegar Gud baud Abraham/ ad lijþlæta þañ Jſaach/ þa kaſtade hñ fra ſier øllu Fodurlegu Hiarta/ allre na tturlegre Aſtarelſku/ j Hlydne vid Gud/ gieck frañ og greip til Suerdſins/ og ætlade ad ſla ſinn ſon j hel epter Guds
bode

Eode og Vipalning. Eñ þegar Gud ſa it ſoddan Hlydne/ þa liet hñ ſiñ Eingel hamla Abraham/ vilіande ad eins hier med reyna Tru z Hlydne Abrahams.

8 J ſiðuſtu grein/ ber ollum Forelldrum/ Forſtiorum/ Fyrermeindurum/ Vmbodsmoñū/ Hwsbændū/ Yfervalldsmoñum/ ad ſia vel og vandlega til/ ad hondla vel og Chriſtelega vid Vngdomeñ/ z þa vndergieфnu/ þui ſo ſeiger Poſtuleñ Eph. 6. Þier Herrar/ giored þm þ ſama/ z læted af Ognunū/ z vited þ ad þier hafed z eiñ Herra a Himnum/ z ad hia hm̄ er eingeñ Mañgreingarmunr.

Þridia Spurning.

Huad Borneñ eru ſkylldug Forelldrunum.

Med þui ad Forelldrarner vppala Borniñ/ þiona þeim z veita þeim alla Hialp og hiaſtod/ fra blautu Barnsbeine/ þa krefur ſkylldan ad Borneñ veite þeim Hlydne/ Virding og þionuſtu þar aptur a mote/ og medkieñe fyrer Gude þa ad vera Orðſok og efne af huorium þau hafa Lijf og Lijkama/ Mat og

Klæde/og allt Vpphellde. Til soddan Niydne/hvorum vier pad hæsta Epter dæme af Herranū Christo skalpū/huor ed sijnū Mannesta Fodur hlydeñ var al lt til Dauda/sem S. Pall skrifar/Phil 2. Par med var hñ z sijnū veralldleguñ Forelldrum hlyden z vndergiefiñ/sem Lucas skrifar 2. Nañ vár z hlydeñ ver alldlegu Yffervallde/og gaf þui Skatt og skylldur/fyrer sig z sijna Lærefueina Og þegar Peningur var ecke þ hende/ baud hñ Petre ad Fiska/z hiet hm̄ af Gudooms magt z Vallde/ad hñ skyllde j Muñe Fiskfins fiña eiñ Silfurpen ing z gialldo hñ j Skatt. Matt. 17. z

So heyrer og hæfer nu ollum Born um/ad epterfylgia þssu dæme Jesu/eins z S. Pall kieñer Ephe. 6. seigiande. Hier Born vered hlydeñ ydrū Forelld rū j DRottne/Huiad þ er tilheyrelegt. Heidra Fodur z og Modur/pad er þad fyrsta Bodord sem heffur Fyrerheit/vp pa þ þier skulud vel ganga/ z ct. Eins amiñer og S. Pall/ alla adra Vnder

ſmáa/ huort þeir eru Biſnumeñ/ Prælat eda Þionar/ eda huorier hellſt þeir eru ã ødrum vndergiefner eru/ ſegiande j ſa ma Capitula. Þier Þionuſtumeñ verred ydrum Lijkamlegũ Herrũ z hwſbændũ hlyduger med Otta og Hrædſlu/ j Ein falldleika ydars Hugſkots/ eins z ſialfu um Chriſto/ Ecke alleinaſta þionande þ Augunũ/ Moñum til Giedþeckne/ helldur ſo ã Chriſti Þienarar/ ad þier giored þeſſaſ Guds Vilia af Hiarta med godũ Huga/ z láted ydur þikia ad þier þioned Drottne eñ ecke Moñunũ/ Og viited ad huad gott huer giorer/ þad mun hã ødlaſt af Drottne/ huort helld ur hã er Þræll eda Frelſinge. J ſama máta amiñer S. Paall/ j ødrũ ſtad og ſeiger. Þier Born hlyded ydrum Forell drum j ollu þui þad þocknaſt Drottne. Og i til Timotheum 5. ſkrifar hañ/ Ki eñ þu Gudhræddũ Eckium/ ad þær end urgiallde ſijnum Forelldrum þad rieſt er/ þt þ er gott Verk z Gude þægelegt. Joſeph viſſe af Guddomlegum Draum

um og Vitrunum/ ad hañ munde verda ædre og ypparlegre enn hans Forelldrar z Brædur/ þo samt var hañ audmiukur hlydeñ z vndergiefeñ sijnū Forelldrum. Lijka kieñer Syrach 3./ huorneñ Borneñ eiga ad haga sier vid Forelldrana/ seigiande/ Kiære Son/ annast þu þiñ Fodur j siñe Elle/ og hallt honum þad til goda þo hā kuñe ad verda bern skulegur/ z fyrerlyt hañ ecke þar fyrer þo ad þu siert sk(i)ckanlegre.

Nier a mote sinnast morg ohlydenn Born/ sem Forelldrunum giora- Hiartans Sorg og angur/ sem var Cain/ Ruben/ og þeir adrer Jacobs syner ō selldu Joseph / suo z Amon z Absalon syner Davids/ og fleire adrer. So ber nu Bornunum ad angra ecke sijna Forelldra/ eda veita þeim nockra Vanæru eda Ovirding/ helldur þiona þeim og heidra þa epter Guds Vilia og Bodorde/ med allre Godsemd. Enn ef so kañ til ad bera/ ad Forelldrarner eru ogudhrædder/ og hlyda ecke Gude eda hans orde/ þa

þa skulu Børnen̄ framar hlyda Gude Mimneskū Fødur eñ veralldlegū Forelld rū. Þad sama kieñer oss Christur/ j þui Andsuare ꝫ hañ gaf siñe Modur/ þa hun fañ hā j Musterenu j bland Þrra Nalærdu/ þegar hñ sagde so/ Nuad er þ ad þid leited ad mier? Vissu þid ecke ad mier byriade ad vera j þeim Alutum ꝫ eru mijns Fødurs/ Luc. 2. Og j ødrum stad seiger hā so/ Nuor hū elskar Fødur z Modr framar eñ mig/ sa er mijn ecke verdugur/ Matt. 10. Og huor ꝫ elskar Son eda Dottur meir eñ mig/ sa er ecke mijn verdugur/ Luc. 14. Snogt ad seig ia/ Børnen̄ so vel sem þeir vndergiefnu eiga meira ad akta z virda Gud eñ Fød ur z Modur eda adra Yferbodara/ huor ier hellst þeir vera kuña/ so sem S. Pe tur giørde/ þa Pharisei villdu fyrerbio da hm̄ ad predika vm Christum/ þa sa gde hñ/ Framar ber ad hlyda Gude eñ Moñunum/ Act. 5.

Fiorda Spurning j þessu Bodorde.

Nuer Laun ba þau hlydnu Børnin?

Þeim Börnum sem elska og heidra sijna Forelldra/ z veita þeim heidur og hlydne/ vill Gud giefa sijna Blessan. Fyrst lofar Gud ad þau skule leinge lifa/ z fa godan rolegañ Alldurdom/ So blessade Gud Sem z Japhet/ s̄ heidur veittu sijnū Fodur Noa/ þa hn̄ var druckeñ/ Gen. 9. Born Jonadab Rechabiters voru hlydeñ sijnum Fodur/ druncku alldrei Vijn/ og bingggu ecke j Hwsum helldur Tialldbwdum epter þeirra Fodurs bode. Þar f̄ var Guds Naad og Blessan yfer þm. Og f̄ þetta hrosade Gud þeirra Hlydne/ f̄ Muñ Spamañ sins Jerem. 35. Eñ avijtade og strafade ohlydne Gydinga. So prijssast Epterdæme Christi yfer øll Børn/ huør su hañ var vppa Mañdomsins vegna/ sijnum Forelldrum heyrugur og hlydeñ/ huar f̄ þar stendur Luc. 2. Ad hn̄ hafe proast ad Alldre z Vijsku z Naad hia Gude z Mønū. So kieñer oss lijka Syrach 23. Ad ef Borneñ vilia fylgia Lærdome Forelldraña/ þa skulu þau sitia a medal

medal Herrañá/ z þeim mun ecke gley
mt verda. Aþ Natturuñe veit þad hu
or Madur/ad hañ er skylldugur ad he
idra og elska Forelldrana/ z ad þad sa
ma sie Gude þægelegt.

Fimta Spurning
Huort Straþþ mun koma yþer þau
illu og ohlydnu Børn?

Þar vm talar Gud vid Moysen/Ex.
21. og seiger/Huor s̃ slær sijn Fødr eda
sijna Modur hañ skal fullkomlega dey
ia. Og eñ j ødrum stad/ Huor s̃ Bøl
var Fødur eda Modr/ sa skal vißelega
deyia/ hñs Blod sie yfer hm̃/ aþ þui hñ
bøluade Fødur z Modur. Lev. 20. Og
j Deut. fimtu Bok Moysis 21. stendur
skrifad/med huoriñ hætte ohlydeñ Son
ur skal refsast/ sem ecke vill hlyda Fød
ur z Modur/ ad hñs Fader z Moder
skule taka hñ og leida hañ þ̃ Ølldung
ana j Stadarportenu/ og seigia/ Þesse
ockar Sonur er ohlydeñ og oþþrerlætsa
mur/og vill ecke hlyda ockur/ z cf. Þa
skal allur Borgarlÿdur grÿta hñ j hel

Þetta Guds Lögmaal styrker og stadfester Christur hia Mattheo. 15. og avijtar Phariseos fyrer þad/ ad þeir hafa ecke hallded sig riettelega hier vti/ z ecke breytt epter Guds Lögmale/ helldur epter sijnū setningū. Vm ohlyden børn skrifar so Salomon Pro. 30. Þad Auga ſ spottar sitt Fodur/ z forsmaer ad hlyda sinne Modur/ þ munu Hrafnar vthøggua vid Læke/ z Erner munu þ vpp jeta. Med þessū hætte forkasta z spilla marger Lijfe z Gotze(ſ annars mætte vel og leinge lifa) og koma vm sijder j Galga/ a Hiol og steglur/ ſ hu œrke vilia hlyda sijnum Forelldrum/ nie ødrū Yfeerbodurū. Huglædum med hui lijkre ohlydne Absalon reiste sig vpp j mote sijnum Fodur David/ z huørnen hū vard straffadur/ ad Joab lagde hañ j giegnū med þrem Gladielum 2 Reg. 18. Eli Kieñemadur/ og Landsdomare atte tuo sonu Ophni z Phineas/ þeir voru stræfar fˀ Gude z hñs Folke. Gud aminte Eli ad hū skyllde straffa Sonu

sijna

sijna/huad hn̄ ecke gierde/gaf þeim ad enis litla Aminning/z. sa j giegn̄ Fing urnar vid þa/ Huat þ Gud liet seigia hm̄/ad hn̄ z hns Syner skylldu a einū Deige aller deyia/huad z skiede. 1 Reg. 2. Cham hlo ad sijnum Fodur Noa/z spottade han̄ þ sijnum Brædrum/þar þ vard hm̄ bolvad/Gen. 9. Ruben miste þar fyrer allan̄ sin̄ Frumburdar riett/ þui hn̄ vanvirte sin̄ Fodur z saurgade hns Sæng/49. Fyrer þ ad þau Ung meñe j Bethel spottudu þan̄ gamla Gu ds Spaman̄ Elisen̄/seigiande(kan̄ skie eins og þeir hafdu heyrt af sijnum For elldrum) Kom hier Skalle/ Kom hier Skalle/þar þ komu Biarndyr wr Sko ge og rifu j hel af þeim tuo og fioru tiju Ungmeñe/sem han̄ hofdu spottad. 2 Reg. 2. So lætur Gud j ongvan̄ mat ta þa oreþsta blijfa ō spotta sijna For elldra/eda adra gamla Meñ sem vel og ærlega hafa lifad.

Siötta Spurning j þessu Bodorde

Huad skulum vier læra af þessu Bodorde?

Fyrst þeta/ huort sem þ eru Foreldrarner eda adrer/ sem eru j Foreldra stad setter/ sem þinna sig ecke hafa hallded þetta Bodord/ og hafa vered for som unarsamer j sijnu Kalle og Embætte Þeir skule sijna Synd/ bidie Gud vm Nad/ betre og bæte þ þm hefur a ordted/ z þr hafa ecke giort z þeir skylldu.

2 Þar næst skal Vngdomurin leggia allt kapp alla astundan þar a/ ad hallda þetta Bodord/ veita heidur og virding þeim gomlu sem sagt er j þssu Bodorde/ og hyxa vm huad Gud bydur og skipar/ Levit. 19. seigiande/ Þu skallt standa vpp þ þm grahærda/ og heidra þan gamla/ og hrædast þinn Gud/ þt eg er Drottin. Hier siaum vier/ ad Gud vill læta hafa þan gamla grahærda j Heidre/ þo þessa sie nu a vorum Dogu lijtt giætt/ þui verr. Hier fyrer bidur David so nakuæmlega j Psalmenu 17. seigiande/ Drottin yfergief þu mig ecke j minne Elle / z ecke þa eg tek grahærdur ad vera/ Vm þetta hyxa þeir vngu og heimsku

heimsku ecke par/ þeir vita ecke að þeit gomlu þurfa soddan heiðurs og hugg unar við/ og huxa ecke vm/ eð þar kann að koma að þeir verðe sialfer gamler/ þui byður Guð og skipar/ að veita þm gomlu heiður og Virðing.

3 Þar næst skal huør og eirn vel huxa vm þ ö Syrach skrifar/ 3+ og gleyma þui ecke/ Heidra þu Foður og Moður með Orðum og giorðum/ og Þolenmæ be/ so þra Blessan kome yper þig/ Þuí Foðursins blessan bygger Bornunū hus ꝛc. Vier siaum með huilyku Omake og Erfiðe/ Vmhyggiu ꝛ sarū Sueita allmarger vppala Bornin̄ ꝛ koma þm a legg/ þo þau fie miøg mørg/ Eñ stūð an skiedur þ so/ að þeim geingur þ ecke eptertalnalaust/ og valla vilia þau/ oll veita Foður og Moður Vppelde ö þm' ber. Slijkt er hefndarvænleg Synd/ og þar kiemur sañarlega epter Guðs O villð ꝛ bolvan/ þar vier lesum af Fug lum ꝛ pleirum oðrum Skiepnum/ huør su að þær annast oruæsa Forelldra/ og hialpa þm.

J

4 J fiorda lage eiga aller vndergief ner/ huørrar Tegundar ſ þeir eru/ ad vera ſijnum Yerbodurū heyruger z hl ydugev/ſo ſ S. Paal ſieñer/Rom.13. A) huør Madur ſkule vera Yfervalld enu vndergiefeñ/ſ yþer hñ er boded/ og legge þ til/ad huør ſ ſtende Yfervalld enu j moteſſa ſtande j mote Guds ſkick an. Og þr ſ þ giora/ þeir faae Doom yfer ſig/þt Yfervallded ſie ecke goodum Verkum/helldur illum til ſkielþingar. Og huør ſem ecke vill hrædaſt yfervall ded ſa giøre huad rieſt er/og mun hañ hafa Loþſtyr af þui. Þuiad Vallds madurīn er Guds Þienare/ þier til go da ef þu giører gott/Eñ ef þu giører þ ſem orieſt er/þa maattu ottaſt/ þt hñ ber ecke Suerded Forgiefens/hñ er Gu ds Þienare/og a ad refþa þeim ſem illt giøra. Eñ ef Valldsmadurīn giører Orieſt/þa huxe hañ vm þ ad hñ hefe ædra Valld yþer ſier/ huøriu hann a Reikningſkap ad ſtanda a ſijnum Tijma/hia huørtu ad ecke er Mañgreinar

alit/Huar vm aller Yferbodarar z Valldsmenn ættu ad huxa/og vita/ad þar vill koma/þeir eiga og ad giøra Reikningsskapenn/so sem þeir vndergiefnu.

5 J fimta maata lærdu þ hier/Þier ber ecke ad eins ad vera hlydenn Yfervalldsmannenum/helldur skalltu z einnen oska honum Gods/vna honu þrar Virdingar og þess heidurs han hefur/tala honum ecke lastlegt til/huar vppa ad hlyder Aminning Moysis til Jsraels Sona/þar hn seiger/Þu skallt ecke lastlega tala vm Høfdingia þijns Folks. Þar med skalltu bidia f hm til Guds/epter þui s S. Paall bydur/1 Tim. 2. seigiande/Jeg vil þar skule skie Bæner minningar/Fyrerboner/og Þackargiørder/f øllū Mønnū/f Kongum og øllum Valldsmønnū/so ad vær mættum lifa rolega og fridsamlega/ med allre Gud hrædslu og Sidseme.

6 Ad sijdustu lærum vier hier/ad þad sie Guds vilie z Skickan og skipan/ad giefa z giallda yfervalldenu vora Þegnskylldu

skylldu/þad er Skatta og Skylldur/sem vier erum þui skyllduger med riettu/epter þui S. Paull amiñer oss/Rom 13. seigiande/So byriar oss nu vndergieþnū ad vera/ ei alleinasta Refsingañar vegna/helldur z eirneñ þ Samuiskuñar saker/Þar þ eigū vier Skatt ad giallda/ Þt Valldsmeñ eru Guds Þienarar/sem eiga ad veita vndergieþnum Vernd og forsuar. So gieþed nu þ huorium s þier erud skylldugér/ þeim Skatt s Skattur heyrer/ þeim Toll sem Tollur heyrer/ þeim Otta s Otte heyrer/ þeim heidur s heidur heyrer. Þetta stadfester Christur/Matt. 22. seigiande til Phariseanna/Gieþed Keysaranū þ Keysarans er/ z þ Gude s Guds er. S. Petur amiñ er oss vm hid sama/1 Pist. 2. Og seiger Vered allre mañlegre skickan vndergiefner/þ Herrans saker/ Sie þad Kongur so sem sa ædste/ ellegar Hoþudsmeñ sem eru af honum wtsender til hefndar Illgiorda monnum/ enn godum til Lofs/Þui þad er Guds vilie/ad þier med
godum

godum giordum nidur þagged Fávis-
ku heimskra Mañа/so sem Frelsingiar
eñ ecke þeir sem hafa frelsed til Skal
ka skiols/ helldur so s Guds Þienarar.
Veited huorium Mañe virding/ elsked
Brædurnar/ otteft Gud/ heidred Kong
iñ. Þier Þionustumeñ vered Herrunum
vndergiefner med allre Hrædslu / ecke
alleinasta godum z spakferdugũ/ helldr
og so hreckvijsum. Sijka eirneñ skrifar
S. Pááll til Titum/ ad Meñ skule vera
Hofdingunum/ z Yfervalldemoñunum
vndergiefner og hlyduger/ z vera reidu
buner til allra godra Verka/ Tit. 3.

Fimta Bodord.

Þu skallt ecke sla j Hel.

Ningad til hefr Gud kient oss j sijnu
Logmaale/ huad vier erũ Gude skylldug
er z vorũ Forelldrũ/ z huorneñ vier eig
um ad haga z hegda oss vid þa huoru
tueggiu. Eñ nu kieñer hñ oss j þm Bo
dordũ s epterfylgia/ huñeñ oss ber ad br
ityta vid vorn Naunga/ hañs Personu/

 hans

hñs Eigenkonu z hñs Gots heidur og æru/og þad añad honum heyrer til.

Fiorar greiner eda Spurningar høfum vier ad akta j þessu Bodorde.

i Med huørsu mørgu mote Mañdrap ped kañ ad verda.

ij Huør Laun þeir skulu fa sem giørda Reide og Mañdrap.

iij Þridia grein er Refsing og straff Gra s eru reidegiarner z ofund sjuker.

iiij Huad vier høfum ad læra af þessu Bodorde.

Fyrsta

Fyrsta Grein eda Spurning
Med huørsu mørgu mote Mandraped
kann ad ske?

Fyrsta Manslag skiedur med Verke nu/þegar Madur slær sin Naunga med Suerde eda Jarne/Lurke eda steine/so ad hn fær þar af sin Bana. Þanen slo Cain j hel sin Brodr Abel/Gen. 4. So stack Joab j hel Amasa z Abner 2 Reg 20. So lesu vier z vm Rhasis. j Bok ene Maccabeoru. Ad hn la gde sig sialfr j hel/so ad hn skyllde ecke verda her teken z fangadur af sijnu Fiandmonnu. Slijkt Mandrap/huort helldur Madur tekur Lijfed af ødrum eda sialfum sier/og med huøriu mote þ skiedur/þad verdur allt j þessu Bodorde fyrerboded.

En þegar veralldleger Valldsmenn lata afliijfa Manslagara / þiofa og adra Obotamen/epter Guds Løgum z Mana / þa giora þeir þad so s Guds Þienarar og Vmbods men/s þar stendr/Huør s vthellerMansins blode/hns Blode skal z so afMane vthellt verda. Genes. 9. Gud hefur z so sett liost

Logmaal so lꜳtande/ Ef ad Monn ber a mille/ z einn slær anann med Steine eda Hnefa/ z hann deyr ecke þar af/ helldur liggur vppa Sængena/ komest sa same a Fætur aptur/ so hn̄ geingur vid Staf þa skal hinn vera saklaus s̄ hn̄ slo/ þo skal hn̄ bitala hm̄ verkaþall. Exo. 21. Slijkt Linkindar Logmaal hefur Gud giefed þeim s̄ oþorvarandis vrdu sijnum Naunga ad Skada/ og þar til sette og skickade hann nockrar Borger j þui þyrerheitna Landenu/ huort þr mꜳttu fiya so s̄ þar stendur j sama Capitula. Ef nockur slær anann so hann deyr/ þa skal Banamadurinn vissilega deyia. Enn hafe hn̄ ecke staded epter hans Lijfe/ helldur hefur Gud lꜳted hann oþorvarandis falla j hans Hendur/ þa vil eg tilsetia eina Borg/ til huorrar Vegandenn skal flyia. Enn dirfest nockur ad sla sinn Naunga j Hel suiksamlega/ þann skalltu dragа þra mijnu Alltare/ so hn̄ misse Lijf ed Num. 35. So lesum vier og eirnenn vm̄ oþorvarandis Manndrap/ z oll voda
verk

verk/þa skal Banamaðurinn flyia til einhuorrar af þeim Frelsis Borgū/ og hallda Lyfenu. Deut.10. Og sijð an þa Israels syner hofðu inteked Canaansland/þa minntest Gud a þetta o forvarandis Mannðrap/z sagde til Josua. Seig þu Israels sonū/ad þeir set ie til nockra Frelsis stade/a medal ydar so s eg talade vid Moysen huort þeir meigie flyia s oviliande sla sin Naunga j hel/ so þeir meige vera frij þ Epter mælsmannenum. Og sa sem flyr til ein huors af þessum Frelsis stodū/ hn̄ skal standa fyrer vtan Stadarportid/ z seig ia Olldungunum Stadarens fra sijnu Misþelle/þa skulu þeir taka hann jnn j Staden til sijn/ og lata hann fa Rwm so hn̄ meige bwa hia þeim/Josue.20. Þad er nuþad fyrsta mannslægid.

Annad Mannslag skiedur med Tungunne og þad skier med mørgu mote.

1 Fyrst þegar Madur giefur eda hef ur suiksamleg Rad j frame til ad fyrer koma sijnum Naunga/og skilia hn̄ vid

Lijf z Gots. Þessa hættar var þ Manndrap sem Diofullenn fyrst jnnleidde j Heimen/ þa hñ j Paradijs suikfamlega fyrerkom vorū fyrstu Foreldrū / z kom so Dauda yfer allt mañlegt Kyn. So drap Jesabel Drottning þañ saklausa Nabot/ med sijnū falsklegū Radū þa hun sette til tuo Liugvotta/ s̄ bera skyll du Vitne a mote hm̄/ huar þ hñ skyllde j hel grytast/ so Kongur mætte eignast hñs Vijngard 1 Reg. 21. So gaf og Herodiades sijne Dotter rad/ huornenn hún skyllde bidia Kong vm Hofud Jo hañis baptista/ vppa þ hañ skyllde ecke straffa Kong og hana þ oleyfelega Sambwd/ Mat.14 So bæru og Phari sei Rad saman/ huorneñ þeir giæte gri pid Jesum j hans Ordū/22. Slijkt eru riett Banaræd/ og fullt Mañdræp þ Gude ecke sijdur eñ Mañslæged+

2 J añan mata verdur Mañdræp med Tunguñe/ Þegar Madur byduz eb bifalar odrum/ ad drepa þa Meñ s̄ saklauser eru/ z þeir hafa huorke Log

nie

nie Riett til/so s͞ giorde Saul Kongur/
þa h͞n baud Doeg ad slaj hel 85 Pre
sta þ utan Kuinur ꝛ Born/ 1 Sam. 22.
So baud ꝛ David Kongur j syñu Bre
efe til Joab/ ad læta Uriam vera þar
j Orustu s͞ mest var Mañhætta so hañ
yrde j Nel sleigeñ/ 2 Sam. 11. Med þe
ssu mote drap Absalon siñ Broder A-
mon/ þa h͞n skipade syñu Þienurum ad
sla h͞n j hel þa h͞n være druckeñ ordiñ
13. Þañiñ skipade ꝛ Herodes ad Hals
hoggua Joh̄ne j Myrkuastofu/ Mar. 6
3 Þad þridia slags Mañdrap skiedur
med raungu Dome/ þegar saklauser ver
da til dauda dæmder oriettelega/ so sem
giorde Pilatus/ þa h͞n af Hrædslu vid
Gydinga ottadest upphlaup/ ꝛ þ hann
munde fa Keysarans ovilld/ Lyþliet þañ
saklausa Jesu/ þm vil vilia/ Matt. 27.
Um soddañ Mañdrap talar Spæmade
eñ Mich. 7. seigiande/ Huad Hofding
eñ vill/ þ dæmer Domareñ/ so h͞n skule
vera h͞m til Þionustu j stadeñ. Þeir voll
dugu ræda epter syñum Vilia og gio-
K iiij ra

ra Skada/og heyrja þ huort þeir vil
ia. Med slijku mote dæmdu þr Domar
ar ꝛ Høfdingiar Naboth/ j Samaria
epter bifalningu Drottningarēnar Jesa
bel 1 Reg. 21. Slijker rangláter Dom
arar ættu ad hugsa vm þann riettlata Do
mara/ Jesū Christū/ ad hā mune eitt
siñ láta þra ranga Doma koma j lios
nær vær aller komū ꝼ hn̄s Domstol so s̄
hn̄s Postular S. Páll ꝛ Petur oss kie
na/þ hn̄ sie settur Domare lifendra og
Daudra/Rom. 14. Act. 10.
4 Fiorda slags Mañdrap er Suik og
Forrád/ eins ꝛ Judas sueik og forried
sin̄ eigeñ Herra Jesū til Dauda/ med
sætum ꝛ ꝼolskū Ordū/kallande hn̄ Me
ystara/ꝛ kysste hn̄/Mat. 26. Med þe
ssu mote giørde ꝛ Saul Kongr teingd'
vid David/ꝛ gaf hm̄ sijna Dottur Mi
chol til Eckta/ꝛ girntest ecke neina 100
Yferhwder aþ Philisteis j Morgun-
giafu/meinande þar med ad hañ skyllde
koma j Ovina Hendur/og verda sleigeñ
af Philisteis. Þetta var allt falskt

ræd/suo ad þad skyllde gillda Lijf Da vids.
5 J fimta mæta skiedr Pta Mañdrap med folskū Vitnisburde/ þegar Menn fa til Liugvitne/ ad þkoma þar mz Na unganum/so sem nu var strax talad vm Jesabel/sem med soddan hætte liet Af lijfa Naboth. Vm soddan folsk Vit ne verdur talad j Vtskijringuñe hins attunda Bodords.
6 J siotta mæta skiedur Mañdrap Tunguñ/mz Spotte Hædne Spieskap Þegar Madur hæder spottar spiear siñ Naûnga/so sē þa Cham spottade siñ Fa dur þ Brædrum siñu. Michol spotta de David þ þ hñ liek þ Guds Ork. Syner Amon spottudu Þienara Da vids Kongs/Þa þeir skæru af þm Sk iegg z Klæde. So spottudu þeir vngu Sueinar j Bethel þañ gamla Eliseū kallande hñ skalla. Og þetta er þ mañ drap vm huort Christur talar/ seigiāde Ef nockur talar til afiars/ Racha/ þu Þuss/ Afglape/eda mæler ofñr jafn
 þung

þung ſkiemdar og hneykingar Ord/ Na unganũ til ſkamar z hneyxlunar/ Þar ꝑ bydur Chriſtur oſſ ad dæma huorke nie fordæma Naunganñ/ Luc. 6.
7 Siounda og ſijdaſta Tungudrap/ ſkiedur j þañ mata/ Þegar Yfervallded giefur þeim Lijf ſem til Dauda hafa vnned/ og Gud og Løgiñ ſkipa ad Lijfꝫ ed ſkule miſſa. J þeñan mata ſyndga de Saul j mote þeſſu Bodorde/ þa hañ villde ecke ſla j hel Agag Amalechita Kong/ ſ Gud baud hønum/ 1 Sam. 15.
So geingur þad eñ til opt og allvij- da/ Sa ſtore Manndrapare Barrabas verdur laus/ fyrer Villd z Peninga/ og adrar Neimſins Fundingar/ eñ þeir ſm au Mañdraparar verda ſtundum fyrer litlar ſaker eda ønguar Nietteñ ad ſtan da/ og Lijfed ad miſſa.

Þridia ſlags Mañdrap ſkiedur med Hiartanu.

Þad er þegar Madur hefur j ſijnu Ni Niarka/ Ofuñd/ Reide/ Neipt og hatur/ til ſijns Naunga. So ſkrifar S. Jo- hañes

hañes/Nuꝛ ſ̃ hatar ſiñ Brodur ſa er Mañdrꝛapare. Þetta ritſkijrer ſialfꝛ Ne rañ Jeſus Lœgmalſins Nerralioſlega/ Mat. 5. þar hñ ſeiger/ Til þeirra gœmlu var ſagt/ þu ſkallt ecke ſla j hel/ Eñ eg ſeige yður/ Nuor ſ̃ reideſt Brod ur ſijnū/ hñ er ſekur ꝥ Dome/ ꝛ huør ſ̃ ſeiger til Broður ſijns/ Racha/ hñ er ſekur ꝥ Rade/ Eñ huør ſem ſeiger/ þu Gickur/ hñ er ſekur Nelvijtis Ellds.

Nier heyrū vier/ ad Gud ꝥbydur ecke alleinaſta ꝥ ytra Mañſlag/ helldur oll jll ꝛ oniit Ord/ ſ̃ pramkoma aꝥ Neipt Natre ꝛ Reide/ vid Naungañ. Vm Ca in ſkrifar Moyſes/ ad hñ vard reidꝛ vid ſiñ Brodur j ſijnu Niarta/ ꝥ ſama var Mañdrap ꝥ Gude/ huoria Reide hañ liet j lioſe/ med ſijnu Yferbragde/ Þar ꝥ ſagde Gud til hans/ Þui ertu reidur/ og þui er þañiñ þitt yferbragd? Siertu godur/ þa ertu þœgelegur/ eñ ſiertu ecke godꝛ/ þa hurſler Syndeñ j dyrunum/ enn lat hana ecke hafa ſiñ Vilia/ helldur rad þu yꝥer heñe/ Gen. 4. Þar þyr er

er liggr Magt á/ad vier fordunst Rei de z Natur til Raungans/ þui þ er Ni artans Mañdrap þ Gude/ z Gud alſt ur z aktar Vilian Mañſins þ Verked. Joſeps Brædur voru reider vid hañ/ kunnu ecke ad lýda hañ/ ecke ſia hñ/ þar þ voru þeir j Niartanu rietter Mañdr æparar fyrer Gude/ Gen. 37.

Aunnur Grein eda Spurning
Huør verda Laun þeirra ſem fordaſt Manndarp Reide og hatur

Þar vm ſkrifar David j ſijnū 133 Pſ alſme/ſeigiãde/ Sia huørſu gott z lyſ telegt er þ/ ad Brædurner bwa ſampyc kelega til ſamans/þad er ſo ſem þ koſtu lega Balſam ſem reñur af Nøfde Aa rons j hans Skiegg z Klæde/ og lijka ſem Doggeñ ſem fellur af Nermon vp pa Sions Fiall/Þui þar(huar ſamlyn de er)loſar Drottiñ ſiñe bleſſan z Lijf enu/alltijd z eilijflega. Vm þetta tal" og Chriſtur openberlega/Mat. 5. Þar hñ ſeiger/ Sæler eru Hogværer/ þuiad þeir munu eingaſt Jordena. Sæler eru Hreinhiartader/þt þeir ſkulu ſia Gud/

Sæler

Sæler eru Friðsamer/ þt þeir skulu kall ast Guðs syner/ Þui er þ Gude kiært/ þegar Naungar og aller adrer lifa til samans j Friðe og Samþycke og j þeir løgum Kiærleika.

Þriðia Grein eða Spurning.

Huort Straff/ Huor Refsing ypper þa eige að koma sem briota oß þessu Boðorðe

Guð almættugr vill ecke að vier skul um hafa Neipt nie hatur a vorum Na unga/ og ei helldur hefnaſt a honū/ hū vill sialpur hafa þa Dyrd/ z það valld ef oſſ skiedur oreitt/ so sem hū seiger hia Moyse/ Deut. 32. Hefndē er mijn/ Mi er ber að hefna z endurgiallda. Þar þ eigū vier að stilla vora Reide/ ellegar vill Guð straffa oſſ/ so ſ þar stendur j fyrstu Bok Moysis/ 9. Huor ſ wthellerMa ns Blode/ hſs Blode skal ap. maſe vt hellt verda. Item/ Huor sem slær. nock urn Mañ so hañ þær Bana af/ sa skal viſselega deyia/ Ex. 21, Sama Dom leggr Guð a Mañslaged/ j þriðiu Bok Moysis

Moyſis/24. Og lijka mz ſama mote tal ar Chriſtur vm ſierhuorn Mañ ſ ong ua Vallds ſtiett hefur /og vill hefna ſijn ſtrax ſialpur / Huor ſ Suerded te kur/ſa ſkal þ Suerde palla. Matt. 26.
Vegna ſlijks Bræmdrædis vrdu þeir Simon z Levi ſyner Jacobs af Arfe ſett er/þa hñ ſagde. Þeirra Suerd eru Mor dingia Vopn/mijn Sæl ſkal ecke koma j þeirra Rææd /og mijn Sæmd ecke j þeirra Samkundu/þui þr myrtu mañ j ſiñe Reide/og med ſijnu eigiñ vilia ha pa þr Vxan fordiarfad. Bolfud vere þra Reide/ad hun er ſo ſtrong/z þeirra Bræede/af þui hun er ſo hord. Jeg vil ſkipta þeim j Jacob/ og tuiſtra þeim j Iſrael Iſrael/Gen. 49. So og vppteſ ur S. Johañes 2 Piſt. 3. Huilijkt ſtraff koa mune yfer Mañdræparana/þar hñ ſeiger/ ad þr hafe ecke eilijft Lijf j ſier blijfanda/ z ad huor ſ ecke elſkar ſiñ Brodur/ſa ſkule j Daudanu blijfa. S. Pall telur vpp Holldſins verk z a med al þiareiknar hñ Fiandſkap' Kijf Þeir

tur/Reide z øþund/Osampycke/Neipt/
Natur/Mord z Mañslag/ og endar þ
so/ad þeir s slijkt giora skule ecke erfa
Guds Rijke. Gal. 5. Og Christur stal
fur seiger/ ad huør siñ Naunga kallar
Puss/ Neimskan Narro/ Afglapa eda
onnur jafn ill Ord sa sie sekur Neldvijt
is Ellds. Matth. 5. Nuad vill þa ko
ma epter Skiemdar Ord/ Apiettes ord/
Rieltar Ord/og oll Smænaryrde z hug
mods Ord/ og Brixl/sem hier optsijñis
gieþur huør sijnu samchristnu/ og gior
er sier ongua Samvisku af/ Þar þyrer
ætti Meñ ad hyra vm sig z sijn Efne/
og huad hier vid liggur/ eþ ad Meñ si
þa j Neipt og hatre/reide og øþund/ og
þorkasta so siñe Sæluhialp.

Fiorda Grein þessa Boðorðs/er sa Lær
domur sem vier eigum ad læra
aþ þessu Boðorðe.

1 Fyrst eigum vier ad læra hier aþ/
ad medkieña og jata/ad vier høfum
ecke so breytt vid Naungañ s vier eigñ
ei elskad hñ sem oss byriar/helldur hat
ad

ad hñ z giort hønũ illt/og skygt hann med Ordum og giordum/ Nuar þ vier meigum jaata z medkienna oss ad vera se ka og synduga vid Gud j þessu Bodor de. Þuiad þo vier slaaum onguañ j hel med Hondunum/ þa erum vier þo samt synduger z seker j hinum ødrum Mañ draps greinum/ vid Naungañ/ sem nu hefur verid vmtalad.

2 Þar næst eigũ vier af Hug z Hiar ta ad jnnfalla til Guds og bidia hann vm Naad z fyrergiefning/ og seigia mz David Psal. 134. Drottiñ/ ef þu villt tilreikna Synderna/ huør kañ þad ad standast? Þuiad fyrer þiñu Auglite er eingeñ lifande Maña riettlaatur/ jaa/ ecke þeir allra heiløgustu. Eñ þo skul um vier trua z treysta vppa Guds naad z myskun/ so sem David seiger j sama Psalme/ seigiande/ Hia þier Drottiñ er Myskuñ og Fyrergiefningiñ.

3 Þui næst skulum vier leggia alla A stundan þar a/ ad hafa goda og Brood urlega Vmgeingne vid Naungañ/ so s̃

S. Pall

S. Paall kiener off seigiande/ Gialldeð enguñ jllt ꝧ jllt/leggeð Kapp a að vera sidsamer við huorn Mañ/ ꝧ mögu legt er/og pad pier formegnið/hafeð Fr ið við huorn Mañ/ Hefnið ydar ecke sia lser mijner elskanleger/ /helldur giefeð (Guds) Reide rwm/ puiað skrifað er/ Mijn er Hefndeñ/ jeg vil endurgiallda seiger Drottiñ/Rom. 12. Og eñ seiger S. Paall/ Ef að Ovin piñ hungrar/pa giep pu hm̃ Mat/ef hñ pyster pa gief pu hm̃ að dreckа/Nær pu giörer petta pa safnar pu Glodum ellds yfer Hofuð hm̃. Lat ecke pad jlla yper viña pig/ helldur yperviñ pu pad vonda með goðu Eins skrifar Salomon/ Pro. 25. Ep piñ Ovin hungrar/pa giep pu honum Brauð að eta/Pyster hñ/pa gief hm̃ Vatn að dreckа/pui pu munt safna glæ dñ yfer hñs Hofuð/ ꝫ hñ mun pier end urgiallda. J fyrstu Moyses Bok 33. lesñ vier/huorsu audmiuklega ꝫ lijtelat lega Jacob tok j mote sijnu Broðr Es au piell til Jarðar ꝧ honum j sia reisti/ꝫ

kist

liet Kuiñur og Born og allt sitt Folk
veita honum Lofning. So giørde og Jo
seph sijnum Brædrum til goda a Egyp
talande/ enn þo þeir hefde allt annad
forskulldad. Gen. 45.
4 Item/ So skulum vier og eirneñ sia
oss vel fyrer/ ad syndga ecke/ huørke mz
Hiartanu nie Tunguñe/ nie helldr Ver
kunū/ helldr þa Naunganū til gagns z
gooda/ veita hm̄ hiqlp z styrk vernd
da z forsuara hns Lyf og Gots z æru
epter þui s̄ S. Johañes skrifar/ 1 J. 3
Elsked Naungañ/ ecke med Ordunum
eda Tunguñe/ helldr med Verke z sañ
leika. Fylgiū z eirneñ Rꝛꝺū S Pꝛls
þar hñ seiger/ Reidest z syndged ecke la
ted Solena ecke vnderganga yfer ydua
re Reide/ z giefed ecke rwm Dioflenū.
5 Ad sijdustu/ kuñe so skie/ ad Naūgiñ
giøre oss oriett/ þa ber oss (ef vier viliū
christner vera) ad lijda þ z hefna þess
ecke/ helldur lijda þ mz þoleñmæde/ og
bifala þ Gude/ z ꝑgiefa þ af Hiarta
þeim sem opgiørt þikiast hafa/ so s̄ ad
vier viliū ad Gud ꝑgiefe oss/ Matt. 18.

Siøtta Bodord.

Þu ſkallt ecke Hordom drygi.

So ſem Gud er ſialfur eirn hreiñ og heilagur Ande/ ſo vill hann/ z ſo bydr ſkipar hñ ollū Mōnū/ bæde i Hiuſkapn um og utan Hiuſkapar/ ad flyia og ford aſt Hordoma/ Frillulijfe/ z allan Sau lifnad/ og oleypelegar Girnder.

Fim Greiner høfum vier i þeſſu Bod orde/ ad hvørtum vier eigum vel ad giøra?

1 Nuad Gud fyrerbydur og bañar.

ij Huad hann bydur og bifalar.
iij Huor ad sie Laun þeirra sem hrein lega lifa.
iiij Og huors Straffs þeir hafa ad vænta s̄ syndga a mote þessu Bodorde.
v Og huad vier af þessu Bodorde eig um ad læra. Fyrsta Greinin

Huad Gud fyrerbiode og banne j þessu Bodorde?

Gud fб̄ydr j þessu Bodorde alla Saur ugleika/allar ohreinar Girnder/ Losta seme/Girndarbruna/huort þad skiedur med Augnana tillite/Teiknū/Bending um/Lauslæte eda odrū hættū. Hier fбy dst Blodskom/Mordour Frillulijfe/Jom frurkreinking/Naudgan z oll onn̄r saur lijfes Verk og Giorningar/sem Syner þessa heims fremia z drygia j mote Log mꝫle Guds z Manna/sier til stundlegra z oendanlegra Pijsla z Refsinga. God dan Otukt z ohreinleike skiedr med fiorū hættū. Fyrst mꝫ Augnana tillite/þar næst med Ordunū/J þridia manta med Hiartanu/og seinast med Verkenu.

Fyrst

I Fyrst skiedur Saurlyfed med Augū um/Þegar Madurēn eda Konan lytur Girndar Augū huort til aňars/eda gie fr pra sier nockurt Lauslætis Teikn og merke/huar þ Mad: eda Kona vpptend rast til saurugra Girnda/ so ō stendur ȝ fyrstu Bok Moysis/ 4. Þar so seiger/ Þegar Meñena sielgade a Jordūne/ȝ þrættu Dætr/þa litu Guds Born ept er Maňaña dætrū/hûsu vænar þar vo ru. Item/ Þegar Sichem son: Hemor sa Dinam dotter Jacobs/ piecē hñ æst ȝ girnd til heñar ap þre Syn/Gen. 34 David sa ap Þakenu sijns Hws eina Kuiñu lauga sig/ō var frijd ȝ dægeleg þar p̄ liet hñ kalla hana til sijn ȝ Sk. II. Hier siaū vier ad syneñ ȝ Augnaña Tillitid hepur þessū verid Ordsok ȝ ep ne til Syndareñar. Þar p̄ bidur David Gud Ps.119 ad snua sijnū Augū so þau siae ecke vppa Hiegomañ. Og Salomō seiger/ Lat þijn Augu lijta riett fram̄ p̄ sig/ȝ skima ecke m̄z þeim/Porv.4. Job skrifar og so eirneñ/31. C. Sattmala

 giorda

giorda eg vid mijn Augu/ ad eg skyllde ecke lijta til nockrar Meyar. Lijka eirn eñ kieñer oß S. Pall/ad þeir ſ Christo tilheyra skule Kroßpefta Holldid med sijnū Lystingū z girndum. Gal, 5. Og til Colossenses/3. Deyded ydar Limu ſ erud a Jørdunne/ Hordoma/ Saurlijfe Girndarbruna/og vondar girnder. Hier vm añiñer og Sprach/9. þar hñ suo seiger/ Sprogsettu ecke Jomfrur/so þu verder ecke til þeirra vppkuesktur/Snu þu þijnu Auglite fra prijdū Konum/og lijt þu ecke a Andlits pegurd añara Manna Kueña/þuiad frijdar Konur hafa margan gabbad/og þar af tendrast vond Girnd sem añar Elldur. J sama mata koma Konurnar mørgum til Girnda z Saurlijfes/med þra Skraute z skarte/ z prijdelegū Klædaburde/ z mørgu ødru Laustæte/ſ vijda vdur vmtalad ſ Ritningune/z nog piñast dæme til.

2 Añan mata skiedur Saurlijfe med Ordunum. Soddā Ord eru klæm z nijd z ohæpelegz Orda muñsopnudur/Sogz

og

z æþentyr/Brunakuæde z amorsfvüſ:/ huar aþ margur vpptendraſt til Loſta ſemdar z ſaurуglegra Sirnda/ huad allt S. Paall ſbydur z bañar / ſeigiãde/ Jll Ræda ſpiller godu Sidu/ 1 Cor 15. Og j ødru ſtad ſeiger hñ/ Lated ecke Norar Saurugleik eda Agirnd ſeigiaſt fra yðr ſem heilogu ei hæþer/ eige hellðr ſkiem leg Ord/ piplſlegt ſkraþ eda Kieſne.
3 J þridia maata verdur þeſſe Synd drygd z framen̄ j Hiartanu. Þuiad þo heimuriñ haþe z hallde jllar huganer ecke þ Synd/ þa dæmer Gud ødruvis/ þui hñ vill haþa hreint Hiarta. Vm ſoddan Nordom eda ſaurlijfe Hiartans talar Chriſtur hia Gudſpiallamañenu Mat. 5 ſeigiande/ Til þra gømlu heſr verid ſagt/ Þu ſkallt ecke horaſt/ Enn jeg ſeige ydur/ Huør ſem lijtur nockra Konu/til ad girnaſt hana/ ſa heſr alla reidu drygt hoor mz heñe j ſijnu Hiarta. Item/ Seiger Chriſtur j ødrum ſtad/ Af Hiartanu koma jllar Huganer/ Mo rd/ Nordomur/ Saurliþnadur/ z ct/ Þta

er þ Mannen saurgar. So lesum vier j Judits bok/ ad Holofernis Hiarta va rd vppkueikt af Girndarbruna til Judith/ z bad hana ad setiast nidr/ drecka z giøra sig glada. Hier vid varar oss Jesus Syrach 9. þar hñ so talar/ Sit þu ecke hia añars Mans Konu/ z tak hana ecke j Fadm/ z haf ecke samdryckiu med heñe/ suo Hiarta þitt hneigest ecke til heñ'/ z þitt Siñe verdeecke fangad. So lesū vier ad hiarta Abimelech vard vpp tendrad af þeirre Hrosan ſ hans Hofdingiar høfdu hælt z hrosad Saru Abrahams hustru þ hm. Gen. 20.

So eigum vier nu ad fordast Hiartans Hordom og allan ohreinleika/ þui ad Gud dæmer ecke epter þeim ytra heilagleikanum / helldur epter Hiartanu. Sie Hiartad hreint/ þa er allr Mäde eñ hreiñ. J þañ mata dæmde Christur þañ Syndara j Musterenu riettlaatañ/ ſ eingiñ Godverk hafde/ eñ hafde þo hreint Hiarta/ eñ fordæmde hiñ añañ med øllū sijnū godū Verkū ſ hafde

Dramb

Drambsamt Hiarta/og hrosade sier af sijnum Verkū/enn forsmæde adra/ Luc. 18. Og Salomon seiger/ ad Drottiñ hate þad Hiarta sem vmgeingst med jll um Hreckium/ Pro. 6.

J fierda mata skiedur Nordomurenn og Saurlifnadurinn med Verkenu/ Þad þarf ecke vtskyringar vid/ Þar til eru Dæmeñ forn og ny/ z meir eñ Dagleg. J þeñan mata syndgade Loth mz bæd um sijnum Dætrum. David med Ber saba Vrie Eigen Kuinu/ Amon med Tamar siñe Systur. Sichem med Di na dotter Jacobs. Sa Jsraelite mz þre Lausakonu Casbi. Allar soddan Synd er/ z giorder eru j mote þessu Bodorde/ þar þ ber oss soddan ad flyia z fordast z lifa heilaglega/ z ad hu z eiñ vardveite sitt Kier/ siñ eigeñ Lijkāa j helgan og heidre/ eñ ecke j Girndarbruna so s̄ Hei dingiar þr af Gude ecke vita/ 1 Tes. 4.

Og mz þui ad Nordomuriñ z Saur lifnaduriñ verdur þbodiñ / þa verdur og so hier þboded allt þ s̄ Mañe kann ad

 verda

verda Ordsøk og tilefne til soddan Syn da/og af huøriu soddā Synder vptast koma og kuikna.

1 Þar er pyrst ad reikna Jdiuleyse/ā er Root margra Synda/Eñ þo hellst Saurlifnadarins. Epterdæme giefur oss David/þa hañ dro ecke wt j Strijd m sijnū Hers Hofdinga Joab/ helldur la heimaij Jerusalem/z stod vpp ā Texteñ seiger/z spacerade vppa Þakenu a sijnu Konglegu Hwse. Eñ hefde hñ verid j Strijd./þa h f/e hñ haft añad ad giera 2 Sam. 11. Smmuleidis og Bersabe/ hefde hun verid heima j Hwse sijnu/ vid Roek og Snælldu sijna/ og ecke aþ Jdiuleyse geinged burt z laugad sig þar nærre Kongsins hwse/þa hefde þ ecke skied sem skiede. Hefde Dina Dotter Ja cobs vered heima/z ecke geinged ad sko da þess Lands Dætur / þa hefde hun hallded Samd siñe og æru/þa hefde z ecke slijk olucka epterkomed/ ā þar aþ kom/bædi yfer Staden Sichem/z so he nar Brædr. Gen. 34. So eru nu Jdiu

leyse

leyfe opt z ofsalldan morgum Orðsok
og tilefne ad þeir falla j þessa synd.
2 Oþuur Orðsok og efne til þessarar
Syndar er Dryckiuskapur/og ofdryckia
þ kiener oss dæme Loths s̄ druckeñ la
med bædum sijnum dætrum/Af þui ad
Holofernes drack sig druckeñ/ z huxade
sier ad sofa hia Judith/þar þ̄ miste hñ
bæde Lijf og heidur. Hier fyrer amiñer
z vidvarar oss S. Pall/ad vier skuñ ecke
giøra oss drucknа/þt þar af kome sauru
gt fram̄ferde. Fleire epterdæme skrifast
hier ecke/þau miñast vel ef leitad ver.
3 Danslæte/Kuedskapur/Mansøngu
Am̄orsvijsr/Brunakuæde/med alls hatt
kudl Am̄ors læti z lauslegu Framfer
de/ er optsiñis sok og efne/ til þessarar
Syndar/Huad allt Meñ ættu ad flyia
og fordast/þt huør hañ fordast ordsok
til Syndareñar/sa fordast Syndena sia
þa/og dryger hana ecke.

Aunnur Greineñ/Huad Gud bióde og
bifale j þessu Boðorde;

Fyrst vill hñ hafa eitt hreint Hiarta
og

og klarkt man Loftasemdar og Girndar bruna/Þui slikt hæfer ecke Guds born um/Niarkad skal standa a mote z hrin da fra sier saurugum Hugrenningum / z liotum verkum/þuiad þ er Guds vilie/ ad Madurenn sie heilagur/ epter þui Gud er sialfur heilagur þuiad ef Nia rtad Mañsins er hreint/ þa er allur Madurin hreiñ. Exo. 22,

Þar næst vill Gud/ad aller Lider og limer Mañsins sie hafder til þess sim er hreint og heilagt/eñ ei til añars/ Þar þ eigum vier ad styra vorum Lidum og Limū/z hafa þa j Taume/ Augun so þau horfe ecke a þad sem saurugt er/ Nedurnar ad þar take ecke a þui/Muñ eñ ad hū mæle z tale þar ecke vm/Fæt urnar ad þeir gange ecke þar til/Eyrun ad þau heyre ecke þar vppa/Snogt ad seigia. Þad er Guds Wilie ad vier lifū hr einferduglega / hæfverslega sidsam lega j Ordū z giordū z allre vmgeing ne/Og huor og eirn vardveite sitt Kier/ Sal og Likama/ j helgan og Heidre/

eñ

enn ecke j Girndarbruna/ so sem Neid ingiar / þuiad vorer Lijkamer eru Guds Musterere/og þess heilaga Anda/sem vi er hǫfum af Gude/ 1 Tess. 4.

Huoria Grein/Gǽtr eru Laun þeirra sem hreinferduglega lifa?

Pad seiger Christur j Gudspiallenu Ad þr skulu sia Gud sem eru hreiner j Hiarta/þ er/þeir skule þiſſa Nǽd hia Gude/ og fa eilijfa Saluhialp. Lijka eirneñ hafa þeir Guds Blessunar ad vǽnta z verndar ſ eru hreinlijfer. Hug leidum dǽme Josephs/Fyrer þ hñ var so hreinlijfr/ad hñ villde ecke sǽngiast Potiphars Hustru/ þa hun lockade hñ til Syndar og saurlijfes/ þa gaf Gud hm̄ sijna blessan/so ad hñ hafde Lucku j ollum Greinū/ og vard vpphafen til Konglegrar Bifalningar og Tignar/ Gen. 39. Judith vard lofud z prijsud ꝑ þ/ad hun med þorsiallegu Rade sijns Hreinlijfis frelsade Borgena Bethuliā fra Holophernis hende/ og kallast Korona Jerusalem/z glede Jsrael/ z Soo me

me alls Jsraels Lyds. Pa hreinlyfu Susañā frelsade Gud fra Dauda fyrer hond Danielis/þui hañ er Gud allra þrra s̄ hreinferduglega lifa. Maria fi eck pa Naad og blessan af Gude/ fyrer sitt Hreinlyfe/ z syna Gudrækne/ ad hū̃ fram yfer allar Kuiñur z Meyar j Hei menum vard wtvaleñ til ad vera Mod er Heimsins Lausnara Jesu Christi/ep ter Eingelsins ordū̃ sem hñ.sagde/ Ott ast þu ecke Maria/ þuiad þu hefur fun ded Naad þ̄ Gude/ Luc. 1. Phineas Kien nemadur sonur Eleasar hatade þ and styggelega Saurlyfe eins Mans af J srael z eirnrar Moabitiskrar Kuiñu/og lagde þau j gieguñ med Spiote j þra skiemdar Verknade/og vandlætte so veg na Guds/ Pad lykade Gude so vel/ ad hñ talade so til Moysen/ Sia/ eg gief hm̄ Frid mins Sattmaala/so ad hñ z hñs Afkuæme skal hafa Sattmaala ei lyfs Kieñemañskapar/af þui hñ vand lætte vegna syns Guds/ z forlykte þ̄ J sraels sonu. Num. 25. Og j Openber

ingar bokeñe stendur so/ Peffer eru þeir
ſ ecke hafa af Konunum saurgast/ þui
ad þr eru Jomprur/ z fylgia Lambenu
huort sem þad ser. Apoc. 4.

Fiorda Grein þessa Bodords er vm
strapp og Refsing þeirra sem syndga.
j mote þessu Bodorde.

Vier lesum j fyrstu bok Skopunareñ
ar/ 6. huorsu ad Gud klagat yper þm ſ
þa lifdu j Heimenu/ þad þeir toku sier
eigen Konur/ ecke epter Guds skickan/
helldur huoriar þeir villdu/ og Gud sag
de ad meñ villdu ecke lyda ad Guds an
de avstade þa/ og ad Guds Born lau
med Mañaña dætru/ þui j drader Gud/
ad hñ hafde meñeñ skapad/ z villde ha
fa afmad Mañeñ af Jordune/ og all
ar Skiepnr/ hefde Noe ecke funded nad
hia Gude/ So ad Gud vardveitte hañ
sialfan attunda j Orkeñe/ med þeim Sk
iepnū sem j Orkeñe voru med honum.
Med þessum hætte eydelagde Gud alla
adra Meñ j Heimenum/ z allar Skiep
nur sem lifande voru a Jordune/ vegna

syñd

syndsamlegra Girnda. Vm þetta Bod ord hefur Gud sett, z giefed eitt strangt Logmaal Lev.21.feigiade/huer s horast nz añars Mans eigenkonu/hñ skal vis sulega deyia/bæde Horkonañ z Horkall eñ/ap þui hñ horadest med Eigenkonu síns Naunga. J sama Capitula talar Gud vm allra handa Saurlijfe z Blod skaman. Og j fimtu Moysis Bok 22. stendur so skrifad/ Ef noekur finst med þui ad hañ liggur med þeirre Konu sem hefur siñ eigeñ Mañ/þa skulu þau bæde deyia/z þu skallt burt taka þ vonda fra Jsrael. Ef Jomfru er trulofud no ckrum Mañe/ z einhuer hitter hana j Stadnū z liggur hia heñe/þa skulu þr leida þau bæde vt ꝼ Portiñ stadarens/ og grijta þau bæde j hel/Hana ꝼ þ ad hun hroopade ecke/ þar hun var jñañ Stadar/hñ ꝼ þ ad hñ skamade Festar konu Naunga síns. Og þu skallt taka j burt þ jlla af Jsrael. Item/Ef mad ur fekur eina Mey til eckta/z finur ad hun er af odrū spillt/ þa skal leida ha

nam t

na wf fyrer Dyrnar a sijns Fodurs hw
se/og Folked j Stadnum skal grypta ha
na j hel/af þui hn̄ giørde soddan Heim
sku j Jsrael/og drygde horan j sijns Fø
durs Hwse/z cet.

Vier lesu̅ huorsu ad Jsraels syner dr
ygdu horan med Moabitis dætrum
Huar þ Gud baud ad vppheingia alla
xij Hoþdingia Jsraels sona. Og j þrre
Plagu sellu xxiiij þusunder Manna/z
su Plaga stilltest ecke fyrr enn Phine
as sonur Eleasar) lagde med Spiote j
giegnum þau bæde s̄ Saurlijsed þrom
du/ Huar þ Gud mællte vid Moysen/
Phineas hefur snued mine̅ Reide fra
Jsraels sonu̅/ j þui hn̄ vandlætte minā
vegna/ So ad eg j mine̅ reide ecke skyll
de afma Jsraels Sonu/ Num. 25.

Huorsu grimlega Gud straffade So
domā z Gomorrā/z søkte þm mz Ellde
z brenesteine af Himnu̅ ofan/ þ søkum
þra Horana z onattuꝛlegra synda/þ le
su̅ vier j fyrstu Bok Moysis 19 z 20.
Item/ huorsu ad Abimelech Kongr vard

hardlega sleigiñ af Gude og plægaduꝛ og allt Nws hñs/þ þad hñ hugde sier ad taka til sijn Sarru Abrahams Husttru ꝛ hefde dauda dæd/ hefde Abraham ecke beded til Guds þ hm̃. Hemor og hans Sonur Sichem/med ollũ Bæiarmonnum voru j Hel slegner vegna þess: ad Sichem hafde kreinkt Dinam Jacobs Dotter/Gen. 34. Allz kynþattur Beniamin var hart ner j Hel sleigeñ ꝛ eyde lagdꝛ/þ sokũ þess skiemdarverks ẽ nockrer ogudleg' Meñ giordu vid Leuitãs kuiñu/Jud. 19 ꝛ 20. Hrygglegt er ad lesa huorsu þunglega David var straffadꝛ af Drottne þ hñs Hordom ꝛ Mañdrap/þa Gud liet Spamañẽ so seigia til hñs/Þu hefꝛ j Hel sleiged Vriam med Suerde Amons sona/og teked hñs Kuiñu þier til Husttrur. So skal nu Suerded ecke ganga af þijnu Nwse æfenlega Eg vil lata koma olucku yfer þig og þitt Nws/ꝛ eg vil taka þijnar Kuiñur þ þijnũ Augũ/ꝛ giefa þær þijnũ Naunga hñ skal sofa med þeim j albiortu
Sol

Solarſkine þui þu giorder hitt heimug lega/eñ eg mun giora þetta openberlega fyrer Augū allra Iſraels ſona/ Nu ad z ſkiede/ ad Abſalon hūs eigeñ ſons reiſte Tialld vppa Nuſþake noockru/og la þar med øllum ſijns Fodurs Frillum j augſyn alls Iſraels polks. 2 Sam. 12. Slijk dæme þiñaſt nog j Hiſtoriū z ſagnabokū heidena z chriſtena Maña huorſu Gud hefur alla tijma ſtraþþad Nordoma z Frillulijfe/Blodſkamer/ og allā Saurlifnad/ añadhuort ſialft/eda þ veralldlega Valldsmeñ/ ſ þ eiga ad giora/ſo ſem Poſtuleñ ſkrifar/ Heb. 13 ſeigiande/Nordoms meñ og Frillulijfes meñ mun Gud dæma/þ er/ Werde þeir ecke reþſter og ſtraþþader hier j Heime af veralldlegu Vallde/þa vill Gud ſialfur þeim reþſa/Gal. 5. Þar ſ amñer heilog Ritning oſſ allvijda/ ad fordaſt Saurlijfis Syndernar/og vottar/ad þeir ſem þær drygia/ſkule ecke erþa Guds Rijke. Eph. 5.

Fimta Grein þeſſa Bodords er van þad/

Huad vier eigum ad læra af þessu Bodorde?
1 Fyrst skal huør og eirn sem veit sig j þessare Synd sekan/jata z vidurkien na sijna Synd fyrer Gude/med alvarleg re Jdran/og af ollu Hiarta bidia Gud vm Nad og Myskun og Syndaña Fyr ergiefning/ so framt sem hañ vill ecke verda bæde stundlega z eilijflega þar fyrer strassadur og refstur.
2 Þar ꝧ skulū vier fylgia Lærdome z rꝧdū S. Pals/þar hn̄ seiger 1 Cor. 7. Pad er gott pyrer Mañeñ ad hn̄ snerte ongua Konu/eñ fyrer sokū Frillulijfis (ad Meñ drye þad ecke)þa hafe huør z eirn Madr sijna eigenkuiñu/og huør og ein Kuiña hafe siñ eigeñ Mañ/ þui ad betra er ad giptast eñ ad breña. So er nu Guds Vilie/ad Meñ skule annad huort hallda Hreinlijfe og lifa hreinse rduglega/ellegar gieþa sig til Hionaba ndsstiettar/huør ad er so sem Lækning ꝧ saurugum Girndarbruna.
3 J þridia lage vill hier vera Þorþ og naudsyn a christelegre Bæn/ suo ad vier

vier ꝛc ꝛ alla tijma bidiũ mz þm N. Da
vid/ Drottiñ/ skapa eitt hreint Hiarta j
mier/ ꝛ gief mier nyan stodugañ anda/
Kasta mier ei fra þijnu Auglite/ og tak
ecke þiñ heilaga Anda fra mier. Psa.
51. Giore þar fyrer huor Madur Jd-
ran ꝛ Yferbot/ ꝛ late þ skie af hug og
hiarta/ ꝛ late sia verduga Avoxtu jdran
arññar/ ꝛ bevijse hana med fostu ꝛ bind
inde/ mz grætande Tarũ/ so ſ Gud ski
par hia Spamañenũ Joel 2. ꝛ sundur
rijfum vor Hiortu eñ ecke vor Klæde/ og
snuum oss til Drottins/ þui hñ er Nad
ugur/ Þoleñmodur ꝛ myskunsamur. So
gieck David hia Gude Nad ꝛ Synda
ña fyrergiefning/ þar hañ af Hiarta
ns audmykt og angre/ og med sañre Jd
ran medkiendest sijna Synd og sagde/
Jeg hefe syndgad j mote Drottne/ Þar
fyrer gaf Spamadureñ hñ þa riettu
Aflausñ/ seigiande/ Drottiñ hefr þijna
Synd j burtu teked og fyrergiefed.

Siounda Bodord.

Þu skallt ecke stela.

Med þessu Bodorde tekur Gud j vernd og forsuar/ z setr so s̄ Laas ꝩ̄ þad allt s̄ Naunganū tilheyrer/ z bañar oss ad stela/eda taka ꝩra hønū nockurn Hlut þañ hm̄ tilheyrer/eda ad fyrra hn̄ sijnu med Vielum/Suikum/Prettum eda nockrū Klokskap/ so hañ ꝩae Skada eda Tion/eda misse sitt j nockurn maata.

Þetta Bodord hefur ꝩiorar Greiner j s̄e
ad hallda/ ad huerium vier
skulum vel giæta.

j Quad skuldur eda Þiofnadur er/og med huorsu mørgu mote hañ verdur.

ij Huoria Blessan þeir munu fa sem eru hreiner og riettferduger j sijnum Handlunum vid Naungañ/og hafa ongu añ rangañ Fiarafla/helldur trulega er fida j sijnu Kalle og Embætte.

iij Nær ad sie Refsing og strafp þeir ra ð syndga j mote þessu Bodorde.

iiij Quad vier skulum af þessu Boderde læra.

Fyrsta Grein

1 Þiofnadur z skuldur kallast almenelega/þegar nockur tekr edur stelur fra Naunganū leynelega þ hñ a/og hefur j Hug og sinne ad firra Naungañ þuiß z hafa þ sier til gagns/huort helldr þ er Gots eda Peningar/kuikt eda daudt

2 Þa er eñ Þiofnadur med añadslag og kallast Sacrilegium/ þad er andleg ur Þiofnadur/ og Kirku Skuldur eda Ræn/ huort sem hann skiedur heimuglega edur openberlega/ so sem ad giora þeir sem taka fra Kyrkiū z Guds orde

M iiij þad

þad sem þeim hafur verid giefed eda goldded/ huad nu ecke alleinasta skiedur hia Papistum/ helldr er þ tijka tijdt hia þeim s christner latast vera. Epterdæme andlegs Þiofnadar/ hofum vier hia þeim Ophni z Phineas sonū Eli/ s þ Gude z Almugannū giordu suik j Mat arfornū Folksins/ med soddan hætte/ ad þegar Fornarkioted var vered ad sioda/ þa komu þeirra Þienarar med Matar kroka/ og toku þad wr huorium Ka se s best z feitast var/ Og ef þeir feingu þ ecke med godu/ þa toku þeir þad med va allde/ 1 Sam. 2. So z vat Helioborus Syrlands Kongs Þienare sendur ad ta ka wr Guds Kistu j Jerusalems Must ere/alla þa Peninga þar voru/ eñ þo hañ kiæme þui ecke fram. 2 Macc. 3.
3 Þridia slags Þiofar eru þeir s med klokskap z kyndugleika fara ad stela/ so s giorde sa ranglate Radsmadr/ vm huorn skrifad stendur/ Luc. 16. Sem so kloklega stal fra sijnum Herra/ ad hañ gaf Skulldamonium kuitt þad hñ atte ecke

ecke/ og giørde so synis Herra Pienara Piofa med sier. Soddan slags Piofar eru stundum nockrer af Vmbods monnū Fodurlausra Barna z Omaga. Lags menn Pra Piofa eru aller þr ȝ hafa rāg ar Sikur/ Voger z Mælekier/ eda anad þuilykt/ȝ Gud hefr bodad/Pier skulud(seiger Gud)ecke hondla oriettfer duglega j dome/mz Alin/med Vigt og Mæler. Riettar Voger/riettet Pundar ar og riett Mælekierold z riettet Mæ leasker skulu vera hia ydur/ þui eg er Drottinn ydar Gud/ Lev.19. Vm soddā Piofnad skrifar Salomon/ Prov. 20. Margfalltud Vog og misjafn mæler/ er huortueggia þ Gude andstyggelegt. Item/ Margfalltud Vigt er Drottne suiuirdeleg og rang Vog er ecke go:+

4 Fiordaslags Piofar eru þeir ȝ med Rad z dad styrkia adra til þess ad ste la/eda koma þm þar til/eggia þa þar a. Vm soddan Piofa talar Salomon þar hn̄ seiger/ Huor Hlutskipte hefur med Piofnū/ hm̄ heyrer Bolvan/Og huor

hann seiger þar ecke þra/ hann hatar sitt Lijf. Prov. 28.
5 Fimtaslags Þiofar eru þeir sem vier kollum Þiofsnauta/ þeir ed Þiofn ad hylia z dylia/ huort þ skiedur þ' fyrir eda epter. Vm soddan Þiofnad hofum vier eitt dæme/ þegar Aña Hustru Tobias/ hafde feinged eitt Kid heim til sijn og Tobias Hennar Hwsbonde heyrde þ jarma/ þa sagde hañ/ Siaed til þad sie ecke stoled/ færed þad aptur þm ẽ þad a/ þt ecke hæþer oss ad eta þiofstoled/ell egar ad koma vid þ/ Tob. 2. So falde Rachel Skwrgod Fodur sijns vnder Vl fallda hæalme/ z sette sig þar ofaña/ þegar Laban leitade z rañsakade j Tialld bwdeñe/ z fañ ecke/ þa sagde hun til sijns Fodurs/ miñ Herra/ reidstu ecke þo ad eg stande ecke vpp j møte þier/ þt eg er veyk af Kueñlegre Edlessott/ so fañ Laban ecke sijn Skwrgod/ huorsu fastlega sem hañ leitade ad þeim Gen. 31.
6 Siotta slags Þiofar eru þeir sem kaupa Þiofstoled vitande/ eda þiggia/

huerier vel meiga reiknast med Þiofs Nautum sem strax var vmtalad.

7 Pad er og Þiofnadur j fiorda maata/þegar Børnen stela fra Forelldrum sijnum/z soddan skulldur er bæde a mote fiorda z fiorda Bodorde. Hier vm sker ifar so Salomon/Huor sem tekur nock ud pra Fodur sijnum z Modur/z seig° þad vera enngua Synd/sa er Lagsmadur Fordiarfarans/Pro.28.

8 Attunda slags Þiofar eru otrwer Þienarar/Vinnumen z Vinnukonur/og aller Verkmen z Daglaunarar/ s otru z odygd syna sijnu Hwsbændu/ j þeirra Fraveru/vm huoria Christr talar j Gud spiallenu/Luc. 12. Og hofar þm hord um Hefnd sem otruer pinast. Eins er vm allra handa Embættismen z Vmbodsmen/z odyggua Kaupmen z suik sama sem j kaupu og solum skiptum og bijtum selia pals/j huorn hellst maata s þ kiemr fram. Par vm talar S. Paall 1 Tes.4. seigiande/ Eingin suike sinn Brodr eda Naunga j nockre Hondlan

Puiad

Þuiad Gud sie þess Hefnare.
9 J Niunda mæta er þad og Þiofn adur/ ad selia Menn j burtu/ Vm huorn Þiofnad Gud sialfur talar fyrer Muñ Moysis Deut. 24/ og S. Pals/ 1 Tim. 2. og lijka eirnenn vor Landslaga bok.
10 Þa eru tiunda slags Þiofar þeir/ vm huoria Spamadurinn Esaias talar til Gydinga folks 1. C. seigiande/ Þijner Hofdingiar eru afallner/ z eru ordner Samlagsmenn Þiofaña/ þeir þiggia Mutur/ z leita epter Fiegiofuñ/ Þm̃ Fo durlausa giora þr onguan Rieff/ z ma lefene Eckiuñar kiemr ecke þ þa(Stor mæle þætte ef nockr dirfdest ad hneigia þessa Grein ad sumum Valldsmoñum/ og domenduñ hia oss) A medal soddann slags Þiofa eru og þeir sem kaupa edr ialst z jlla feinged Gots/ þt til Tions z skada sem med riettu eiga/ vm huoria Þiofa Dauid talar j Psalmenum 55. Þegar þu sier Þiofeñ þa hleypur þu med hm̃. Þad er/ þu veiter hñs mæle Vernd og Forsuar/ so hañ hallde þui sem rangfeinged er.

11 J ellefta mata verda þeir med Þiof um reiknader/sem eru later z leider/og vinnulauser/viliande helldur stela enn ad vinna og erfida/vm huoria Salomon talar/Pro.16. seigiande/ Huor hann er latur j sijnu erfide/hann er Broder þess sem sijnu spiller. Þar fyrer aminner Salomon Letingiana/z seiger/Þu late/gack þu til Maursins/z giæt ad hans vegum/so þu verder hyggenn/ Huorke hefur hann Hofdingia Yferbodara nie Herra/þo tilreider hann sier Fædu a Sumartijmanum/ og safnar þui a Kornskurdartijmanum/sem hann skal neyta. Þu late/Huorsu leinge villtu liggia/huonær villtu standa vpp af þijnum Suefne. Slijker ættu ad hyra vm þad sem Job kienner/5. seigiande/ Eins z Fuglarner eru skapader til þess ad fliugia/so eru Mennerner skapader til ad erfida. Christur baud ecke S.Petre ad taka fra odrum/ þegar hann la a/helldur ad erfida z kasta wt Netenu/Luc.5. So eigum vier ad læra af ollu þessu/ ad vinna og erfida trulega z dyggelega/huor j sijnu

Kalle

Kalle og Embætte/sem Gud hefur eirn og sierhuørn tilkiøred z kallad/ z venia oss til Erpidisins pra vngdome/ z vera ecke so s͂ þeir vm huorra S. Paall skrifar 1 Tes. 3/seigiande/Vier heyrum ad nockrer ganga osfickanlega a medal yd ar/z erpida eckert/drygia helldur flen skap/slijkum tilseigū vier og amiñū þa z biodū þeim þ vorn Herra Jesum Christum/Pad þeir erpide med spaklæte/og ete sitt eigid Braud. Og ef nockur vill ecke Erpida sa skal suellta.

12 Tolfta slags Þiofar eru þeir s͂ dr aga dulur a Peninga z ecke hallda þm̄ vppe/ huort þad er kuikt eda daudt/Vm þessa hattar meñ talar Guds Lagmaal z telur vpp Naut z Saude/Klæde og margt añad huad hellst þ er s͂ añar misser og tyner/þa vill Gud ad þ skule skilast hm̄ i Hendr s͂ þ a/Deut.22. Og þa eñ framar bydr Gud/ad ef þu piñur Vxa eda Asna Ovinar þijns villast/ eda liggianda vnder byrde/eda dottiñ of aṅij/ þa skalltu forsoma þitt z hialpa hm̄/Exo.23.

13 J þrettanda maata telur Ritning
til þa med Þiofum/ sem fara jlla med
Guds blessan/ og onytsamlega eyda sitt
nu Gotse/huort þ skiedur med onytsam
legu̅ Klædaburde/Dryckiuskap/eda ann
are huorre sem hellst Ofneytslu og O
hoofe/ Dæmé høfum vier hins Ryka
mans sem j klæddest Pelle z Purpura
og forkostulegu̅ Klædu̅/z lifde j Vellyst
ingu̅ z kræsingu̅/en̄ hafde sitt Gots ecke
til naudsynlegra þarþenda. Luc. 16. J
sama maata vppsvade og wtsvallade sa
fortapade son: ollu sijnu Gotse. Vm
þodda̅ skrif" Jesus Syrach 20. Nu̅ hn̄ er
miog skrautsäut/sa þordiarfast þ" af.
En̄ huor hn̄ hefr hægt vid/sa vphefst
14 J þiortanda maata eru þr samla
gs men̄ Þiofana/ s̄ taka til Leans z bit
ala ecke/og sutkia so Peninga wt af
odrum/ Vm þssa talar S. Paall 1 Tes.
4. seigiãde/ Ad eingen̄ skule aña̅ sutkia
j nockre Hondlan/ þt Gud vilie þess full
komlega hefna. Þeir syndga z j mote
þessu Boðorde sem ganga j borgu̅/sier

og

og odrum til ſkada/ um huoria Syrach ſo talar 8. Tak ecke lan yfer þitt Megn/ eñ ef þu giörer það/ þa hyra þu ad bitala. Og eñ ſeiger hñ j odrum ſtad/ Ad ganga j borgun hefur marga ryka Menn forarfad. Item/ Leana þynum Naunga þa honum liggur a/ z þu hiñ annar giallð það aptur j akuedenn tijma/ og hondla ecke ſukſamlega vid hñ ſo þrifz þu alla tijma þyna naudþurpt.
15. J Fimtanda z ſijdaſta meata reikn aſt þeir med þioþum s̄ eru þurfameñ z Beilarar / ganga Hws fra Hwſe og vilia ecke vina/ liþa vid Blod z Sueita annara/ gieta þo vnned ſier Mat og Fot. Um þeſſ hattar Meñ talar Syrach 29/ Það er ſkamlegt Lijferne ad fara a Hwſgang. Og eñ ſeiger hñ/ 41. Gief þig ecke til Þurfamansſtietfar/ þuiad betra er ad vera daudur eñ ad fara a Hwſgang. Slijkum Hwſgangs moñum z Leiedreingium/ Hoorū z Lauſakonum ættu Vallðsmeñ/ med Rade og tilſtyrk annara bwande Maña/ burt ad

ad koma/eda lata þa suellta sem ecke vilia vita.

Fleira slags Þiofa vil eg ecke vpprek tna/ Eñ Suma og mergur Mals er þetta/Gud vill endelega/ad aller Men skule lifa j Otta Drottins/med riettvijsa og ærlega huor vid aňan brepta/ huor og einn j sijnu Kalle og Embætte/ og vona vppa Drottinn/og vera til frids z lata sier nægia sijna Lucku/og hafa ecke j frame sliikar ohreinlegar Synder/ sem nu hefe vered vmtalad/ Rans eda skuldar/eda Suika eda oriettelegs Fiṁe apla/sem j þessu Bodorde er fyrerbodid og bannad.

Aunnur Grein þessa Bodords

Huor Blessan þeim skule veitast sem Erfida dyggelega/og eru truer j sijnu Kalle og Embætte.

Þar vm skrif^r David Ps. 1. seigiande/ Sall er sa s̄ ecke er j Radū m̄ þm ogud legu/ og ecke stendur a veige þra synd-ugu. Og j odru stad seiger hñ so/Sall er su sīn ottast Drotteñ/ z geingr a hns

Vegum/ Þu munt næra þig af erfide Handa þinna/ Sæll ertu og þeir mun vel vegna. Exterdæmen hofum vier af Abraham Jsaach og Jacob/ þeir hafa alla sijna Daga erfidad z vnned/ z Gud hefur milldelega og noglega blessad Pra Erfide.. Med sama hætte vill Gud hi alpa oss/ og læta oss fa vora Þorf og Lijfs næring/ z atvinnu/ ef ad vier dygge lega stundum vort Kall og Embætte.

Nier mætte einhuer suara og seigia so/ Jeg vinn og erfida af Bake brotnu/ og þo vill mitt Bwskaparlag ganga sti edlega/ so eg hefe ecke Atvinnu fyrer mig og mijna/ Þui neydest eg til ad hialpa mier huernenn sem eg kann.

Þu aumur Madur/ veistu ecke huad Salomon skrifar/ Pro. 10. Blessan Dr ottins giører Menn rijka/ Ahyggiulaust. Og David seiger Psa. 114. Rijkdomur z nogleg Næring skal vera j þss Mans hwse/ z ollast Drottinn. Þar þ gief giæ ur ad/ Ef ad Gud vill ecke giefa þier sij na Blessan// z ærlegg Atvinnu/ þa skied
ur

ur þad(kann ſkie)pyrer þa grein /ad þu oftaſt ecke Gud/z ert Skalkz j hñs Auglite/ elſkar ecke þiñ Naunga/ ert Myſkunarlaus vid Fatæka/z ranglaat ur j þynu framferde z Hwſkaparlage/ elſkar ecke Gud nie hans Ord/z hier ꝼ verdur þu(kañ vera)af Gude ſtraffad ur med Armod og Fatækt.

Þar næſt er Fatæktet z Luckuleyſed morgū ſtraff ꝼ ymſideſta Synda/ſo ſem þar ſtendur j Bok Spek.11. Nuar med eirn eda añar ſyndgar/þar med mun hñ ſtraffadur verda/ Nuad er tijdara hia fleſtum þeim ſ̄ ondergiefner eru/eñ ad vera ofrwr/þiona med odygd ſijnū Hwſbændum/z ſtela fra þeim nalega leynt z lioſt/ Þar ꝼ nær þeir enu ſomu ſkulu ſia fyrer Hwſkaparlægenu/ þa ꝼa þeir eins Vinnufolk og Þienara / ſem þr hafa adur vered / eda þeir hafa engua Lucku j Hwſkaparlægenu.

Ellſka eirnē ꝧ þui Gud er þiñ natt ura kuñug/þa ma ſkie/Ef þu yrder rijk/ ad þu mañſpilliſt z verder agiarn
 ſiellur

fellur j Freistingar og Snorur/ z skeyter ecke vm med huøriu mote þu fiæreng af lar/huort þad skiedur med raungu eda riettu/ og verder so glatadur vm sijder m þeim rijka Mañe(1 Tim. 6.

Morgum lætur Gud Fatæktena vera so s̄ Jordanar predikun til Sæluhialpar so s̄ þar stendur hia Esaiã 26. Drot tiñ/J Motgangeñi leita Meñ þijn/ og þegar þu refsar þeim/ þa akalla þeir þig af Hiarta. So skalltu nu þar þ lij da og bera þolenmodlega þijna Fatækt z þo þitt Bwskaparlag vilie stirdlega ganga. Ottast Gud og vertu frómur z vandis/vona þu vppa Drottiñ z kasta þinne Ahyggiu vppa hañ/ hañ mun ecke yfergiefa þig(Psal. 55)So s̄ Da vid seiger Psal.37. Vngur var eg/ z nu er eg gamall ordiñ/ og sa eg Riettlæt an alldrei yfergiefieñ/ og ecke helldur hans Nidia a Vonarvøl fara.

Þridia Greiñ

Hvilijkt Refsingar Strapp koma mune yper þa sem brióta ap þessu Bodorde.

Vm Strapp z Refsing þiofnadarins er lioſt huad Moyses hefur ſkripad/ Exodi 22 Cap. og vĳdar/ Sa hñ ſtal Naute eda Saud/ ſkyllde bitala ſim̃falt ſtundũ ferfallt/ ſtundum tuefallt/ epter atvikum/ eñ hallda þo Lijfenu. Enn ſoddan linkindar Løgmaal hefur illum Mønum giefed taum til Strakſkapar z ſkuldar/ huar þ̄ ad veralldleger Herrar z Hoffdingiar hafa ordid ad herda Løgmaaled/ z ſtraffa þeſſa Synd med Dauda/ z ſtorum Piinar wilkaarũ/ ſo ſem vier leſum j Bok Joſua 7. Ad eirn Madur ſem hiet Achan/ ſtal af Herfangenu koſtulegre Babyloniſkre Kapu/ z tueim hundrud Silfurpeningum/ z eike Gull tungu/ ſ̄ var 50 Silfurpeninga verd og grof þ̄ j Jord nidur j Tiallde ſijnu/ Þa liet Gud hans Refſing vera þeſſa/ ad aller Iſraels Syner gryttu hañ j hel/ z brendu hñ vpp ad biortu Baale mz ſonum hans og Dætrum/ Vxum z Øſnũ z ollu þui ſem hñ hafde. Eñ S. Paall leggur myklu þyngra Dom a þeſſhaattar

fat Meñ/z seiger ad þr muné ecke erfa Guds Rijke. Og Spamadurenn Oseas 4 klagar/ad a siӯnū Døgū hafe Lygar Mordomar og Þiofnadur Valld og yf-ergang feinged / og spaer þar þ ællu Landenu jlls/seigande/Þui skal Landed standa aumlega/ z Landsins Jnbyggia-rū skal jlla vegna/ Þui Dyren a mør-keñe/Fuglarner j loftenu og Fiskarner j Sionū skulu burt tekner verda. Hos.4.
Og mz þui þiofnaduren er ecke alleina sta skadlegur Hlutur/helldur og eirnreñ skamlegur þ Gude og ærlegum Møn-num/Þar þ giøra þeir riett s̄ hañ straf fa epter riettumLøgum/hiner rangt sem Skulld z þiøfnad ecke vilia straffa/ helldur sia j giegnum Fingurnar / med Þiofum og Strakum og læta þa oref sta vera.

Fimta Grein.

Huad vier læra eigum af þessu Bodorde.
Fyrst eigum vier og meigum jata oss synduga og seka so j þessu Bodorde sm̄ ødrum/ bæde j einn Mæta sem annan

Og þo ad þesse Synd mz fleirum ødrū sie andstyggeleg og smanarleg / þa ho pū vier þañ sem þ vora skulld er smañ arlegur orden/ sem er Jesū Christum/ hn̄ talar so hia Spamannenum/ Ps. 69. Piña vegna hef eg forsmanena þolad/ mitt Auglit var fullt Kiñroda. Lætum oss nu þar fyrer jnplyia til Jesum/ med soñu trunadar trauste til hn̄s Nædar z Myskunar/ so ad hañ vegna siñar For smanar og sijns Kiñroda sem hn̄ vard ad lijda/burt take strapp z Refsing vor ra Synda/ ō oss med riettu ber ad lijda/ bæde þessa Heims og añars.

Þui næst skulum vier af þessu Bod orde þ læra/ad hallda oss z vorū Born um til Viñu og erfidis/ og læta þaug ecke vppalast med Idiuleyse/lete z slen skap/so þau kuñe med einhuoriu Hand verke z ærlegu viñulage ad afla sier z sijnum Næringar Atviñu z vpphelldis eñ ecke med Stullde/þiofnade eda ødrū ovidurkuæmelegū hætte. Nafāde so rmd Jesu Syrachs 41. þar hn̄ seiger/ Huør

 med

m̃z ſijnu Erfide ſig nærer/ og lætur ſier
þar mz nægia/ſa hepur ſijnañ nædug
añ Lifnad/þad kallaſt ad piña Fieſtod
øllum Fieſtodum ædra. Salomon hefur
riettelega hitt hier a j ſiñe Bæn/ þar
hañ ſo bidur/Drottiñ/gief þu mer ecke
Fatækt/ei helldur Rijkdom/Nelldr lat
mig fa miñ deilldan Verd/ellegar mæt
te ſkie eg apneitade þier þa eg er mett
ur/og ſegde/Nuor er Drottiñ/Ellegar
ep eg er orpatækur/þa mætte ſkie ad eg
ſtæle þ mig/z forgripe mig a mijns Gu
ds Nafne/Pro. 30. Þeir ſem broted ha
fa ap þeſſu Bodorde/ ſkylldu giora ſo ſẽ
S. Paall rædleggur z ſkipar/Eph. 4.
Nuor ſẽ hefr ſtoled/hñ ſtele ecke leingur
helldur erfide hañ z giore nockud gott
m̃z Nøndunum/vppa þ hañ hafe nock
ud ad veita þeim ſem þurfande eru.

Attunda Bodord.

Þu ſkallt ecke bera falſkan Vitnisburd j mote þijnum Naunga.

Gud er eilijfplega heilag[illegible]/ og sannord
ur/ þar þ kann hn̄ ecke ad lýda/ ad hans
Børn venie sig vid Lygar/ Osanninde/
og Bakmælge leynt eda lioost/ helldur ta
le Sannleikan ꝛ huad riett er. Gud he
fur sied fyrerfram / huad obætanlegan
Skada følsk og lygen̄ Vitne kun̄a ad
giora einum og ødrum. Þyrnar ꝛ Þist
ar og Nøggormar stinga sært/ ꝛ veita
þau Sær/ sem swna rotna ꝛ sullda sært
Enn þeir sem stinga æru og Lijf ꝛ gots

 pra

fra Mañe/ þeir stinga myklu sarara.

Fim̃ Greiner høfum vier ad gaum giæfa af þessu Bodorde?

j Nuad Gud fyrerbydur og bañar.
ij Nuad hañ bydur og bifalar.
iij Nuor Laun þeir skulu fa sem fordast Lygarnar/ z hallda sier vid sañleikañ.
iiij huørt ad sie Straff falskra tungna og Liugvotta.
v Nuad vier læra eigū af þssu Bodorde

Fyrsta Greiniñ

Huad fyrerbydur Gud og bañar j þessu Bodorde?

Fyrst fyrerbydur Gud hier Baktal z Bakmælge/ Lev. 19. seigiande/ Vertu ecke baktalare a medal þiñs Folks. Og Jesus Syrach seiger 5. Ver ecke sog vñs/ z bakmælltu ecke med þiñe Tungu Eirñ Þiofr er skadlegur Hlutur/ eñ þo er bakmælugur Madur myklu skadsamare/ Reikna þad ecke fyrer klient/ huørt þad er myked eda lijtid sem þu talar od rum a bak/ þt slijkur Bakmælare verdur endelega til skamar. Item/ Madur kañ ad tala sier til Neidurs/ z hañ kañ ad

ad tala her til skamar. So skal nu hu or christen̄ Madur hugsa vm þad/ ad Diofullin̄ var j Vpphafe Lygare z Mo rdinge/ so s̄ Christur vottar vm hn̄/ Joh 8. Og Fader Lygen̄ar/ þar þ̄ semer þ̄ sig ecke ad ganga j hn̄s Fotspor. Þan̄ en̄ þ̄bydur nu Gud j þessu Bodorde/ all ar Lygar z osan̄ende / oll raung z folsk Vitne/ Naunganum j mote/ so sem vier lesū vm þa Hoþudstraka s̄ baru Vit ne j mote Naboth/ so ad Achab Kongr z Drottningē Jessabel skylldu helldur fa Naboths Vijngard. 1 Reg. 21. J sa ma mata framleiddu Gydingar tuo Li ugvotta j giegn Herranum Christo/ og sneru hn̄s Ordū j ranga Meinig/ þar Christur talade vm Mustere sijns Lijk ama/ ad þad munde nidurbrotid verda z vppreisast aptur a þridia Deige/ þa wt logdu þeir hans Ord/ ad han̄ heþde ta lad vm Musterid j Jerusalem sem med Hondum var giort/ Matt. 16.

Med sama mote skiedur tijdt og opt ad einfalldra Man̄a ordū verdr snued

i adra Meining/ z ecke pærd i þa Mein ing ȳ þau tølud voru/helldr i vestu mei ning/saklausū til skada z skamar, J þeñañ mæla voru Liugvottar feingner til i mote Stephano ꝑ Rædenu i Jeru salem/ ȳ sogdu/Vier heyrdum hñ seigia ad Jesus af Nazareth skyllde þeñan Heilaga Stad og Logmæled nidurbrio ta/ z vmbreyta þm Setningum ȳ Moy ses hepr oss giefed/Og epter soddan fal ske Kløgun/vard Stephanus til Dau da dæmdur z i hel grytttur. Jacob Post ule seiger so 3. Huor hañ verdur ecke brotlegur i neinu Orde/sa Madur er al giordur. Og i sama Capitula þiñur þu margar Greiner og Eptirlijkingar med huoriū hñ wtskijrer z mælar Mañ sins Veykleik og vonda Art og Nattu ru/seigiande/ Ad Dyren og Fuglarner z fleire adrar Skiepnur verde af Møñ um spakar giordar z tamdar/ eñ Tun guna giefur eingeñ Madur tamed/ suo er hun ospøk og jll/full daudlegs Eit urs/Med heñe lofum vier Gud Fodur med

med þesse formælum vier Mǫnunum ꝫ skapader eru epter Guds Mynd/ Af sama Mune geingur Blessan og bǫlvan Nañ kiener oss og eirneñ Jac. 1. Nuor su skadsamlegt ꝧ er/ ad gieta ecke halld ed sine Tungu j taume/ þar hñ seiger/ Nuor sem læst þiona Gude/ eñ temr ecke sijna Tungu/ sa viller sitt Hiarta/ og þess gudrækne er Hiegome. Micheas Spamadur 6. Klagar yfer Jñbyggiur um Jerusalem a hñs dǫgū/ ꝫ seiger ꝧr fare med Lygar/ og hafe falskar Tungur j sijnū Hælsum. Lijka eirneñ seiger Hoseas 4. Ad eingen Kiærleike/ eckert Guds ord sie j Landenu/ helldr Gudlastā og Lygar/ og Þiofnadur/ ꝫ Horaner hafe yfergang feinged j Landenu. Þar ꝧ aminer Christur oss j Gudspiallenu/ ad fordast Lygar ꝫ Falsleika ecke allein asta j Domum og Mælaferlum/ helld ur j allre Vmgeingne/ ꝫ fyrerbydur oss ad dæma eda fordæma/ Luc. 6. Og Syrach seiger 5. Vertu ecke sǫgvijs/ og bakmælltu onguann med þine Tungu

Einn

Eirn Prof: er skamarlegur hlutt/þo et bakmælugur Madr myklu skamarlegre
Eñ þo piñast Deme/ ad Lygar og missagner meiga vera syndalausar/ Yfer setukonurnar j Egyptalande ottuduſt Gud framar eñ Kongiñ/ z giordu ecke hñs Bifalning/ helldr sogdu hm̃ allt añ ad eñ var/ Exo. 1. Michol Davids hu ſtru Dott' Sauls Kongs/ sagde ſijnu Fø dr osatt/ þa Saul villde hafa Lijf Davi ds. Soddan Lygd misliſkade ecke Gude ad hun hialpade ſijnum Mañe z frelſa de hñ. 1 Sam. 19. Þa Raab villde hialpa Niosnar moñu/ z frelſa þeirra Lijf/ laug hun ad Kongſins Þienurū/ ſod dan Lyge var Kiærleiks Lyge/ z var Gu de þacknæmeleg/ Josu. 2. Med ſoddan mote frelſade Jonathas lijf Davids/ og leyste hñ vr hondū ſijns Fødurs Sauls 1 Sam. 19 Slykt nær þ ſkiedr af brod urlegri Kiærleika/ Naungenū til goda/ eñ hneyxlunar/ þa reiknaſt þad ecke til ſyndar/ aſſ ats þbydur Gud allar Lyg" oll oſañende z baktal/ ſo ſ Salomon ſei
ger

ger/ Lygiñ tunga giører Hiartans sorg.

J þessu Bodorde verdur og eirnenn fyr Synd fyrbodiñ/ þegar Madar veit nock ud vm añars Heimugleg Ràd z epne eda fyrerøtlun/og openberar þ hm̃ til skada eda skam̃ar/ þ er falskleike/so sem Dalila giorde vid Samson/ad hun dag lega dags plagade hñ med sijnum Ord um/og villde vita j huøriu hans myklu afl være komed/þar til hm̃ leiddest/ og hans Sàl þreyttest nær til Dauda/og liet j lioſe þ heñe allt sitt Hiarta. Eñ er hun fieck hid sañ ad vita/ sueik hñ hañ j Ovina hendur. Judi. 16. Slijkur Falskleike finst eñ allvijda hia mørg um Møñū/vm huøria Salomon talar. Pro. 20. seigiande/Samlaga þig ecke þeim Mañe s Leyndarmal openberar/z ei bakmalugū nie þeim s er falskur.

Hier verdur z fyrerbodiñ allt Roog burdur/Deylur og skam̃arydre/og falsk legar Bryxlaner Naunganum til ad leg gia/z med huøriu møte Madur heim uglega eda openberlega lastar og lyter

eda

eda ſpottat og hæder ſyñ Naunga/ z ſpi
llet hans godu Nykte. So laug Ziba
vppa Mephiboſeth ſiñ Herra/ z Roog
bar hañ vid David Kong. 2 Sam. 16
Vm Simei leſu vier/ j ſama ſtad/ huør
ſu ad hañ Bolvade David Konge/ og
brixlade hm̃ z kallade hñ Blodhund z
ſic til hñs Steiniñ. So giørdu z Pha
riſ. i vid Chriſtū/ brixludu hm̃ z ſøgdu
S. igiū vier ecke vel/ ad þu ert ſamverſk
ur z heft Diøfuliñ/ Joh. 8. Soddañ
brixl z ſkamaryrde gaf Ambattteñ Sa
ru Raguels dotter/ kallāde hana Mañia
mørdingiu/ z ſagde/ Villtu drepa mig/
ſo ſ̄ þu heft drepeð þyna ſio Meñ/ Þui
ad hun var gipt ſio Moñu huøriū ept
er añañ/ Eñ ſo bar til/ þa þeir ſkylldu
hvattka hia heñe þa vrdu þeir ap jllum
Anda Aſmodeo j Hel ſlegner/ Eñ huør
neñ ſlyk̃t kom til ꝥ wiſkyrde Guds Ein
gill fyrer þeim vnga Tobia/ Tob. 3.
Hier j þeſſu Bodorde/ verdur og fyr
erbodiñ allur Falſleike og plattſkapur/
ad tala ſliett z fagurt mz Muñenū/ eñ
vera

vera þo falſkur j Hiartanu. Vm ſlyka ſkrifar Salomon/ Pro. 10. Falſke muñ ur dylur hatur. Hafe ſoddan Falſkleike verid nockurn tijma/ þa er hñ nu. Vm ſoddan meñ talar David/ Pſ. 55. ſeig iande/ Muñur þra er ſleckuare eñ Smior/ og hafa þo ſtrijd j ſiñe/ þeirra ord eru miukare eñ Oleum / og eru þo naken Suerd. Item/ j ødrum ſtad/ J þra Munne er eckert ſannarlegt/ þeirra hid jnnra er Hiartans angr / þeirra Barke er open grøf / Item / ſijnum Tungum hrey'a þr ſuikſamlega/ Þar þ ſeiger ſo Salomon Dfundar mañ ſins koſt er ſuikſamlegr. So hylur margr hatur med vmattubragde / og forrædur þar med ſiñ Noſiga/ Þetta giørde Joab vid Abner/ z vid Amaſa/ Hñ tok j hñs Skieegg z liet ſ hñ villde kyſſa hñ/ ſeigiande/ Frridur ſie mz þier miñ Broder/ z lagde hñ j þui ſama med Suerde/ ſo hañ deyde. Soddan Fals ſynde ſa ſtæ'gæ' Herodes Vitringunū/ baud þm ad leita vpp þ'a litla Barn Jeſum/ og koma til ſijn aptur

ar/hann villde z eirnenn veita þui Lotn ing/ Enn huornenn þeirre Lotningu var þat/ ad/ þ synde hñ seiña/ med dræpe z Dauda þeirra saklausu sma Barna/ Mat. 2. Med sama mote sendu Pha risei til Jesum med sætum Ordū/ kollu du hñ Meistara/z prijsudu hñs stødug lynde/eñ j Hiartanu var. allt aññad/s er ad þr villdu hafa veidt hañ j Ordum. Eins giørde sa falske suikare Judas/ hñ kallade Jesum Rabbi/og kysste hñ/ huad ecke var nema suiksamlegt Teikn med huoriu hañ sorried Jesum Gyding um j Hendur Mat. 26.

Auñur Grein þessa Bodords.

Huad Gud j þessu Bodorde bydr z bißalar.

Eins og Gud þ bydur fals z Flærd so bydur og bißalar hañ og skipar oss ad tala huad riett z satt er og heilagt/ og þar med ad vera Naunganū til styrks z adstodar med Ordū z vmrædū z Sañ leiks vitnisburdū. J Moysis bokū lesū vier/ad Gud gaf þ Logmal/ad Menn skylldu ecke dæma epter eins Mans vitne

nockur

nockurt Maal/ helldur ad þeir skylldu dæma epter Vitnisburde tueggia eda þriggia øll Maal/ Huert þ kostade Lijf eda Gots/ þa skylldu Domendur athuga vel og vandlega/ allan mælavøxt og atvik øll j huøriu Maale/ so ad ecke kome j Doma hatur/ Agirnd/ Fylge/ z aff ad sleira sem opt spiller goodre Sok og søñu mæle/ og kiemur møigū saklausū j skada z Hæska. Þar fyrer bydz Gud so mælande/ Þu skallt ecke halla Riette hins fatæka j hñs mælefne. Exo 23.

Gud hefur sialfur vottad til vitna/ Hia Esaia 1. kallar hañ Himen z Iørd til vitnis/ ad heyra hñs Vilia/ z vñdar añarstadar, J Gudspiallenu kiener off Christur / ad þegar nockur vill avijta sinn Naunga/ z hiñ vill ecke hlyda hñ þa ske hñ taka eiñ eda tuo til sijn/ so ad j Muñe tueggia eda þriggia stāde hūt mæl. Postulen til Hebreos 6. tal' vm Eida z Vitne seigāde/ Meñ suerta vid þa sem meire eru enn þr / og sa Eidur sior' enda a allre þrætu. Sialfz Chr

 istur

istur vitnar til sijña Giørninga Joh 14
þa hñ sagde til Philippum/ Ef þier vil
ied ecke trua mier/ þa trued mier þo veg
na miña Giørninga. Item/ Þau verk
ſ eg giøre/ þau bera vitne vm mig. Og
til Postulaña seiger Christur/ Act. 1.
Þier skulud vera mijn vitne j Jerusalem
j Judea z Samaria/ z allt til Heims
ins enda. Þa S. Petur villde vtvelia
einn Postula j staden Judas/ þa sagde
hñ/ Þad hæfer / ad eiñ af þm Moñu
sem hiá oss hafa vered/ alla þa stund ſ
vor Herra Jesus Christur tok til ad ga
nga vt og jñ a mille vor / j fra Skijrn
Johañis/ allt til þss dags hñ var fra oss
vppnuñen / sie vottur mz oss vm hñs vpp
risu. Og eñ seiger hañ j ødrum stad/
Christz openberade sig/ ecke ollu/ helldz
oss sem vorū hñs vtualder Vottar af
Gude. Act. 10. J lijka maata ber S.
Paall vitne vm Vpprisuna Christi / ad
hñ hafe vered sied af Cephas/ þar næst
af þm tolf/ sijdan af meir eñ fim hun
drud Brædrum j señ/ þa af Jacobo/ þa

ap ollum Postulunum. 1 Cor. 15. En
ogt ad seigia Gud vill aluarlega ad vi
er skulu̅ eckert tala nie bera/aña̅d en þ
s̅ er rieft og satt. Aukur Greinen̅

Nuor eru Laun þeirra sem þordast Lygar
og bera og seiga Sañleikañ

So sem Esaias 25. talar vm Gud/
seigiande/Þitt Aþorm Drottiñ j fra for
nu̅ tijmu̅ er truanlegt z sañarlegt/so ħa
fer ollum Guds bornu̅/ad tala huad ri
ett og satt er. David setur fram Spur
ning j Psalmenu̅ 15/seigāde/ Drottiñ/
Nuor pær ad bwa j þinne Tialldbwd
z ad hafa Nuílld a þijnu N. Fialle? Nn̅
suar" sier sialþur/ seigiande/ Nañ sa ed
frameingur flecklaus/og giorer rieft/
og talar Sañleikeñ af Niarta/ Nuor
ad ecke suiksamlega talar med sine Tu
ngu/og Naunga sijnu̅ giorer eckert illt
z ecke leggur honu̅ til nockud þ lastle
gt er, Þetta er ein stor Huggun þ̃ þa s̅
ætijd tala huad rieft og satt er/ og ford
ast Lygar og roog og bakmælge. Og eñ
seig" David Ps. 34. Nuor s̅ girnest vel

ad lifa z vill giarnañ hafa goda Daga hñ vardveite sijna Tungu pra jllu/ z sie nar Varer ad þær tale ecke plærd. Og Salomon seiger so/ Nuor hañ vardveit er siñ Muñ z sijna Tungu/ hñ vardveit er sijna Sal pra Knolum/ Pro. 21.

Fiorda Grein

Nuort ad sie Refsingar strapp þeirrra sem eru palsker og para med Lygar og Osanninde.

Nia Spamañenum Michea 6. Tal ar Gud vm Israels syne/ sem fara med Lygar og hapa falskar Tungur sier j Hælse/ z seiger/ Þat fyrer vil eg taka til ad plaga þig z eydileggia þig/ þiña Synda vegna. Spamaduriñ Nahū 3. Avijtar þañ Mordingia stad/ sē pullur er Lyga z Þiopnadar/ z hootar ad hañ skule med Strijde og storme Ofridar ey delagdur vera. Slijkt hid sama talar Noseas 4. Ad j Landenu sie eingeñ Tru eingeñ Kiærleike/ helldur Guds spottan Lygar/ Þiofnadur/ Mordomur hafe yfer hond feinged. Slijkar Refsingar/ hoot aner er oplangt vpp ad telia.

Salomon

Salomon seiger Pro. 19. Sa ẽ diarf lega talar Lygð mun ꝑfarast. Og eñ sker ifar hñ j oðrũ stad/ Liugvottur ꝑperst ⁊ huør sem verdur rijkur med Lygum/ hñ mun fordiarꝑast/og þeim j Nendur ko ma sem leita epter hans Dauda. Syr ach seiger ⁊ so 28. Roogs meñ/ sogvijs er/⁊ jller Falsmuñar eru bølvader/þui ad þeir sturla marga þa sem hafa god añ Frid. Jll Tunga gioret marga meñ sundurþycka/⁊ rekur þa vr einu Lande j añad/hun nidurbrijtur fasta Stade/⁊ ruglar Ballðstiettunum.

Gud baud j sijnu Løgmæle/ad þar ẽ nockur yrde fundeñ ad þui/ ad liuga a sin Naunga/þa skyllðu Meñ giøra vid hñ eins og hñ ætlade ad giøra sijnum Brodꝛ/Deut. 19. So gieck þeim følsku Liugvottum ⁊ Domurum sem villdu liu ga Lijsed af Susañu/og bæru Liugvit ne vppa hana. Eñ Gud vppvakte Dan iel Spamañ/ ẽ med hæleitum Skiln inge gaf giætur ad/ ad þeirra Bitnis burder voru ecke sañer/ so ad Susanna

vard frij en þr Falsvottar voru j Nel grøtter epter Guds Logmals hliodan+ Huilijka Andstygd heilagur Ande he pur a Lygum/ þ meigum vier merkia/ a epterdæme Ananie z hans Kuiñu/ huv neñ þau vrdu stroppud/ fyrer þau sam tok sem þau høfdu ad liuga/ ad þau ptellu bæde nidur daud af Hrædslu/ þa S. Petur talade þessum Ordum/ Þid hafed ecke loged ad Mønunum/ helldur ad Gude/ z þui hafe þid samþyckt orded ad freista Drottins Anda? Act. 5. Og vm Lygara og Falsara talar Dauid/ Ps. 5. seigiande/ Drottiñ/ Drottiñ þu hatar Lygurum/ z hefr Andstygd a þeim s Falsfuller og blodgiarner eru. Salo mon seiger og eitneñ Pro. 6/ Ad Drott iñ hate falska Tungu. Og j Bok Spe kiñar 1 C. stendur so/ Sa kañ ecke ad dyliast s o'rett talar/ z sa Domur s hñ skal straffa mun honum ecke bregdast. Þuiad Lygeñ Muñur deyder sijna saal+

Fimta Grein

Huad vier eigum ad læra af+ þessu Bodorde

1 Fyrst þetta/ ad Jꝏta og vidurkiefa oss ad vera synduga z seka ı þessu Bod orde/ bæde vid Gud og vorn samchristin Naunga/ og lꝏta oss þad leidt vera af Hiarta.
2 Þar næst skulum vier sia vid soddan Synd þrameigis og lꝏta vort Hiarta ecke villa vora Tungu til ad vera bak mꝏlug/ følsk og lygen/ og ad liuga vp pa adra og þeim j illt Rykte ad koma eda þa ad rægia/ med þui Gud talar so hia Spamanenu Jer. 9. Falskar Tungur eru daudleg skeyte/ med sijnu Munne tala þeir vinsamlega til Naungans/ en Hiartanu vm sitia þeir þan hin sama skyllde eg ecke vitia þess a þeim/ seiger Drottin. Skyllde ecke Sꝏl min hefnest a soddan Folke z c. Þar fyrer ef vier heyrum adra liuga/ þa vitid þ vijst Gud vill straffa þa a sinum tijma/ Þar fyrer voktum sialfa oss/ flyium z fordunst allar Lygar og osannende øll/ so ad Gud skule og ecke vitia vor med Refsingar hrijse sinar Reide.
 J þrid

3 J þridia lage/ Nuønar sem hellst vi er heyrũ ad loged er/ þa hofũ Rad Je su Syrachs 19 þar hañ seiger. Ef þu heyrer nockud jllt/ þa seig þad ecke ept er/ þuiad Þogn giører ecke skada. Vm þetta huxa þeir ecke/ ŏ aþ einu Orde gi øra langa Rædu/ vmsnua añara Orðũ og auka vid helmingenum/ Naunganũ til Ofrægdar og skada/ og koma hoñũ so j vont Rykte/ ꝛ huxa ecke einu sinne vm Guds døm ꝛ Hefnd/ ꝛ þr mune apt ur a møte dæmder vera/ Luc. 6. Laatũ oss hlyda helldur S. Pauls ordum/ þar hñ seiger/ Legged af Lygarnar/ ꝛ taled Sañleikañ huør vid siñ Naunga / þt vier erum huør añars Limur. Item Laated eingeñ skæm Ord fram ganga aþ ydrum Munne/ helldur þau sem eru gagnleg til Betrunar/ þar ŏ þørþ giør est/ ad þ sie liuþlegt ad heyra/ Og hryg ged ecke heilagañ Anda/ med huørium þier erud jnnsiglader/ vppa Dag End urlausnareñar. Eph. 4.

Niunda og Tiunda Bodord.

Þu

Þu ſkallt ecke girnaſt Hws Naunga Þijns.

Þu ſkallt ecke girnaſt annars Eigenkonu/eige Þionuſtumañ/Þionuſtukuiñu/ Vxa eda Aſna/og ei nockud þad hañ a.

So ſem Gud hefur j fyrerfarande Bodordum þeſſ ſeirna Spialldſins fyrerbodid oſſ ad giora vorum Naunga oriett
eda

eda skada/a hans Persionu æru z gotse
So kiemur nu Gud fram̃ med þesse tuø
seinustu Bodord og fyrerbydur oss alla
Agirnd/alla syndsamlega Fysn/ranga
girnd z astundan/sem eiñ eda añar kañ
ad hafa til nockurs þess ſ Naungeñ a/
eda hønum tilheyrer/og framtelur hier
nockrar greiner/so sem til epterdæmis /
huad hañ fyrerbydur.

Nær vier athugũ huad j añare Bok
Moysis 20 stendur/þa hlyder þ niunda
Bodorded so/Þu skalt ecke girnast Nws
Naunga þyns. Og j fimtu Moysis
bok er þ tiunda Bodorded so læsande/
Þu skallt ecke girnast Eingenkonu Na
unga þyns/ Deut. 5. Nuar af vier sia
um ad þessum Bodordũ er samañ sleyn
gt/z þau eru so sem j eitt Bodord bund
eñ/Eñ þo læsum vier þ vera tuø Bod
ord epter gømlum Sidvana.

Fim̃ Greiner høfum vier ad akta j
þessum tueimur Bodordum

1 Fyrst huor og huilyk su Girnd er sem
Gud fyrerbydur.

ij Huad Gud j þessum Bodordum bydur og bifalar.
iij Huor laũ þr hlydugu skulu fa z odlast
iiij Huort Refsingar straff koma mune yfer þa ohlydnu.
v Huad vier eigum af þessum Bodord um ad læra.

Fyrsta Greinin

Hueria og huilijka Girnd Gud fyrerbyd:

1 Fyrst þbydur z bañar Gud hier alla fordiarfada Girnd Nátturuñar/ þ er Hollds og blods Fysn og girnd/til þess sem Naunganum tilheyrer.

2 Og þo ad soddañ Girnd eda agirnd hreyfe sier j oss/ þa vill Gud ecke ad vi er skulum verda henne samþycker/ hell dur hafa og hallda soddan Girnd/fyrer Synd/eñ þo hun þyrer holldlegre skyn síñe þike ad vera nátturleg z meinlaus Þuiad so skrifar S. Páll Rom 7. Jeg þeckte ecke syndena/være ecke Logmál ed/þt eg visse ecke par af girndeñe hefde Logmaled ecke sagt þu skt ecke girnast

3 J þridia máta verdur hier þbodet

ad

ad læla a sier sla eda merkia nock: Tek
en eda merke Agirndareñar/ huort hell
dur þ skiedr med Folun/ Boꝛskap/ Biel
um/ Vnderhyggiu/ Rædum eda Dædu
Hug eda vilia/ ad komast yfer þad s̃ Na
ungen a/ huort helldur þad er hans Ei
gen Kona/ eda annad þad sem hier er
vpptaled/ þt soddan er a mote Gude og
brodurlegum Kiærleika.
4 J fiorda mata verdur hier þbodeñ
allshaattud tilefne/ med huoriũ eirn eđ
ur añar kañ siñe Agirnd fram̃ ad koma
til ad girnast þad sem Naungeñ a/ og
komast yfer þ/ sem er fyrst/ ogudlegt Ok
ur/ ad taka meira jnn eñ Madur wte
lætur og lænar/ huad Gud berlega þbyd
ur/ Exo. 22. seigiande/ Ef þu lænar mi
nu Folke Peninga/ s̃ er fatækt hia þier
þa skalltu ecke verda harddrægur vid
þiñ Naunga/ hm̃ til skada/ eda okra hñ
vt/ Taker þu hñs Klæde til Panta þa
fædu hønum þad aptur adur eñ Soleñ
geingur vnder/ þt Klædeñ eru skiol hñs
Lijkama/ j huorium hñ sefur/ Sie þ so

hñ kalle til myn/ þa vil eg Bænheyra hñ þt eg er myskunsamur. Item/ Þeg ͫ þiñ Broder wtarmast z verdur þatæka hia þier/ þa tak hñ ad þier/ so s Giest z framanda/ so hñ meige lifa hia þier og þu skallt eckert Okur taka af hm ei helldur nockurn Nlut fram yfer þ þu lanar/ helldz skalltu ottast þiñ Gud so ad þiñ Broder meige lifa hia þier/ Þuiad þu skallt ecke giefa honū Pen inga vppa Okur/ z ei helldz reikna hm ofdyrt þiñ kost/ Þuiad eg er Drottiñ ydar Gud. Nuad fleira Moyses z Spa meñerner z Christur tala hier vm er of langt hier ad framtelia.

5 Þar næst verda hier fbodeñ oll vier lakaup/ z ad selia þad fals er j/ z med huoriu mote eirn z añ ͮ giefz vielad fra odrū þ s hñ a/ Slikt hefz Gud fbodid/ Lev. 19. seigiande/ Þier skulud ecke suik samlega hondla huor vid añañ. Og S Pall kieñer oss/ 1 Tess. 4. Ad eingenn skule nidzþryckia eda suikia siñ Brodz j nockre hondlā/ þt Gud hefne alls þssa

Eñ

Ed ecke þõ ydur Gud christelegar z vær legar Hondlaner j Kaupum z solum þegar eirn og añar vill aþ odrum kau pa/Naut z ſaude/Eyk z Asna/eda añ ad þ Naunge ñ a/og giefa þar vid fullt verd/so ſ Sale z kaupe verda asatter ſiñ a mille/huar um Gud talar hia Mo yse Lev.25. huørneñ Israels syner sku le kaupa og selia/z høndla huør vid añ añ/huar hñ leggur þetta til/Suike ein geñ ſiñ Naunga/helldr ottast þu þinn Gud/huiad eg er Drottiñ Gud ydar/z ct. Og j so dan solum z kaupum og øll um ødrum Hondlunum Maña a mille þinst eingeñ betre Regla eñ su ſ Chri stur kieñer oss Luc.6.seigiande/ So ſ þier villied ad Meñerner giøre ydur/þa giøred eins vid þa/þ er/ giør þad eina ødrum sem þu villt ad adrer giøre þier. Være þessare Reglu epterþylgt/ þa væ re miña osamþycke Manna a mille enn nu er.

6 Pad er z Synd j møte þessu Bod orde/ ad þala vndan ødrum hüs Bygg ingar

ingar jord z Leigumala/ so z lijka ad fala aǹars Bǹumaǹ/ Eiginkonu/ hvort helldur Madur giorer þad sialfur/ eda lætur aǹan þad giora. Ef þo nu sie so komed/ ad þetta hallde eingeǹ rangle ga giort/ þa er þ þo Synd a mote þessu Boderde.

7 J þessu Bodorde verdur og bannad ad eigna sier þ nockud sem haǹ a ecke med riettu/ so sem þeir giora ed eigna sier og hefda Einge eda Akur eda ad rar Lands nytiar fra Naunganum þ þeir eiga ecke med riettu/ z ganga so ra nglega a Naungans eign/ hǹ til Tio ns og skada. Vm þess hattar meǹ tal ar Gud hia Moyse/ Deut. 17. seigiande Bolvadur sie sa ē samanfærer Landa merke sijns Naunga/ z allt Folked skal seigia Aǹ. Jtem/ Þu skallt ecke pæra aptur Landamerke þijns Naunga/ ē þo hafa sett er þ þier voru/ Være ad þssu giætt/ þa være minna Osamþycke/ Nat ur z deillder Landa a mille eǹ nu er/ þui verr/ Slijk dæme vondra Lystinga z A

 girnd

girndar eru allmorg j Ritninguñe/ Mz
þeim hætte syndgade Achab kongr þa
hñ girnteſt Wijngard Nabots. So synd
gade Achan/ þa hñ girnteſt af þui ſþo
dna Nerfange. Sa rijke Madur hafde
ſtora Girnd a Gotze z audæfum/ z hug
deſt ad lifa leinge j Lyſt og Glede/ enn
vard þo ad deyia a ſømu noftu. Luc. 12.
Judas hafde mykla Girnd til þra 30.
Silfurpeninga/ eñ hañ keypte þa nogu
dyrt med eilijfum Salar ſkada. Matt.
27. So hefur allmargā hent/ þeir ha
fa med agirndeñe forkaſtad Lijfe z Sa
lu/ þar ꝩ amiñer oſſ hiñ H. Johañes/ z
Piſt. 2. z var´oſſ trulega vid Agirndeñe/
ſeigiāde/ Elſked ecke Heimeñ/ z ecke noc
kurn hlut þañ ꝫ j Heimenū er/ Ef nock
ur elſkar Heimeñ/ j hm̄ er ecke Kiærleike
Fodurſins/ þ er/ hñ elſkar ecke Gud/ þt
allt þ ſem j Heimenum er/ ſem er Holld
ſins Girnd og Augnaña lyſt z Dramb
ſamlegt Framferde/ þ er ecke af Fodur
num/ helldur af Heimenum/ og Heimur
iñ forgeingur og hans lyſt. Þar fyrer
es

er allt þad sem aþ Neimenum er fyrer boded j þessu Bodorde/Christur talar berlega j Gudspiallenu/ad Girnden sie þ Gude fullur Giorningur/þar hñ seig er/Nuor hañ horþer a Konu z girnest hana/sa hef ir alla reidu drygt Hoor med heñe/Matt. 5. Jacob Postule skr ifar so/1. Nuor og eitt freistast þeigar hñ verdr dreigeñ z lockadur af siñe eigen lyst/ Siñdan þegar Lysteñ hefur giated Syndena/þa fæder hun hana. Eñ þe gar Syndeñ er fullkomnud/ þa fæder hun Daudan. Snøgt ad seigia/J þssu Bodorde verdur oss oll Lyst z fysn z Gi rnd fyrerbodeñ s oss lockar og leider til jlls/og oll Ugrnd.

Aunnur Grein

Nuad Gud j þessum Boderdum bydur og byfalar.

Nañ bydur oss ad hallda vorñ Girnd um j taume/med skynsemd og godu for settu raade/so sem christnum Moñum z Guds bornum hæþer/eñ ecke so s giora ogudleger Meñ eda Heidingiar/ so sem

S. Pall kiener Rom. 6. Lated Synd ena ecke rijkia i ydru daudlegu m Lijkama/ so ad þier hlyded hene j hennar Girndu/ Lijka eins ammiñer S. Petur/ 1 Pist 4. seigiande/ Med þui Christur heffur fyrer oss lided j Hollldenu/ þa Brynied ydur z einnen med þui sama Hugarfare/ Þui ad huor a Hollldenu lijdur/ hann látur af ad synd ga/ so ad hann þadan j fra/ þad epter er æpenar i Hollldenu/ life ecke j Hollldlegum Girndum/ helldur epter Guds vilia. Þuiad þad er nog ad vier hoffum fyrrum vmlidna Tijma lijfdagana spillt/ z lifad epter heidenna Manna hætte/ þa vier gingum j Lauslungu Lostásemdum/ Girndum Ofneyslu/ Ofdryckiu/ og hrædeleg um Skurgodadyrkunum. Og enn seiger S. Pall Rom 8. Vier erum nu ecke skullduger ad lifa epter Hollldenu/ Enn ef þier lifed epter Hollldenu (þad er/ epter illum Girndum Hollldsins) þa munu þier deya (eilijfum dauda) Enn ef þier fyrer Heilagan Anda deyded Hollldsins Giorder þa munu þier lifa (eilijflega.)

Huør

Nuest ad sieu laun þeirra s m hlydner ✝
eru þessum Bodordum.

Pad kiẽner oss S. Pall/ seigiande/ Ep þier deyded Holldsins Gierder/ med H. Anda/ þa munu þier lifa/ Þuiad þeir sem af Guds Anda leidder verda/ þeir eru Guds Born. Pad er oss ein stor huggun/ ad þegar vier slaum fra oss Holldlegum Girndum/ lifum ecke epter þeirra Fysn/ helldur stondum þeim a mote/ og lifum epter Andanum/ hofum go dar huxaner/ þa erum vier vissir vppa ad Gud er vor Fader/ og sie hañ vor Fader/ þa lætur hñ oss eckert skorta nie vanta/ þa Hialpar hañ oss/ þ vtan alla vora fapeingelega Girnd z Ahyggiu. Gud gaf Abraham Fyrerheit ad hann villde blessa hñ/ Vppa þta Fyrerheit forliet sig Abraham/ og gieck fram mz Polenmæde z Lrannumensku/ for ecke epter Agirnd/ helldr forliet sig vppa Naad z blessan Guds/ Gen. 12. Og þeg" hit dar" Loths hñs brodurson" settu sig vpp

 j mot

J mote hønum/og kÿßudu vid hañ om
peirra Kutkÿte/ Þa talade Abraham
vingiarnlega vid Loth/ z sagde/ Latum
ecke kÿß vera a mille mÿn og þÿn/ z ei
helldur a mille miña Hirdara og þiña
þui vid erū Brædur/ Allt er Landed op
ed ꝩ þier/ skilium ad/ Vilier þu vijkia
til vinstre Handar/ þa vil eg vara til
hægre/Ellegar vilier þu vara til hæg
re Handar/þa vil eg vikia til vinstre/ z
ct. Gen. 13. Slijk Epterdæme kiñum
vier nu fa/ad eirn Broder eda vinur vil
ie so audmiuklega vndan ødrum læta/z
vyrer ødrum vikia/so sem Abraham gi
ørde. Þar fyrer vpphof Gud hañ/og
hñs Epterkomendur/og openberade sig
fyrer hønum skamt þar epter/ og sagde
Jeg er Almattugur Gud/ gack nu fyr
er mier z vert Algiørdur/Jeg vil reisa
Sattmæla j mille mÿn og þÿn/ z fiol
ga þig miøg/og þu skallt vera Fader
margra Þioda/ sem j Bibliuñe stendur
ad Abraham haẜe verid rÿkur z megt
ugur. J sama mata gaẜ Gud Jacob

stora

skota Audlegd z Blessā fyrer sijna trua
Þionustu sem hñ þionade Laban/enn þo
Laban vmskipte hñs Verkalaunum j tiu
reisur/þo samt gaf Gud Jacob sijna Bl
essan. Gen. 32. Eins launade Gud Jo-
seph/þa hann liet Saurlijfis girnd ecke
bleckia sig til ad drijgia Hordom m z Eig
enkonu sijns Herra/ so sem hñ girntest/
Þar fyrer vpphoof Gud hñ / so hañ
vard settur eirn Herra yfer allt Egyp
taland/39. So skri far S. Petr 2 P. 1.
Ad ef vier fordunst forgeingelegar Gir
nder Veralldarenar/ þa munum vier
verda hluttakarar gudlegrar Nattuuru
Fiorda Grein
Huørt ad sie strafs þeirra Ohlydnu sem
syndga a mote þessum Bodordum
Syrach skrifar so 5. Fylg ecke þijnū
Girndum/þo þu meiger þad/ z giør ecke
huad þig Lyster/ z huxa ecke/ Huør vill
mier þ banna? Þuiad Drottiñ sa hæfte
hefnare mun þess hefna. S. Pall skr
ifar so 1 Cor. 6. Vite þier ecke/ad ran
glæter Meñ munu ecke erfa Guds Rij

ke-

te. Og til Romveria 8 seiger hañ/ Ep
pier liped epter holldenu/ pa munu pier
deyia. Epterdæme þra 5. vegna fimta
hollðlegra girnda hafa straffader verid
hoñ vier allvijda/ Eintu huorsu Gud
strappade Kong Abimelech z allt hũs
Hws/ þ þ hã hafde girnd til Saru A
brahams Kuiñu Ge. 20. Amon son
Davids vard 1 Hel sleigeñ þ þ hñ hap
de oleyppelega girnd til siñar systur Tah
mar, 2 Sam. 13. Achab Kongr z hũs
Drottning Jess-bel vrdu afmꝺꝺ/ med
ollũ þra Bornũ z epterkomendũ/ þ pad
pau syndsamlega girntust Vijngard Na
boths 1 Reg. 22. Item/ Fyrer þ Giezi
Pienare Eliſei Spamans hafde girnd
a Gulle z Silpre Naamans hins syr
lendska/ pa sagde Spamadurinñ til hñs
Naamans Spitelska skal loda vid þig
og þitt Sæde eilijflega/ Og hañ giecf
wt fra honũ/ huijtur af Spitelsku/ sem
Snior. 2 Reg. 5. Og þiñast pleire dæ
me huor oplangt er vpp ad telia.

Fimta Grein.

Pad

Pad vier eigum ad læra aþ þessum Boðorðum/ er þetta.

1 Fyrst eigum vier ad jata z medkien na vora syndum spillta Natturu/ hucr su ad su syndsamlega girnd er oss jñgro eñ og medfædd/ og er oss opster k/ so ad ef Gud villde þar fyrer hondla vid oss maklega/þa værū vier wigiorder. Þes se girnd/ ad girnest. þad olepfelegt er/ hun er er ecke j vorum Forum eda kladū helldur j voru Hollde z Blode. Adam z Eva mattu rada ollum Heimenum þo lietu þau sier ecke nægia/nema þaug feinge Epled/ þad Gud hafde þeim þ̄ boded. Þañeñ erum vier fordiarfader/ og kuñum oss alldrei so vel j vakt ad ta ka/ad su vonda syndsamlega girnd kom̄e oss ecke til ad syndga j mote þessu Bod orde. Þar fyrer eigum vier ad jata z vidurkieña vora Synd þ̄ Gude.

2 Næst þui ber oss ad haþa j taume Agrindena/ og allar adrar Girnder/ og hepta þeim/læta þær ecke rada nie ha fa framgang / til ad komast yfer þad

sem Nauganū til kiemur/ huxa mykli hælldur þ S. Paall i Tim. 6 kieñer oss seigande/ Ad lifa Gudlega z vera from ur þ er mykell Avinningur/og lata sier nægia þ Gud giefur. Þuiad vier hof dum ecket med oss i þennan Heim/og ei hellðr hofū vier nockurn hlut i burt mz oss. Þar þ/þegar vier hofum Mat og Klæde/þa latū oss þ nægia/ Þuiad þr sem riker vilia verda/ þr falla i Freist ingar z Snorur/z margar skadsamleg ar girnder/ s̄ Manne nidr sockua i Glot un z Fyrerdæming. Þuiad Agirnd er Root til alls jlls/til huorrar sum̄ hafa lyst/z hafa villst fra Trwñe/ z giora sier sialfū myked jllt. Og eñ seiger hn̄ 2 Tim. 2 Fly þu(fordast þu) Girnder æskuñar/eñ fylg epter Riettlætenu/truñe Kiærleikanū / z Fridnum. Og huorsu skadsamlegt þad sie ad girnast Gots og Audæfe/sier til Glotunar/þ kieñer oss Lausnariñ seigiande/ Huad stodar þ ma nen þo hn̄ eigneft allañ Heimeñ/ eñ lij de skada a sinne Sælu? Matt, 19.

Ef

3 Ef ad vier vitũ ofs hafa haft nockt
ud fra odrum med raungu eda orietnu/
þa eigum vier ad fylgia dæme Sachei
ad leggia þad aptur/ Luc. 19. Þt elleg
ar verdur su Synd ecke ꝼgiefeñ/ so sem
vottar hiñ heilage Augustinus.

4 Þad heyrer og lijka hier til j þier
da mata/ad innplyia og falla til Gu-
ds nadar/og bidia hñ ad styra og stior
na Hiortũ vorũ med sijnũ heilaga An
da/suo ad hañ hreinse þau z vardveite
þau/ꝼ syndsamlegũ Nuxunum z Girn
dum so sem David bad, Psal. 51. Drot
tiñ skapa þu hreint Hiarta j mier z gi
ef mier eirn nyañ stødugañ Anda/Og
j ødrum stad seiger hañ/Psal. 119. Hn
eyg þu Hiarta mitt til þiña Vitnisbur
da eñ ecke til Agirndareñar.

5 Sie so ad vor Vilie er og Girnd
ad komast yfer nockud þad Naungeñ a
sie þad Iord hñs eda, Heimele/Akr eda
einge/Naut eda Sauder/Vxe eda Asne
eda huad hellst þad er kuikt eda daudt
sem Naunganum tilheyrer/þa meigum
vier

vier fala þ z kaupa þid/z þar vm vid
Naũgaũ handla løglega/ærlega/z jafn
nadarsamlega/so s̃ mǽr heyrðũ rier fre
nt z talad/z so s̃ Moyses z S. Paal ha
fa off bodeð/Leo. 19. 1 Tess.4. Þar
vm hofum vier Exempel hins heila
ga forfødurs Abrahams. Þegar hũs
Husfru Sara var andut/pa vilde hãn
fa til eignar eitt Akurlende/ af sonum
Hets/sijnũ framliðnu til Greftrunar
Eñ þegar Ephron sonur Soar vilde
hafa giefed Abraham þetta Akurlen
de/þa villde Abraham ecke þiggia pað
þ ecke/helldur betala þad fullu Verde/
Huad z skiede/ad hñ gaf þ þ Akurland
fuo hundrud aura Silfurs. Gen. 23.
Þañeñ byriar off riettelega z christelega
ad handla vid Naungañ/ecke pretta af
hm̃ þ hñ a/med suikum/Slægdũ/vielũ
Vnder hyggiu/eda ødrũ kyndugũ brøgd
um og Klokskap sem margur giorer.

So hefum vier nu j stuttu Male og j
Suñu þetta ad læra af øllum þess
um Bodordum

Is fyrstu/ Nuerfu dasamlega Gud almattugur hefur j þessū tiju Bodordū sinū Vilia sinn og j Ljose lated þ Mann legu Kyne/og lated þad sa ad vita sinn vilia/ huad honū lyndir og lijkar/og so þad honum mislijkar. Þuiad þa Neim urin hafde stated nær vm 2000 ar/og þegar su sama Kynning Guds var j ollū Neime nalega wislokin a midal allra Þioda/þa vigaf Gud þesse tiju Bodord og liet sinn vilia j liose/villiande ad þesse Bodord skyllde vera ollū Monnū so sem Sionargler z Speigell/so ad vier skodū ost þar j/ sem S. Jacob 1. Talar vm þan s sijna sijkamlega Asionu j Speig le skodar/So eigum vier j þessum Bod ordū ad skoda vora syndum spillta Nattu ru/z lata þesse Bodord vera Typtun ar meistara/og eina Reikningsbok/ hu ar epter vier eigū ad rietta oss. Þuiad þegar vier lesū Bodordin/ þa saū vier ad vier erū skylduger vm tiju þusund pu nd/ s Enterlukmaeū kiener oss hia Gud spiallamanenū/ Matt. 18. So ad vier meigum

meigum vel seigia ſ þar ſkendur ſkrifad Je. 3. Vier hoꝼũ ſyndgad j mote Or okar Gude vorũ bæde vier z vorer Forfedr/ fra Vngdome z allt til þeſſa Dags/z hlyddũ ecke Roddeñe Guds vors.

2 Þar næſt ſkulũ vier af hugleidingu þeſſara Bodorda læra þ/ ad medkieña z af Narta ad græta z ſyrgia þ Gude vor ar Sinder og Miſgiorder/ ſem fram koma af vorre fordiarfadre og ſyndum ſpilltre Nattúru/ Þad er ſu Vpprunaſynd ſ oſs er medfædd/vm hvoria Gud talar Gen. 8. Seigiande/ Ad Hiarta Maññſins z hans Huxaner/ſieu Hreck vijſar/fra Barndome/Og ſ David ſeiger Pſal. 51. Af ſyndſamlegu Sæde er eg fæddur/z j Syndeñe hefur mijn Moder teked vid mier/So vier meigum vel ſeigia ſ Job ſagde 15. Ad þar er eing eñ oſtraffanlegur a medal hans Heilagra/og Himnarner eru ecke hreiner þ hönum/Hvad mykłu ſijdur Madureñ/ ſ er andſtyggelegur og fuill/ huor ed dreckur Rangłætid j ſig ſo ſem annad

Vatn

Barn. Og ſo ſem hn̄ ſeiger en̄ j oðrum
ſtad/ Hvor,u kan̄ Madureñ ad verda
riettlætur fyrer Gude/og hvorneñ get
ur Konuſar Barn verid hreint? Sia
þu ad Stiornurnar eru ecke hreinar fy
rer hn̄s Augū/Hvad mykłu ſidr Mad
uriñ/ſa Molur/og Mañſins ſonur/ſa
Madkur. Job.25.
3. J Þridia mata eigū vier ad jata ⁊
medkieña/ad eñ þo ſu Natturlega vpp
runa Synd ſie oſs medfædd/ þa dryg
ium vier þo ſialfer fleire Synder/j mo
te Guds Boðorðum/ ſem vier hefðum
ecke æt ad drygia/Þviad ſo er oſs hat
tad/ ad hvad hellſt ſem oſs kiemur j
Hug og Hiarta/það fullkomnum vier
ſtrax med Verkenu/⁊ hvad vier ſo ſynd
gum j mote Guds Boðorðum/ þa kun̄
um vier fullvel ad ſkiota Skulldeñe vp
pa Adam/⁊ þikiumſt ſialfer ſaklauſer.
4 J fiorða mata ſkulū vier ecke dræ
ga dulz a Synder vor"/þa þær eru dryg
dar/eda fegra þær ſo ſem Cain giorde
þa han̄ þotteſt ecke jllt hafa giort/
villde

villde ecke jata sijna Synd/ helldur dro
þar fiodur yfer segiande/ Skal eg vaka
ta minn Brodur? Helldur so/ ef ad vier
villum vera riettchristner/ þa skulum vier jat
ta z medkienna af Hiarta allar vorar syn
der/ z segia ꝫ David sagde/ Jeg hefe
syndgad a mote Drottne/ 2 Sam. 12. z
sa fortapade Sonur/ þa hann so talade
Fader/ Jeg hef syndgad j Himenum og þ
þier Luc. 15. Skodum dæme hins heila
ga Peturs/ þa h᷑ hafde afneitad sijn
um Meistara/ og Jesus leit til hans
þa slo h᷑ ecke sijnum Misgiorninge j
Wind/ helldur angrade h᷑ þad alvarle
ga/ gieck vt og griet beysklega / ad h᷑
hafde so syndgad. Matt. 26. So skul
um vier og einnen/ med Manasse og od
rum Gudhræddum jata vorar Synder/
jdrast Hrra / audmyktia oss fyrer Gude/
og bidia h᷑ vm Naad og Myskun.
5 J fimta Mata eigum vier jdugle
ga Gude ad þacka sijna Naad z myskun
ad h᷑ hefur so milldelega hlijft oss / og
ecke refsad oss epter skard z fiolda vor
ra

ra Synda/ Og meigum þui medkienna mz David Kongé/ Psa. 33. Ad Jorden se full af Guds Myskunsemi. Þad er hid sama s̃ Spaamadur seiger/ Myskun Drottins er þ/ ad vier erum ecke all er samañ tynder og tapader/ Þ̃s Myskun hefur onguañ enda/ helldur er hun huorn morgun peß z ny. Harm. 3.

6 J siotta maata eigum vier ad ttwá og treysta vppa Guds Nad og Myskũsemd/ og hallda oss fastlegá þar vid mz Bænaakallenu til Guds/ s̃ giörde su Canverska Kuiña / z láta ecke nockurn hlut hindra eda skielpa oss þar j fra.

7 J siounda maata eigum vier ad teka oss fyrer Hendur þ Hugarþar og Siñe ad styggia alldrei Gud fram^r meir med votum Syndum/ helldur sia vid þeim/ z standa þeim a mote af ollũ mætte z allre astundan/ so ad Gud skule ecke verda ad tepsa oss z straffa Syndaña vegna/ s̃ hũ sagde til þess er hũ hafde heilbrigdañ giort/ syndga nu ecke fram^r meir/ so þig hende ecke añad verra/ Joh. 5.

8 J attunda mata ber oss ad hafa vo rt Holld j taume/ lata ecke epter Holld sins Fysnum og Girndum/ helldur vpp byria eirn nyań Lifnad/ jdka oss j ollum goodum verkum og Gudlegu Framferde Huiad vier erum (so s seiger S. Paall/ Eph. 2.) skapader j Jesu Christo til ad giora Godverkeń/ og þar til hef: Gud oss ædur fordū þbued/ ad vier skylldum þar j ńe ganga. Og eń seiger S. Paall Tit. 2. Heilsusamleg Guds nad er op enber orden ollum Mońum/ z kieńer oss ad afleggia allt ogudlegt Athæþe z ver alldlegar Girnder/ z liþa sparlega/ riett ferduglega og gudlega j þessum Heime og vakta vppa þa sælu von/ og Dyrdle ga Auglysing hins mykla Guds og vo rs Lausnara Jesu Christi/ sem sialþan sig hefur vtgieþed fyrer oss/ vppa þad hń endurleyste oss fra ollu Oriettlæte/ og hreinsade sier sialfum Folk til eign ar/ þad kostgiæþed er til godra Verka.
J stuttu male ad seigia/ Vier skulū læra af þessum Bodordum/ alla tyma ad

ad hugleida/ Fyrst/ huorneñ og huilijk mañleg Nattura var fyrer Falled adr eñ Adam syndgade/ sem er/ Nañ peckte Gud algiørlega/ var syndlaus an allra vondra girnda/ breñande af Ast og Elsku til Guds og Naungans/ lofande og prijsande Gud/ og var honum hlydenn epter hliodan þessara tiju Guds Bodor da/lijdande huorke Eymd nie Neyd/ Dauda eda nockurn Motgang. 2 Þui næst skulum vier huxa vm huilijker vier nu erum ordner epter Adams fall/ full er þavisku/ skeytande ecke vm Gud/ full er vondra Girnda/ hladner med Eymdert og Motlæte/ og Daudanū vndergiefner. 3 J þridia mata aminña z kieña Bodordiñ oss/ huorneñ og huilijker Gu ds Vtvalder verda munu epter Vpprisuna j eilijfu Lijfe/ sem er/ þeir munu ver da andleger / Riettlater/ Gude j ollum Greinum hlyduger og odaudleger/ lofande og prijsande Gud ad eilijfu. 4. J fiorda mata aminña Bodordiñ oss/ fyrer huorn og af huorium vier saum og

ödlunst þeñan algiörleika/sem er fyrer Christum/so sem þar stendur Gal.3. Lo gmaled er vor Typtunarmeistare/ z vijs ar oss ad Christo/so ad vier þ trwna ver dū riettlaater. Og 1.til Corentheos 15. skrifar so S. Paull/Logmaaled er Krap tur syndareñar/Eñ lof sie Gude ꝫ oss hefur Sigureñ giefed þ vorn DRottin Jesum Christum/ Hañ fyrergiefe oss myskunsamlega ecke alleinasta þær synd er sem vier miñunst og af huoriū vier vitum/helldur og lijka hinar adrar sem eru heimuglegar/sem vier vitum ecke af so sem David bidur i Psalmenum 19. seigiande/DRottiñ/ fyrergief þu mier mijnar leyndar Misgiörder.

Annar Partur
eda Høfudgrein Catechismi
z Christelegra Frœda/er Postuleg Truarjatning.

SO sem vier høfum heyrt z lært af Guds Bodordum z þeirra Skijringu / hvorsu synduger og seker vier erum vid Gud almattugan/Og ef vier viliū riettelega hufa vm vort Efne/ þa hāger yper oss reide Guds / z eilijf Bøluā vegna vorra Synda/ og misgiorninga Ēn vppa pad ad vier skulum ecke fal la j Orvænting eda mistraust/ og efa Guds Nad og Myskunseme Syndaña vegna/ Þa høfum vier j þessare Trw arjatningu eina gledelega huggū/j mo te Løgmalenu og Løgmalsins bølvan sem er/ Ad Gud Fader/ z Jesus Christ us sonur Guds/ og sa verduge heilage Ande/su heilaga Þreñing / hafe sted aumur a oss vesølum Møñum/ z hialp

Q iij ad

ad oss/ med Gietnade og Fædingu Jesu Christi/ og hans Pijnu og Dauda/ Vpprisu og Himnafør/ so vier mættum komast aptur til Nádar og Myskunar/

og verda leyster og frelsader fra Diof lenum/Reide Guds og eilijfre Fyrerdamingu/so s̄ S. Pall kiener oss Gal. 3. seigiande/Christur hefr frelsad oss fra Logmalsins Bolvā þeg̃ hn̄ var Bol vain þ oss/þui so er skrifad/Bolvadur er han̄ sem hanger a Trienu/ vppa þ ad Abrahams blessan kome medal heidiña Pioda j Christo Jesu/og ad vier medtakium og þ heiten̄ Anda þ Trwna. Og til Eph. 5. skripar han̄ so/ Ap Nad (Guds)erum vier Salu holpner ordner þ Truna/og ecke ap oss sialpum/Guds gafa er þ/ Ecke af(godum)Verkum/ so eingen̄ skule hrosa sier. Les þan̄ sto unda Capitula til Romueria/ þar pin̄ ur þu/ad fra Logmalenu erū vier frelsader ap Christo. Og huorsu S. Pall klagar yper sijnū daudlega Lijkama/ef huggar sig þo med þui/ad hn̄ sie af Guds Nad þrelsadur þ Jesū Christū. J sama mata huggar S. Pall alla oss Rom. 5. seigiande/Nuar ed Synden̄ yfgnæfer/ Þar ypergnæper myklu meir

 nad

Nadeñ/ Vppa þ ad lijka sem Syndeñ rijker til Daudans/ so lijka rijker Naad eñ þ Riettlæted til eilijfs Lijfs / fyrer Jesum Christum. J þui gamla Testamentenu adur eñ Jerusalems Mustere var byggt/ baud Gud ad leggia Steinspiölldiñ (a huorñ tiu Guds Bodord voru skrifud) j Sattmaala orkena/ og ad Prestarner skylldu bera hana allt til þess þr kiæme jñ j þad fyrerheitna Land/ Deut. 10. Þad hafde ecke añad ad merkia/ eñ ad Lögmaaled skyllde onguañ fordæma aþ þeim sem trua a Christū/ helldur skyllde þ vera jnnelukt og geymt j þeim riettia Nadarstol/ s̄ er Jesus Christus.

Huoriu nafne kallast þesse añar Part ur Catechismi Lærdoms.

Hañ nefnest Symbolum Apostolicum/ þ er postuleg Trwarjatning. Þetta Ord Symbolum merker a Norrænu Safnud/ Samanburd/ Samlegging/ þegar marger bera eitt saman/ og sitt leggur til huor. Og med soddan hætte hafa heilager Postular/ af Nad z vpplysing

lysingu hins helga Anda/samanlagt z samansett þessa TRVarjatning/ so s nockurskonar Grundvoll christelegrar TRuar/og so sem Merg mals z Jñe hald þeirrar hellstu Hofudgreina christelegs Lærdoms/z hafa af Moysis bok um z Spamañana/ og Davids Psalmū samsett og saman dreiged þessar Truar greiner/med þui fleira sem þeir sialfer hofdu sied og heyrt og vissu af Herra inum Christo / huad allt þeir hafa fra sier gefed og skrifad, Nu þo ad Meñ fiñe ecke þessar Truargreiner Ord ept er ord skrifadar j þui Nya testamentenu þa hafa þo þeir ellstu af heilogū Lære fedrum christelegrar Kyrkiu hallded og skrifad/ ad med þui Jesus hafde boded þm ad fara wt vm allan Heimeñ til ad kieña ollum Þiodum/og skira þær/Og er þr skylldu adskilia/ þa hafa þr sāsett þeñan Grundvoll christelegrar Truar. z So eingeñ skyllde kieña nie predika nockurn añan Truarennar lærdom eñ þeñañ/ og vnder þessa Grein skrifar

S. Paull so i til Chorinteos 1. Jeg ami
ste ydur goder Brædur fyrer nafned Je
su Christi/ ad þier hafed aller eina Rx
du(eirn Lærdom)ydar a mille/og lated
ecke Sundurlynde vera ydar i mille/ he
lldur ad þier sieud eins Sinnis og eirn
rar Meiningar.

2 Þar næst hafa Postularner saman
sett þessar Truargreiner til þess/ ad Til
heyrendurner skylldu ecke hneyxla sig a
ymislegum Meiningum Lærdomsins/ z
falla so fra Christo/ helldur blyfa ein
falldlega rid þa sømu og riettu Tru/
og Trwarjatning/og lata hana vera
so sem eitt Merke/ af huoriu sia og mer
kia ma/ad vier þionum einum Herra z
Gude/ og beriumst vnder hans Merke j
mote Dioflenum og hans Villumønn
um/og blyfum so hier med audkiender
fra Tyrkium/ Heidingium og ollum Fals
kiennefedrum.

3 Framar meir hafa Postularner vil
iad styrkia z stadfesta christelega Kyrk
iu/med soddan Nuggunarsømum Tru-
grein

greinum j giegn ollum Armsum z Frei stingum sem ad hefe koma kuña/ Annñ ande ad huor og eirn christen Madur skule stadpastlega trua og treysta vppa Gud Almnneskañ Fodur/ og a Jesũ Chr istum hñs son eingieteñ/ og a pañ verd uga heilaga Anda/ og alla Daga og tijma vera reidubuen/ ad stãda z beriast j mote sijnũ Ovinũ/ epter pui s G, Pall kiener oss/ Eph. 6. seigiande/ Kiærer Brædur/ vered sterker j DROttne og j Krapte hans Mættar/ Jklæded ydur Guds Herklædũ/ so pier gieted staded j giegn vielafullũ vmsætrñ Dispulsins.

4 J fiorda mata hofum vier j pessũ Trwargreinum/ og af penn/ eina stoora Huggun vm Guds Raad og Mijskun Ef so kyñe til ad falla/ ad villde Gud strappa oss vegna vorra Synda/ og læta oss burt verda flutta til Tyrkia eda He idingia/ Papista z añara ogudlegra Pi oda/ pa meigum vier samt jata og med kieña vorn Gud og Skapara/ og vera glader j honum/ huad sem a geingr Lijk

amans

amans vegna/ so s͡ bydur oss S. Paall Eph. 4 seigiande/ Gledied ydur j Dr ottne alla tijma/ og eñ apftur seige eg/ Gledied ydur/ Lated ydar hogværd kunna vera ollū Moñum/ z c.

Par þ lijka so s͡ vier erum skyllduger til ad hafa Guds Bodord j Akt og heid re/og lifa epter þeim/ af þui Gud hef ur oss pad boded og bijfalad/og hñ hefþ ur sialþr med eigenlegre Roddu/pau wt hroopad/og sialfur skrifad þau med sijn um eigenlegum Fingre/ Eins eigum vier j Akt og heidre ad hafa þeñan añ añ Part christelegra Frœda/ sem er hei løg Truarjatning/huør ed skrifud og samsett er af Guds andlegum Sendebo dum z Postuluū/ um huøria Christur ta lar/ Joh. 20 seigiande/ Lijka so s͡ Fader eñ sende mig/so sende eg ydur/ Par med er hun lijka styrkt z stadfest/ med hæilet tum Krapte heilags Anda/ huør Post ulunū var giefeñ a Huijtasuñudag/ Act. 2. Pegar sa fatæke Fiskare Petur/ huør ed ædur afneitade sijnum Gude/ og for j

Fylsne

Fylſne og felur/ z var eirn olærdr Leik madur/ hñ fieck ſoddan diorfung z ſtyrk ad hñ med hæleitre heilags Anda vpp lyſingu og Hugarhreyſte/ gieck wt a al meñelegt Torg z Strate Jeruſalems borgar/ kiende z predikade ſo ad allra ha nda Þioder vnder Soluñe ſkildu þar z heyrdu ſitt eigenlegt Tungumaal/ Þa hñ hoof ſijna Predikun med ordū Joþe elis Spamans/ og Davids/ So ad hñ med eirnre ſiñe Predikun/ ſnere þremur þuſundū Maña til ſanntar Truar a Jeſum Chriſtū/ Þad mætte kallaſt fa gur Fiſkedrættur/ þa kom þad fram ſm Herrañ Jeſus ſagt hafde adur/ til S. Peturs/ Hier epter ſkalltu Meñ veida. Luc. 5. So predikudu z aller heilager Poſtular z ſkijrdu/ z giordu mørg gud domleg Kraptaverk/ epter þui ſ Chriſt ur hafde lofad þeim/ chriſtelegre trw z Guds Orde til ſtadfeſtu og ſtyrkingar/ Hiñ heilage Auguſtinus hefur þa mein ing/ ad ſijna Grein hafe huor af Þuſtu luñi lagt til þeſſar Truarjatningar.

Fyrſt

j Fyrsta Grein er eignud S. Petre.

Jeg true a Gud Fodur almattugast Skapara Himins og Jardar.

ij Grein er eignud S. Andrea.

Og a Jesum Christum hans eingiet eñ Son vorn Drottinn.

iij Er eignud S. Jacob þeim stærra.

Sem er gietenn af heilogum Anda/ Fæddur af Mariu Meyu.

iiij Er eignud S Johañe Gudspiallamañe

Pijndur vnder Pontverskum Pilato Krossfestur/daen og jardadur.

v Grein er eignud S Philippo

Nidur stie hañ til Helvijtis/ a þridia Deige reis hañ vpp fra Dauda.

vj Grein er eignud S Bartholomeo

Vppstie hañ til Himna/ situr hann til Guds Almattugs hægre Handar.

vij Grein er eignud S. Thoma.

Þadan er hañ komande ad dæma Lif endur og dauda.

viij Grein er eignud S Mattheo

Jeg true a heilagann Anda.

jx Grein er eignud S Jacob þeim miña

Jeg trwe heilaga christelega Kyrkiu/ og Samneyte heilagra Mañа.

Grein

x Grein er eignud S Simone

Jeg trwe fyrergiefning Syndanna.

xj Grein er eignud S Juda Thaddeo

Jeg trwe Holldsins Vpprisu.

xij Grein er eignud S Mattheo

Jeg true eilijfst Lijf.

J mote þessum Hofudgreinum postu legrar Truarjatningar hafa sig vpp reist marger Kietkarar og Villumenn/ og Falskieñeþedur/og margt og myked hier j giegn framsett z disputerad/ Eñ þeir hafa ecke par þar a vñed/hafa or did ad gieþa vpp þ tapt/ So ad þsse post uleg Trwarjatning er þ Guds Nad vardveitt hrein og klær/allt j fra Postu laña Dogū og til þessa tijma. Gud Fader þ siñ Son Jesum Christum/ vard veite þeñan riett Lærdom/ hia oss i þes su Lande/ so vær mættum/ s S. Pall seiger/ 1 Tim. 2. liþa rolega og spakle ga/med allre Gudrækne z sidsemi/ Aū

Þessare Trwarjatningu hafa Postularner skipt j þria Hof ud parta/ Og er

hiñ

1 Hin fyrste af Skøpunenne.
2 Annar af Endurlausnenne.
3 Þridie af Helgunenne.

Þessar þriar Hofudgreiner viliu vier skoda z yfer vega Ord epter ord med sine wtskyringu og Lærdome.

Su fyrsta er so lavande

Jeg truve a Gud Fødur Almattugan Skapara Himins og Jardar

J þessum fyrsta Hofudparte hofum vier sex Ord ad merkia z ad athuga.

1 Þad fyrsta Ord JEG/ hefur kroptugan og stadfastan Lærdom inne ad hallda/ s er/ ad hier hefur eingen Mad ur nøckra Afsokun/ so hann meigie seig ia/ Þeir Biskupar/ Prester Profastar Klerkar og lærder Menn/ siac þeir fyrer þui/ og huxe þeir um þ huad christeleg Tru og Religio er / Huxe Foreldrarn er þar um sina Barna vegna/ Huad ke mur mier þad vid sem er anslegt? Þui stendur hier so fyrst/ JEG/ Jeg þad er ad skilia/ Huer og eirn Madur sem

hefur Vit og Mœl/ z er komiñ til ſkyn
ſemdar alldurs/ hañ ſkal ſkynia z dœma
vm ſig ſialfañ/ og ſtanda Reikninga ꝑ
ſig/ ꝑ vtan alla Apſokun/ ſie hañ Keyſ
are eda Kongur/ vngur eda gamall Bor
gare eda Bonde/ Ryke eda fatœke/ Þar
hlytur huor og eirn ad hafa/ jaata og
medkieña ſijna eigeñ Tru/ ꝑ ſijna eigiñ
Perſonu/ lijka ſem þa Chriſtur ſpurde
Lœreſueinana ad/ huorn Menn hielldu
hñ vera/ þa ſogdu þeir/ Sumer ſeigia
ad þu ſiert Johañes Baptiſta/ ſumer ad
þu ſiert Elias/ nockrer hallda ad þu ſi
ert Jeremias/ ellegar eirn af Spamoñ
uuñ. Þa ſagde Jeſus til þeirra/ Huorn
ſeigie þier mig vera/ Simon Petrus ſu
arade og ſagde/ Þu ert Chriſtus ſonur
lifanda Guds. Jeſus ſagde til hñs/ ſæll
ertu Simon Jonas ſon/ þt Holld z Bl
od hefr ecke openberad þier þetta helldr
miñ Fader ſ er a Himnuñ. Matt. 16.

Lijka nu eins ſem ad Chriſtur villde
ecke laata ſier þad nœgia/ ad heyra ann
ara Manna Meining og Jatning

X vm

vm sig/ helldur villde hañ fullkomlega vita/ huor og huilijk være Postulanna Jaatning vm sig/ og S. Petur liet j lio se sijna Tru og annara Postulaña/ So vill hñ og ad huør og eirn christeñ Madur þ sig og sijna sialfs Personu/ med kieñe z j liose lææte med Hiarta og Mu ñe sijna eigen Trw/ huad hñ true z ha ide af Gude/ so s Spaamaduriñ Abac. 2. seiger/ Sia/ sa s hardsuitadur er/ hñ mun ønguа Roo hafa j sijnu Hiarta/ Þui sa Riettlaate af truñe/ hñ mun lifa Item seiger Postuliñ so Hebr. 10. Sa riettlaate lifer af sijñe Tru/ eñ huor s ske ckar/ er efasamur/ til hñs skal Saal mijn ecke hafa þocknan/ Og vier erum ecke af þeim sem skeika z verda Fordæmder helldur af þeim sem trua z frelsa Saal er sijnar. So skrifar og Postuliñ til Galatas 3/ Ad Abraham hafe ecke or did riettlaatur z Saaluhialpiñ þ annara Tru/ helldur fyrer sijna eigeñ Tru/ og ad þeir sem þessa somu Tru hafa/ þr sie Abrahams Børn. Þañen kieñer oss
þetta

þetta Ord JESU/ ad huor og eirn Madur hlytur ad hafa sialfur sijna eigenlega TRV/ vilie hann saluhialplegur veida.

Añad Ord sem stendur hier j fyrsta Parte Postulegrar Truarjatningar er/ Jeg TRVE.

þetta Ord/ eg TRVE/ er ecke sodd an Tru/ z ecke þess skilnings sem Menn hafa j Kaupum og Solum/ þegar hu er trwer añars Lofan og Fyrerheite/ ecke helldr er þad sagna Tru/ eda Historica Fides/ þegar Madur trwer þad ad vera allt vijst og satt/ sem skrifad stendur vm Gud og hns Ord/ vm huoria Trw S. Jacob 2. so skrifar/ Þu trwer ad eiñ Gud sie/ þad giorer þu vel/ þssu sama trua Dioflarner z skielfast/ Ad Dioflarner hafe Truna/ þ meigū vier lioslega sia z merkia af þm tueinn Diofulodū s hropudu z sogdu/ Ach Jesu Sonur Guds/ huad hofū vier mz þig? Ertu komen ad kuelia oss fyrer Tijman. Matth. 8. Eñ Dioflarner ha

 þa

sa øngua Huggun nie von j sine Trw þuiad þeir hafa af Gude eckert Fyrer heit vm Raad og Myskun/ huar med þeir kune syna Trw ad styrkia og stad festa.

Enn þesse TRW vm huoria hier vrdt talad/ hun er ein stadfost eplaus Kynning Guds og hans heilaga Ords/ og alls þess sem skrifad stendur j H. Ritningu/ vm hans riettlætis Reide j giegn Syndenne/ so z vm hans Raad z Myskun/ Syndanna fyrergiefning/ Rie tlæted z eilijst Lijf. f Arnā z Forþienā Jesu Christi/ so s Postulen oss kienn Ebr. 11. seigande/ Truen er eitt stadfast trunad ar Traust a þui sem Madur vonar/ z er fullviss vppa þ sem hn sier ecke/ so s Postulen j sama Cap. vpptelr marga heilaga Menn/ og setur fram þrra Da semdarverk/ huor þeir hafa giort fyrer Truna a Gud.

Vier finnum og marga þa sem trua og verda þo ecke Saaluholpner/ þuiad þeir skeika og eru ecke stadfaster/ huor

ta Christur wemmlar j Gudspiallenu/ þar han̄ talar vm Sædmanen̄ z Sæd ed/Luc.8. Adrer eru þeir sem hafa Tr una og segiast þeckia Gud/en̄ þeir nei ta þui med Verkunum. Til dæmis ho þum vier Cain/Saul/Judas sem trudu a Gud/en̄ su Tru var daud/þuiad þeir breyttu ecke þar epter j Verkunum/ og fiellu þar þ j Efasemd z Orvilnan. Og so ꝫ þesser hafa ſkad Guds Nꝫad z þheit/ z eru glatader/so hafa þar a mot Gudhrædder men̄ z riettruader tre yst vppa Guds Nꝫad z Myskun/ z ha pa þeinged Syndāna Fyrergiefning/ ꝫ voru þeir Adam / Noe / Forfedurner Moyses/Aaron/þeir Gudhræddu Kong ar og Spamen̄/Item Pall og Petur/ og aller adrer sem vel þundu sin̄ Veykle ika/og sijna Synd/en̄ huggudu sig þo vid Fyrerheit Guds vm þ tilkomanda Sæde Christum og trwdu þui/ ad þyr er hans Forþienustu og Atnan være Gud þeim Nꝫdugur og Myskunsamur huar fyrer þeir eru Sæluholpner ordn

et/so ā Kirningen vottar/ Ad huer ā trüer a Christum / sa skule ei til skam̄ ar verda. Rom.10. Og j sama Cap. vo ttar S. Pall/ad su lifanda Trueñ/ko me ap Heyrneñe Guds Ords/þegar ma dur heyrer þ/z lætur þad ganga sier til Hiarta/þa kiemz Kraptur hins heilaga Anda styrker z verkar Truna j Mañ eñū. Þui er rædlegt og naudsynlegt huorium Mañe/ ad astunda ā best ad heyra Guds Ord/vera Gudhræddur/z bidia Gud vm Nad heilags Anda/ ad Meñ mætti vera sterker og stadfaster j truñe/huort helldur vppa kañ ad koma Kross eda Motgangur/ Opsokner eda adrar Freistingar. Og þo Meñ ætti ad lijda opsokner og Pijster/so sem lidu heilager Spameñ og Postular/þa ei/ ga þeir ad vera stadfaster j Truñe/þui ad so talar Christur/Luc, 4. Huor mier vill fylgia/sa afneyte sialfum sier/z ta ke siñ Kross a sig Daglega/og epterfyl ge mier/Þui huor sitt Lijf vill vardvei ta/sa tyner þui. Og huor sem lætur

sitt

sitt Lijf pyrer mæna Skulld han mun hallda þui.

Pridia Ord j þyrstu Greinenne er A GVD.

Vel z vandlega ber oss ad giæta ad þessu Orde og hugleida þad/so vier vit um a huørn vier eigum ad trua. Mar ger lifa so/ad þeir huxa ecke añad enn vm Muñ og maga/og hafa hñ ꝼ sinn Gud. Eñ þo vier værum Heidner/ þa mættum vier huxa vm/ ad þar er vissilega Gud ꝫ vill læta heidra z dyrka sig so ꝫ þar stendur skrifad/Psal.19. Himnarner seigia fra Guds Dyrd/og Himnafestingen giører kuñug hñs Handave rk. Visselega meigum vier med David siaa z medkieña/huørsu vollduge Gud þad er/ꝫ Sol z Tungl og adrar Planetur z Stiørnr hefur ecke sett a Stola eda Styttur/ og ei helldr fest þær med Bondum eda Nleckium/eñ eru þo storar þreiþanlegar Himneskar Skiepnur og Corpora/ Og hepur Gud þær Hopud skiepnur so skapad og skickad/ap Huñum

 Gud

Guddoms almættc og visku/ad þær ha
fa sinn gang a Himnum/lijka sem Fisk
ar j Sionum/og Fuglarner j Loptenu/
og allar adrar Kiepnur/huor epter sinne
Tegund/a Jørdunñe.

Alla tijma hefur verid j Heimenum
Agreinigur og Efasemd vm þad/ og
er eñ nu/huor ad sie sa sanne og riette
Gud. Heidingiar hafa haft og halld
ed hina og adra Gude/og huert Land z
Rijke hefur haft siñ Gud/ so sem vord
um vär Poor og Odiñ j þessum Nord
Londum. Tyrkiar Trua a eirn Gud
skapara Himins z Jardar/z dyrka hañ
storlega/ eñ þeir vilia ecke trua so ꝧ vi
er/ad j Guddomenū sie 3 adskilianlegar
Personur. Og lijka so sem vier christner
meñ ꝍllū Christū j vorū Sæluhialp
ar efnū/z holldū hañ ꝧ vorn Arnadar
mañ z Medalgangara/So hafa Tyrk
iar z hallda Machomet ꝧ siñ Patron z
Medalgangara, Papistar iata og
medkieña med oss Gud z hetlaga Þreñ
ing/Eñ þar ad auk hafa þr giort sier

vtelian

otteliande Gude/ z akalla heilaga Eing
la/ heilaga Meñ/ Meyiar og Kuiñur z
hafa giort pa og þær ser ad Arnadar
moñum/ so sem j Pauadomenum var va
ne og vilsa/ ad huor Madur/ Kona sem
Kall vngur z gamall/ rykur sem fatæk
ur/ hlaut skylduglega ad wtvelia sier og
hafa einhuorn af þeim heilogu fram
lidnu sier til Arnadar/ z þbonar/ Sum
er hofdu Mariam/ sumer Petur/ sumer
Paal eda einhuorn aũaũ af heilogum
Og j soddan Villu lifa eũ nu Papistar
Meñ hafa og lyka j gamla Testa
mentenu þrættad vm þaũ saũa Gud/ so
sem lesa mæ j Bibliuñe/ ad Kongarner
hafa hallded Striid/ þar vm sijn a mille
Seũacherib hiet Kongur j Assyria La
nde/ hñ talade Hæduungar ordũ til Guds
z Kongsins Ezechia/ z hootade þui/ ad
hñ skyllde so þreyngia ad Ezechia z ha
ns Folke/ ad þeir skylldu eta sinn eigenn
Dreck/ og drecka sitt Puag/ og skrifade
Ezechia Konge Spottyrde/ og sagde
Þu þorlætur þig vppa þinn Gud/ ad

Hann mune frelsa þig / z et. Pa akall ade Ezechias Kongur þan rietta z san na Gud / seigiande / Drottin Israels Gud sem situr yfer Cherubin / þu ert alleina Gud a medal allra Kongarijkia a Jor dune / þu giorder Himin og Jord / Drot tin / hneyg þu þijn Eyru og heyr / lypt upp þijnum Augum og sia / og heyrdu Ord Sennacherib sem hn sende hingad þier til Hædungar / þu lifande Gud Og a þeirre somu Nootttu visende Gud sin Eingel / og liet han sla j hel j Her budum þeirra Assyris hundrad siñum þusund Mans z 5 og 80 þusunder / So ad þegar þr voknudu um morguneñ þa voru allar Herbuder fullar af daud ra Mañá Kroppum / so vard Señacher ib ad flyia / og fara heim j sitt Rijke / z vard sijdan j Hel sleigeñ j Musterre sijns Afgudo. 2 Reg. 18 / 19.

Historiur og Sagnabækur H. Ritn ingar kieña oss / ad Israels Gud er sañz Gud sem alla Hlute hefur skapad / Him en og Jord / Eingla z Meñ. Hañ um

giecf

gieckst med Adam og Evu/ og talade vid þau/ Og þegar Ranglæted z synde rnar toku til ad fara j voxt a Jordunne/ þa openberade hñ sig þ Noa/ z ba ud hm̃ ad smyda Orkena/ og taka eitt par ap ollũ Skiepnum til syn j Orkena/ og frelsade so Noa sialfañ ættunda eñ dreckte þeirre Ogudlegu Verolld/ z liet þa so sia og pina syna Makt/ s ec ke skeyktu vm hñs Ord/ Gen. 2.6.7.9. Sa same Gud openberade sig sijdan þ Abraham/ z lofade ad af hñs Sæde skylde sa koma s blessan skylde giefa ollũ Þiodum a Jordune/ og lofade ad giefa Abraham Canans land. Og eñ j ann ad sinn openberade Gud sig þ hm̃ seigiande/ Jeg er almættugr Gud/ gacktu þ mier/ z vt algiordr/ Þuí eg vil giora Sattmaala a mille myn z þyn/ z c. Gen 12. 17. Þesse same Gud openberade sig þ Isaac z Jacob seigiande/ Jeg er þyns Fodurs Abrahams z Isaacs Gud/ Þta Land vil eg giefa þier z þynu Sæde.

Þegar Nafn og Kynning þessa

Guds

Guds hafde leinge vered so ẽ wtslokeñ j Heimenum/ pa openberade Gud sig/ fyr Moyse/ repeterade og endurnyade sijna Kyñing/ z sagde/ Jeg er Gud Abrahams Isaacs og Jacobs/ z baud Moyse ad ganga fyrer Pharao Kong z seigia hm̃ ad hñ skyllde lata Abrahams z Isaacs z Jacobs Nidia fara jff j pad þ heitna Land. Pa suarade Moyses og sagde/ Nær eg kiem til Israels sona og seige þeim/ Gud ydar Forfedra hefur sent mig til ydar/ og ef þeir seigia pa til mijn/ Huørt er hans Nafn? Huad skal eg þa seigia þeim? Gud suarade z sagde til Moysen/ Jeg er sa sem vera mun/ og sagde/ So skalltu seigia til Israels sona/ Jeg mun vera/ hañ hefur sent mig til ydar/ Exo. 3. Eñ huorn eñ Gud villde lata þeckia sig ad hñ være sañur Gud/ eñ eingeñ añar/ þad gief pa oss til kyñingar þau Ord sem hañ taladi til Moysen Exo. 7. seigiande/ So skalltu seigia Pharaone Konge/ Þu skallt fa ad vita/ ad miñ lijke er ecke a Jord

uñe/Þui eg vil vtrietta mína Hend/z
sla þig og þitt Folk med Plágum/ suo
þu skallt aþmadur verda aþ Jordune
og sañarlega hef eg þar þyrer vppvak
kt þig/ad eg vil sijna mijna Magt a
þier/so mitt Napn verde kuñugt a Jo
rdune. Sijdan þar epter liet Gud koma
tiu Plágur yþer Pharao Kong/ hans
Folk og Land/z liet hñ vm sijder druck
na j Hafenu rauda/mz ollū sijnū Strijd
dsher/eñ leidde Jsraels Lyd þurrū Foot
um j giegnū Hafed rauda. Þesse same
Gud hialpade Jsraels sonū so þr fein
gu Sigur a Amalech/ Exo. 17. Þeir
felldu og j hel slou alla Jñbyggiara Ca
naans lands/og eignudust þeirra Land/
so s̄ Gud hafde lofad þeirra Forfedrū
Abraham Jsaac z Jacob. Þeir bygdu
vpp Borgena Jerusalem/og þ prydele
ga Mustere sem þar stod/og vm allann
Heim var myked hallded aþ þessu Fol
ke/so ad Drottningiñ af Rijke Arabia
z þleire adrar Þioder sendu þessu Folke.
Presentur-og Gafur/og allar Þioder
hofdu

hafdu þtta Folk j heidre z Virdingum so leinge ō pad oftadest þañ saña Gud om huorn nu var talad.

Af þessum og øllum ødrum Historiū z frasøgnum meigum vier læra/ad þeß se er sañur z eilijfur Gud/ vm huorn aller Spámeñ hafa talad z skrifad/ huorn vier christner lofum og dyrkū/ heidrū og akøllum/epter hliodan þessar Postulegrar Truar/og epter þui ō Gud hefur sig ꝥ oß j sijnu Orde openberad/ huorn Christur kallar eiñ Anda/og se iger/Ad þeir ō hñ tilbidia/skule tilbidia hñ j Anda og Sañleika/Joh.4 Þeñ añ sama Gud nefner S. Páll 1 Tim 1 eilijfan odaudlegañ/osynelegañ og all eina vijsan/ og hia Esaia 54. kallast hañ Drottiñ Zebaoth/pad er Allsher iar/og eñ hefur hñ fleire Nøfn/ sem nu er oflongt vpp ad telia.

Pad fiorda Ord j fyrsta Parte Postu legrar Truarjatningar er/FADER

Þetta Ord FADER hafa Postul arner ecke sett forgiefens/ad kalla Gud Fodur

FODVR/Þui þar mz hafa þr viliad avijsa og til Kynningar giefa/ad Gud a eiñ Son/og einkum hafa þeir þetta Ord sett j sijna Truarjatning j giegn vantru z motmælum Gydinga/z a þm Dogū settu sig vpp j mote Jesu z Post ulaña Lærdome/vm Guds Son/huorn þeir forsmædu og sliltu/og spottudu/og villdu ecke hallda hñ ad vera Guds son vm huorn Guds son vier vilium fleira tala j odrū parte vorrr" Truarjatning".

Pad fimta Ord j fyrsta Parte Trwar vorrar er/ALMATTVGAN

Þessa Heims Herrar/Keysarar/Kon gar og Hofdingiar giefa sier marga tit la og stora/og kalla sig osigrande/ oyf ervinanlega/huad optsinis odruvijs rey nest/Þuiad þeir verda opt yferuñer af sijnum Ovinum/og af Sottū og Siuk domum og Daudanum verda þeir felld er/so þeim bregdast sijn stor Nofn/ept er þui sem nog sinast Dæme til j for num Sogum/vm þeirra Magt og stet tande Herfolk. Eñ oll þeirra Makt

er eckert ad reikna hiä Guds Almætte Þeir meiga vel kallast vollduger z stor megtuger/eñ þeñan Titel Almættugur hefur eingiñ og ønguum hæfer hñ/ ne ma Gude einum/ sem er allsvalldande/ og Hialp og Huggun kañ ad veita sijñi Atruendū/ epter sijnū Ordū z þheitū/ þa z þegar Þørf giørest/ So s̄ Aña Samuels Moder medkieñer vm Gud/ seigiande/ Þar er eingeñ heilagur s̄ Drottiñ/ þ̄ vtan þig er eingeñ/ z eingeñ er Frelsare nema vor Gud/ Hñ slær j Hel z lijþgar aptur/ Hñ leider til Heliar z j burt þad an aptur. 1 Sam. 2. Vm þañ Gud talar Job so 5. Hañ særer og hñ bindur vm/ hñ lemstrar og læknar. Og þeñan Titel giefur Gud sialþum sier/ Gen. 17. Þar hñ seiger til Abrahams/ Jeg er almættugur Gud. Og eñ seiger Gud so til Moysen/ Exo. 6. Jeg er Drottiñ/ z jeg hef openberad mig þ̄ Abraham Jsaac z Jacob/ ad jeg villde vera þra almættugur Gud. Moyses seiger z eitneñ suo Drottiñ/ huør er þinn lijke ? Þar er
eingiñ

eingeñ so mattugur sem þu ert. Og eñ
talar Jeremias Spamadr 32 vm Gud
Eingeñ hlutr er þier omogulegr. Slijk
er vott' Guds Eingell þ Mariu/ad Gu
de sie eingeñ hlutur omogulegr/ Luc. 1.
Og Christr sialfr seiger j Gudspiallenu
Marci 4. Fader/allt er þier mogulegt.
So hafa nu Postular giefid Gude þ riet
ta Nafn z saññan Titel/so ad vier m̃
þm jatum og medkieñũ hñ ad vera alls
valldanda og almattugañ Gud z Oro
ttiñ/huoriñ eingeñ kañ j mote ad standa
Siotta Ord eda Atkuæde þrrsta Part
sins er/ SK A Para H J M ens
O G J A R dar.
Med þessum Ordum giefa Postular
ner Gude þa Dyrd og þañ Heidur/ ad
hñ af Almætte siñu hafe skapad Him
en z Jord/m̃ allre Þra Pryde af ongu
efne/so s j Skopunareñ' Bokeñe 1/2 C
verdr avijsad/ huar vm David skrifar
Psa. 102. seigiande þu hefr grundvallad
Jordena/z Himnarner eru þijñ Handa
verk. Item/ Þu sem stadfester Jordena

a sijnū Grūdvelle/ad hun blijfe alltijd z eilijflega. Ps. 104. Vm þta talar og Gud sialfz hia Spamañenū Esa. 66 z seiger/ Himeneñ er mitt Sæte/ z Jord en er Skør nuña Foota/ z mijn Hond hefur giort þ allt saman. Og eñ med kieñer hñ seigiande/ Jeg er sa s vppfy ller Himen z Jord. Pad sama medkie ñer og Jeremias j siñe Bok 23/ þar hñ seiger/ Drottiñ Drottiñ/ þu giørder Him eneñ z Jordena med þiñe Magt/ og mz þijnū vtriettum Arme/ z eingiñ Hlu tur/ er ꝥ þier omøgulegur. Og j Pist= leñū til Hebreos 1 stendur so/ Drottinn þu grundvallader Jordena j Vpphafe og Himnarner eru Verk þiña Handa/ Hier skulum vier ecke alleinasta skilia og vnderstanda sialfan Himeñ og Jor dena/ helldur alla þeirra Prijde og Feg urd/ huad heñ þeim fylger synelegt og osynlegt/ s eru Einglar/ Andar/ Plæne tur og Stiornur/ Elldur z Vatn/ Fisk ar og Fuglar og allar adrar Skiepnur med øllu þui sem dyrmætt og ganglegt

er g

er a Himnum z a Jørdufie. So kiefiet S. Pall/Fyrer hñ er allt skapad/ þ s er a Himnum og a Jørdufie/þad synele ga og osynelega/ bæde Thronarner og Hofdingiadameñ / og Herrastietternar og Yfervolldeñ. Colo. 1.

So skulum vier nu asamt heilogum Postulum/alykta og enda þeñañ fyrsta Part vorrar Truar/ Ad vier medkieñ og jatum og stadfastlega setiñ vort tru nadartraust a þeñañ GudFødur almaa tugan/sem er Skapare Himens z Jar dar/ Þt hñ eiñ eñ eingeñ aññar er soddañ Heidurs og Dyrdar verdugur/ epter þui s hñ seiger hia Spamañenū/Jeg er sa fyrste/ z jeg er sa sijdaste/z et. Es.44.

Añar Partur vorrar Truar jatningar/vm Endurlausnena.

Og a Jesum Christum son hans eingieteñ vorn Drot tiñ/Huor ed gieteñ var af hei lōgū Anda/ Fæddur af Mar-

 iu

ẛu Meyiu/Pijndur vnder Po-
ntverſkum Pilato/ Kroſſʒeſt
ur

ur deyddur og grafeñ / Nidur stie hñ til Helviita/ A þridia Deige reis hañ vpp fra Daudum/ Vpp stie hañ til Himna Situr hañ til hægre Handar Guds Fødurs Almattugs/ þadan er hann komande ad dæma Lifendur og dauda.

J þessum ødrum Parte christelegrar Truar medkieña N. Postular Jesum Christum ad vera sannan Gud og sañan Mañ/ sa oss med sine Ningad komu Niervist/ Pijnu z Dauda z øllum sijnũ Velgiorningum hefur frelsad og endurleyst/so sem hier skal sagt verda. Og skiptest þesse añar Partur vorrar Truar j atta sina Greiner / og er hin fyrsta þesse.

Eg true a Jesum Christum hñs eingeten son vorn Drotten

 Fiøgur

Fiogur Ord eda Atkuæde hofum vier ad merkia j þessare Greineñe / med þuy ra ad þetta er hid fyrsta
OG A JESUM

Eins sem vier heyrdū j fyrsta Parte Trwarjatningar / ad vier eigū ad trwa a Gud Fødur / so lærū vier j þessare Grein z ødrum Parte vorrar Truarjatningar þetta / ad trua a þañ z kallast Jesus / huers Nafn oss kiemer ad vita hu ad og huilykt ad se Embætte vors Endurlausnara / og huar þ hañ er j þeñan Heim komeñ. Ad søñu hafa marger j gamla Testamentenu hapt þetta Nafn / sem var Josua som Nun z Jesus vm huorn Zacharias skrifar 3. so og Jesus Sonur Syrachs sem skrifad hefur þa agiætlegu Lærdoms Bok / Enn þesse vor Jesus hñ er fraskileñ þessum øllum / Fyrst j þui / ad hñs Nafn er hm̄ giefed af Himnū ofan / af H. Eingle adur eñ hñ var gieteñ j Modur kuide Mat.2. Þar næst vegna Embættis huert ed vijkmeñ med þessu Nafne / Þui ad

ad þetta Nafn Jesus er eitt Hebreskt Ord/ þad merker a Latinu SALVATOR/ en a norrænu Frelsare/ Endurlausnare. Þesse er ecke lijkamlegur Frelsare so sē þa Gud frelsade Israels sonu ꝥ hønd Nershøfdingiās Josua/ Jos. 10. Helldr er hn̄ andlegr Frelsare/ sa ed frelsar fra andlegum Ovinum/ so sem Eingellen sagde til Josephs/ ad þesse Jesus mūde frelsa sitt Folk fra þess Synduꝫ. J þridia maata er þad fraleitt ødrū Nøfnū vegna Verdugleika z Dyrdar þessa Nafns/ so sem S. Petur talar vm j Postulanna Giorningū 4. seigiande/ Ad eckert Nafn sie Mønnum gieꝼed j huøriu/ eda fyrer huørt vier kunnum Saalu holpner ad verda/ nema Nafned Jesus. Vm þetta Jesu Nafn skrifar S. Paall Phil. 2. seigiande/ Ad Gud hafe vpp hafed Jesum/ og gieꝼed hm̄ ꝥ Nafn/ sem ædra er øllum Nøfnum/ So ad j Jesu Nafne skule sig beygia øll Knie sem eru a Himnum z a Jordune/ z vnd er Jordunē/ og allar Tungur jata og

 med

medkieña/ad Jesus Christus sie Drott
iñ til Guds Fødurs Dyrdar. Og huør
su dyrdarlegt z veglegt ad þetta Nafn
sie/þad giefur sialþur Guds sonur Je
sus oss til Kyñingar/ þar hañ so talar
til allra rietttuadra/ Sañlega sañlega
seige eg ydur/ad huørs þier bidied Fød
ureñ j mĩnu Nafne/þad skal hñ giefa
ydur. Joh. 16 So haþa heilager Post
ular/vïssad oss ad þessu Nafne/vppa þ
ad vier skylldũ þ þ verda Sæluholpner
z hugga oss vid þad j giegn allre Eþa
semd vorra margfalldra Synda vegna
og j giegn Dioplenum z hans Magt
z vallde/so z j giegn Guds Reide/Log
mælsins Bolvan z eilïfre Fyrerdæmin
gu. Lÿka nu sem Guds Børn haþa þet
ta Naþn/ og þad akalla sier til Sælu
hialpar/ so misbruka þ þeir ogudlegu
þegar þeir akalla þad ecke nie tilbidia
helldur fyrerlÿta þad z forsma/ ellegar
haþa þad til þaþeingelegra Hluta/med
onytsälegũ Ordũ z eidũ til Galldra/Gi
orninga/eda añara ogudlegra Hluta.

Añad

Annad Ord sem vier eigum ad merkia/er

CHRISTUM

Þetta Ord Christur/er eitt griskt Ord kallast a Ebreſku Messias/a Norrænu þyder þ Smurdan. Þuiad j gamla Testamentenu baud Gud ad smyria þrigg ia handa men̄/Spamen̄/Konga z Kien̄emen̄. Og j þeſſan̄ mata er Jesus sm urdur af Gude med H. Anda/til Spamans/til Kongs z Kieñemans/ept þui ſ Gud talar vnder Christi Perſonu hia Spamanñenū Eſa. 61. ſeigiande/Ande Drottins er yper mier/þar þ hepur Drottin̄ smurt mig. Vm ſoddan Smurningar lesum vier/huerſu Samuel hellte Vidsmiore yper Sauls Hofud/ z ſagde/Drottin̄ hefur smurt þig til eins Hofdinga/ og epter þad baud Gud Samuel ad smyria David/1 Sam. 10/16.

So er nu Christur eirn Prophete z Spamadur þt han̄ spade þ j Paradiſs vm ſialfan̄ ſig Kuinn̄nar Sæde ſkal ſun̄ urmeria Hoggormſins Hofud. Han̄ er og ſa Spamadur/ huorn Gud lopade ad ſenda j Heimen̄/lijka Moyſe/bieden

de ad Meñ skylldu honum hlyda/ Nuad z Almugeñ medkiende pa hñ leit hñs gudsomlega Magt/ ad hñ mz piñ Bygg braudū z tueimur Fiskum mettade 5000 Mañа/ so ad afgeingu 12 Karfer med Apgangs leyfar/ pa sogdu peir/ Þesse er vissilega sa Spamadur sem j Neim eñ skal koma. Joh. 6.

J sama mata er Christur j Neimeñ komeñ til þess/ ad vera eirn Kongur/ so ſ Eingelleñ mællte vid Mariam/ seigāde Nañ mun sitia j Nasæte sijns Fodurs Davids/ z rijkia yper Hwse Jacobs eilijflega/ z þar skal eingeñ ender verda a hans Rijke/ Luc. 2. Fyrer Pilato medkieñer hñ z eirneñ sig ad vera eiñ Kong/ eñ þo ecke ap þessū Neime/ Joh. 18. Og j Psalmenum 2, seiger Gud / Jeg vil setta miñ Kong yfer mitt heilaga piall Sion/ Þad er þad sama huar vm Zacharias 9. spaade þ z sagde/ Fagna þu dotter Sion/ z þu Dotter Jerusalem vert glod/ Sia þiñ Kongur kiemur til þijn/ z ct. Snogt ad. seigia. Christur er ſ

S.

S. Pall seiger/1 Tim. 1. Eiñ eilijfur odaudlegur Kongur.
J þridia mata er Christur z so eirn Kieñemadur/Þuiad lijka sem Kieñema sia Embætte var ad kieña/ bidia z Fornpæra/so hefur Christur kient z predikad/og fornfært sialfan sig a Krossenū þ oss/z beded þ oss til sijns Himneska Fodurs/þa hñ sagde/Fyrergief þeim/Þui þr vita ei huad þr giora/Rō.4.Luc.23

Pad þridia Ord sem merkiande er j aſtare Grein vorrar Truarjatningar /er/
GUDS EINgieten Son.

A þessum Ordū hafa Gydingar Heidner Meñ z Tyrkiar daglega fleytt sig z hneyxlad/og hallda oss christna Meñ eñ nu fyrer Andskygd/aþ þui vier med kieñum Jesum Christum ad vera Guds Son. Eñ til fullkomlegrar styrkingar og stadfestu þessarar Postulegrar Truargreinar/ þa hoffū vier sañar Bevijsingar/ ad Christur sie Sonur Guds/so sem Gud seiger j ødrum Psalme og talar vm Christum seigiande / Þu
ert

ert miñ Sonur j Dag hef eg þig aled. Oz j sama Psalme stendur so Miñest vid Soniñ/so hñ verde ecke reidur/z þi er fyrerþarest a Begenum. Þar fyrer lijka sem Gud er eilijfur/so er hñs Son ur eilijfur/ og af honum eilijflega og o vmrædelega fæddur.

Ad Christur sie sonur Guds/þ vottar Gud sialfur af Himnum ofañ/seigiande Þesse er miñ elskulegur Sonur sa mier vel þocknast/ hlyded honum. Hier vm talar S. Petur z P. 1. seigiande/ Vier hofū sialfer sied hans Dyrd/þa hñ þi eck Heidur z Dyrd af Gude Fodur þ þa Raust ŝ kom yfer hañ j mykelle Dyrd z sagde, Þesse er miñ elskulegur Sonur/a huorium seg hef alla Þocknan. Og vi er heyrdū þessa Raust koma af Hiñnū þa vier vorū med hm̄ a þui heilaga Fi alle/Matt. 17. Og j ødrū stad medkieñ er S. Petur Jesū ad vera lifanda Gu ds Son/Mat. 16. Og eñ j añad siñ/þe gar Jesus spurde þa tolf ad huort þr villdu ganga fra hm̄/þa suarade Petur

vegna

vegna Postulanñ/ Herra/ huørt skulū
vier fara ? Þu hefur Ord eilijfs Lijfs
Og vier truum z vitum ad þu ert Chri
stur lifanda Guds sonur/ Joh. 6.
Johañes Gudspiallamadur kieñer oss
allvøñda/ ad Christur sie Guds Sonur
Natanael kallar hñ Guds son z Kong
Jsraels/ Joh. 1. Og vm sig sialfan tal
Christur vid Nicodemū og seiger/ So
elskade Gud Heimeñ ad hñ gaf (hønū)
siñ eingieteñ son/ vppa þ ad aller þr s
trua a hñ skule ecke forfarast/ helldr hafa
eilijft Lijf/ Joh. 3. Item/ Af Verkū z
Giørningum Herrans Christi/ bevijsar
S. Johañes 20. ad Jesus Christus sie
Gud Sonur. Og j sijnum postulegum
Kieñingū skrifar hñ so/ J þessu er Kiær
leikr Guds openber ordiñ vid oss/ ad Gud
sende siñ eingieteñ Son j Heimeñ ad vi
er skylldū lifa f hñ. 1 Joh. 4. Slijkt hid
sama mz kieñer Christur vm sialfan sig
seigiande/ Jeg er Sonur Guds / ef eg
giøre ecke mijns Fodurs verk/ þa trued
mier ecke. Med soddan openberum ord.
um

um hefur Jesus medkient sig ad vera son Guds/ huor oplangt er vpp ad telia.

Ad auk þessa hafa ohreiner Andar opinnis medkient Jesum ad vera Guds Son/ so s allvijda ma lesa j Gudspialleg re Historiu/ Hia Luc. 8. kallar Diofull eñ vpp j einñ Mañe s var beseteñ/ O Jesu Sonur Guds hins hæsta/ Jeg bid þig/ kuel þu mig ecke/ Og j añañ tijma hlupu tueir Dioªulooda meñ j mote Jesu/ s komu wt daudra Maña Grøfum z voru so olmer ad eingeñ mætte ferd ast vm þañ veg/ z sia/ þr hropudu z søgdu/ ach Jesus Sonur Guds/ huad høf um vær med þig ad giora/ ertu komeñ hi(n)g ad kuelia oss þ tijmañ/ Mat. 8. Og hia Marcum 5. Hropar eñ ohreiñ Ande og seiger/ Huad hef eg ad giora m(ed) þig o Jesu/ þu Sonur hins hæsta Guds/ Jeg sære þig vid Gud/ ad þu kuelier mig ecke. Af ollu þessu lærum vier/ ad Christur er Sonur Guds/ þar þ læt um vier Tyrkia/ Heidingia/ Gydingaf tala huad þeir vilia.

Fiorda

Fiorda Ord sem er ad merkia j
þessare Grein vorrar Truar/er
VORN DROTTin̄

Þetta Ord er oss ein stor og mykel Nu
ggun/ad vier trwum og treystū a Chr
istum Guds Son/þan̄ ꝫ er vor eigenn
Herra ꝫ Drottin̄. Þa Tomas þreifade
vm Sareñ Christi/a hns Sijdu ꝫ Ne
ndum/kallade han̄ vpp ꝫ sagde/Minn
Drottin̄ ꝫ min̄ Gud(Joh.20)sem han̄
vilde so seigia/ Jeg hefde ecke trwad
þig min̄ Drottin̄ og Frelsara vera vpp
risen̄/hefde eg ecke þreifad med mijnum
Lijkamlegum Hondum a þijnū Sarū/
Eins byriar oss ad trua stadfastlega
þessu Orde/ad Christur sie vor Drottin̄
so sem Christur sagde til Tomam/Sæ
ler eru þeir sem ecke sia og trua þo/Þan̄
en̄ huggar David sig allvijda j sijnum
Psalmum/og einkanlega j 71. þar han̄
seiger/DROTTin̄ eg treyste vppa þig
lat mig alldrei til skamar verda/Og i
odrum stad seiger hn̄/Ps.23. DRottin̄
er min̄ Hirder/ꝫ mun mig eckert vanta

Og

Og þo eg gange vm Myrkrāna dal/ þa hrædest eg ongua Olucku/ þuiad þu Drottinn ert hia mier/ Og eg mun bwa j Hwse Drottins eilijflega. So eigū vier z lijka eirnenn ad hafa Huggun j þess um vorum Drottne/ þo vier sleum veyk er og synduger/ þa er hann þo samt vor Drottinn/ sa ecke vill eilijflega vera reid ur vppa oss/ So sē Joseph sagde til Bræ dra sinna/ vered okuijdner/ z huxed ecke/ ad jeg mune vera reidr vppa ydr/ vegna þess þier selld.id mig hingad/ Gen. 54,

Þridia Grein christelegrar
Truarjatningar er þesse.

Hvør ed gieten er af heilog um Anda/ Fæddur af Mariu Meyiu.

J þessare Grein høfum vier þiogur
Ord ad hugleida.

Þad fyrsta.

GJETEN Af heilogum Anda. Þesse Grein stadfester oss gietnad og

Hollðgan Jesu Christi/vm hus ia Guds Eingell so talar vid Mariam/ Pu munt fa gietnad j þynum Kuide/ z fæda eiñ Son. Og begar Maria talade til Eingelsins/ seigiande/ Huørneñ skal þ skie/med þui eg heþe onguañ Mañ kienti? Pa vndervÿsade Eingelleñ heñe z sagde/ Heilagur Ande mun koma yper þig/ z Krapte hins hæsta mun yfirskyggia þig/ Þar þ pad helga sem af þier mun fædast/ skal kallast Sonur Guds. Luc. 1. So s Moyses sa Skogarruñeñ breña j loganda Ellde/ og þo oppbrañ Ruñureñ ecke/ Exo. 3. So er Christi Gietnadur af Ellde heilags Anda/ og hñs dyrdlegū Guddoms Krapte Act. 7. Þesse Gietnadur Herrans Christi er vor hæsta huggun/ ad vier sem erum gietner og fædder aþ Syndunnar Spyllstre z for diarþadre Adams Nattturu/verdum þ heilagañ og dyrmætañ Christi Gietnad heilager og Sæluholpner/so framt sē vier truum a hañ.

Annad Ord þessarar Greinar er

FÆDDÆR.

Fædingen̄ Christi er grundvollud af Gude j gamla Testamentenu. Þuiad lyka so s̄ Gud talade/ad Sæde Kuiñuñar skylldi sundurmola Hoggormsins Hofud/ Og til Abrahams sagde hn̄/J þier skulu blessast allar Þioder a Jerduñe z til Jsaacs z Jacobs / J þynu Sæde skulu allar Kynkuysler a Jorduñe ōda blessadar/Gen. 3.12.16.19. Og so s̄ Esaias 9.seiger/Oss er fædt eitt Barn/eiñ Sonur er oss giefeñ/z ct. So er þad skied Þegar vppfylling tymans var komeñ/s̄ S. Paull seiger Gal.4. Þa vtsende Gud sin̄ Son fæddan af Kuiñuñe. Og j þañ mata hefur Christur borest j þeñann Heim/s̄ Gudspiallameñern' Matthe us 1. z Lucas 2 hafa þr vm skrifad/Þa liden voru fra Veralldareñar Vpphafe 3963 ær/ þa Romaborg hafde stad ed j 700 ær/ Og a fertugasta Aare Keysaradoms Augusti/þegar Cyrenius var Landsherra yfer Syrlande/þa ferd ndust þau Maria og Joseph wr Gali

lea

lea til Davids Borgar Bethlehem/af
þui þau voru ap ætt Davids. Og það
skiede so/þa Maria var þar/þa kom sa
Tijme ad hun skyllde liettare verda/ og
hun fædde þar siñ Son. Enn hun var
fatæk/og vard ad vera mz siñu Syne z
Fesrarmañe j einu Nesthwse/eda Asna
stalle/og vegna soddan Fatæktar/ hura
ade eingeñ vm þessa Fæding. Þar fyr
er sende Gud eirn Eingel ap Himnum
til nockra Hirdara s voktu yþer Hiord
siñe vm Nottena. Þesse Eingell kunn
giorde Hirdurunum Christi Fæding/ og
sagde/Sia/ eg boda ydur myken Fogn
ud/sem veitast skal ollu Folke/Þuiad j
Dag er ydur Lausnareñ fæddur/sem er
Herrañ Christur j Borg Davids. Og
Eingelleñ vijsade þeim til Bethlehem
til Stallsins z þeirra fatækra Reiþa
j huorium Barned Jesus var reiþadur
Og strags var þar hia Einglenum
mykell fiolde Himneskra Hersueita sem
loþudu Gud og sogdu. Dyrd sie Gude
j Hædunum/Fridur a Jordu/og Moñ
 unum

unum godur Vilie.

Enn aþ þui ad þesse Fæding skiede ec ke j Kongs Herbergium/ eda a Herra gørdum/ og ei helldur barst hun a med al þeirra Skriptlærdu og rÿku j Gydin galande/ þa var þesse Fæding og Bod skapur H. Anda ecke hallded annad enn þannyst hial fatækra Hirdara/ so eingenn hugsade þar vm nockurn Hlut/ allt þa ngad til þeir Austurvegs Vitringar ko mu til Jerusalem/ og spurdu ad huar sa nyfædde Kongur Gydinga være/ þr hef du sied hns Stiornu j Austurlondu/ og være komner ad veita honum Lotning Þa Herodes heyrde þetta vard hann skielfdur og oll Jerusalem med hm/ og kallade saman alla Kieñemenn og Skri ptlærda/ og spurde þa ad huar Christ ur ætte ad fædast/ enn þeir sogdu honu ad hann ætte ad fædast j Bethlehem ept er Spadome Michee spamans/ s suo hliodar/ Og þu Bethlehem Ephrata/ sem ert litel j blād þusunda Juda/ Aþ þier skal koma sa sem vera skal Herto

ge/

ge yfer Israel/ huors Vtgangur verid
heft fra Vpphafe/og þra eilijfd. Sijd
an vijsade Herodes Vitringum þm til
Bethlehem/Og sem þeir komu þar/þt
ellu þeir fram og tilbadu Herrañ Chri
stum/og gaþu hønum dyrmætar Gaþ
ur Gull Reykelse og Myrru.
Stora og mykla Girnd og þorleingi
ng haþa heilager Forþedur haft epter
þessa Barns Fædingu/ so sem skriþad
stendur af Evu/þa hun hafde fædt siñ
fyrsta son Cain/kallade hun strax a A
dam/viliande hugga bæde hañ z sialþa
sig med þui ad nu være sa faddur/ sem
þeim hialpa skyllde j fra þeirra Synd
um og sagde/ Jeg heþe þeinged þann
Mañeñ s̄ er Drottiñ(Gen.4)Eñ hun
for villt. Slijka Girnd haþa þleire ha
ft aþ IsraelsFolke/epter Fædingu Jesu
so s̄ Christur lioslega talar j Gudspia
llenu/Marger Spameñ z Kongar ha
fa girnst ad sia þ þier siaed/ z haþa þ
ecke sied/z heyra þ þier heyred/ og ha
fa þad ecke heyrt Luc.10. Huilijka
 girnd

Sirnd hiñ gamle Simeon hafe haft ad sia Meßiam/ þ ma merkia af þm Ord um ꝫ þar standa/ ad hañ hafe þeinged Andsuar af H. Anda/ ad hñ skyllde ecke sia Daudan/ fyrr eñ hñ hefðe sied ꝫ hr ist Drottins/ Luc. 2. Somu Sind ꝫ a stundan hefur David haft þa hñ. sag de/ Drottiñ hneyg þu Himnana ꝫ kom ofan/ Psal. 146. Þareñ tala nu H. Postular um Christi Fæding/ eins og Postuleñ skrifar til Hebreos 1. Med þui Gud hefur fyrr meir optlega ꝫ j margã handa mæta/ talad til Forfedrañã fyrer Muñ H. Spamañã/ þa hefur hñ nu a þessum sijdustu Dogum talad til vor fyrer siñ Son/ huørn hañ hefur skickad Erfingia allra Hluta/ ꝫ c.

Þad þridia Ord er/

MARJA

Þar Postularner nefna Mariam/ þa vilia þeir þar med læta vita/ af hu orre ætt Christur er fæddur/ so ꝫ. Bod unar Historian um Christi Fæding lio slega vottar/ ad Maria hafe vered af

Davids

Davids slegte z Blóde/ so s̄ Phariseaꝛ ner suørudu Christo og koilludu hann Davids son/ þar med medkiennande/ ad hñ hafe vered af Davids ætt/ Mat 22. sm̄ z S. Paall vottar/ ad hañ sie fæddꝛ af Davids Sæde epter Holdenu Rom.2. Þad er so ad skilia/ ad Maria hafe vered af Blode Davids/ Eñ ept er Andanū sie hñ kroptuglega auglyst ad vera Guds Sonur.

Ad Christꝛ skyllde fædast af Davids ætt z Epterkomendū/ þad hefur Gud lioslega sagt z talad til Davids/ Nær þiñ Tijme er vte/ z þu sefꝛ mz þijnū Forfedrū/ þa vil eg vppueckia þitt Sæde ept' þig sem skal koma af þijnu Lijfe/ Hñs Rijke vil eg stadfesta/ 2, Sam. 7. So hefꝛ z lijka Esaias spad þ͛ /af hu ørre ætt Christꝛ skyllde fædast/ seigiād e Ein Grein mun vppspretta af ætt Jesse/ og eirn Kuistur af hans Root skal Avoxt bera/ og yfer hønum mun huijlast Ande Drottins. Esa. 11. So er nu Christur fæddur af Maria

a keimstijma þegar Augustus Keysare og Herodes høfdu broted Gydingelyd vnder sitt vald/ Luc. 2. Huar med Gudspiallamadurinn glogglega avijsar/ ad þa hafe sa riette tijmen vered komen/ a huorium Christur skyllde fædast/ epter Fyrersogn ⁊ Spadome Forfodur sins Jacobs/ þar han sagde/ ad Konunglegur Sprote skule ecke takast fra Juda/ fyrr en Silo kiæme (þ er Messias) Gen. 49.

Þad fiorda sem hugleidande er j þessare þridiu Grein Truarennar/ er þad/ ad Postularner nefna Mariam

JOMFRU

Hier hafa Postularner ecke ad eins aktad ⁊ alited sialfa Historiuna/ ad Maria hafe vered ein hrein Mey so sem hun sialf medkiener þ Einglenum/ seigiande Huørnenn skal þ skie/ mz þui eg hefe onguan Mann kient? Luc. 1. Helldur ad Gud hafe læted framkoma þad han þ Munn Spamannsins Es. 7. talad hafde j gamla Testamentenu/ seigiande/ Sia Ein Mey skal verda olielt ⁊ fæda eirn

Son

Son. Þesse Grein geingur yfer allan Manlegan Skilning/ Þviad Gud hef ur so tilskickad/ ad af Samvistum Kall mans og Konu skule Born gieten verda. Enn slijkt dæme hefur alldrei heyrst/ ad ein Jomfru hafe aled Barn vtan þesse Mey Maria. Þeir gomlu Lærefedur hafa j þessu efne framsett eina Eptterlijking/ og sagt/ ad lijka so Solen skijn j giegnum Glered/ og skadar þad ad onguu/ so lijka er Christur fæddur/ af Jomfrwr Lijfe hreinu. Og so sē Bijflugan widregur og sijgur dyrmætt Hūang af þeim agiætustu Blomstrum og Jurtrum/ og skadar þær ecke ad neinu/ so hefur H. Ande þ sijna Guddomlega Speke z Makt teked Jesu holld af Jomfru Mariu Holl de og Blode/ þo so/ ad hun var ospillt Mær/ bæde j Burdenū/ þ Burdenū z epter. Huad allt saman ad skied er vorra vegna/ so ad vier þ hans dyrmæta Gietnad og Hingadburd/ yrdum hreiner og helgader af Adams for diorfun og spilltum Gietnade og For-
 dæm

bœmingu/vier sem erum fædder aþ synd samlegu Sæde/ z j Modurlijfe j Rang lætenu gietner.

Fiorda Grein christelegrar Truarjatningar.

Pijndur vnder Pontverskum Pilato/ Krossþestur/ Deen og Jardadur.

J þessare Grein hoþum vier þim̃ Ord og Ackuæde ad merkia Pad pyrsta Ord er.

PJindur

Hier tala heilager Postular vm Jesu Christi Pijnu z Krossþesting/ huer ia hañ leid ollu Mañkyne til Sæluhi alpar/ so sem skrifad stendur. Hañ er vt giefeñ vorra Synda vegna/ Rom. 4. So skijra nu Postularner fra/ huorsu omysk unsamlega z grim̃lega þeir ogudlegu z veralldlegu Hofdingiar j Jerusalem ha fe hondlad vid hañ saklausa Jesũ/ þar þeir so oriettelega og grim̃lega hafa pijnt hañ z lijþlated. Eñ hier ber oss christ

christnum Mońum/ ecke ad eins ꝥ hũ
ra vm þessa hans Pýnu/ þa seinustu/
helldr z eirneñ huad hñ ꝺ fyrre hef z
þolad z lidid vorra vegna/ a medan hñ
vmgieckst hier j Heime/ ꝭ er epter þui ꝭ
S. Pall seiger/ Phil. 2. Eñ þo Jesus
Christus være j Guds Mynd þa hiellt
hñ þad ecke fyrer Ran Gude lijkur ad
vera/ helldur mynkade hañ sialfann
sig/ z tok a sig mynd eins þions/ vard
lijkur ødrum Moñum/ z er ad hegdan
fundeñ sem añar Madur z ct. Þar næst
hefur hañ sijna Æpe og Nierviſt vpp
byriad med Neyd z fatækt j Asna stall
enum/ og sijdan þar epter vard hañ wr
Lande ad flyia ꝥ þeim grima Herode/
og var sijñi Forelldrũ vndergiefeñ allt
þar til hñ var þritugur ad Alldre. Luc.
2. þa liet hañ skijra sig/ og vard med
Fødursins Røddu af Himnum kalladur
Sonur Guds Sijdan þar epter var hañ
j Eydemørkenne j 40 Daga og fioru
tiju Nætur/ med Føstum og Bænahall
de (Matt. 3) Bætande Adams Synd z
ofneyt

opneytsu/ z vard freistadur af Diøple num/ eins og han hafde vered forlæt eñ af Gude og Moñum. Þar eptera vppvakte Dioffulleñ þa vantruudu z O gudlegu Phariseos og Gydinga/ honu j mote/ þeir ed hañ forsmædu og hæd du z løstudu/seigiande/ Ad hñ være sam verskur/ hefde Dioful/være vinur Glæ pa Maña z Bersyndugra/ Og optsinis hofdu þeir j rade ad fyrerkoma honu Eñ þegar hans stund var koñi/þa gaf hñ sig viliuglega til siñar seinustu Pi nu og Pyslar/ epter þui sem aller Gud spiallameñerner hafa skrifad/og a Fria dageñ langa verdur vpplesed/og hier er oflangt fra ad skyra/huørsu hañ hefur algiørlega fullkomnad allt þad sem Moyses og Spamenerner hafa vm hñ skrifad og fyrerspæd.

Nu eigum vier Christner Meñ so ad hyxa vm Pijnuna Christi z hñs Kross festing/ad hñ leid þad allt saman/ecke af Gydingaña heipt og hatre/ helldur af sialfs siñs Villd og Vilia. Þuiad

lijka

lijka so s̄ hn̄ med einu Orde j Allden
gardenum slo nidur sijnū Opsoknarmøn
um/ þa hn̄ sagde/ Eg er hn̄/ z þr duttu
aptur abak til Jardar/ So kunne hann
med einu Orde ad opna Jørdena/ z lata
ta þa sockua j Helvijte so s̄ fordū skiede
Dathan Corah z Abiram/ ad Jordin̄
vpplieft sin̄ Mun̄/ z suelgde þa lifande
mz øllu þui s̄ þr høfdu/ Num. 16

Bier eigum og ad hugsa pad/ ad ecke
pijndu Gydingar Jesum vnder þa grein
eda med þui hugarfare/ ad þeir kynke
ad verda Saluholpner ꝼ han̄/ Helldur
af Vantru z øfund Heipt z hatre/ eins
og han̄ hefde verid Suikare/ og sialfur
giort sig ad Guds syne.

Lijka er pad hugleidande huørsu sak
laus han̄ var pijndur/ Þar vm ber vitne
hn̄s eigen̄ Suikare Judas/ þa hn̄ skrip
tast vid sijna saviſku/ seigiande til Kiin̄e
man̄an̄a og Olldungan̄a/ Jeg hef jlla
giort/ ad jeg sueik saklaust Blod. Pila
tus talar opt og ijmsed vm Sakleysed
Christi/ Eins giører Pilati Hwsſru/
jatan

sæKande Jesum ad vera riettlætan/ og rædleggur Mañe sijnum ad fordæma hañ ecke. Ræningeñ a Krossenum med kiende sig ad lijda maklega/ vegna siña Illgiørda og Synda/ enn Jesum ad ve ra saklausan.

Nier eigum vier eirneñ ad læra/ huar þ Herrā Jesus hefr soddan særa Pijsl og Pijnu so þolennmodlega lided. Og er su fyrsta søk z Grein þar til Synd A dams og ranglæte alls Mañkynsins/ huørs vegna Christur er komeñ/ z hef ur lided sijna særu Pijsl og Pijnu / so ſ Esaias 53 hafde ædurløngu fyrre þ spaad og sagt/ seigiande/ Sañlega bar hañ vorn Siukdom og tok a sig vorar Pijsler/ Eñ vier hielldum hñ þ þañ ſ af Gude være Plagadur z sleigiñ/ Eñ hñ er særdur vegna vorra Misgiørnin ga z Lemstradur vegna vorra Synda/ A honum liggur Refsingiñ/ so ad vier skylldum hafa Friden. Þetta sañar og S. Pall/ ad Jesus sie wtgiefeñ vegna vorra Synda. Rom. 4. Item/ Christ

ur er daeſt þ oſſ ogudlega/þa þegar vi
er vorum eñ nu veyker epter Tydeñe.
Rom, 5. Og S. Johañes Skyrefader
Chrysti talar ſo vm Jeſum/Sia þar er
Guds Lamb ſ ber Heimſins Synder.

Hñur ſøk z Grein huar fyrer Chriſt
ur er Pijndur/var Rietlætis Reide Gu
ds og Refſing/ þ Synd z Fall Adams
Gen. 3. Þuiad ſo ſ hañ ſyndgade bæde
med Sælu z Lijkama/ſo hlaut Chriſt
ur þ ad bitala og borga bæde a Sælu
ñe z ſo Lijkamañ. A Sæluñe bitalade
hañ/ þa hñ j Grasgardenum ſkalf og
bifade/og ſueitteſt blodugum Sueita af
Hiartans Sorg og Angiſt/ ſeigiãde til
ſiña Lærefueina/Myn ſæl er hrygg allt
j Daudan. Mat. 14. Þar næſt bitala
de hañ a Lijkamanum/þa hañ leid þa
ſaru/beyſku og þungu Kuol z Pijnu/
til ad frelſa z endurleyſa oſſ/ſo ſ vott
S. Petur 2 Piſt. 1. ſeigiande/Vier eru
ecke endurleyſter med Gulle eda Sylfre
helldur med dyrmæta Blode þeſſ ſak
lauſa og flecklauſa Lambſins, Jeſu
Chriſt

Christi/z eñ seiger S Paall Col. 2. Hã̃ þ᷑gaf oss allar vorar Syndꝛer/ z apmaade þa Handskript sem oss var a mote og j Setningum var huleñ/og oss gangstad leg var/og tok hana j burt/og feste ha na a Krossinũ.

Þridia Sok z Grein til Jesu Christi Pijslar og Pijnu var Guds Astgroenn Kiærleike til Mañlegs Kyns/sem helld dur villde lata siñ Son pijnast og plaa gast/enn ad Mañkyned skyllde tapast/ epter þui sem Christur seiger til Nico demũ/So elskade Gud Heimeñ/ad hañ gaf siñ Son/ oppa þad/ad aller þeir s̃ a hañ trua fordæmest ecke/ helldur hafe eilijft Lijf. Joh. 3.

Fiorda Sok z Grein til Jesu Christi Pijnu/ er hans sialfs eigenleg z Hiart groeñ Ast z elska s̃ hñ hafde til Mañ kynsins/so s̃ hñ vottar seigiande/Eingiñ hefr stærra Kiærleika eñ þañ/ad hñ læ tr Lijf sitt f᷑ sijna vine/Og þier erud mijñ ner viner/ef þier gierid þ s̃ eg byd ydur Joh. 15. Þetta kieñer oss Postuleñ seig

iande

lande/ af þui þeckiū vier hafs Kiær leika/ad hū lier sitt Lijf fyrer oss/ 1 Joh. 3.
Annad Ordet.
UNDer PONtverskum PJlato.
Nuar fyrer verdur hier nefndur Pontius Pilatus? Med þessu Pilati Nafne hafa heilager Postular viliad vnderuijsa oss amiña oss/ad hugleida tijmañ a huorium Messias var pijndur/ sem er/ a þeim Tijma þegar sa ovinskorne Neidinge Pilatus var af Romversku Keysaralegu Wellde settur til eins Domara yfer Gydinga lijd/Þa hafde Rijkisstiorn Gydinga eirn enda/med þui þeir hofdu nu vtlendskan Domara yfer sier enn huorke Kong nie Hofdingia af þeirra eiged Ætt og Slekte/ so sem adur fyrre.
J añare Grein villdu Postularner amiña Gydinga / ad Christur hefde a þeirra Dogum/þa Pilatus var þeirra Yperdomare/ giort og fullkomnad allt þad sem þeim saña Messia og Heimsins Lausnara bar ad giora/ epter Spamann

mañaña Fyrersogn / so ad Gydingar þar af lærdu / ad þeckia sijna Vantru ꝛ bijda ecke eda vona ecke epter ødrū Messia. Nuar vm Christur amiñer / bæde Gydinga og oss / ad vier skulū ecke læta suñkia oss / Ef nockur seiger / Sia hier er Christur eda þar / þa trued ecke / Þui þar munu vppriisa Falschristar ꝛ Fals spaameñ / og giora stor Teikn ꝛ Vndur so ad Vtvalder falle j Villu / eꝑ þad er mogulegt. Siaed eg seige ydur þad fyrer. Þar fyrer þegar þeir seigia til ydar Sia / hañ er j Eydemørku / þa fared ecke wt þangad / Sia / hañ er j Nerbergium þa trued ecke / Mat. 24.

Item hafa Postul^r Guds viliad hier med hafa amint alla Meñ Christina / ed huxa vel og vandlega vm þa medkieñing Jesu Christi / huoria hañ giorde ꝑ Pilato / so s̄ S. Paall 1 Tim. 6. a hid sama amiñer siñ Læresuein Timothe um seigiande / Jeg byd þier ꝑ Gude / sem alla Nlute lijꝑgar ꝛ ꝑ Christo Jesu / sa vnder Pontverskum Pilato giort hefur goda

goda Jatning/ ad þu vardveiter þetta Bodord flecklaus/ z óstraffanlegur.

J fiorda mata hafa þeir nefnt. Pil atum vnder þa grein/ad eingenn skyllde efa þessa frasógu/ helldur fullkomlega trua/ad þetta hafe visselega so skied.

Þa er hin fimta Grein þesse/huar ꝧ Pilatus er settur hier/ad aller Domend ur s̄ heyra Pilati Nafn/lære af hn̄s Epterdæme ad dæma riett/z huorke af Otta nie Hrædslu/ ei helldur af Villd nie Vinattu dæme nockura saklausan̄/ sem Pilatus giorde.

Pad þridia Ord er
KROssfestur.

Hier mætte einhuor spyria/Huar fyr er Christur er Krossfestur helldur enn Lijflatenn med odru̅ hætte? Andsuar Opt toku Gydingar vpp Steina og villdu hafa grytt han̄/ enn af Guddomlegre Magt/ huarf han̄ fra þeim/ so þeir sau hn̄ ecke/ en̄ til þessa Krossins/ dau da gieck han̄ viliugur/ so sem han̄ tal ade til Nicodemum/ Lijka sem Moyses

vpphof Eirorminn i Eydemorku/so skl Mannsins Sonur verda vpphafen/ vp pa þad ad aller þeir sem trua a hn̄ forfar est ecke/helldur hafe eilijft Lijf. Hann hefur og hia Mattheū 20. z añarstad ar sagt sijnū Læresuetnum fyrer/ad hn̄ ætte ad verda Krossfestur/Þui hefr hn̄ viliad hallda sijn Ord/og er þ þañ sku lld a Krossen festur epter veralldlegum Lagarietti Gydinga / þar so stendur/ Boluadur er sa af Gude / sem verdur festur a Trie. Deut. 22. Þad vtleggr S. Pall til Galatas/seigiāde/Christr vard ein Boluan þ oss/ og freslade oss fra Boluan Logmalsins/þui so er skri pad Boluadur er sa sim a Trienu hang er/vppa þad ad Abrahams Blessā sku le koa yfer Heidingiana i Christo Jesu og ad vier so medtækium fyrerheiten Anda fyrer Truna. Galatas. 3.

Fierda Ord

DAENN

Var ecke nog ad Christur leid Pijsl og Pijnu þui hlaut hañ ad deyia?

And

Andsuar / Hañ hlaut endelega ad deyia vegna þess Ords ſ Gud talade vid Adã/ ad ef hñ bryte af Guds Bodorde/ þa skyllde hañ vissglea deyia. Pad kiener S. Paull 1 Cor. 5. seigiande/ Christus er daeñ þ vorar Synder epter Ritnin guñe. Puiad lijka ſ Naut z Sauder Kid og Hafrar/ og allt añad þ fornfært var/ pad hlaut ad drepast og deyia suo hlaut eirneñ Christur ad deyia þ alla(ſ S. Petur kiener 1 Pist. 3.) sa Riettlaata þ ranglaata/ vppa þ hñ fornfærde oss Guds/ z er daeñ ept^r Holldenu/ eñ lifade orden ept^r Andanũ. Pañeñ er nu Christ sz daeñ/ so ad hñ med sijnũ Dauda dræpe þañ eilijfa Dauda / so sem Gud tal ar þ Spamañsins Muñ seigiande/ Jeg vil endurleysa þa fra Helvijte/ og frelsa þa fra Daudanũ/ Pu Daude/ jeg skal vera þiñ Banamadur/ Pu Helvijte eg skal vera þijn Plaaga. Hos. 13. Petta a miñer S. Paull 1 Cor. 14. þar hañ so skripar. Hñ (Jesus) skal rijkia/ þangad til hñ hefr lagt alla sijna ovine sier vnd

er Fætur / Sa seinaste Ovinur sem bu
ri verdur teken/ er Dauden/ þuiad Gud
hefur lagt allt vnder hñs Fætur.
Sinca Ord er/ GRAfen(Jardadur)
Gudhrædder Forfedur og Kongar j
gamla Testamentenu/ og aller ærleger
Meñ hafa lated heidarlega Jarda Lÿ
kame Framlideña godra maña/ z so gio
rt þra Lijkame prÿdelega/ so z vier lesũ
vm Greptran Saru/ Jacob jardade sij
na Kuiñu Rachel/ z sette Teikn yfer he
ñar Leide/ Gen. 23 25 35. So lesũ vier
ad Gud sialfur hafe Jardad Moysen j
Dal nockrũ j Moabita lande. Deut 34
Soddan skickã hefr z so verid j nya Te
stamentenu/ z vier slañ af Dæme Lazari
Joh. 11) z syne Eckiuñar af Naim/ hu
eriũ myket Mañfiolde fylgde til Gra
fareñar. So talar z Christr vm hinn
rijka Mañ ad hñ hafe vered Jardad
ur/ Luc. 7 16. Enn þa Herrañ Jesus
var lateñ/ sa Dauda hafde ædur vpp
reist/ z grædt alla siuka z giort Mal
lausa talande/ Blinda sæande/ z hrein
sad

sad þa spilltu/ þa kom ecke eirn sem sa aumur a honum/ eda þorde ad veita hans framlidna Lijkama nockra æru z Þionustu/ ad frateknum Joseph z Nicodemo/ þeir løgdu hñ j eina nya Grøp j huøria alldrei hafde ødur Madur lagdur vered/ Matth. 27.

Og þegar hañ var nu jardadur/ þá minkade ecke Heipt nie hatur Gydinga Phariseí z Prestahøfdingiar geingu aller ꝧ Pilatū/ z søgdu/ Herra/ vier miñūst/ ad þsse Suikare sagde þa hñ lijfde/ Jeg vil vpprijsa epter þria Daga/ biod þu þar fyrer ad Grøfenn sie vardveitt/ allt til hins þridia Dags/ so hans Lærasueinar kome ecke z stele hm̄ j burt/ og seige Folkenu ad hañ sie vpprisen af Dauda/ z bóe þa su seirne Villan verre eñ hin fyrsta. Pilatus sagde/ Þar hafe þier Vardhalldsmeñena/ fared og giæted ad s̄ þier kuñed. Þeir geingu burt og geymdu Grøfena m̄z Vardhalldsmøñū og Jñsigludu Steineñ/ Mat. 27.

So hefur vor liuse lausnare j Grø

fecke leiged j 40 Stunder/ ad hn̄ villde
þar m̄z beuissa/ad hn̄ være fullkomlega
andadur. 2 Þar næst villde hn̄ vppfylla
Spædom Davids Kongs Psa. 118. þar
hn̄ so talar vnder Christi Persónu/ Jeg
ligg og sef. Ei vil eg deyia/ helldr lifa
og kun̄ug giora Verk Drottins. 3 J
þridia mata villde han̄ liggia j Grof
eñe til hins þridia Dags/ eins s̄ Jonas
la j Hualfisksins Kuide þria Daga.

Hier eigum vier Christner men̄ ad
læra/huorsu N. Forfedr hafa vegsamle
ga jardad framlidena Mana Lijkame
bæde j þui gamla og nya Testamente
nu. Og huorsu ogudlega og haturle
ga Gydingar breyttu vid Jesum/ þa ha
fa þeir þo vnt hönum ad hafa ærlega
Greptran. So ber oss Christnum mon̄
um ad þiena vorū Naunga z samchri
stnū med ærlægre Jardarfør og Grept
ran/ þ. þessar epterfylgiande Greiner.

Ad þeir eru vorer Forelldrar/ Frænd
ur og viner og Naungar/ Og þo þ sie
ecke/og þo sa framlidne sie hinn auma

ste

ſte z okuñugaſte ſ̃ verda ma/ þa er hñ Madur chriſten ſkapadur af Gude eins z þu/ Þar fyrer er ſkyllda þijn/ ad veita honum þeſſa ſeinuſtu Þionuſtu/ ad jar da hañ. Nuørſu koſtgiæfen Tobias hẽ fur vered j þeſſu Myſkunarverke/ þ leſ um vier j hans Lijfſogu/ad hñ jardade þa Daudu/þuert j mote Kongs bode z Bifalningu/ og ſette j Nættu Lijf og Gots/Tob.2.

J añare Grein eigum vier þa fram lidnu ad jarda/og veita þeim ſomaſem lega Lijkþor/vegna þeſſ ad þeir eru med oſſ Medarþar til eilijfs Lijfs/Og ſo ſm̃ oſſ ber ad þiena þeim a medan þeir lifa ſo er ſkyllda vor ad veita þeim þeſſa Þionuſtu epter Lijþed.

J þridia Mata eigum vier þeſſa Þionuſtu þeim ad veita vegna Dyrdar legrar Vppriſu a efſta Deige/ epter huørre vier vonum og væntum/ Þuiad ecke hæþer ad þeim ſie vikaſtad/ ſo ſem ſkynlauſtra Kuikinda hræum/ helldr tru um vier/ad vier med þeim/ og þeir med

oss/ minne a effta Deigevpprissa/ til et lijf-ar-Glede hia vorum Lausnara Je su Christo.

J piorda mata krefur naudsyn þessa rar þionustu / ad Lijkamen fae Kußlo og Roo þa Salen er i burtu vikeṅ/ Nu ar af vier meigū læra ad þeckia vora au ma z vesala Nætturu/ z huorsu ad vi er erum veiker z daudleger. Og so sem Postulinn seig' Ebr. 9. Ad þ sie so tilsett z skickad/ ad aller Men skule deyia. Og Syrach 14. kiener oss ad vier sieum ei ns sem Laufblad a grænu Trie/ Sum falla af/ sum vaxa j stadeṅ. Eins gei ngur oss Monnunum/ sumer deyia/ sum' fædast. Þar fyrer setur David fram fim Epterlijkingar j Psalmenum 90 vm Mañsins Lijf hier a Jordunne/ hu ad fanytt stutt og veykt þad er. Þar fy rer er hid naudsynlegasta Rad/ ad vier bidium Gud/ so sem Moyses og David og seigium med þeim sem þar stendur j sama Psalme/ Kienn þu oss DRottinn ad hugleida/ þad vier eigum ad deyia/

so

ſo ad vier verdum ſkynſamer.

Fimta Grein chriſtelegrar Truarjatningar.

Nidur ſtie hañ til Helviſta/
A þridia Deigi reis hañ vpp
ꝥra Dauda.

Tuent er j þeſſare Grein athugande
og merkiande/ſem er fyrſt

NJDur ſtie hañ til Helvijta.
David talar ſo vnder Chriſti Perſonu
Þu munt ecke lata Sal mijna blijfa j
Helvijte/Pſa. 16. Og eñ ſeiger hañ j
odrũ ſtad/Gud mun ꝥrelſa mijna Sal
ꝥra Helvijte Pſ. 40. Og til Coloſſenſ
es 2 ſkrifar ſo S. Paull/ Chriſtur heꝥr
applett Hofdingiadomana og þa Woll
dugu/og þa til ſynis framleidt/openber
lega/ z hroſade Sigre a þm/ ꝥ ſialfan
ſig. Item/ hñ heꝥr Fangelſed ad Herfã
ge teked/Eph. 4. Þeſſe ord z fleiri ple
ire ſ allvijda ſtanda j H. Ritningu/hlyo
da vppa Nidurſtigning Chrſti til Hel
viſta

vplla/vm huoria Postularner tala j þess are Grein. Enn soddan kunnum vier af Maalegum Skilninge j onguann mata ad vnderstanda nie skilia/ huor neñ þad hefur geinged til. Þar fører hafa marger haft ymeslegar Meiningar vm þetta/ Sumer hafa meint/ ad þesse Nidurstigning eda Heliarfør Christi hafe ecke ored añad eñ hñs allra sara sta Pijsl z Pijna/einkanlega þegar hñ hieck a Krossenum/kallande hærre Rod du/ Miñ Gud miñ Gud/ þui hefur þu yfergiefed mig? Og þegar hñ la daud ur j Grøpeñe/ z var so nidurþryckttur ad þar var vm hñ øll von wte. Adrer meina/ad a medan hañs lijkame la j Grøfeñe/ þa hafe hans Sæl ofan fared til Heluijtis/ og þar lided fyrer allra Maña saker. Nockrer eru j þre Meiningu/ad Sælen hafe nidur fared/ enn þo ecke nockra Kuol eda Pijnu þar lided. Marger hafa meint/ ad Christur hafe nidurstiged/bæde med Sælu og Lijkama/þa hñ reis vpp af Dauda/ og

Jardſkialpteñ vard/ſem Mattheus vm ſkrifar/og hafe ſo audſynt ſig Siguvt ñara Daudans Diofulſins og Helvijt is. Fiñaſt og þeir ſem þeſſa Grein vilia burt taka vr Truareñarjatningu Margar adrar Meiningar eru vm þſſa Grein/vm huer:ar ei er Þorf nie naud ſyn fleira ad tala/huørnar eda med huør iu mote þeſſ Helvijtis Herfør hafe ſki ed. Vier ſem erum Chriſtner/ſkulū lata oſſ þar med nægia/ad vier truum og medkieñum/ad Jeſus Chriſtus hafe viſ ſelega til Helvijtis fared/til ad endurley ſa og frelſa fra Dioflenum/ Helvijte og eilijfum Dauda alla þa ſem a hañ trua. So ſem Oſeas Spamadur 13.C talar vnder Chriſti Perſonu/ſeigiande/ Jeg vil frelſa þa fra Helvijte og leyſa þa wr Daudanum. Daude eg ſkal ve ra þiñ Bane/Helvijte eg ſkal verda þier Plaga.

Annad Ord þeſſarar Greinar er
A Þridia Deige Reis Hann
Vpp Fra Dauda.

So sem Jesu Christi Pijningar Ni storia er hryggeleg/so gledelegt og hug gunarsamleg er Nistorian vm hans dyr darlegu Vpprisu/Þuiad hun leider ept er sig eilijffa Gagnsemd/so s̄ S. Pall kieñer Rom. 10/seigiāde/Ef ad þu med kieñer Jesum med Muñenum/ad hū er Drottiñ/og truer j þijnu Niarta ad Gud hafe opp vakt hañ af Dauda/þa ver dur þu Sæluholpeñ. A þessare Tru argrein/hefr alla tijma mañleg Skyn seme sig steytt og hneyxlad/so s̄ skrifad stendur 1 Cor. 1. Gydingar ofta teikna eñ Grickier leita epter Speke/Eñ vier predikum (seiger S. Pall) Jesum þañ Kroßfesta/Gydingum ad soñu til hney x lunar/eñ Grickium til heimsku/Eñ þm sem kall ader eru/ bæde Gydingium og Grickium predikum vier Christum ad vera Guddomlegann Krapt /og guddom legañ Vijsdom. Þuiad Guds Fæviska er hyggnare eñ Meñerner/og Guds O styrkleke er sterkare enn Mennerner. Siaed ydar Køllan/ Þar eru ecke marg

er hyggner epter Hollдenu/ecke marger Vollduger/ ecke marger Edalborner kallader/Helldur pad ſem dærlegt er þ Heimenum/pad hepur Gud wtvaled/ſo ad hañ ad ſkom̃ giørde pa vijſu. Og hu ad veyklegt er þ Heimenum/þ wtvalde Gud/ad giora til Skam̃ar pa ſem ſter ker eru/og pa ſem ocdla eru pyrer Hei menum og porſmæder/ꝛ pad ſem eckert er/hepur Gud wtvaled/vppa pad ad eck ert Holld hroſe ſier pyrer hønum.

Til Stadpeſtu og ſtyrkingar peſsare Truargrein/pa ber oſſ ad hugleida Fy rſt pa Vitnisburde/ ſem hlyda vppa Jeſu Chriſti Vppriſu j gamla Teſta mentenu/ſem vijda ſtanda bæde med lio ſum Ordum og ſo Figurum og Fyrer-myndum. Par næſt eru j nya Teſtame ntenu bæde Teikn og Openberaner og Muñlegar medkienningar/ ſtrax epter pad hann var vppriſen. J pridia mata voru Vitnisburder noger epter þ hañ var vppparen til Hinna/ huad allt oſſ kienner ad Jeſus er ſannlega

og

og vissulega vpprisen.

Fyrst talar so Gud/ Kuinuñar Sæde skal sundurmola Høggormsins Høfud Gen. 3. Og til Abrahams sagde hñ so/ J þinu Sæde skulu allar Þiod' blessad' ȯda. Gē. 12. 22. Þetta Høggorms hauf abrot/ z þesse Blessā kuñe ecke pram ad koma mz ødru hætte/ eñ þ Christi Vpp risu af Dauda. Þar þ reis hñ vpp so sem eirn dyrdarlegur Herra z Sigur vegare/ og liet openberlega sia sig lifan da epter sijna Vpprisu/ og ad hañ hafe stillt Guds Reide/ yfervonned og sigrad Syndena Daudan z Diofuliñ.

Figurur og Fyrermyndaner j gamlā Testamentenu eru allmargar/ sem oss kieña ad Christur atte vpp ad rijsa/ Abraham batt siñ Son Jsaac/ og villde hafa brent hañ Gude til þægelegrar Fornar/ Og þa Abraham greip epter Suerdenu/ ad lijflata hañ/ þa kallade Guds Eingell af Himnum og sagde/ Abraham Abraham/ Legg ecke þijna Hond a Sueineñ/ og gior honum ecke

meín

mein. Nu veit eg ad þu hrædest Gud/ ad þu hlijfder ecke þijnum einka Syne fyrer mijnar saker/Gen. 22. Þetta er ein sierleg Figura z Fyrermynd/ z so ē Fyrersøgn, eda Fyrerþare/ad Messias Gu ds einka Sonur skyllde verda bunden z til Dauda leiddur/eñ verda þo laus vid Daudan þ sijna dyrdarlegu Vpprisu.

Joseph var suikeñ og selldur aþ sijnū Brædrum j framande Land/z vard veg na sijns Hreinlijfis kastadur j Myrkva stofu/ad hañ skyllde þar deyia. Eñ vr Myrkuastoþu og Dauda vard hañ vpp hafeñ til Konglegrar Tignar/ Huad hid sama og so var Fyrermynd Christi Dauda og Vpprisu.

Samson hiñ Nadverske Guds / reiþ j sundur Leoned af Styrk og Afle/ og þa hñ var jnnelucktur j einne Borg ē hiet Gassa/stod hñ vpp af Sueþne sijn um/tok Ported Stadarens/mz bædum Dyrastolpum/og lagde þad sier a Herd ar / og bar þad vppa Fialled Hebron/ þar þad var hæst/ Nñ suipte þeim tuei

 mur

mur Stolpum vndan Hwsenu/þa Phi
listei voru saman komner/og sso þa alla
j hel. Pad var ecke aflad eñ ein Fpret
mynd eda fyrerfare/ad su rietta Kiem
pa Jesus af Nazareth skyllde j hel sla
Leoned/þ er Dioffuliñ/z nidurbriota Po
rt Helvijstaña/so s Jesus sialpr vott' ad
Port Helvijstaña skule alldrei Sigt viña
a christelegre Kyrkiu/ Matth. 11. 16.
Jona Spamañe var kastad j Sioen
ellegar hefde Skipveriar aller forgeing
ed/Jon. 1. 2. So hefde allur Heimureñ
forgeinged hefde ecke sa riette Jonas ko
med til vor j þeñan Heim. Og lijka s
Jonas var j Hualfiskfins Maga j 3
Nætur z 3 Daga/þa Gud baud Hual
num/so ad hñ spio Jona a þurt Land/
So var Christur til hins þridia Dags
j Grøfeñe/og er af Guddomlegum Kra
pte Dyrdarsamlega a þridia Deige
Vpprisen.
Vm Christi Vpprisu hafa Guds
Spameñ talad/ad: eñ Christus kom
j þeñan Heim/ þui so skrifar Esaias/
Pe

53. Þa han̄ hefur utgiefed sitt Lijf til Syndaoffurs þa mun hn̄ fa Sæde/ z leinge lifa/og Asetningur Drottins mun̄ þ hn̄s Hond fa framgang. Af þui ad hn̄s Sal hefur Erfidad/þa mun hn̄s Sal hafa fulla Nægd. Og med sinne Kyn̄ingu mun han̄ /min̄ Þienare sa rett lꝛte/marga Riettlꝛta giora/ þuiad hn̄ bar þra Synder. Eirnen̄ talar Daniel. hier um/og Hoseas og adrer Spamen̄ fleire. David seiger so/Psal. 110. Af Lꝛkn̄ū a Veigen̄ū mun hn̄ dreckaf þar fyrer skal hn̄ upphefia sitt Hofud þad er ad skilia/So s hn̄ var formyrkt adur z lꝛckadur med Fatꝛkdom z Dauda hier j Heime/ so er han̄ upphafenn med Dyrd sinar Upprisu. Item Lijka s David slo j Hel Biarndyred z Leonid/z frelsade Saudena wr Vargakiapte/Og so s han̄ slo Goliath j hel/z var þar mz Figura z Fyrermynd Christi/ So hefur sa sanne David Christur j Hel sleiged Diofulenn / og leist og frelsad sijnar Saudakindr/ þad er/ alla

christna Mesi pra hans Vallde.

Annars slags Vitnisburdr epter Christi Vprisu/ sagda eg ad vere Te ikn/Openberaner/ z muñlegar Jatnin gar z medkieñingar/ skrifad* ap Gud spiallamoñū/sem er/ ad þar kom fyrst eirn Jardskialfte/ og Eingell kom ap Himnum/ gieck ad z vellte Steinenum ap Grøpeñe/og sat a hønum/ Hñ var ad sia sem Ellding leiptrande/og hans Klæde voru huijt sem Snior. Þar næst hustrsu Vardhalldsmennerner ū Grofsena geimdu/ vrdu skielpder ap Hræd slu/ og so sem dauder.

J þridia Lage seigia Gudspialla mefern* pra/ad Einglarner hape pre dikad og Vitne bored ꝑ Kuinnonū vm hñs Vpprisu. Og Mattheus skripar/ ad Eingell Guds hafe so sagt til Kuennañal Vered ecke hrædder/ jeg veit ad þier leited epter Jesu hinum Krossesta/Ecke er hñ hier/ Hñ er vpprisen sem hann sagde/ Komed z skoded Rwm ed þar Drottenn hefur leiged/ og gang

ed

ed strax ad seigia hñs Lærefueinll Petra ad hañ sie af Dauda vpprisen/ og sia/ hañ mun ganga vndan ydur j Galteã/ par skulu pier sia hñ. S. Marcus. 16. skrifar vm annan Eingel/ sem huggade Kuinurnar/og vijsade peim til Læresueinaña/og nefner sierdeiles Petur/og, seiger ad Jesus mune læta pa sia sig j Galilea/so s hñ hafde ædr sagt þm p. S. Lucas 24. gietur enn tueggia Eingla/sem birtust j Mans mynd med skynande Klædum/og sogdu Jesum ad vera vpprisen/Lyka og so skrifar Johannes 20 vm tuo Eingla/sem satu j Grøfenne j huijtum Klædum/ eirn til Hofdalags añar til Fotalags par Lykamenn Jesu hafde verid lagdur.

Fiorda slax Vitnesburder eru Teikn og merke/ad Grøfen var tom og hans Lykame fanst par ecke/ eñ po pundust par Lijnloken og Sueitadukuren/huor ium vafed hafde vered vm Hofuded a Jesu/og vm hans Lykama.

Pa eru j fimta Lage þær Opinber-

arner sem han sialfur liet sia sig/ Fyrst af Mariu Magdalenu/ þar næst af hinum ødrum Kuinnum/ huoriū Eing larner høfdu sagt fra Christi Vpprisu/og sent þær til Postulanna og a veig enum mætte Jesus þeim z heilsade þær talade vid þær z baud þeim ad kūngis ra hās Brædrum ad þr skylldu ganga j Galileam/og sia han þar. J þridia sinie hefr hā birst Petre/so sem Postul arner vitna þ þeim tueimr Læresueinum ō komner voru fra Emaus. J fiorda sinie birtest Jesus Cleophe z hās Foru naut a Veigenum til Emaus. Og j fimta sinie/ þa þeir tueir sem komu fra Emaus z søgdu hinū fra ødrū hūniū hā hefde sª birst/þa liet hā hina adra Læresueina sia sig ad Kuølldc Dags. Sidan hefur han byrst þeim 11 Postulum/S. Petur jnnebindur j stuttu Male Vpprisunar Historiu/Act.10. seigiande/Gud vppvakte han a þridia Deige z liet han openberan verda/ ecke øllu Folke/helldur oss ō vorū hās wtvalder

Vottar

vottat ap Gude/vier sem atum z druckium med honum epter pad han̄ var vpp risen af Dauda. Nū opinberade sig og so-vid pan̄ Fiskadrætt sem Lærisueinar ner feingu/ z vijdar an̄arstadar. Ap þ͛ssu er nu lioſt og opinbert ad Jesus er vissilega vpprisen ap Dauda.
J sijdasta mata verdr Christi Vpprisa beuijsud af þm̄ Vitnisburdum sem vtgieþner hafa verid sijdan han̄ er vppstigin̄ til Himna/ af huorium Vitnisburdum vier meigum taka Lærdom z allo lyns Leidrietting z Huggun/ z fierdeil is skrifar S. Pall þar vm i Cor. 15/ segiande/ Christur er dæen̄ ꝼ vorar Synder/ z er Vpprisen a pridia deige epter Ritningun̄e/ z er siedr af Cephas/ sijdā af þm̄ tolf/ Þa eptera er hn̄ siedur meir en̄ af þim̄ hundrud Bradrū j sen̄/ af huoriū marger lifa en̄ nu/ en̄ marger eru sofnader. Þar eptera er hn̄ siedr ap Jacobo/ Sijdan af ollū Postulunū/ Og seinast allra er hann siedur af mier/ suo sem af Oti̇ma burde nockrum. Og i
 sama

sama Cap. þramsetur S. Pall marg agiæt Argumenta og sterkar Bevijsing ar vm Vpprisuna Christi seigiande/ Ef ad Christur er ecke vpprisen/ þa er vor Predikun til einskis/þa er vor Tru til onytis/en vier yrdum sanreynder liugvo ttar Guds/þa eru þier en nu j ydar syn dum/þa eru z lijka þeir fortapader/sem burt sofnader eru j Christo/ Item ef ad vier vonum alleinasta j þessu Lijfe a Christum/þa erum vier aumaster all ra Manna.

Huggun hofum vier þessa j Christi Vpprisu/ad huort helldr vier lifum eda deyum þa erum vier Drottins og heyrum honum til/Þui til þess er Christur daen z vpprisen og lifande aptur orden/ ad hann skyllde vera Drottin bæde þeirra sem dauder eru og hinna sem lifa/Rom.14 Og en stendur skrifad Act.13. Ad ept er þad hn var daudur/ logdu þeir hann j Grofena/en Gud vppvakte hann fra Daudum/ og hann openberade sig mar gz Daga fyrer þeim sem med honum

hofdu

høfdu geinged wr Galilea til Jerusal em/ huorier hns Wottar eru til Folksins. S. Petur seiger/ ad Gud hafe vppvakt Jesu a þridia Deige/ Act. 10. Og þ Agrippa Konge/ z Landstiornaranu Fe sto vottar S. Pall seigiande/ Pad vil na eg þ smmm og storum/ og seige eck ert anad en þ s Spameñerner hafa talad z Moyses/ ad skie ætte/ þ Christ ur skyllde lijda Pijnu z Dauda/ og vera fyrstur af Vpprisu Framlideña/ z sa s Liosed skyllde Lyðnu bioda/ z so heidn um Pioðu Act. 26. Og til Romveria 4. skrifar S. Pall/ Hañ er giefen vt þ vorar Synder/ enn vppvaktur oss til Riettlætis. Item/ Christur tok Makt na fra Daudanu/ z hefur Lijfed og O daudleikan j lios leidt þ Evangelium. Item/ haf þu j miñe Jesu Christum s vppreis af Dauda/ af Davids Sæde. 2 Tim. 1. 2 Og somu Ord skrifar S. Pall til Colossenses 2. Item til Ephe seos 1. skrifar hñ/ Ad Gud hafe vppva kt Christum fra Dauda.

So er nu Christur visselega vpprisenn a pridia Deige(sem nu er sagt og stadfastlega bevijsad) fyrer þessar Greiner/ Fyrst ad hann villde vppfylla Ritningena epter þui sem S. Paull hefur sagt 1 Cor. 15. Og so sem Noseas 6. hefur fyrer spad/ seigiande/ Hann mun giora oss lifande epter 2 daga/ hann mun vppreisa oss a pridia Deige/ so vier skulum lifa fyrer honum. Og j Psalmenum 3 seiger David vnder Personu Christi/ Jeg ligg og sef/ og vakna aptur/ Pad er talad vm Daudan og Vpprisuna Christi. 2 Par næst hefir hann viliad vppfylla Figuru Jonas spamans/ sem kom vr Nu alpiskfins Maga a pridia Deige/ Jon. 2. 3 Sö og er hann a pridia Deige vpp risenn/ til ad enda og vppfylla sijn fyrer heit/ Mat. 20. 4 Ad sijdustu vard hann vpp ad rijsa Riettvijsenar vegna sem David seiger Psalm 16. Drottinn/ þu lætur ecke þinn heilaga sia Rotnan/ Þuiad rett ngt hefde þad vered og osæmelegt/ ad þad helga Holld sem fæddest af Jomfru Mariu an allrar Syndar/ skyllde rotna og fwna sem adrer synduger Lijkamer/ sem og

Spamadurinn ber vitne vm Christum/ ad j hans Munne sie eingenn Suik fundenn. Esa, 53. Hann sialfr skytur z eirnenn til sinna Ovina z seiger/ Huor af ydur kann ad bevijsa nockra Synd vppa mig/ Joh. 8. Med einu Orde ad seigia/ Hann er vpp risenn ollum riett ruudum Mønum til hugg unar/ so s S. Petur seiger 1 P. 1. Blessadur sie Gud Fader vors Drottins Jesu Christi/ s oss hefur endurfædt til lifande vonar / þ. Vpprisuna Jesu Christi fra daudum/ til ofallvalltrar/ ofleckadrar og oombreytanlegrar Arfleifdar/ sem vardveitest a Himnum ydur til handa þier s af Guds Magt vardveitter verdid þ trwna. Þanenn hofum vier nu alla vora Huggun j Vpprisune Herrans Jesu Christi/ Vitande ad þ hum z þ hann fann vier þad eilijfa Lijf j Vpprisune/ so sem hann talade til Martam/ seigiande/ Jeg er Vpprisan z Lijfed/ Huor s truer a mig sa skal lifa þo hann deye/ Og huor s lifer z truer a mig/ sa skal alldrei deyia/ Joh. 11. Þuiad være Christur ecke vpp

vpprisen/ þa være allur Heimuriñ tyndut og tapadur,

Siøtta Grein postuleg
rar Truarjatningar.

Vppstie hann til Himna/ Situr til Guds Almattugs hægre Handar.

Tuent er j þessare Grein
ad hugleida.

Fyrst Christi Himnaþor

Hier taka Heilager Postular til ad tala vm dyrdarlega Heimþor og Vppstigning Herrans Jesu Christi/epter þ hañ hafde openberad sig þ þeim med margheattudū Teiknum/ og hafde eted og drucked med þeim/ og veitt þeim A vitan þ þeirra vantruar saker. Og sem hñ hafde nu kient þeim z vndervijsad/ so ad þeir vissulega trudu ad hañ være sañarlega vppriseñ/ þa stie hñ vpp til Himna/ eirn Triumphator z Sigurvisiare og Drottiñ/ ecke epter Plagsid Ver alldlegra Konga/ helldur til sijns himneska

effa og gudlega Rykis / og hefur med siñe Himnafør skilid sig vid alla eymd og Neyd þessarar Verallldar/og heñar Athæfe/villde ecke vera leingur eda op tar pijndur eda dæmdur ap Pilato/ Ec ke hefur hañ helldur sijdan openberad sig fyrer nockrum Mañe/ad frateknu S Paale og Stephano/ og ecke avijsast oss nockur stadur j heilagre Ritningu / ad hañ vilie lata sia sig fyrr eñ a seina sta Deige.

Tijmeñ a huoriū hñ vppstie til Himna/var fertugaste Dagr epter hñs Vpprisu/ Sem Lucas vottar j Postulaña Giorningū 1. Stadurinñ þar sem hann vppstie/ z þar hñ vard fra þeim vppnumeñ var Bethania/ s̄ Lucas skrifar 24 hia Fiallenu Oliveti/ huort ed var fra Jerusalem/ so s̄ Sabbatsganga þang ad hafde hañ sijna Lærisueina. Og so s̄ Mattheus skrifar 16/Ad epter þ hñ hafde talad vid þa/ þa var hñ vppnumen til Himins. S. Lucas skrifar 24. ad hañ hafe vpplypt sijnum Hondum

eg

z blessad þa/og þ skiede þa hñ blessade þa/skildest hañ vid þa/ Og for vpp j Himenen. J Postulaña Giørningum stendur so/ Þa hañ hafde þetta talad/ var hñ þeim asiaandum vppnumeñ/og Skyed tok hañ fra þeirra Augum.

Þetta er Historian vm hans dyrdar legu og huggunarsamlegu Himnafør/ huørsu hann af eigenlegum Guddoms Krapte er med sijnum Natturlegum z þreifanlegu Lijkama vppfareñ j Himeneñ/Oz ad sia vppa þessa Himnafør/ þar til hefur hañ kallad sijna Postula z Lærefueina/ad þeir skylldu vera hñs Vitne j øllu Heime/so s hañ þa baud þeim/ad þeir skylldu ganga strax til Jerusalem/og bijda þar epter Fødursins Fyrerheite. Johañes(sagde hañ)skijrde med Vatne/eñ þier skulud skijrder ver da med heiløgum Anda/ecke langt epter þessa Daga/ Act. 1. Og j sama Cap stendur so/ Þier skulud ødlast Krapt H. Anda sem yfer ydur mun koma/z þier skulud vera mijner Vottar j Jerusalem

og j Sydingalande og Samaria / og allt til Heimsins enda.

Enn huar fyrer er han til Himna vpp farenn/ pa er pad skied þ þessar Greines i Su fyrsta/ Ad lyka so sem hann hefur vppfyllt allar adrar Figurur z ymynd aner/ sem skrifadar standa j gamla Testamentenu vm hann/ so hefr hann lyka viliad þessa vppfylla/ sem vottar vm hans Himnafor. Enoch var vpnumenn til Himna og sast ecke meir/ Gen. 5. Elias var med Salu z Lykama vpptekinn j gloande Vagne/ med elldlegum Hestum/ 2 Reg. 2. So er Christur vppfarenn/ po med synum eigenlegum Guddoms matte z Krapte. 2 Su onnur grein þui hann til Himna vpp stie/ er þesse/ ad hann villde þar med fullnægiu giora þeim Spadomum sem vppa hann hlyda/ z lata þ framkoma sem Dauid hafde sagt Ps. 24 Þier Himneskar Hofdingiar/ lated vpp ydar Port/ so ad Kongur Dyrdarennar meige inganga Huor er sa Kongur Dyrdarennar nema þesse Jesus eirn nyr Giestr kominn j Him

enen sin þar var ecke fyrre/ z ei helldur mun koma ad eilijfu/ vtan þesse Jesus/ sem nu kiemur j Heimen/ huor ad er sa sannur Gud z sannur Madur.
3 J sijdasta maata er han til Himna vppstygen til þess/ ad laata framkoma/ þad eilijft Gagn sem Manneskian hefur hloted af hans Himnafor/ sem er.
1 Fyrst ad han er til Himna faren suo sem eirn Sigurvinnare allra Ovina/ sitt ur og rijker s einn Herra og Drottinn so s S. Paull seiger/ Eph. 4. Nu hertok Fangelsed/ z for yfer alla Himna/ so ad hun vppfyller alla Hlute.
2 Vill han med sine Himnafor greida vora Gotu/ og vijsa oss þann sanna Veg j Himenen/ so s hun seiger Joh. 14. J mijns Fodurs Hwse eru marger Samastader z være þ ecke/ þa munde eg seigia til ydar/ Jeg fer ad bwa ydur til sama stad. So vil eg þo koma aptur/ z taka ydur til mijn/ vppa þad ad þier skulud vera þar sem Jeg er/ og huert eg fer þ vite þier/ og veigenn vite þier. Og enn
seiger

ſeiger hañ j ødrum ſtad/ Fader/ Jeg vil ad þeir ſm̃ þu hefur giefed mier ſie þar ſ ſeg er/ ſo þeir ſiae mı̄na Dyrd huør ia þu hefur mier giefed. Joh. 17
3 Pad þridia Gagn hans Nimna far ár er þ/ ad hñ vill draga vor Niortu til ſı̄n/ ſo ſem hañ ſeiger j Gudſpiallenu/ Mat. 9. Þier ſkulud ecke ſafna Aud æfum a Jørduñe/ þar ē þeim ma Møol ur z Ryd granda/ z huar Þiofar meiga epter grapa og ſtela/ Nelldur ſapned yd ur Fieſiod a Nimnum/ þar ſem huørke kañ ad granda Molur nie Ryd/ z huar Þiofar fa ei ſtoled nie eptergrapad/ þui huar ſem ydar Fieſiodur er þar er yda rt Niarta.
4 Pad fiorda gagn ſem hañs Nimnafør veiter oſſ / er þetta / ad giefa godar Gæfur og goda Kieñeþedur ſinne Chriſtne/ ſo ſem Poſtuleñ ſeiger/ Nañ gaf Moñunū godar Gæfur/ Suma he þur hñ ſett til Poſtula/ ſuma til Spaamaña/ ſuma til Gudſpiallamaña/ ſuma til Nirdara og Kiennefedra/ ſo þr hei-

løgu verda tilreidder j Verk þess Em bættis/þar Lykamen Christi verdur vp pa bygdur. Eph. 4

5 Fimta gagn sem Himnafør Christi leider epter sig/er þad/ ad hann vill a Himnum hia Fødurnū vera vor Arnad armadur og Medalgaügumadur / so s̄ S. Johañes vottar i P. 2. Ef ad nec kur syndgar/þa høfum vier Arnadar mañ hia Fødurnum/Jesum Christum sem er riettlatur.

6 Fyrer þa siøttu Grein vppstie Christur til Himna/ad hañ villde af Himnum senda heilagan Anda yfer sijna Postula og Læresueina/ so sem hañ hafde þeim lofad og fyrerheited/so sem z skiede/ad heilagur Ande vard af Himnum openberlega sendr yfer Postulana/ Þar af vitum vier og truum ad hann sie a Himnum.

7 Siøunda Gagn er þetta/ ad lyka sem Adam giørde sig og alla Meñ wt læga og wtlukta wr Himerijke med sine Ohlydne/So hefur Christur med sinne Himna

Himnafor opnad Himensins Dyr. So
ẜ hn̄ sialfr seiger/ Joh. 10. Jeg er Dyr
nar/ Ef nockur geingur jñ vm mig/ ſa
ſkal ooda Saluholpen. Og j odrū ſtad
talar hn̄ ſo/ Jeg er Vegurin̄ Sañleik
urin̄ ꝛ Lifed. Joh. 14. Vier leſum hia
Gudspiallamañenū Matt. 27. Ad þeg
Jesus var daudur/ þa opnuduſt Grafe
rnar/ ꝛ marger Lijkamer heilagra rjſu
vpp/ geingu wr Grofunū epter hn̄s vp
riſu /og komu j þa H. Borg/ ꝛ birtuſt
morgū. Og er trulegt ad þeir ein ſo-
mu H. Men̄ mune hafa vpfared med
Christo j Himenē/ þa hn̄ ſie til Himna
ẜ J auſtūda maata leider Himnaferen
Christi þ gagn epter ſig/ ad hn̄ er nu a
Himnū høfud ſinar Christne/ verndar
hana ꝛ vardveiter/ epter ſijnu Fyrerhei
te/ þar ſo ſtendur/ Jeg er hia ydur alla
Daga allt til Heimſins enda. Matt. 28
Og þo hn̄ ſie ecke ſynelega hia oſſ ꝛ vor
a mille/ þa er hn̄ þo nalægur oſſ m ſijn
um Guddoms Krapte. Og viltum vier
hier enda þeſſa Rædu vm Himna for

ena Christi/ med þm Ordum sem Post
ulen talar/ Ebr. 5. seigiande/ Med þui
ad vier høfum meginganñ Byskup Jesu
son Guds/ huer til Himins er forenn/ þa
latum oss hallda past þeirre Widurkie
ningu. Þuiad vier høfum ecke þann
Byskup sem ecke kan ad sampijnast vor
um Breiskleika/ helldur þan sem freista
dur er a allan hatt/ lijka sem vier/ þo
ann Synda. Gongum þui fram j fullu
Trauste til Nadarenar stols/ so ad vi
er odlunst Myskunsemе og finnum Nad/
a þeim tijma þegar vier þurfum Hial
par vid.

Þad annad Ord sem stendur j þes
are Siettu Grein er þetta

SItur Han til Guds Fodurs Al-
mattugs Hægre Handar.

J þessare Grein medkienna Heilag-
er Postular/ ad Jesus Christus sie til
Guds hægre Handar/ En Guds hægre
Hond er hans Heidr/ Dyrd/ Magt/ Ma
ktar z Wellde/ so s David seiger j Ps
almenum 118. Drottins hægre Hond er
upphaf

vpphafeñ/Drottins hægre Hønd heþr
Sigurenn feinged. Ad Jesus situr til
Guds hægre Handar/þad er so ad skil
ia/Ad hñ er lijkur og jafn Gude j allre
Dyrd z makt z guddomlegu Wellde/
so s̃ sialpur Jesus medkiener/Mat.28
seigiande/Mier er giefed allt Vällð a
Himnũ z a Jorduñe. Og eñ seiger so
David Ps.8. Alla Hlute heþur þu la
gt vnder hans Fætur. Hier vm̃ talar
eirneñ Postuliñ/Eph.1.seigiande/Gud
vppvakte Christũ fra Dauda/ og sette
hñ sr̃ til hægre handar j Himneñũ/yfer
allan Høþdingskap/Wallðstiett/Makt
z Herradæme/z allt huad nefnast ma
ecke alleinasta j þessare Verolldu/hell
dur jafnvel j okomeñe/ Og alla Hlute
heft Gud hm̃ vnder Fætur lagt/ z sett
hñ til ad vera Høfud Safnadarens/yf
er allt/huør(Søfnudur)ad er hñs Lijk
ame/og Fylling hñs s̃ alla Hlute vpp
foller. Og til Colossenses 3. stendur
skrifad/Fyrst þ þier erud nu vpp aptur
risner med Christo/ þa leited þess sem

þar vppe er/ þar ed Christur situr til Guds hægre handar/ Kostgiæfed epter þui þar vppe er/og eige epter þui sem a Jørdune er/ Þuiad þier erud dáuder (Syndenne)og ydart Lijf er þolged med Christo/ j Gude/ S. Petur kiener oss/ 1 P. 3. Ad Christur sie vppþarenn j Himnenn til Guds hægre handar/ z Eing larner z Kraptarner/ z þr Volldugu sie hm̃ vndergiefner. S. Marcus 16. seiger/ Hañ er vppumnenn j Himenenn/ z situr til Guds hægre handar. Med einu Orde ad seigia/ Hñ er Gude Fødr z Gude Heilogũ Anda lijkur z jafn j Makt z Dyrd/ Krapte og Heidre/ a Himnũ z a Jordune/alla Hlute ad giora z láta skie epter sijnum Vilia.

Siøunda Grein Christe legrar Truarjatningar.

Þadan mun hann koma ád dæma lifendur óg dauda.

Hier kienna oss Heilager Postular/ ad Jesus Christur mune vissulega koma

ofan af Himnum til ad dæma Lifend
ur og dauda. S. Lucas skrifar so i Post
ulaña Giorningum i E. Og er þr hor
ffdu epter hm til Himins faranda/ Sia
ad tueir Meñ stodu hia þeim i huitū
Klædum/ þeir ed sogdu/ Þier Menn af
Galilea/ hvar þ horfe þier vppi Himi
nen ? Þesse Jesus s vppnumeñ er fra
ydur til Himens/ hñ mun koma aptur/ slik
ka sem þier saud hñ nu til Himens vpp
faranda. Þesse Vitnisburdur H. Ein
gla stadfister vora Tru vm hingadko
mu Jesu Christi til seinasta Dags. Nu
ar vm S. Petur talar j Giorningabok
Postulaña 10. E. seigiande/ Christur
baud oss ad Predika þ Folkenu/ z Vitne
bera/ ad hñ er sa s skickadur er af Gu
de/ ad vera Domare lifendra z daudra
S. Paall talar so Rom. 14. Þartil er
Christur daeñ og vpprisen og lifande
ordeñ aptur/ ad hñ skyllde vera Drottiñ
daudra z fra ed lifa/ og seiger ad aller
eigum vier ad koma þ Christi Domstol
Þo eru allmarger hier j Heime sem

ecke hufa myked vm þessa Guds sonar Tilqadkomu/ z þ eñ er þyngra/ Marg er tala minkunarlegá þar vm/ so s S. Petur skrifar 2 P. 3. seigiande/ A sein ustu Dogum munu koma Spottarar/ s ganga epter eigen Lyst z Gyrndū/ seig iande/ Huar er Fyrerheit vm hñs Til komu. Og j Bok Spekeñar 2 C. stend ur ræda þra ogudlegu/ Komed/ latū oss hafa goda Daga a medan tijmeñ er/ neytū vors Lijfs j Vngdomenū. Vier vil iū fylla oss af þui besta Vijne z (smyr ia oss)med dyrlegū Smyrslū/ Vier vil iū ecke gleyma Blomstrum vorrar æs ku/ giorum oss Kransa af fogrum Roos um ædr þær visna. Late eingeñ af oss þar vanta a nockurt Ohoof/ so þ meige alstadar spyriast huorsu þad vier hof um vered glader/ Þuiad vier hofū ecke annad þar af eñ þetta. Christur talar opt og tijdum j Gudspiallenu vm sijna Tilqadkomu/ huorre hañ jafnar vid eirn Hirder s skilur Saudena fra Hof runum/ z vid 10 Jomfrur/ af huorium fimm

ʃiſt voru forſialar ; ñ adrar ʃiñ faviſſ
rr/ſo og vid Illgreſe og goꝛt Sæde og
ſleira añad/ Matt. 25. 13.
j Og ſkyllde ecke Domsdagur koma
ra være Gud ecke rietteatur/þviad hier
Heime geingur þeim Gudhræddu opt
iſt ſlá/ og þeir hliota optaſt ad. liſda
kroſſ og motgang/eñ þeir ogudlegu ha
a allañ ſiñ vilia og þramgang/ epter
ui ſem Syrach 13. ſeiger/ ſa riſke gi
rer rangt/ og hæleſt þar ofaña/ enn
ɫtækur Madur hlytur ad þola /og mz
þockū ad taka. Allt ſoddan hliota Gu
s Born ad liſda hier j Heime/ ſo ſem
Chriſtur talar til ſiña Læreſueina/ Þi
munud grata z ſyta/ eñ Veraulldenn
agna z gledìaſt/eñ ydar Hrygd ſkal ſn
aſt j Fognud. Joh. 16. Þañen mun a
ñ deige vmſkyptelegt verda þ̄ þm godu
illu/ſo ſ̄ þ̄ gieck Lazaro og þm riſka
Mañe. Luc. 16. Og þui eiga Guds Bo
ad hugga ſig vid Herrans Jeſu Til
mu/z kuñda ecke vid heñe/ſo ſem gio
þeir vantruudu/ helldur huga jafnle

ga vm̃ þessar epterfylgiande Greiner.
1 Huør Teikn ſkie ſkule þ fram̃ adur Christur kiemur til Domſins, 2 Huar þ Christur pram̃ſetur þesſe Teikn/ og vnder huoria Grein han̄ giører þad. 3 Huad vier eigum ad plyia z pordaſt/og huad vier ſkulum giøra/og huornen vi er eigū ad vera vidbuner hn̄s Tilkomu 4 Vm Doms Atferle/ huornen Dom urin̄ ſkal ganga til.

Þad pyrſta Teikn ʒ vndan geingur adur Christur kiemur/þ kiener oſſ Christur Mat.24. ſeigiande/Marger mu nu koma j mīnu Nafne og ſeigia/Jeg er Christus/z þeir mūu ſuikia marga/ Ef nockur ſeiger þa til ydar/Sia/hier er Christur/eda þar/þa ſkulu þier ecke trua.Þui þar munu vppriſſa Falschriſt ar/og Fals ſpamen̄/og giøra ſtor Tei kn z Kraptaverk / ſo ad utvalder ſkule j Villu leidaſt/ ef þ er møgulegt/ Sia ed/jeg ſeige ydur þetta þ adr/Þar þ nær þeir ſeigia til ydar/Sia/han̄ er j Eyde morku/þa ganged ecke wt/hn̄ er j Her
bergium

bergium/þa trued þui ecke/Mat. 13.
Annad Teikn/ Þier skulud spyria Bardaga og Hernadar tijdende/ z Vpphlaup/ og eitt Folk skal setia sig j møte odru/ og eitt Kongsrijke j møte odru.
Þridia Teikn/ Þar skulu vera Pestilentiur og Drepsotter.
Fiorda/ Dyrtijd z Hallære z Hungr.
Fimta Teikn/ Jardskialptar j ymisum Stodum.
Siøtta Teikn/ Hatur og Ofsokner Guds Barna og hans Ords Þionustumana/ so s Christur sialfr vottar Mat. 24/ seigiande/ Þeir munu selia ydr j Naudkuæle/ z sla ydur j Hel/ z þier munud verda hatader af ollum Þiodum fyrer mijns Nafns saker/ Og sa Tijme mun koma/ ad huor ydur Lijflætur hn̄ mein ar sig ad giøra Gude þægelegt Verk. Þeir munu hapa ydur vppa sijn Raadhws og Samkunduhws/ z þier munud vera Hwdstrykter/ og hapder þ Hoefdingia z Konga þ mijna Skullid/ til eins Vitnisburdar yfer þeim/ Joh. 16.
Siøunda

Siouda Teikn/ Marger munu hneyklast og jiibyrdest huor anast suykia z ad hatre hafa/ z marger Falsspamenn mūu koma z marga afvega leida/ Mat 24. Pa mun eirn Broder sijkia anan j Daudan/ og Fader Sonen/ z Børnenn munu reisa sig vpp j mote Foreldrunū/ z hialpa til ad sla pa j hel/ Mar. 13.

Attūda Teikn/ Ranglæted mun pa yfervallð fa og yfergnæpa.

Niunda/ Kiærleikurinn mun kolna a medal margra.

Tiunda/ Evangelium Rijkesins skal predikad verda vm allan Heimenn til Vitnisburdar yfer øllum Piodum.

Elefta/ Sool z Tungl munu missa sitt Skyn og Teikn munu siast a peim.

Tolfta/ Hafed og Siooar bylgiur nar munu yppergang hafa.

Prettanda/ Kraptar Himnanna skulu hrærast.

Fiortanda/ Menn skulu vppvisna aß Hrædslu og aß Bidlund peirra Hluta sem koma eiga a Jordena.

Fimm

Fimtanda/ Meñ mñu verda athugala
uſer og hirdulauſer j mote Domsdeige
eins og þeir voru fyrer Vatsfloded/ Þe
ir atu og drucku / þeir Kuonguduſt/
þar giptuſt/ allt til þeſſ Dags Noe gi-
eck j Orkena/ og þr viſſu ecke fyrre aþ
enn Floded tok þa j burtu alla.

ij Nuar þyrer ſetur Chriſtur frañ
þeſſe Teiknen?

1 Fyrſt vill hañ ad vier ſkulum læra
ad ſoddan Teikn og Tilburder ſkie ecke
oforvarandis/ helldur af eilijfu þhugdu
Guds Raade z Fyrerhyggiu/ elln Moñ
um til Vidvorunar z aminningar. So
ſem Daniel Spamadur 9. ſagde fyrer
Gydingum/ mørgum arum adur eñ þ
ſkiede/ þau Teikn/ huar af þeir mattu
vita og beckia ſijna Eydelegging/ ſo ſm
Chriſtur talade vid ſijna Læreſueina/
Mat. 24. ſeigiande/ Þegar þier ſiaed
AndſtygdForeyd ſluñar/ ſtanda j heilog
um ſtad/ z ef.

2 Þar næſt vill Chriſtur ad vier af
þeſſum Teiknum þad lærum/ ad þeſſe
Verolld

Werolld a ecke ad standa eilijflega/ sem margur pavijs þeinker, Þar fyrer skul um vier ecke reida oss vppa hana/ eda treysta heñe/ Nelldꝛ huxa ad hū er hæl sem Js/ þa vier þykiunst standa ꝫ best/ þa er hun vm Koll.

3 J þridia mæta vpptelur Christur þesse Teikn/ vegna siña wtvaldra/ þeim til Huggunar/ so sem hñ seiger Luc. 21. Þegar þetta tekur ad skie/ þa lypted vpp ydar Høfdum/ þuiad þa nalgast ydar Endurlausn/ Siaed Fykiutried z oll oñ ur Trie/ nær Laufen spretta wt a þeim þa merke þier ad Sumared er j nænd/ J sama mæta/ þegar þier siaed ad allt þetta tekur til ad skie/ þa vited ad Guds Rijke er nalægt.

4 Ad sijdustu og j fiorda mæta vill Christur ad þesse Teikn/ sie til Aminn ingar bæde illum og goodum/ ad giora saña Jdran/ og bwa sig til og vera rei dubuner þa hañ kiemur.

5 Huad ber oss ad flyia og fordast/ ꝥ Domsdag? Þad fyrsta vier eigū ad

ford

fordast er Ofneyſla/ huør ed var ſu fyr
ſta Synd ſ̃ Adam drygde j Paradys/
þa hñ hafde alla Neunſins Dyrd j ſiṅu
vallde/ z liet ſier þo ecke nægia/ nema
hñ æte eirneñ af þui Eple ſ̃ hm̃ var
bañad. Nuøria Adams Ofneyſlu Chri
ſtur hlaut ad bæta/ þa hñ j Eydemørk
uñe faſtade j 40 Daga z 40 Nætur.
Mat. 4. Þeir eru marger/ vm huia S.
Paall talar/ Phil. 3. ſ̃ hafa Magan ꝼ
Gud z ſeiger ad Þra Dyrd mune ὁda
til ſkam̃ar ſ̃ jardlega eru ſiñader/ Þeir
eru ſoddan ſem ſa ríke Madz var/ vm
huørn Chriſtur talar j Gudſpiallenu/
Luc. 12 Miñ Saal þu hefur myklum
Nægtum ſaꝼnad til margra æra/ huijl
þig nu z et z dreck/ z et/ Eñ hñ vard
ad deya a þeirre ſømu Nottu.

Ad eta z drecka ærlega eptꝰ Þørfñ er
ecke forboded/ ſo ſ̃ Chriſtz talar j Gud
ſpiallenu/ Mat. 14. þar hñ ſeiger/ ad Þ
ſ̃ jñ vm Muñeñ geingr ſaurge ecke Ma
ñen. Og S. Paall Col. 2. Þar hñ talar
vm chriſtelegt Frelſe/ þa ſeiger hñ/ lat

ed enguaſt giora ydr Samuiſku j Mat eda Dryck/ Og til Rövería 14. Guds riſ ke er ecke j Mat z Druck. Eñ Opneyſ lu Kræſing^r z Ofdryckie/ ſkijnäde Kraſ^r / s hafde hiñ riſke Made/ þ verdur hier fyrerboded/ Luc.16. Og ſu Ofdryckie vm huoria S. Petur talar. 1 Piſt. 4. Pad er eiñ godr Nluti z merkelgur/ ad hafa Sparneytne/ bindaſt Mat^r / z faſ ta/ ep ad Madr giør^t ecke Niagudadyr kā þar af/ eda Hræſne/ ſo s giorde Phar iſearen/ pa hñ ſagde/ jeg faſta tuiſuar j Viku. Luc. 18. Ad vera ſparneyten og hapa bindinde/ er miøg gagnſamlegt ſo s S. Paull vottar 2 Cor. 6. ſeigiande Audſynū/ oſſ ſialpa j øllum Nlutū/ ſo s Guds Pionuſtumeñ/ j mykelle Polenmæ de/ j Narmkuælum/ Naſeſeindū/ Py ngſlum/ j Fiøtrū/ Vpphlaupum/ j Er fide/ j Vøkum z Føſtum/ z ct.

Ein riett Faſta er ſañarlegt ydrigd anlegt Teikn z merke ſañrar Idranar z j ſoddan Bindinde jdka Guds Børn ſig ſierdeilis/ puiad þad er miøg nyſſam legt

legt/ Fyrst til ad deyfa og deyda Holld ed z Hollsins girnder. Þar næst so ad andlegar og gudrækelegar Huxaner mætti vpvekiast j oss til allra godra verka Þuiad j oss berst Hollded j mote Andanum/og Andinn j mote Hollldenu/ s Paulus voittar. Gal. 5. Huorsu þægeleg ad Fastan Fra Gudhrædddu er þ Gude/þad meigu vier sia af dæme Fra j Ninive borg/ þegar Kongur liet vthroopa/ ad huorke Menn nie Dyr/ei Naut nie Sauder/ skylldu smacka nockra Fædu/z eingin skyllde þm Foodur giefa/z ecke Vatn/enn Menn aller skylldu klædast Sekkium z kalla j akafa til Guds/ Jon. 3. So lesum vier vm Daniel/Judith/Ester z adra fleire/ad Gudleg Fasta hefur æ z alla tijma vel þocknast Gude.
2 Þad annad s vier eigum ad fordast þ Domsdag er Ofdryckia. Og vijsselega hefur Christur varad sijna Lærisueina vid þessare Synd. Þuiad hann vissi ad þar munde koma/ a seinustu Dogum/ad Ofdryckia mun ei reiknud verda
 med

med Syndum/ helldur med heidarleg um Giordū/ eñ er þo skadsamlegt z ski em̄elegt Lostur. Salomon seiger Pro. 20. Wijn giorer Meñ lausląta/ z sterkt Dryckur giort galda/ z huor þar hefur Lyst til/ sa verdur alldrei vitur. Esaias Spamadur seig' so 5. C. Vei þm s̄ eru hrauster til ad drecka Vijn/ z eru sterker af sier j Dryckeskapnū. Og eñ stendur skrifad Hos. 4. Horaner / Wijn z sterkt Dryckt giorer Meñ galda. Syrach 32 seiger so/ Odryckian giorer Afglapan eñ galdara/ og kręnkar z meinar sig/ allt þar til hn̄ verdr bareñ lemstradur z sa rdur. Lijka einneñ aminer oss S. Pall Eph. 5. Ad vier skulum ecke drecka oss drucknа/ þuiad þar af kiemur osskickan legt Framferde/ z til Romveria 13. Lat um oss ganga sidsamlega so s̄ a Deiae ecke med Ofsate eda med Odryckiu/ ecke j Legukofum og Munadlijfe. Syrach seig' eñ so 19. C. Vert þu eingen Mat" suelgur/ og ven þig ecke til Dryckiuse. ells/ so þu verder ecke ad Þurfamañe.
Quad

Huad jllt Dryckiuskapr leid' ept' sig/ þ siañ vter aþ Dæme Noa/þa hñ z fieck ad vita huad hñs yngste Sonur hapde giort hoñu/ þa formællte z bøluade hñ honum. Gen.9. Loth fiell j Blodskom̃ mz sijnu Dætrū i sijnū Dryckiuskap Gé. 19. Kong Balthasar vard z straffadur vegna siñs Dryckeskapar/ Dan.9. Ben hadad Kongr j Syrlande hafde 32 Kon garðke/z setteſt vm Borgena Samariam/med ovijgan her/ z drack sig druck eñ og fieck Oſigur/ 1 Reg.20. Huad Holophernes fieck af siñe ofdryckiu/þ se iger oss Boken Judith.12. Fyrer þessar z adrar fleire Greiner/amiña oss Guds Postular/S. Petur og Paall/ ad vera vakande og Sparneitner alla tijma.

3 Pad þridia s̃ Jesus vill ad vier sku lū varast og fordast þ þañ sijdasta dag er Sorg z Ahyggia þ tijmanlegre Næringu/ þad er allskins fapeingeleg Hug syke og jll Agirnd/sem hafa agiarner Meñ/ þeir ed rijfa og slijta og ad sier hripsa z draga huad þeir kuña ad fa z

nœ/huort þ er med riettu eda raungu/ Lijka ſ Gud hefur engua Ahyggiu þ oſſ þar Christur þo ſeiger j Gudſpiallenu/ Matt.6. Pdar himneſkur Fader veit ad þier hafed alls þeſſa þorp. Ecke hefur Gud þboded chriſtelega Umhyggiu og Forerſion/ ſo ſ Joſeph hafde j Egypt alande/ þar hñ a godū arū ſafnade Korne z Viſtū j Kongſins hws og Korn hlodur/ ſo ad Meñ hefde Korn z viſt ef þegar Hallæred kiæme/Gen. 41. So hefr Gud ſialfr bifalad huorū Mañe ad erfidalz hafa ahyggiu j ſijnu riettu Kalle z Embætte/ þar þ ſagde hñ til Adams/J Sueita þijns Andlitis ſkal tu þijns Brauds neyta/Gen.3. J Gud ſpiallenu ſtendur/ad þa Petur hafde le inge erfidad til einſkis/þa vijſade Christur hm ecke ad ſtela/ræna/eda adra ad ſuijkia/helldr ad draga wt a Diuped og fiſka/huad hid ſama ad er ærlegt Em bætte/z ecke erfidislauſt. Luc. 5. Og j añad ſiñ/þegar þ vantade ſem giallda atte j Skatteñ/þa baud Christur Petri ad

ad kasta Aungle j Vatn/z j Muñ þſſ fyrsta Fiſks ſem hañ dræge/ ſkyllde hñ taka Skattpenningeñ/z ct. Mat. 17. Pa ſieñ gæfur Gud Bleſſan huørin z einñ ſ hñ ottaſt j þeirra riettu kalle og Em bætte. ſ David ſeiger j Pſalmenum 55. Kaſta þiñe Ahyggiu a Drottiñ/z mñ hañ næra þig. Og eñ ſeiger S. Petur 1 Piſt. 5. Kaſted allre ydar Ahyggiu a Gud/þui hñ hefur Vmhyggiu þ ydur.
4 Pad fiorda ſem Jeſus vill ad vier ſkulū giora mdur hñ kiemur/þ er ad va vakande og ſofa ecke/Luc. 21. Eñ hier meinar Chriſtur andlega Voku/ z and lega Forvæntıng/þeſſ andlega Brudgu mans Jeſu Chriſti/ og hans Tilkomu Og huørneñ vier eigū hñs ad vænta/ z epter hm̄ ad bijda/þ verdur oſſ kient j Epterlijkinguñe vm þær fim̄ forſialu Meyarnar/ z fim̄ fawiſu/ſ. bidu epter Brudgumans Tilkomu/ þegar Kalled kom vm Midnætte/Mat. 25. Og lijka ſeiger Chriſtur j Gudſpiallenu/Luc. 12 Lated ydar Lendar vera vmgyrtar/ z yd^r

Lios logande/og vered eins og þr Menn sem bijda epter sijnū Herra/ nær hn̄ kiemur fra Brullaupum/ vppa þ nær hn̄ kiemur/og klappar a Dyrnar/ad þa sie strax vpplæted þ hn̄. Sæler eru þeir Þienarar sem Drottinn̄ þinnur vakande þegar han̄ kiemur. Og enn j ødrū stad (Mar.13) rædlegur hn̄ oss ad vera ecke sofande/þegar Herran kiemur/ sie þad ad Kuollde/ellegar ad Midnætte /elleg ar þa Hanen galar/eda ad Morne/vp pa þad hn̄ kome ecke ovarlega z þinne ydur sofande. Huad eg seige ydur/ þad seige eg øllum vaked. S. Pall kien̄er oss eirnen̄ þetta hid sama/ seigiande/ Vered ecke sofande/ so s̄ þeir hiner ad rer/ Helldur verum vakande og sparneyt ner/ 1 Tess. 5. Þessare Boku z Bæntan fylger an̄ad/sem er Bænaakalled/ huar vm vier viliū tala/ j Utleggingunne Drottenlegrar Bænar Fader vor.

Huornen̄ mun ganga til þegar Domurin̄ skal halldast?

Þegar øll Teikn eru framkomen̄/ s̄

ædur voru uppfuld/ þa seiger Christur/
ad Teikn Mannsins sonar skule auglys
ast(eda siast) a Himnum/ og þa mune
allar Kynkuisler a Jørdune Grææta/
Vm þta Mannsins sonar Teikn huers
hier verdur geted/ hallda marger z ha
sa þessa Meining/ Ad mz eð Christur
kiemr til Domsins j sine Makt z Dyrd
þa mune hn lata sig sia j Loptenu med
sijnu Sijdusære/ so s han hieck a Kross
enu særdur a Hondū z Fotū/ Og til wt
leggingar z Styrkingar sijnu Maale/
haza þeir Ord Spamansins Zacharie
s seiger 12. C. Þeir munu sia mig/ huo
rn þeir hafa j giegnum stunged. Þar
epter munu þeir sia Mannsins Son kom
anda j Skyū Himens med storū Krap
te z Dyrd mykellre/ Luc. 21. Þar næst
mū hn vtsenda sijna Eingla/ mz huellū
Ludrahliodū/ ad þeir samā safne hns wt
voldū wr ollū ættū Heimsins/ fra einū
Heimsins enda til anars. Matth. 24.
4 Sijdan mun Doms Sæte sett vera
handa Christe og hans Postulum/ so s

Christur Lioslega talar/ seigiande/ Sañ lega seige eg ydur/ ad þier sem hafed mier epterfylgt/ þier munud j Endurfæ dingüñe þa Mañsins sonur situr j Hæ sæte siñar Dyrd" / z so sitia a tolf Stoolū og dæma tolf ætter Israels. Vm þetta talar S. Johañes j siñe Openberan/ 20 C. seigiande/ Og eg sa Stola z þa sem þar a satu. Og j sama Capitula stendur so/ Og eg sa eirn storan z huit tan Stol. Og eñ seiger Christur j Gud spiallenu/ Matt. 20. Mañsins Sonur mun sitia a stole siñar Dyrdar. Daniel skrifar og suo / Þetta sa eg/ þar til þar vrdu Domstolar setter/ z sa gamle sette sig/ huers Klæde ad voru huijt s Snior og Hared a hans Hofde sem Vll/ Ha ns Stoll var sem Elldsloge/ z Hiolen vnder honum logudu sem Elldur/ z af hans Andlite gieck wt langur logande Geysle/ z c. Dan. 7.

5 Þa þar er komed/ mun Christur skal sialfur kalla alla Meñ fyrer Dom/ so sem hañ sialfur seiger/ Sa Tijme skal koma a huor

a Himnum ad aller þeir sem j Grøfun
um eru/skulu heyra Rodd Guds sonar
& muna þa framganga/& c. So & seig
er S. Paall 1 Cor.15. Jeg seige ydr ley
ndan Dom/Vier munū ecke aller sofna
helldr vmskipteleger verda/skyndelega a
einu Augabragde/vid hliod hins seinast
ta Lwdurs/Þui Lwdurin mun giella &
þr dauder munu vpprīsa oforgeingeleg
er. Og 1 til Tessal.4/skrifar hā/Þetta
seigiū vier ydur so s̄ Ord Drottins/ ad
vier s̄ lifū & epter erū ordner/þa Drot
tiñ kiemr/vier munū ecke koma fyrre fram
eñ þeir s̄ sofnader eru/Þuiad Drottenn
sialfur mun koma ofan af Himnum/
med Hliodū og Hofudeingelsins Raust
og med Guds Lwdre/& þeir framlidnu
j Christo munu fyrst vpprisa/sijdan vi
er sem lifum og epter erum ordner/mun
um verda vpptekner med þeim j Skyeñ
j mots vid Drottiñ j Loptid.

6 Sijdan þar epter munu aller koma
þ̇ Domstol Christi sem skrifad stendur
So sañarlega s̄ eg life seiger Drottiñ

skulu oll Kne beygia sig ꝥ mier/ z allar Tungur skulu medkenna Gud/Rom. 14 Þa mun huor Madur standa Reikning af Ordū z Giordū z huoriu minsta Ordé ſ hn̄ talad hefr Mat. 12. Og i Openberingar Bokenē 20. stendur so skrif ad/Þa voru vppleatnar Bækurnar/ og hiner daudu vrdu dæmder epter þui ſ skr ifad var a Bokunū/epter þra Verkū. Oz hia Daniel 7. stendr/Dōmarinn var halldenn/z Bækurnar voru vppleatnar.

Þar epter mun Jesus sialfur seigia vpp Dominn/ Nuorium Dome so mun vera hæittad/z er ædr dæmdr/ Ad huor ſ deyr ogudlega z idrunarlaust/hn̄ hep ur sin̄ Dom med sier/ Og huor ſ trwir z treyster a Jesū/hn̄ hefur z lijka sinn Dom/so ſ Christur seiger/Joh. 3 huor hn̄ truer a mig hn̄ skal ecke voda dæmdur Enn huor ſ ecke truer/hn̄ er þegar dæ mdur/þui hann trude ecke a Nafn Guds eingietens sonar. Og Salomon seiger so/Ecc. 11. Þegar Tried fellur/ huo rt ꝥ fellur sudur eda nordur/z i huoria

att

mkt þad fellur þar liggur þ. So mun
nu Christur sialfur seigia vpp Domen
epter þui s hn̄ seiger/ Mat. 25. Fader
eñ dæmer önguan/ helldur hefur hn̄ gi
efed Sönenum allan Dom/ Og þesse Do
mur verdur ecke langordur/ hn̄ er jnnebu
ndeñ j tueimur Ordū/ Komed/ Fared. Ni
er vm talar Spamadurin̄ Dan, 7/ seig
iande. Þar kom eirn j Skyi Nmensins
til þess gamla/ z var leiddur þ hn̄/ z hn̄
gaf hm̄ Maktena/ Dyrdena z Ryked
ad allt Folk/ Þioder og Tungumal sky
llde þiona honum/ Hans Balld er eilif
þt/ Nuort ecke forgeingur/ og hn̄s Ryke
hefur önguan enda. Þa vill þ framko
ma s Christur seiger j Gudspiallenu/
Matt. 7. Þar munu ei aller s til myn
seigia/ Herra Herra/ jnnganga j Guds
Ryke/ helldur þeir sem giora Vilia mi
ns Fodurs sm̄ er a Himnum. Marger
mūu koma og seigia til myn a þm̄ De
ige. Herra Herra/ Hofū vier ecke spad
j þynu Nafne? Hofū vier ecke wtrekid
Dioffla j þynu Nafne? Hofum vier
ecke

ecke giort morg Kraptaverk j þijnu Nafne? Þa mun eg medkiena þ þm. All drei þeckta eg ydur/ Fared fra mier aller Illgiordamen/ Þetta hid sama kien er vor Christur j odrum stad/ad hn mune seigiande verda a þm Deige/ Jeg þecke ydur ecke/huadan þier erud/ Vijked fra mier aller Illgiorda menn/ Þar mun vera Gratur z Tannagnystran/ Þegar þier siaed Abraham Jsaac og Jacob og alla Spamen j Guds Rijke/ enn ydur wtrekna. Luc. 13.

Ad sijdustu munu Himen og Jord j biortu Baale brena/ og þar mun verda Nyr Himen z ny Jord/ huar vm Gud talar hia Spamanenu Esa. 65. Sia jeg vil skapa nyan Himen z nya Jord/ so ad Men sklu ecke minast a þ fyrsta eda leggia þad a Hiartad. S. Petur seiger so z P. 3. Himnarner munu forganga af Elldе/ z Hofudskiepnurnar brædna aff Hita/ En vier vonum epter nyum Himne og nyrre Jordu/ epter Guds fyrheite/ j huorium Riettlæted mun bwa.

Og

Og j Openberingar Bokenne 21. stendr so/ Jeg sa nyan̄ Himen z nya Jørd/ þui ad sa fyrste Himen/ z su fyrsta Jord voru forgeingen̄/ z Sioren er ecke leingr Þetta styrker Christur sialfur seigiande Himnen̄ z Jord mun forganga en̄ min̄ Ord forganga ecke/ Luc. 21. Epter þta taka til Plager z Pijster fra ogudlegu/ z fra Orm: mū ecke deyia/ z fra Elldr ecke vtslokna. Og þa mun Gud þurka øll Tꜳr af Augum wtvaldra/ og han̄ mun burt taka Smꜳn sijns Folks j øll um Londū. Esa. 66. 25. Þa mun vpp byriast su Gleden og sa Fognudur /vm hūn Spꜳmadurin̄ Es. 64. z S. Pꜳll 1 Cor. 2. hafa talad seigiande/ ad hūke hafe þ Auga sied z ecke Eyra heyrt z alldrei hafe þ i Mans hug nie Hiarta komed/ s Gud herr̄ tilbwed þm s hn̄ el ska. Þa mun allur Motgangur Guds Barna snuast j Glede z Fognud/ hūn eingen̄ kan̄ fra þm ad taka/ Joh. 16.

Og huorsu þesser Dagar mun ovar lega og brꜳdlega koma/ þad kienner oss

Christ

Christur med tueimur Epterlijkingum Su fyrre er þesse/ad lijka sem eirn Þio fur kiemur þa minst varer/og ef Nwsbo ndeñ visse nær Þioþurinñ kiæme/þa mūn de hñ vaka/og lata hñ ei grafast j sitt Nws. So amiñer Christur oss ad vier sieū ætijd vakande/þt Mañsins Sonur mun koma a þrre stundy s̄ oss minst va rer. Og j Pistlenū 1 til Tess. 5. amiñer S. Pall oll Guds Born/ ad lifa suo ad þesse Dagur kome ecke yfer oss sem Þioþur. Þar næst lijker Christur sinne tilkomu vid Elldingsem geingur vpp j Austre/og lijdur allt til Vesturs/ so br adleg og skyndeleg mun vera Mañsins sonar Tilkoma. Matth. 25.

Þridie Partur christilegrar Truar er vm Helgunena. Og er so lætande.

Eg true a Heilagañ Anda Heilaga Almeñelega Christ ne/Samneyte Heilagra/ Fyr

er

ergiezning Syndaña/ Holld-
sins Vpprisu/ Og eilijfft Lijf/
Amen.

Hesse þridie Nordurpartur christelegrar Truar vm Helgandna / hefur þrim þar fernufsta Truarennar Greiner j sie ad hallda.

Attunda Grein christelegrar Truarjatningarennar

JEG True a Heilagann Anda.

J þessare Grein hoѳrum vier þrim Smagreiner eda Puncta ad huglеida z merkia

I Huad heilagur Ande er.

II Ad heilagur Ande er adskilianleg Persona fra Fodurnum z Synenum.

III Huort hans Embætte er/eda huort hans Verk hafa vered j þui gamla z nya Testamentenu.

IV Af huorium eda fyrer huorn/ eda j huors nafns hann verdur vettur z giefenn.

V Nærum hann giefest og veitist.

Fyrsta Greinen.

Heilagur Ande er ein guddomleg and leg Substantia eda Vera/ Fognudur og Astarkiærleike j mille Guds fodurs og Guds sonar/ z er su þridia Persona Gud dooms/ utgacinnd fra Fodurnum z Synenum/ framgangande af Fodurnum og Synenum/ z verdur sendur z giefen christe legre

legre Kyrkiu/til ad hallda vid magt het
løgu Predikunar embætte/Nañ sem og
byr j Gudhræddra Mana hiørtū endur
fæder þa og vpplyser til sañleiksins og
helgunareñar/z veiler þeim guddomleg
an styrk z Krapt/til allra godra Nluta.
Þar þ/lijka s þ vier af ollū Niarta jatū
og medkieñum Gud Fødur og hans
eingieten son Jesum Christum/So eig
um vier lijka eirnen ad jata og medkien
na þañ verduga heilaga Anda/þa þri
dtu Personu Guddomsins. Og lijka so
sem vier christner Meñ medkiennum j
vorre Truarjatningu/ad Faderē sie vor
Skapare og allra Skiepna/ og hañ sie
vor og þeirra Verndare og vardueitare
og ad hn̄ ollum Nlutum vid magt hall
de. Og lijka sem vier j odrum Parte
christelegr" Truarjatningar eignū Gu
ds syne Jesu Christo vora Endurlau
sn/þ hans Holldgan og Ningadburd/
Dauda og Vpprisu/So eigum vier og
til ad leggia þm verduga Neilaga An
da vora Nelgan/so ad nær vier nz god
Þ   fwsu

þwſu Hiarta heyrū eda hugleidū Guds heilaga Ord/þa vppkueiker hañ z vpp vekur j vorum Hiortum Fognud z Hug gun/j giegn Synd og ſorg Motgange z Olucku/z ollū vorum Ovinū/ ſo ad vier erum med godu Giede/ og ſeigium med S.Paale/ Ef Gud er mz oſſ huor kañ þa ad vera j mote oſſ.

Ad Heilagur Ande ſie ſañur Gud/ þ vottar S. Petur Act. 5. þa hñ ſag de til Anania/ Þu hefur ecke loged ad Moñunū/ helldur ad Gude/ Item/ Þui eru þid ſamþyck ordeñ/ad freiſta Anda Drottins. Moyſes ſkrifar j fyrſtu Bok Skopunareñar 1 C. Ad Ande Drottins hafe ſared yfer Votniñ. David medki eñer (Pſa. 139) Almætte guddõlegs An da/ ſeigiãde/ Drottiñ/ huõt ſk eg fara þ þijnū Anda/ z huort kañ eg ad flyia vn dan þijnu Auglite/ fare eg j Himenen þa ertu þar/ z þo eg byggie mier rwm j Helvijte þa ertu eirneñ þar/ þo eg take Vænge Morgunrodans og bwe vid hi na yſtu Hafsbrwn/ þa munde þo þar j

þeim

þeim stad þijn Hond leida mig/og þijn hægre Hond hallda mier vid. Og j bok Spekeñar 1 Cap. stendur so/Veralldar kringlā er full mz Anda Drottins/þ er H. Ande asamt med Gude Fødur z Syneñi styrer og stiørnar ollum Hlutum nalægur/ verndar þa og vardveiter/og þeim vid Magt helldur bæde a Himnū og a Jorduñe/ Þetta sama medkieñer og hiñ heilage Job 33. seigiande/ Ande Drottins hefur giørt mig/ og ande hi ns almattuga hefur giefed mier Lijfed Af þessum z ødrum þuilijkū Greinū heilagrar Ritningar meigum vier liof lega sia og merkia ad heilagur Ande er sañur Gud.

Auñur Greineñ.

Ad heilagur Ande er su þridia Persónan j Goddomenum/bar til hefū vier øngua adra liosare Bevijsing enn þa sem framkom j Skijrneñe Christi/ þa Gud Fader liet heyra sijna Rødd af him nū ofan/Som Guds stod j Añe Jordā og liet sig skijra/eñ heilagur Ande liet

ſia ſig i Dwfu mynd/yfer Chriſto/ ſuo
ſ S. Johañes ſkijrare vottar 1. C. ſeig
iande/ Jeg ſa Andan ofanſtijganda ſem
Dwfu aþ Himnū yper Jeſum/ z eg þe
ckte hañ ecke/ Eñ ſa ſem mig ſende ad
ſkijra mz Vatne hñ ſagde til mijn/ Yfer
huorn þu ſier Andā ofanfarāda/ z blijf
ſanda yfer honum/ Hañ ſame er ſa ſm̃
ſkijrer med heilogum Anda.

Og ad heilagur Ande ſie ſañur Gud
þo ſierdeilis Perſona i Guddomenum
lijkur Fodurnū z Synenū/ þ lærū vier
af Ordunū Chriſti ſ hñ ſagde til ſiña
Lærefueina/ Ganged vt vm allañ Heim
iñ z ſkijred j naþne Fodr z Son^r z hei
laþ Anda. Mat. 22. J Gudſpiallenu
tal^r z ſo Chriſtr/ſeigāde/ Jeg vil bidia
Foduren/ z hñ ſkal gieþa ydr eirn añan
Huggara/ ſ ſkal vera hia ydur eilijflega
Sañleikſins ande/ huorn Heimureñ fær
ecke mæteked/ þut hñ ſier hñ ecke/ z peck
er hñ ecke. Joh. 14. Og eñ ſeiger
Chriſtus/ Þegar Huggariñ kiemur/ hu
orn Jeg mun ſenda ydur þra Fodurnū
Sann

Sañleikſins Ande/ ſem vtgeingur ꝑra Fodurnū/hñ mun bera Vitne vm mig

Þridia Greinen.

Þridia Grein vm H. Anda er þeſſe/ huort hñs Embætte er z heſt vered/z huad hañ alla tijma hefur giort z wt riett j Guds Christne. J gamla Testamentenu heſt H. Ande alla tijma verid kroptugur/og talad ꝑ Muñ Davids og oñara heilagra Spamaña/Hñ heſt a vijtad og ſtraffad Heimeñ/Konganaſ Lond og Rijke/Bæe z Borger/z heꝑur aꝑ ſtad komed myklum Hlutum. Fyrer hñ hafa aller Spameñ talad og ſkrifad margt vm þañ andlega Kongiñ Jeſū Christū z hñs Rijke. Eñ j nya Testamentenu/ ef vier huxum vm Holldgan Herrans Jeſu Christi/þa hefur H. Ande vered Verkmeiſtare þar til/z til allra añara Herrans Jeſu Verka z giorninga. Ef vier viliū alijta Guds Poſtula/þa ſtañ vier huorſu vijſa z diarꝑa og hughrauſta H. Ande hefur giort þa j Ordum og Giorningū/ ſo ſ̄ leſa ma j

 Poſt

Postulana Giørningū. Zachariā/Eli
sabeth/Mariam/Joseph/ Simeonem/
Stephanum hefr hn vppyllt med Kra
pt z vijsdom/z margar H. Anda gaf z
Þesse H. Ande er Meistare til vorrar
Endurfædingar/ so s Christur vottar
Joh. 3. seigiande/ Nema so ste Madur
eñ verde fæddr af Vatne z helgū Anda
Þa kañ hn ecke ad komast j Guds Rijke
Heilagur Ande hann kiener z vnderuß
sar Christelegre Kirkiu/styrer z stiorn'
heñe mz Gudz orde/ so s Christur seiger
Huggaren sa H. Ande/ huorn Faderen
mun senda ydur j mijnu Nafne / sa sāe
mun kieña ydur Þad allt saman/ z bera
Vitne vm allt Þad sm jeg hefe sagt yd
ur. So z kallar Christur hn eiñ Hug-
gara og Sañleiks anda / og seiger ad
hn skule med Postulum bera vitne vm
Christū. Item/hn skule strappa Heim
en þ Syndena / Riettlæted og Domen.
Oz Christur huggar z styrker sijna O-
lærda og litt styrkua Postula / og seiger
Vered ecke hugsiuker / huad Þier skulud
tala

kala eda huornen̄/huiad þier erud eigē
þr s̄ tala/helldur Ande ydars Fødurs/
hn̄ er sa s̄ talar/ Mat.10. Somuleidis
þa er H. Ande Krøyfugur j Predikun̄
embættenu/ad þgiefa Syndernar/ so s̄
Christur sagde/Joh.20. Medtaked H.
Anda/huorium hellst þier þgiefed Synd
ernar þm eru þær þgiefnar/ z huorium
þier þær aptur hallded/þm eru þær ap
tur halldnar. H. Ande hn̄ er og sa sem
Mannanna Hiortu vppvekur og skapfel
leg giorer til Bænaakallsins/so s̄ Herr
an Jesus seiger/ Sanner Tilbeyrendur
munu tilbidia Fodurin̄ j Anda z Sann
leika/ Huiad Faderen̄ vill hafa þa sem
han̄ so tilbidia/Joh.4.

Fiorda Grein.

Fyrer huorn verdr H. Ande veittur og
giefen̄? H. Ande veitest og giefst af Fø
durnum/þ Christum/þ hns skulld/ Arn
an z Medalgaungu/Þad ma skilia ap
Ordum̄ Christi þar hn̄ so seiger/ Joh.16.
Ef eg fer ecke j burtu/þa keime ecke hu
ggaren̄ til ydr/en̄ fare eg j burt/þa mun

eg senda hñ til ydar. S. Jacob 1. skrif
so. Allar godar Gaafur z allar fullkom
nar Gaafur koma ad ofan fra Fodurnũ
Liossins. Hañeñ verdur nu H. Ande vei
ttur z giefeñ/ hñs Kraptur z allar hñs
Gaafur af Gude Fodr þ Jesũ Christũ

Fimta Greinn

Huorium veitest z giefst H. Ande?
Fyrst seiger Christur og lofar/ ad huor
ier s hellst hñs Ord heyra z vardveita
þa vilie hñ med sijnũ Fodur z H. Anda
hafa Vist hia þm Monnum/ Joh. 14.
huar af vier lærum/ ad H. Ande giefst
ecke ogudlegũ nie jdrunarlausũ. Dæme
hofum vier þegar S. Petur predikade
þ Cornelio og þeim j hñs Hwse voru/
þa piell H. Ande yfer þa alla sem Or
did heyrdu/ so vel Heidingia s hina sem
vmskorner voru/ Act. 10. Þar næst gic
fst H. Ande ollum þeim s riettelega og
trulega bidia/ so s þar stendr. Med þui
ad þier erud jller/ z kuñed þo ad giefa
godar giafer ydrum Bornũ/ huad myk
lu framar mun Faderẽ a Himnũ gie

þa

þa þm H. Anda ß hn̄ bidia. Luc. 11. Ad sijdustu verdur H. Ande giefen ollū þm sem giora saña z alvarlega Jdran/ og skijrder eru j Jesu Nafne. So s S. Pet ur rædlagde þeim Gydingum sem med hofdu vered ad Krossfesta Jesū Christ um og hæda hañ og spotta/ þa þeir af riettu Jdranarmarke tolodu til Postul aña/ og medkiendu sijnar Synder seig iande/ Huad skulū vier giora goder Br ædur? Þa suarade S. Petur þm z sag de/ Giored Jdran/ z huor z eirn læte skij ra sig j Nafne Jesu til Syndaña fyrer giefningar/ þa munu þier fa z odlast Gafu hins helga Anda. Act. 2.

Niunda Grein Postuleg rar Truarjatningar.

Jeg true ad sie Heilog christ teleg Kyrkia/ Samneyte Hei lagra.

Fim̄ smagreiner eru hier vel merkiande og athugande.

1 Huor z huilijk ad sie Guds Christ

ne sem hier kallast christeleg Kyrkia.
2 Huør Nøfn hun hefur/ og huorn en hun nefnest j heilagre Ritningu.
3 Huørsu ad hun er samanblondud af jllum og godum Mønnum.
4 Huørsu ad hun er veykleg z ostyrk/ Syndum z Villum vnderløgd og giefenn.
5 Huørt ad sie rieft Teikn og audkient ingar merke/ huar af hana ma þeckia og af huorium Merkium þa Folsku Kyrkiu meige þeckia.

Fyrsta Greinen.

Þetta Ord Kyrkia þyder og merker ecke Hws eda Bygging/ so sem var Jerusalems Mustere/ eda adrar Kyrkiur og Byggingar af Kalke og steinū/ Trie z torfe giørdar/ j huørīū Meñ koma til samans ad heyra Guds Ord/ Helldur merker þetta Ord christeña Maña Søfnud z Samfund/ lijka so ꝫ þa Jsraels Syner samansøfnudust og til samans komu j sijnū Samkundum z j Mustere enu/ ellegar so sem vier komum til saman ans

ans j vorum Soknarkyrkium. J sodda meiningu/medkienna nu og jata heilag er Postular/ad hier a Jordu sie ein hei log christeleg Kyrkia/ vtdreifd z adskil eñ vm allan Heimen/oll Lond og Ryke s sier helldur vid eirn Drottiñ/eina trw eina Skijrn//og þa riettu Atþerd z tijd kan H, Sacramenta. Þeñan Sofnud christeña maña styrker Christur z helg ar med siñe Nalægd/epter þui sem hañ hepur sialpur heited og lofad Mat. 18. seigiande/ Nuar hellst tueir eda þrijr eru samankomner j mijnu Nafne/þar er e g a medal þeirra. So s vier siañ ad skiede þegar ad Cleophas z hñs Foruñautur tøludu vm hñ/þa var hñ þm nalægur lijka eirneñ Postulũ þegar Jesus kom til þra/Luc. 24. Nu þo ad hñ sie ecke so synelega z lijkamlega hia oss s þa skie de/þa er hñ þo andlega a medal vor so s hñ hefr lofad j Gudspiallenu/Mat. 28. seigiãde/ Jeg er hia ydr alla daga al lt til Heimsins enda/þ er/med miñe gud domlegre Makt og Krapte/og heilag

ra

Ka Eingla verndan og vardveitslu.

Auñur Greinen

Huort Nafn hefr christeleg Kyrkia?

Christur rædur z drottnar yfer sinñe christelegre Kyrkiu. Og þar þ nefnest hun fyrst af hønum heilog/ Þuiad hū er helgud z heilog giørd med hs dyr mæta Blode/ Þuiad so s. S. Pall vott ar Eph, 5. Hñ gaf sig sialfan wt þ hana/ so ad hñ giørde hona heilaga z hreina þ Skírnarsaen j Ordenu/ So ad hñ tilbyggte sier eirn dyrdlegañ Søfn ud ā ønguan Fleck eda hrucku hafe/ ed ur nockud þess konar/ helldr ad hñ være heilagur z ostraffanlegur. Þar næst ne fnest hun Catholica/ þ er almeñeleg/ Þuiad hū er ecke j einu Rijke eda Lan de/ z ei er hū bundeñ vid Pavan j Rom eda vid hns Rijkesstiorn z vålld/ eda no ckud añad Wellde eda Rijke/ helldur er hū almeñleg/ z finst allvijda vm Heim eñ j Tyrklande/ Persialande/ Armenia Ryslande/ z huar sem Meñ vm Heim eñ fara/ þar sem Guds Ord kieñest/ og

Menn

Meñ medkieña Jesum Christũ z trua a hñ/ þo ad Meñ hafe ecke aller eda j ullum Stodũ eins Ceremoniur eda skick aner j ytre Þionustugiordum/ þt huort Land z huart Ryke hefur sijna Sidu/ þa eru þeir og nepnast Christi Kyrkia z hñs Folk/ so s̃ S. Pall talar 1 Cor. 1. vm Guds Sopnud j Corinthu borg segiande/ þm helgudũ j Christo Jesu/ kolludum heilogũ asamt medur þeim s̃ akalla Nafn Drottins vors Jesu Christi/ j ollum þeirra Landsalþum z vor um. Og til Ephesios 2. skrifar S. Pall so/ Þier erud nu ecke leingur Giester og framande/ helldur Samborgar meñ med heilogum/ og Guds Heimameñ/ vppbygder yfer Grundvelle Postulaña z Spamañaña/ þar Jesus Christur er Hornsteiñen/ a huorium oll Byggingeñ er samsett Gude til heilags Musteris j Drottne vppa huorn þier verded eirneñ vppbygdet/ so ad þier sieud Heimele Guds j heilogum Anda.

J þridia Mata hepur Christur/ iaþ

nad

nad sinne christelegre Kyrkiu vid Vijngard/ s er dyrdarlegur dyrmætur hlutur/ Mat. 20 So er christeleg Kyrkia i Guds Auglite/ dyrmæt z fogur. N. Ande hefur talad þ Munn Esaie 2. og heff ur kallad Israels Folk eirn Vijngard/ Eins giorer David j Psalmenum 80. Nun kallast og Himnarijke i Gudspiell unum/ Af þui ad Gud byr z bygger i henne/ z hun er hans Nws z heimele z herberge/ s. S. Pall seiger 1 Tim. 3. Þu att ad vita huorneñ þu skallt ganga j Guds Nwse/ s er lifanda Guds Samkunda/ Stolpe z Grundvollur Sannleiks sins/ Þar eru z enn fleire Nofn/ s heilager Propheter og Postular/ og sialfur Christus hafa giefed christelegre Kyrkiu/ sem hier er oflangt vpp ad telia/ þt j henne er z blijfur alleina Guds guddomlegur Sannleikur/ enn huorge annarstad"

Þridia Grein.

Ad christeleg Kyrkia sie epter ytre Yferſyn og lijkamlegre Asynd og Vmgeingne/ blondud med jlla Menn z ogudhrædd

hrædda/ Huad hid sama s verdur ad vera/ allt til Veralldarenar enda/ þ kienr oss Christur (Mat. 13.) i epterlijkingu vm Illgresed/ hueriu Ovinur inndursæde i Akurin/ og þegar Þienarner geingu til Hwsbondan/ og bædu hn/ ad þr mættu vpprepta þ/ þa sagde Hwsbondeñ þar vid nei/ vppa þ (sagde hñ) ad þier eeke vnder eins vpræted Hueited/ þa þier leseð vr Illgresed/ Lated huortueggia vara allt til Kornskurdartijmans. Þaneñ hl iofa iller Meñ og goder ad vmgangast og vera til samans/ til þess ad sa riette Kornskurdardagur kiemr/ so s Christur kieñer i Epterlijkinguñe Mat. 22. vm Bodsmeñena sem bodner voru til Brullaupsins/ z vm hañ s ecke hafde Brullaupsklæde/ z vard þar þ kastadr j hin ÿstu Myrkur. Þetta hefr so geinged til i fra Heimsins vpphafe/ ad vonder z goder hafa vered til samans/ Til dæmis Abel og Cain/ Jacob og Esau/ so var og Suikariñ Judas a medal þra godu Postula. So geingur þ eñ nu til a þssu

Dogum

Dogũ/ad j christelegre Kyrkiu þinnast fleire jller eñ god*/so Madur hlytur opt ad haþa Umgeingne vid þa/lijda þa ꝫ lata ſ Madur stae þa ecke. Soddann eru marger Muñchristner og ogudleger ſ Yferavlld og Magt haþa hier j Heime/allt til þess seinasta Dags/ Eñ þa munu þeir skilder verda fra þeim godu so ſ Naþrar fra Saudum/Matth.25.

Fiorda Greineñ.

Ad christeleg Kyrkia sie ecke þriĩ þra Syndũ og Villudomũ og marghattud um Breyskleika/ þ kieñer oss Salomon seigiande/Sa riettlaate fellur sio siñum ꝫ rijs vpp aptur/eñ sa ogudlege hrapar nidr j Oluckuna/Þor 24. S/Petur hrꝏ snade med Gydingũ/ꝫ vard þar þ avijt adr af S. Paale. Gal.2. So hefr su christelega Kyrkia ſ til sañrar truar snerest aþ Gydingũ/haft siñ Veykleika af vãd lꝏte Logmalsins/hũiu meñ so þastlega þramhielldu. Lijka eirneñ þr j Galatia og Corintho Borg/ haþa haþt marg ar Villr/og þeim hefur storlega yfer

siest

fiest j margum Greinum / So finna
ast eñ nu a vorum Dogum marg
ar Villur og Agreiningar hia christn
um Mońum/bæde openberlega og suo
heimuglega/so pad geingur ecke til sum
vera alte opt og tijdum.

Fimta Greinen

Af huorium Teikn̄ eda Audkiekin
gum/meigum vier þeckia christelega Ky
rkiu/eda Christne Guds fra Falstre
Kyrkiu?

Tuo eru Teikn z obrigdanleg eudkt
eñe og Merke/ad huorium þa christele
gu Kyrkiu ma þeckia. 1 Þar er fyrst
andleg merke/ad huoriu heilog christ
ne h·fur sijn Vppruna/ ꝫ er af sialfū
Gude:/so ꝫ skrifad stendur/So marger ꝫ
hn̄ (Jesū Christū) medtoku/ þeim gaf
hn̄ Walld til ad verda Guds Bornū/
þr ꝫ trua a hn̄s Nafn/og ecke eru fæd
der af Blode/ ei helldur af Holldsins
Vilia nie Mañsins/ helldur af Gude.
J þessare Meiningu giorer S. Paall
Gala. 4. Greinarmun a mille Agars

og Sætu/ a mille Barnaþiolda Agar
epter Holldenu og Blessanar Sætu ept
er Guds Fyrerhette og Andanū/huad
hañ kallar þa N. Jerusalem. J þeñañ
mꜳta hrosſudu Gydingar ſier aþ Fra
Forþedrum og Fra Heilagleika/z þott
uſt þui vera Guds wtvaled folk/þa þr
ſogdu/Vier erū Abrahams Sæde. Eñ
Chriſtur bevyſar med ſoñum Greinum/
ad þeir ſieu ecke þad rietta Abrahams
Sæde/z ecke ſu rietta chrieſtlega Kyrk
ia/helldr ſieu þeir Dioꝼulſins Born og
ſyner. Joh. 8. Eins j ſama mꜳta vpp
ſettu þeir ſig j mote Johañe ſkirara/aþ
þui hn̄ atalde Fra Bille/z vndervyſade
þeim vm ſaña z rietta Jdran og heñar
Avoxtu/ſeigiande/ Huxed ecke ad þier
vilied ſeigia med ſialfū ydr/Vier hofum
Abraham ꝥ Fodur/Jeg ſeige ydr/Gud
kann ad vppveckia Abraham Sonu af
Steinum þeſsum/Mat. 3.
2 Pad añad Merke edur audkienning
hin andlega og ſñre/huar af chriſteleg
Kyrkia verdr þeckt/er Fra/Ad hun ſtyr
eſt

eft og ſtiornaſt af H. Anda/ ſo ſem S.
Paall kieñer Rom.8. ſeigiande/ Ecke eru
þier Holldleger/ helldur andleger/ ſo pr
mt ꝫ Guds Ande byr mz ydr/ Og huor
ſa ꝫ ecke hefur Chriſti Anda/ ſa er ecke
hñs. Item/ Deyded Holldſins Girnder þ
H. Anda/ þa munu þier lifa/ Þuiad hũ
ũ Guds Ande ſtyr' þeir eru Guds born
3 Þridia Teikn og Audkieñingar me
ke gudlegrar Chriſtne er þ ꝫ S. Paall
talar vm/ Eph. 3. ad þa ſtyrke ſ. Anda
nũ/ j þm jñra Mañenũ/ ſo Chriſtur me
ige bwa j Mañſins Hiarta/ z vera Rot
feſte z grundualladur þ Kiærleikañ. H
er giorer S. Paall lioſan Greinarmun
a mille ſañrar Guds Chriſtne/ z hiñar
ꝫ þ ecke er. Su ralſka Kyrkian hefur
Chriſtum alleinaſta a Vorunũ z tung
uñe/ og j ytre Sidum og Ceremonijs/ og
ſoddan Meñ kallaſt muſichriſtner/ En
ſu ſaña chriſtelega Kyrkia hefr Chriſt
um j Hiartanu/ þ rietta Tru og ſaña
Og eru þeſſe þau hellſtu þriu Audkieñ
ingar teikn z Merke Guds Chriſtne/
 þau

þau ſfire ſem nu er vm talad.
z Nier ad auk hefur chriſteleg Kyrkia oñur Teikn z añad Merke ſynelegt ſ er ꝥyrſt/hreiñ og klaar og ofalſad z Laar domur/ſ Moyſes/Spameñerner/Chriſtur z hſis Poſtular hafa kient oſſ og epter ſig læted/Sem er/ Ad Meñ jate z medkieñe Jeſū ad vera alleinaſta þañ rietta z ſaña Meſſiam/z Grūdvoll vor ear Saluhialpar/vm huorn S. Pall talar 2 Cor. 3. ſeigiande/Eingeñ þar lagt aňan Grundvoll eñ þañ lagdz er/ ſ er Jeſus Chriſtus. Hañ er ſa Steiñ e þ rietta Biarg vm huert S. Pall talar/z vm huort Chriſtur ſialfur ſeiger Mat. 16. ad Jaatning Petri ſie vppa bygd/ A þeſſu Biarge vil eg oppbyggia Chriſtne mȳna. Þegar meñ heyra Guds Ord vel og vandlega og vardveita þ ſ David kieñer oſſ/ſeigiande/ Pſal. 1. Sæll er ſa ſ hefz lyſt til Guds Logmals/z huxar vm hſis Logmal Noott og dag. So er ſkrifad vm þa j Teſſalonica ad þr hafe ranſakad Ritningena/huort
þad

þ være so ſ S. Pall hephde predikad.
2 Pad annad ſynelega Mark hefur Guds Christne/ſem er rieett Alþerd og Handiteran heilagra Sacramenta/epter þui ſem ſialfur Christur hefur þau jnſett og ſkickad.
3 Pad þridia mark heftar t Audkien ne/er/ad hun er ecke bundeñ vid nockurn Stad Land eda Rijke/eda Perſonu/ſo ſ Gydingar hielldu/ad hun være ad eins j Jeruſalem/þa þeir kolludu z ſogdu/Hier er Muſtere Drottins/ Hier er Muſtere Drottins/ Hier er Muſtere Drottins/ z ſkærdu ſig þar af Jer. 7. Ecke helldur er hun bundeñ vid Pavan j Rom eda hans Makt z Walld/ſo ſ hñ falſklega helldur z ſier eignar/ Helldur ſ S. Pall ſeiger/Þar eru huorke Gydingar nie Grícker/eingeñ Þræll nie Frelſinge et Kall nie Kona/þt þier erud al erſaman eitt j Christo Jeſu/Gal. 5 Pa hen erum vier chriſtner þrij z frialſer/z vid onguan bundner ufan alleinaſta vid vorn Drottiñ Jeſum Christum.

4 Fiorda Audkienningar Mark chri stelegrar Kirkiu er christelegz brodurleg ur Kiærleike/ vm huorn Christur talar i Gudspiallenu/ huor Kiærleike peckest þar ap/ 1 Þeg' Mēn af godu og gud hrædduu Hiarta hialpa Fatækū voludū/ z hugga þa hrygguu z harmþrungnu/ 2 Þeg' Madz hefur Þolenmæde/z hef ur fridsálega Vmgeingne vid alla mēn so mykid sem hm̄ er mogulegt/ 3 Þeg ar Madz jdkar sig i ollum godū Verk um z christelegum Dygdum z Mañkost um/ 4 Þegar Madur forðast Skom og Last z allt þad illt er/J þessū fiorū Smæagreinum/er christelegur Kiærleike faleñ og komeñ.

5 Þad fimta audkieñis Merke christe legrar Kyrkiu hid synelega/er þad/Þe gar Madur lijdz Motgang z opsokner af hm ogudlegu/eda verdz ad lijda Nun gur z Neyd/Forakt an z fatækt/verdur opsoktur og hrakeñ fra einu Lande i añ ad/fra einum Stad i annañ/z allmarg er verda Lijfenu suipter /so sem Sagna

bækur

bakur Christnenar eru fullar m3 soddã Frasogur z Historiur. Huorra alla og sierhuorn Christur huggar) Gudspial lenu Mat. 5. z seiger/ Sæler eru þeir s̃ offsokter verda Riettlætsins vegna/ þuiad þra er Rijke Himnanã. Sæler erú þier þegar Meñ hada ad ydur/ og offsækia ydur/ þ mijna Skulld/ og tala jlla vm ydur/liugande/ Glediest og pagned/ þad skal ydur bitalad verda a Himnum/ þui so hafa þeir opsokt Spamennena sem voru fyrer ydur.

Aþ þessũ huorutueggiu Audkienning ar Merkium þeim jñre og osynelegu og þeim ytre z synelegu s̃ nu eru þramto ld/ þa ma lioslega þeckia riettu christe lega Kyrkiu/ fra heñe sem er folsk og ecke soñ Christne. Þo þecker Gud sij na vtvalda/ z vardveiter þa/ þo þeir sieu harla faer eñ þr omilldu allmarger/ so s̃ skiede a Dogũ Elie/ þa Elias mein te ad eingeñ være epter ordeñ s̃ Gud ott adest/ þa Achab Kongur og hans Dr ottning/ og allur Jsraels Lydur høfdu

yppergiepᵹed Guds Ord/ og j hel ſteiged alla Spamen̄ Drottins med Suerde Elia ein̄ undan teckn̄/ þa ſagde Gud/ Jeg hefe lated epter verda handa mier ſiø þuſunder Manna/ſem ecke hafa bu ygt ſijn Knie ꝼ Baal/ og ei hafa minſt vid han̄ med ſijnum Mun̄e.

Tiunda Grein vorrar Truar jatningar.

Jeg true Fyrergiefning Syndan̄a.

J þeſſare Grein lærum vier ad Synd dernar verde oſs ꝼgiefnar/ af hialp og Myſkun hins verduga heilaga Anda. Og þeſſe Lærdom̄ er miøg godr ꝫ gagn legur/ Þt þar er eingen̄ Madr a Jord un̄e ſ ecke er ſyndugur/ ꝫ ecke þau nyfa ddu Smaborn/ ſ David ſeiger j Pſalm en̄ 51. J Ranglætenu er eg gieten̄/ ꝫ j Syndun̄ tok min̄ Moder vid mier/ ꝫ S. Johan̄es 1. P. 1. ſkrifar ſeigiande Ef ad vier ſeigium ad vier hofum ong ua Synd/ þa ſuyk̄ium vier ſialfa oſs/ ꝫ

þa

Þa er ecke Sannleikureñ j oss/ Og eñ seiger S. Páll/ Vier erum af Natturu Reiteñar Born. N. Guds Einglar þurfa ecke med Fyrergiefningareñar/ eñ þr ill Einglar hafa huorke lofan nie Fyrerheit um Syndañ a fgiefning/ og ecke helldur nockra huggun/ j giegn þeirra Syndafalle. Eñ vier erum þo nu vegna Adams Syndar/ vnder Gu ds Reide og Riettlætis dom/ vier hofuñ dyrmæta Huggun og stadfast traust j þessare Truargrein/ j giegn Syndunū. Og med þui ad vier kuñum ecke sialfer ad bitala fyrer vorar Synder/ þa han ger yfer oss bæde stundleg og eilijf Refsing Syndañá vegna. Eñ þeir s̄ þa ꝛ ödlast af Gude Almattugum Syndañá Fyrergiefning/ þeir fa þa Glede ꝛ Huggun/ sem David talar vm j Psalmenum 32. segiande. Sæll er sa hu rium Ranglæted verdur ꝼgiefed/ og huorra Synder ad eru huldar/ Sæll er sa Madur huorium Drottiñ tilreiknar ecke Misgiorderñar. Og med þui ad oss
 ligg

liggur skorlega a þui ad kuña þeñann Lærdom riettelega ad skilia/ oñ til Sæa luhialpar/þa skal hier talad verda vm þessar epterþylgiande Greiner eda spur ningar.

1 Huad Syndeñ er/og huad marg fölld hun er?

2 Huor sa er sem Syndernar ꝼgiefur?

3 Huorium Syndernar verda ꝼyrer giefnar?

4 J huorn mꝍta eda med huorium hꝍtte Syndernar fyrergiefast?

5 Med huorium Skilmꝍla Synden verdur ꝼgiefeñ?

6 Huort allar Synder ꝼyrergiefast eda ecke sumar?

Fyrsta Greineñ

Syndeñ er oll Ohlydne/ og allt þad ſ̃ skiedur Gude j mote/huort helldur ꝥ verdur med Huxunum Ordum eda gior dum/og allt huad skiedur j mote Guds ordum og vilia. Og þesse Synd er med tueñu mote. Su þyrre er su/j hûre vier erum gietner/⁊ aꝥ Modurlÿꝥe ꝼꝍdder j

Heim

Neim þeñañ/hun kallast Vpprvna Synd/þui hun fylger vorre Nattuuru/ og hana hefum vier so sem j Arfteked ep ter vora pyrstu Forelldra/ z af heñe vpp reña z spretta allar adrar Synder. Ad rar Synder nefnast gioranlegar/þegar vier hugsū tolū eda giorū þ ß er jllt og Guds Logmale gagnstadlegt/vm þss" Synder stendr skrifad/Gen. 6. Mikla sa Vreckuisse er stor a Jorduñe/ z allar þra hugrenningar eru jllar fra Barnño me. Slijka eins seiger David/ Psa. 14. Þeir eru aller afuega geingner z aller saman eru þeir ogudleger/þar er eingeñ ß giorer gott/ z ecke eiñ. Þesse somu ord talar S. Paull j Pistlenū til Romveria 3. Og j odrum stad/Gud hefr alla jñe luckt vnder Syndeñe/so ad hañ Myst unade sig yfer ollum. Rom. 11.

11

Huor pyrergiefur Syndernar?

Syndernar þgiefast af onguñ nema af Gude alleina/so ß hñ sialfur talar þ muñ Spamañsins Esa. 43. seigiande/

jeg

Jeg afplana þijnar Synder/fyrer mig og jeg vil ecke minnast a þijnar Misgi order. Þegar Jesus talade til hins Ha lfvisna/ Þier eru þijnar Synder fogiefnar/ þa toku Phariseí strax til ad mæla Jesu j mote/meinande ad eingenn mætte eda ætte ad fogiefa Syndernar nema Gud/Og hefde Christur ecke vered sann ur Gud med Fodurnum ꝛ heilogu Anda/þa hefdu Phariseí hapt satt Mal a ad standa. Þar fꝛ bevijsar Christur strax sig ad vera sannan Gud/ fyrst j þui ad hann sa þeirra Nuxaner/huad eingenn kann ad giora vtan eirn Gud. Þar næst þa hann med Guddomlegu Orde talade til hins halfvisna/Stattu vpp tak Seng þijna og gack. Og þ skiede so jafnskiott. Eins fogaf Christur þre syndugu Kuinnu sinnar Synder/Luc.7. Enn Phariseí sogdu med sier/ Huor er þesse ꝫ og fogiefur Syndernar ? Sem þeir villdu so seigia/ Manguum ber ad fyrergiefa Syndernar/nema Gude alleina.

Enn hier mætte einhuer seigia/Þo af leisa

leysa og fyrergiefa Byskupar og Prest-
ar Mønnū fra Synder? Andsuar/ Bysk
upar z Prestar fyrergiefa Syndernar
z suo lyka apturhallda þeir Mønnum
Syndernar/ eñ þad giøra þeir ecke af
sialfum sier/ eda af sijnu Vallde/ helldr
so s̄ Vmbodsmeñ Guds/ og hans vegna
so s̄ S. Paall skrifar/ 1 Cor. 4. seigiãde
Huør Madr a ad hallda oss ꝼ Christi
Þionustumeñ/ og Vmbodsmeñ/ setta yꝼ
er Guds Leyndadoma. Þess vegna fyr
ergiefa þeir Mønnum ecke Syndernar/
eda hallda þeim þær aptur af sijnu va
llde/ epter sijnum eigen Vilia/ helldur
epter Guds Orde sem Jesus talade til
siña Lærisueina Joh. 20. seigiande/ Hu
erium hellst þier fyrergiefed Syndern
ar þm eru þær ꝼgiefnar/ z huoriū þier
apturhallded þær/ þm eru þær apturha
lldnar/ Lijka s̄ Fadereñ sende mig/ so sen
de eg ydr/ Soddã valld er þm giefed af
Christo/ z þ hafa þeir ecke af sier sial
fū/ helldur af Krapte Guds s̄ þm hefr
Bifalning giefed Syndernar ad ꝼgiefa
vegna

vegna þeirra Embættis / sem þeim er
j Guds Orde tiltruad og beþalad.

III

Huorium ad Synderniar verda
fyrergiefnar.

Christur sagde til Nicodemū / So el
skade Gud Heimen ad hn̄ gaf sin̄ Eingi
eten̄ son / vppa þad ad aller s̄ trua a hn̄
skule ecke glatast / helldur haþa eilijpt
Lijf. Joh. 3. Hier kienner oss Christur /
ad þr s̄ trua skule ecke verda fordæmder
vegna sin̄a Synda / helldur haþa eilijpt
Lijf. En̄ þesse Truen̄ hun er falen̄ og
folgen j þrennur Hlutū / s̄ er fyrst / Ang
urfullt Sorgbited z jdrāde Hiarta / Vm
huort Gud talar hia Spamanen̄ū Es.
66. seigiande / Jeg lijt a hin̄ fataka / z
a þan̄ s̄ hefur Sorgbitin̄ Anda og er
hræddur ꝥ mijnu Orde. Og David sei
er. Ps. 51. Hrygdarfullt Hiarta er þad
Offur s̄ Gude þocknast / Sundurmared
z lijtelatt Hiarta forsmaer Gud ecke.
Þad an̄ad j huoriu trwen̄ er kōen̄ er sa
Hiarlegt z stadfast Trunadar traust til

Guds Naadar z Myskunar/so ſ̄ ſkrifad ſtendur/ Heb. 11. Trueñ er orugt trunad artrauſt til Þra Hluta ſ̄ hun venar vp pa z hefur ongua Efaſemd a þui ſem hun ſier ecke. Soddan tru er þ a huoria S. Pall aminnar þa j Corintho Borg 1 Cor. 1. ſeigiande/ Standed j truñe/ ved Kallmañleger z ſterker. Hier vm fram̄ ſetur S. Petur 1 P. 2. Eſaie Ord ſ̄ ſo eru lꝏtande/ Sia eg vil leggia j Zion (ſeiger Drottiñ) eiñ wtvalenn koſtuleg añ Hornſtein/z huor ſ̄ truer a hñ ſa ſkal ecke til ſkam̄ar verda. Þad þridia ſ̄ heyrer til ſañre Tru/er eitt chriſtelegt Fram̄ferde z gudlegt aþorm/aſetiande ſ̄ er ad lꝏta af ſyndeñe/z lifa chriſtelega z gudlega/epter Guds orda hliodañ/ ma ſokan allra godra Verka. Soddā Mon̄ um hæf ad þgiepa Syndernar/ſ̄ ſtraſt Syndaña/og hafa Truna z þar med gott og gudlegt Aþorm/ed betra ſiñ lif nad. Eñ hinum ſem breyta hier þuert a mote/ þeim eiga Ordſins Þienarar ad apturhallda Syndernar/þangad til

þeir

þeir betra og bæta sig.

III.

Fyrer hvad/Eda j hvorn mata verda Synderna fyrergiefnar

Þar er eingeñ Mate/eckert Medal og eingeñ Natur/þ hvorn ad Synder nar fyrergiefast/ nema alleina Jesus Christus. Þar vm talar S. Petur j Postulaña Giorningum 10. so seigiande/ Þessum Jesu Christo bera aller Spameñ Vitne/ad aller þeir sem trua a hañ skule þ hans Nafn þa syndaña Fyrergiefning. Og eñ seiger so S. Johañes 1 P. 2. Ef ad nockur syndgar/þa hofū vier eirn Medalgangara hia Fodurnū/ Jesum Christum/þañ Riettlata/hañ same er Forlijkuneñ þ vorar Synder/og ecke alleinasta þ vorar Synder helldur og so alls Heimsins. Og j sama Cap. seiger hañ/Jeg skrifa ydur þ til/ad yd ar Synder skule fyrergiefast ydur/þ hñs Nafn. Og 1 til Timotheum 2. skrifar S. Pall/ Eirn er Gud/ og eirn er Medalgangareñ a mille Guds og Mañ

aña/

aña/Madurenn Jesus Christus/sem sla lfañ sig hefr wtgiefed fyrer alla til For lijkunar. Og eñ talar S. Pall Col. 1. vm Christum/og seiger/ad i hm̄ hofu̅ vier Endurlausnena/þ hn̄s Blod/s̄ er Syndaña Fyrergiefning. Og somu Ordum talar hn̄ til Epheseos 1. z til Romveria 4. Ad Jesus sie wtgiefeñ þ vorar Synder. So lærum vier nu/ ad Jesus Christus er einka Medal z Maate/ huar med oss verda Syndernar fyrergiefnar/ef ad vier truum a hn̄ z hans Blod er pad sem oss þuær z hreinsar af ollum vorum Syndum/ef vier truum a hañ.

V

Med huorium Skilmala Syndernar verda Fyrergiefnar?

Fyrst kieñer oss Johañes Skijrare/ad pad verde þ rietta og saña Jdran/ þar hn̄ seiger/ Mat. 3. Bwed Drottne til Veigeñ/ z giored hn̄s stygu rietta. Mz somu ordū byriade Herrā Jesus sijna predikun/seigiāde/ Betred ydur/þuiad Hun

 anrijke

narike et nalægt. Þesse Jdran ma ecke
vera Yfervarp eda Nræsne/helldr af ri
ettu z sönu Hiarta/Þar til hlytur hun
ad vera stadføst z stoduglega varande/
so s Christur sagde til hans s hn hafde
heilbrygdan giort/Syndga nu ecke lei
ngur/so þig hende ecke anad verra/Joh
5. Þar næst/ef ad vier vitum oss hafa
haft nockurn Hlut fra voru Naunga/
med orietsu/þa eigu vier ad fa hm þad
aptur/eda forlijka þ. So giorde Zach
eus þa hn jdradest/segiande/Helftena
af minie eigu gief eg Fatækum/og hafe
eg nockurn suiked/þa borga eg þ ferfa
llt/Luc. 19. So kiener z Christur/Mat.
5. segiande/Ef villtu offra þijna ga
fu til Alltaris/z þu minist ad þin Bro
der hefur nockud til þijn ad tala/þa lat
þijna Gafu vera þar hia Alltarenu
z far adr ad forlijka þig vid þin Bro
dr/z kom sijdan ad offra þijna Gafu.
Sa þridie Skilmaale er þetta/ad ef Syn
dernar verda oss fgiefnar/þa hliotu vi
er ad fgiefa og forlata þeim s oss ha
fa

ka i moke giort/og giorka þ ꝺ Hiarta so sem Christur skipar oss/ Matth. 18. So vier mættū af hreinu Hiarta bidiaſ þgief oss vorar Skullder suo sem vier þgiefum vorum Skulldunautum.

VI

Huort ad allar Synder verda þyrergiefnar?

Gud Almattugr vill fullkomlega af siñe Naid z Myskun allar Synder þgi efa/z þar er eingeñ Efe. a/ſ S. Paull vottar 1 Tim. 1. seigiande/Jesus Chris tus er kōiñ i heiñ Heim/ad giora þa syndugu Saluholpna. Og sialfr Jesus kallar vpp(Mat. 11)z seiger/Komied til miñ aller þier ſ erfidid z þūga erud þi ader/z cf. Þar þ vill Gud visselega þgi efa Moñunū allʳ synder/ſ Christr seig er j Gudspiallenu/Mat. 18. ad Herran hafe giefed Þienaranū kuitta alla Sk ulldena/þegar hñ bad hñ/so þar var ei ngeñ Skulld nie Synd epter hia hm̄ Og Johañes seiger 1/Sia þar Lamb ed Guds ſ burt tekr Heimsins Synder.

Eñ þad Christur talar hia Mattheo 12. seigiande/ Huor sem talar nockud j mote heilogum Anda/ honum skal þad ecke fyrergiefast/ huorke j þessū Heime nie ødrum. Og eñ seiger hū j ødrū stad Huor s lastar H. Anda/ hū hefur ei gua Fyrergiefning/ ad eilijfu/ helldur er hañ sekur eilijfs Doms/ Mar. 3. Jtē Huor hañ hæder ad H. Anda/ hm̄ skal þ ecke þgiefast. Luc. 12. Og S. Joh añes seig'/ Þar er ein Synd til Dauda þ̄ hefie seige eg ad eingen skule bidia/ &c 1 Joh. 5. Þetta skulū vier skilia riette lega/ ap Epterdæme Phariseanna/ og þra skriptlærdu/ s gafu Herranū ordsøk ad tala þesse Ord. Þeir mælltu j mote øllū Sañleika z Riettindū/ forsmadu z ƥlitu z spottudu Jesum Guds son/ seigiā de ad hū hefde Diofул. Slijkt var ein hrædeleg Synd/ ad forakta so sialfañ Guds son/ sem bæde med Ordū z Krap taverkum bevijsade og synde sig ad vera þañ hinn sama.

Þad er z Synd j mote H. Anda/ þe gar

gar nockr veit Guds ord/og Sañleikañ enn lifer po j Syndum z Slæpum/ z par med hæder ad Gude/ forsmaer hñs Ord z H.Sacramenta/ z gioret alldrei saña jdran/ helldur syndgar leint z listt j mote Gude og siñe samvisku/ vissvitan de z viliande/ z fer so fram allt til æfe loka/ Soddan synd kallar Christur ad vera j mote heilögū Anda/ huad ecke er so ad skilia/ so sem ad H. Ande sie meire eñ Gud Fader z Guds sonur/ huerrtar allar Personr ad eru eitt j guddomlegre Veru Magt og Dyrd eilijflega/ helldr kallar Christur þessa Synd ad vera j mote H. Anda ä þa Grein/ad Syndm gar hrỏdu þra sier hrunded og wtskwf ad allre Nad z Geafu heilags Anda/ z hñs Vpplysingu/ s Gud liet þa fa ad vita vm Christum. Þo meigum vier ec ke/og ecke eigum vier ad þordæma nock ra Meñ/ so leinge sem Dyrnar gudleg rar Giæsku og Myskunar standa hier j Heime opnar þ þm syndugu. Þui skulū vier vakta oss ad dæma nockud dærlega

Elleptá Grein vorar christelegrar Trwarjatningar.

Jeg true Holldsins Vppriſu.

Med þui ad hier er ædur fyrre talad vm Herrans Christi Vppriſu j ſimtu Grein vorrar Truarjatningar. Somu leidis var og talad j ſiøundu Greineñe vm Vppriſu jllra Maña og godra/ So og verdur þeſſe Grein jafnlega wtløgd þegar Predikad er yfer þeim framlidnu þui er ei þørf nie naudſyn ad tala mar rt vm þeſſa Truargrein/eda ad repetera þad ædur er ſkrifad. Vil eg þui eín falldlega og med fam Ordum/ ſkyring giøra a þeſſare Truargrein.

Nia Gydingum voru þeir Villumeñ/ ſ nefnduſt Saducei / þeirra Lærdomur var/ad epter þetta Lijf være eingē Vppriſa/og høfdu Diſputeran vid Herrann Christum/z ſettu honū Epterdæme ꝩ/ eirnrar Kuinnu/ſē epter Moyſes Løgū mætt hafde ſio Brædr huorn epter aðrañ og

z þa þeir voru aller dauder þa andadest z Konan. Þui var þrra Spurning/ Nu vr af þm fio skyllde eiga hana ept' Vp risuna. (Matt. 22. Deut. 25.) Meinade þar med ad ovidurkuæmelegt være/ ad þeir skylldu eiga hana aller/ þar fyrer være ecke Vpprisan/ Enn Christur avijtade þa og sagde fyrst til þra/ Þier þared villt/ og vited ecke Ritningena/ z ei helldr Gudz Krapt/ Þar næst yfervañ hañ þa med Guds sialfs eigen ordum/ seigande/ Gud er Gud þeirra s̄ eru lifande/ nu er hñ Gud Abrahams Isaacs z Jacobs/ þar þ lifa þr Abraham/ Isa ac og Jacob/ eñ ecke j Holldenu eda Lijk amanum/ Þuiad þier vited af þra Gro fum/ helldr lifa þra Saler hia Gude til seinasta Dags z þa munu Lijkamar ner vpprijsande verda. Exo. 3. Ad sijd ustu kieñer hñ z vndervijsar þm seigia nde/ J Vpprisuñe munu huorke Meñ kuongast nie Konur giptast/ helldur mu nu þeir z þær vera s̄ Einglar Guds a Himnū/ Med huoriū Ordū Christur be
 vijsar

vÿſar þra Meining ad vera dærlega z ranga/ Þuiad añars Heims ſie huorke Hionaband nie Hiuſkaparlag eda Barn eign/ Miſlynde Hiona eda añad þad hier j Heime plagar ad vera.

Vort Holld og Blod er ad vÿſu veykt til ad ſkyn:a og ſkilia þeſſa Truargrein/ huorneñ ſa Madur ſem deyr z rotnar/ z v:rdur ad Dupte og Molldu/ Ellegar ſa añar ſem verdur brendur til Dÿ ſku/ eda hiñ ſ drucknar / og verdur vpp eteñ af Villudÿrum Fuglum og Fiſkū z ei'kuñe ad fa aptur ſiñ eigen Lijkama mz ſamteingdre Sælu. Eñ þeir ſ fræddet e:u af Guds Orde z heilogum Anda/ þeir trua þui ſ Martha ſagde vm ſiñ Brodur Lazarum/ Jeg veit Herra/ ad hañ mune vppſtanda j Vppriſuñe a þañ ſijdaſta Dag/ Joh. 11. Þetta er ſu rietta Meining og ſkilningur þeſſarar Greinar/ ſ Job 19. z ſo medkieñer/ ſeigiande/ Jeg veit ad miñ Endurlauſnare lifer/ z hier epter mun hñ vppvekia mig vr Jørduñe/ og ſijdar meir mū mier gie-

faſt

fast aptur Nwd og Norund/og jeg mũ lijta Gud j mijnu Hollde/ Þañ hiñ ſa ma mun eg ſia ſialþur/ og mijn Augu munu lijta hñ/ eñ ecke añarleg.
Þeſſa Grein hafa Poſtularner jnn ſett j chriſtelega Truarjatning/ heidnũ Monnum z þeim þafrodu til Lærdoms z Vnderviſſunar/ eñ oſſ chriſtnum Monnum til Huggunar/ þegar Viner z Na ungar vorer j burtu deyia/ z lijka oſſ ſia lfũ til Truarſtyrkingar/ þegar vier ſkulum deyia/ Ad vier þa hopum þeſſa viſſa von og huggun/ ad Saleñ fare til Guds ſem hana gaf/ eñ Molldeṅ aptr j Jordena ſm̃ Salomon ſeiger/ Ecc.20 Og eñ ſtendur ſo j Bok Spekeñar 3 C. ad þegar Saler Riettlatra þara aþ Lijkamanũ/ þa kome þær Drottne j Hendur/ z eingeñ Pijna kome vid þær/ So var Saal hins Gudhrædda Lazari/ bo riñ j Abrahams ſkaut/ Og til Reyfarans a Kroſſenũ ſagde Jeſus/ J dag ſkaltu vera mz mier j Paradijs/ Luc. 16.23.
Sialþr Jeſus þa hñ gaf vpp ſiñ Anda

a Krossenum/ þa befalade hñ sijna Saal j Fødursins Hendur. So skulum vier hier af læra/ ad Saaler Gudhræddra maña fara til Guds/ j þañ stad ꝫ þm er fyrerbweñ. Og skulum þui læra af Dæme Jesu og hins heilaga Stepha ni/ nær vier skilium hier vid/ ellegar þeg ar vorer viner og Naungar fara j burt ad vier þa bijfølum Saalernar j Guds Hendur/ ꝫ þær hafa skapad/ hafande þa Von og ⁊ trunadar Traust/ ad Lijkam eñ munu a þeim epsta Deige vpprijsa til eilijfrar Glede ⁊ dyrdar/ Vid huøria Grein S. Paall huggar oss christna meñ Phil. 3 seigiande/ Vier væntum Lausn arans Jesu Christi af Himnum/ sa ed þorklaara mun vora lijtelmotlega Lijka me ⁊ læita þa verda lijka sijnū þorklaar udum Lijkama/ epter þeim Krapte/ hu ar med hñ kañ sier alla Hlute ad giøra vndergiefna. Daniel 12. seiger/ Þeir mørgu (þ er aller þeir) sem liggia vnder Jørduñe ⁊ sofa/ skulu vppvakna/ sum er til eilijfs Lijfs/ sumer til eilijfrar Sn
eyþu

dyþu z skamar. Þetta sama seiger og Christur j Gudspiallenu/Joh. 5. Þeir gott hafa giort munu framganga til Vpprisu Lijffsins/ en̄ þeir sem jllt hafa giort/til Vpprisu Domsins. Lijka z so hefur Gud bæde j gamla Testamen tenu z þui nyia j liose lated Saūleika z sitt guddomlega Rad z Aform/ vm Vpprisu Framlidenna/bæde med berum Ordū/z Epterdæmum þra ʒ hier hafa af Dauda vppvakter vered. So liggur nu oll Magt a þessu/ad mz þui vier vit um ad Vprisan skal vissilega skie bæde jllra z godra/ ad vier þa hogū z hegd um oss j Framferde og Athæfe ollu/suo ad vier mættū vpprijsa til Glede z Fag nadar med vorum Herra Jesu Christo og ollum Guds Bornū/Og sieñ minug er þess ʒ Postulen̄ seiger Gal. 6. Huad hellst ʒ Madurin̄ saer nidur/þ mun hn̄ vppskiera/Huor hn̄ saer nidr j Hollde nu/sa mū af Holldenu Fordiorfū vpskie ra/ En̄ huor ʒ saer nidr j Andanū hn̄ skal af Andanū vppskiera eilijft Lijf.

Tolf

Tolpta Grein christelegrar Truarsatningar.

Og eilijpt Lijp.

Veglegre og ædre Skiepna er ecke a Jordune en Madurin/ po er ecke no ckur Skiepna vesællre og aumlegre en han vnder Solune/ være ecke pesse Hug gunar von sem vier hopum vm eilijft Lijf. Pui meigum vier aller saman j fi flyia og palla til Guds/ z bidia hn vm Nad z Myskun / og haga og hegda oss so hier j pessum Heime/ad pegar hn hefur enda/ z pa oll Eymd og Sorg er wte/ad vær mætti pa fa og odlast ei lijft Lijf. Ms pessu hætte hepr S Paall huggad sig/pa hn sagde. Phil. 1. Chri stur er mitt Lijf/og mier er p Avinning ur ad eg deyie/Jeg hepe Girnd ad skil iast hier vid og vera par Christur er. Eins var sa gamle Simeon gladur/pa hn sa sin Endurlausnara/z oskade sier ad fara pa j Fride j eilijft Lijp/Luc. 2. Par p lijka so sem Gud er eilijpur z pen

danleg

danlegur/so hefur hñ asett sier ad giefa sijnum Utvøldñ eitt eilijft Lijf og Vist og Veru hia sier og øllum Himneskum Her og H, Einglū. Um þetta Lijf vilium vier nockud tala/og hugleida.

1 Fyrst/ Huad eilijft Lijfed er.

2 Þar næst/Huar þetta Lijf er.

3 J þridialage/ Huorier eilijft Lijf munu ødlast.

4 J Fiorda mæta/Huørt gagn oss er ad eilijfu Lijfe.

I

Huad er eilijft Lijf?

Eilijft Lijf er ein Øllo eda æfe epter þetta Lijf og eitt eilijft Rijke af Gude Almattugum tilbwed/ handa øllū hñs Utvøldum/ j huøriu Rijke þeir munu fa z ødlast fullkomlega himneska Dyrd z glede z Sælu med Gude ad eilijfu/og fullkomlega þeckia Gud. Þar mun ecke vera Synd nie sorg Motgangur nie Daude/eige Frost nie Kulde/ eige Hun gur nie Hallære/ og ecke nockud þad jllt er/Helldr munu Utvalder þar lifa j o

end

endanlegre Glede Fride og Fognude og Farsælld/og syngia þañ dyrdlega Lof saung med H. Guds Einglū/seigiande Heilagt/Heilagt/Heilagt ert þu Drot tiñ Gud Zebaoth! Øll Lond eru full af þiñe Dyrd/Esa. 6. Þa mun fram koma þ s Spamadurīñ Esa. 25. sagt hefur/ Drottiñ allsheriar mun giøra øllu Folke eitt feitt Giestabod a þessu Fialle/eitt Giestabod af klaru Vijne/ af Feyte z Merg z dreggiarlausu Vijne Og hñ mun burt taka Lijkblæuna a þe ssu Fialle/ j huørre allt Folk er sueipad z Mollðarklædið/s breidt er yper allar Þioder. Þui hñ mun vppsuelgia Da udā eilijflega/Og Drottiñ Drottiñ mū þurka Tareñ af øllum Augum z mun taka j burtu Smæn sijns Folks j øllū Londū/Þui Drottiñ hefur talad þetta.

II

Huar þad eilijfa Lijfed mune vera?

Heiløg Ritning kieñer oss/ ad þ mu ne vera j Himnenum/ j Himarijke/þan gad sem Christur vissar øllum Gudhr æddum

æddum/ Nogværū/ Fridsømum/ z þm s̃
Ofsokn lijda þ Riettlætesins saker/ z sel
ger/ Fagned z verded glader/ þ skal ydr
endurgollded verda j Himnenū. Mat. 5
Lijka eirnen̄ vÿssar S. Paall 2 Cor. 5 oss
j Himenenū þar hn̄ seiger/ Vier vitū/ ad
þegar þetta vort Jardneskt Hreise for
geingur þa fa̅ū vier eina adra bygging
af Gude vppbygda/ þ Hws s̃ ecke er mz
Hondū giort/ huert ad er eilijfst j Him
nenum/ Og þui andvarpū vier og girn
unst ad j klædast vorre Byggingu/ s̃ er a
Himnum/ so ad vier finnunst klædder og
ecke nakter/ Þuiad a medan vier erum j
þessu Hreise/ þa forleinger oss/ og erum
miøg þuingader/ aþ þui vier villdū feig
en̄ ecke nakter/ helldr yferklædder verda/
vppa þ ad hid daudlega vppsuelgest aþ
Lijfenu (þ er ad skilia/ Vier villdum gi
arnan j þessum Lijkama fa eilijft Lijf)
En̄ hn̄ s̃ oss byr til hins sama / er sa
Gud sem oss giefed hefur H. Anda j
Pant. Item/ J Paradijs vijssar Christz
Ræningianū a Krossenū/ Luc. 23. Þad
hefur

hefur ecke vered añad eñ himneſk Para dys vm huoria S. Pall talar/ Phil. 3. ſeigiande/ Vor vmgeingne (eda Heimele) er j Himnnũ/ huadan vier væntũ Frelſ arans Jeſu Chriſti. Og hia Johañe 14. ſeiger hñ ſo/ J myns Fodurs Hwſe er margur Samaſtadur. Snogt ad ſei gia/ Heilog Ritning vyſar oſſ til heila gra bwſtada/ ſ ad eilijfu haſa vered til reidder øllum Guds Børnum. Þegar Chriſtur þorundrade ſig vppa trw Hof dingians/ og kuadſt ecke haſa ſundeð ſoddan Tru j Jſrael/ ja ſagde hñ/ ad þe ir ſ ſoddan Tru heſdu/ mundu marger koma wr auſtre og veſtre/ þad er; Vr oll um attum Jardarkringlunnar mundu Rietttruader koma/ og ſitia med Abra ham Jſaac og Jacob j Himnaña Ry ke. Matt. 8. Hier nefner Chriſtur lioſ lega þañ rietta Stad/ huar vier hofum þ eilijfa Lijſed.

.II

Huorier þeir eru ſem eiguaſt munu eilijft Lijf?

J Pistlenū til Hebreos 11. skrifar suo Postulin/ Aan Truarenn er omøgulegt Gude ad þocknast. Þuiad huør s vill komast til Guds/ sa hlytur ad trua ad Gud sie/ og ad hn vilie giefa þeim laun s hns leita. So seiger og Christur hia Johannem 6. Þetta er hns Vilie sem mig sende/ ad huør s sier Sonin z trw er a hn/ sa skule hafa eilijft Lijf/ z jeg vil vppveckia hn a hinū sijdasta Deige. Item/ Joh. 5. Sannlega sannlega seige eg ydur/ Huør hn heyrer mijn Ord og truer a þann s mig sende/ sa hefr eilijft Lijf/ Item/ Joh. 3. Huør s truer a hann skal ecke fyrarast/ helldr hafa eilijft lijf. Og i sama Cap. stendur so/ Huør sem truer a Sonenn/ sa hefr eilijft Lijf. En ogt ad seigia/ Eilijft Lijf verdr ecke veitt nie giefid ollū þeim sem kalla Herra Herra/ helldur þeim s giøra Guds Villia a Himnum/ Matth. 7.

IIII

Huørt Gagn og huør Giæde ad ei lyfu Tyrc mune fylgia.

Eñ þo mañleg ſkynſemekuñe ei ad ſkilia þ ſ̃ S. Paall talar 1 Cor. 2. Ad huorke hafe þ Auga ſied z ecke Eyra heyrt/ z ecke ſie þ j nockurs Mans(hug nie) Hiarta komed/ ſ̃ Gud hepur þbwed handa þm ſ̃ hñ elſka/ Po talar H. Rit ning þar nockud vm. 1 Fyrſt ſeiger Ch riſtur/ Joh. 16. ad þr ſkule hafa eilijfan Fognud/ huorn eingeñ kuñe fra þm ad taka. 2 Þar næſt ſeiger Chriſtur/ Luc. 13. ad þeir ſkule vera j Guds Rijke/ þar þr ogudlegu wtrekner verda j yſtu My rkur/ huar ed vera mun Op z Tañagn yſtran/ z ſia þadan Abraham/ Iſaac z Jacob z alla Spaameñ z Guds wtval da j Guds Rijke. 3 Epter Vppriſuna ſkulu þeir verda lijker Guds H. Eingl um/ ſ̃ Chriſtur kieñer j Gudſpiallenu/ Matth. 22. 4 Þeir munu vera hia Ch riſto/ og ſia hñs Tign og Majeſtatis Dyrdarvelldi/ ſ̃ honū er giefed af ſijnū Himneſka Fodur/ Joh. 17. 5 Þa mu nu wtvalder vera j Birtu og Lioſe / og ſkijna ſo ſ̃ Soolen j þra Fodurs Rijke.

Matth.

Matth. 13. c Þeir munu vera heilag er so s Gud er/ so s Johañes skrifar 1 P. 3. Vier erū aller Guds Børn/ eñ þ er eñ ecke openbert orded/ huad vier mu nū verda/ Eñ þ vitum vier/ad þegar hñ birtest/þa munū vier verda honū lyker/ Þuiad vier munū sia hñ so s hñ er/ Vi er munū þa verda j klæder huijtū Skr wda/ s S. Johañes seiger/ Apoc. 3. Þe ir munu ganga þ mier j huijtū klædum (seiger Gud) þt þeir eru þess verduger. Vm þra huijtan klædnad talar Johañ es j siøtta /stounda z niunda Cap. Þet ta er su rietta Brwdurin/ vm huøria S. Þall talar Eph. 5. og huoria hñ meinar/s ecke hefur Fleckan eda hruc ku/eda nockud sl[illegible]an/helldur er hun o- strappanleg z eiñ dyrdarleg? Sopnudt 7 Eingeñ Daudé mū þar vera/ei sorg Þijsl nie Þijna nockur/ Dioþulleñ med ollū sijnum Lidum z Limum/Vallde og Vielum/mun þar ongua Magt hafa epter þui sem skrifad stendur/ Sa gam le Dreke og Hoggormur sem er Dioþ

ull z Andſkote/vard bundeñ z kaſtadz j Afgruñeñ/ Apoc.12.20. Þetta mein^r z S. Pall/þar hñ ſeiger/Rom.16. Gud mũ jñan ſkams troda Sathan nidr vnd er ydar Fætr/huad hñ z ſkrifar til Þra j Corintho/1 P.15: ſeigiande/Dauden er vppſuelgdr j Sigr. 8 Ad ſijduſtu mũu wl valder verda lijker Chriſto/ſo ſ Poſtul eñ kieñer oſſ/Phil.3. ſeigiãde/Nũ mun forklaara vora fanyta Lijkame/ ſo þeir verde lijker hñs Forklarfudũ Lijkama. Þa mũu Þr hafa Himneſka Lijkame z andlegt Lijf/ſ S.Paall kieñer/1 Cor.15 Af þeſſu meirgũ vier merkia z lœra/hu orſu gott z gaanlegt eilijft Lijf er.

Ender og Nidurlag chriſteleg rar Truarjatningar.

Vier hofum nu heyrt þeſſar tolf Truareñar greiner z Þra Vtſkyring/z af þeim lært ad Gud Fader og Guds ſo nur og Gud heilagur Ande ſie þriar ad ſkildar Perſonur. Eñ hier ber oſſ ad giæta vel ad og grandvarlega/ad hafa ecke

ecke nockra ranga Meining vm Gud/ z huxa ad þar sie þrijr sündurgreinder z ad skiliäleger Guder. Nelldur eigũ vier ad læra af heilagre Ritningu þad/ ad eirn er Gud alleinasta/ þo eru þriar sier leg^r z adskild^r Personur Guddomsins. Þetta ber oss ad vita z trua/ jafna z m̃z kieña/ epter þeim hætte sem Gud hefur sialfur sig j sijnu Orde openberad/ Eñ ep^r mañlegre Skynseme er omøgulegt z dærlegt hier vm ad ransaka eda dis putera. Nelldur eigũ vier Gud riettlega ad þeckia/ z hñ ad lofa z dyrka/ þ̃ ueit er z giefur eilijft Lijf/ so s̃ seiger j Gud-spiallenu/ Joh. 17. Þetta er eilijft Lijf ad meñ þecke þig ad vera sañan Gud/ z þañ þu wtsender Jesum Christum.

Ad Gud sie alleina eiñ/ þ̃ bǒr nøglega bevijsad z satt giort. J gamla Testame ntenu talar so Moyses til Jsraels sona Deut. 6. Heyrdu Jsrael/ Drottẽ þiñ gud er eiñ einaste Gud. Slijkt hid sáa m̃zkie ñ^r David Ps. 18. seigiãde/ Huor er Gud z Frelsare utã vor Gud? Og þ̃ muñ E

 saie

ſaie Spamans 43. talar Gud ſo/ Fyrer mig var eingeñ Gud/ z epter mig ſkal einge vera. Jeg/ jeg er Drottiñ/ Og þar er eingen Frelſare nema jeg. Og j nyia Teſtamentenu ſkrifar S. Pall/ Ein⸗genn er Gud nema eirn/ Og þo ad þar ſie nockrer ſem Guder kallaſt/ huort þ er a Himnum eda a Jordune (med þui ad marger eru Guder z marg' Drottn⸗ar) þa hofū vier þo ecke nema eiñ Gud z Fodr. 1 Cor. 8. Jtē/ 1. til Timo. 2 Eiñ er Gud/ z eiñ er mealgāgare/ z c.
Enn huor þeſſe Gud er/ þar vm ho⸗fum vier fulla Skÿring j fyrſta Bod⸗orde/ So og lÿka j fyrſtu Grein Poſtu legrar Truarjatningar. Þeſſe Gud he⸗fr opinnis lated merkia/ ad þar eru fleire Perſonr j Guddomenum enn ein. Og lÿka ſo ſem þeſſar poſtulegar Tru ar greiner kienna oſſ/ ad j guddomenum ſie þriar Perſonr/ Gud Fader/ Guds ſon ur/ Gud heilagr Ande/ ſo eru þær j ſañ leika. Vier leſum j Bok Spekeñar/ 1. ad Gud hafe ſagt/ Latū oſſ giora mañ

eñ epter vorre Mynd og Lijkingu/ þar
verdr talad vm fleire Guddomsins Per
sonur eñ eina. Item/ Þegar syner Noa
toku sier þ ad byggia Babilons Turn/
þa mællte Gud/ Latũ oss fara ofan ad
hindra þra Erþide/ Gen. 11. Af þessũ
Ordũ ma skilia ad Gud talar j fleirum
Personũ eñ eiñe. Einglaña Loþsaũgr
hia Spamañenũ Esaiã 6. Og j Op
enberingar Bokeñe hins H. Johañis 4
giefur liosslega ad skilia Þreñing Perso
naña/þuiad þr seigia þrisuar/Heilagur
Heilagr/Heilagur/ Eñ þar þeir seigia
Drottiñ Zebaoth/þar mrkieña þr Ein
ing Guddomsins. J gamla Testamen
tenu hefr su fyrsta Personan margfalld
lega talad vm siñ son Christũ/vid Mo
ysen/Dauid z Spameñena. Christur j
Gudspiallenu talar margt vm Fodurin
z heilagan Anda. Somuleidis hefr H
Ande margt og myked talad þ Munn
Postulaña/vm Gud Fodr og Guds son
Herran Jesum Christum.
Ad þesse Gud er þreñr j Personum/

Þad meigū vier læra j Gudspiallenu bæ de þegar Jesus var skijrdur/ z so lijka þa hñ forklaradest a Fiallenu Tabor. Mat. 3. 17. Þui þar talade Gud Fad' ofā af Himnū/ z sagde/ þesse er Sonur minn elskulegur. Mar. 1. Eñ j Skijrne sie skiede su lioslega Opinberan þriggia Personaña/ Þar kallar Fadereñ af Him nū/ Þar stendur Sonuriñ z lætur skijra sig/ H. Ande kiemur þar yfer Christū j mynd eirnrar Dwfu. J Nafne þessa ra þriggia Personaña/ bydur Christur ad skijra alla Meñ/ Og a þeim Person um er su H. Skijrn Grundvølluð/ þar hñ sagde til siña Læresueina/ Fared wt z prediked Evangeliū / z skijred j nafne Fødurs z Sonar z heilags Anda. Mat. 28. J þessau Mata lofar og dyrkar christeleg Kyrkia Guds heilaga Þreñ ing j þremur Personum/ og seiger/ Gloria Patri/ et cæ. Dyrd sie Gude Fødur Dyrd sie Guds Syne/ Dyrd sie Þm hei laga Anda/ medkieñande þar med/ ad þessar þriar Personur eru ein og sonn

gud

guddomleg Essentia og Vera/eñ þo þr iar sundurgreindar Personur/og eiu eins eiñsar/eins Almættugar/ og ollum Hlutum eins rꝛdande/ þar fyrer eiga aller Meñ þær ad lofa og dyrka/ z þm ad þiona/ epter sialfs Guds eigenlegre Openberan.

Vier eigum og ad verda Aminter/a þad/ad trua fullkomlega ollu þui sem fram̃ er sett j þessum Truarefiar grein um/Og hugleida huorn Skada z hui lijka fordiorfun Vantrueñ hefur gior t mørgum Mofium/huorsu Gud straf fade heilan Heimeñ og foreydde hann vegna Vantruar z ogudlegs Athæfis/ m3 Vatsflodenu/epter sijnu Rietlætis dome. Sømuleidis soekte hñ Borgum Sodoma z Gomorra med Ellde z Bꝛ eñesteine/vegna Vantruar og Synda. Gen.7.19. Moyses einka vinur Guds/ sa s talade vid Gud/z so morg Krapta verk z stormerke giorde af Guds Krap te/fieck þ Straff f sijna Vantru/ad hñ mætte ecke ganga jñ j þad fẏ eitna

Land ſ Gud hafde lofad ad giefa Abra
ham Iſaac z Jacob/Deut,3. Kuiña
Loths villde ecke trua Eingelſins ordū.
þar þ vard hun ad Salltſteine. Gen.19
So hefur Gud ſtraffad Borgena Jeru
ſalem þ heñar Vantru og ohlydne/ad
hun villde ecke þeckia heñar Vitiunar
tijma/z hyra vm huad til heñar Frid
ar heyrde/Luc.19. Eins lijka ſtraffade
Gud Zachariam mz mallleyſe/þ þ hñ tr
ude ecke Eingelſins Ordū Luc.1. S.
Thomas var y ſtorū Salarhaſka veg
na ſiñar Vantruar/hefde Chriſturecke
hialpad hm̃ til Truareñ Joh.20.þar
þ er huoriū z einū Mañe radlegt / ad
jaka þ Gude ſijna Synd z Sekt/ ſ oſs
hefur nu kient verid) Vileggingu Bod
ordaña. þar næſt ad hafa ſaña z ſtad
faſta Tru/epter Greinū þeſſarar Tru
arjatning/Og ſijdan ad flyia til Guds
Godgirndar z giæſku/z girnaſt af hm̃
Nad z myſkun z Saluhialp/j Guds
ſyne vorū Frelſara Jeſu Chriſto/ſo ad
vier med þm Vantruudu verdū ecke ſt
affad

aþþader/ bæde þessa Heims z annars. Þutad fullkomlega kiem̄ Guds reide yf er øll Born Vantruarefiar/s̄ S. Pall liostlega vottar. Eph. 5. Þar þ̄ liggur stor magt a/ad vier stickū oss so s̄ rett christnū z Guds bornū hæþer/ so s̄ S. Pall kiefier z amiñer Rom. 13. z aþle ggium Verkeñ Myrkrafia/ z jklædum oss Herklædū Liossins/so ad vier gøng um sidsamlega so s̄ a Deige/ecke j Oþ æte eda Ofdryckiū/ecke j Legukosū og Munadlijse/ecke j Prætū z Ofundsyke heilldur jklædunst Drottne Jesu/z ræktū Hollded/þo so ad þ frenne ecke sijnar girnder. Og verum minnuger þra Orda s̄ S. Pall talar j ødrū stad/ Ad allt huad skrifad er/þad sie skrifad til Lær= doms/so ad vier þ̄ Þolenmæde z Hugg un Ritningañā hefdū vonena/Rom. 15. Hier viliū vier nu enda þssa Truarjæt ning med Ordū S. Peturs/þar hñ sag de Act. 15. Vier truū ad viet verdū sæ luhólpner/ fyrer Nad Drottins vors Jesu Christi.

Drottinleg

Þridie Hauffud

partur vors Catechismi Lær=doms er drottenleg Bæn/ huøria Gud spiallam:ienner haffa skriffad/ Matth. 6. Luc. 11. Hun hlyder so.

Fader vor þu sem ert a Himnum. Helgest þitt Nafn. Tilkome þitt Rijke. Verde þinn Vilie

Vilie so a Jørdu sem a Him̃ne. Gief oss j Dag vort dag legt Brauð. Fyrergief oss Skullder vorar/ so sem vier fyrergiefū vorū Skulldunautū. Og eige leid þu oss j Freistne. Helldur frelsa oss fra Illu/ Þuiað þitt er Rijked/ et.ct.

Almættugur Gud veit best huors vier þurfū/ og myklu betur eñ vi er kuñum að bidia/ Þo vill hñ að vier skulum hafa vit a þui/ huað oss vanar/ og a huoriu oss liggur. Og vppa þ vier ecke skulū bidia alleinasta j hug anū/ helldur med Muñenū/ og med nafne akueða það vier girnunst/ sie þ lijkā legt eða andlegt/ so að vier mættū helld ur vppvekiast til jduglegrar Gudrækne og Godfijse/ og að vor Bæn verde þess helldur stødug/ og sie ecke Muñplapur

eða

eda sem heimskra Mańa Muńgialpur.
Enn so ad vor Bæn verde þess helld ur skialleg og skickanleg/ þa hefur vor Drottiń Jesus sialfur samsett þessa dyr mæta Bæn/ FADER Vor/ ſ er mz og faord/ eń hefur þo ińe ad hallda allt þ ſ oss er naudsynlegt ad bidia/ Gude til Lofs og Dyrdar/ eń oss Mońuń er ga gnlegt fyrer Lijf og Sal. Moyses/ Daniel/ Spameńerner og marger hei lager hafa j sijnum Motgange og Na udsynium giort sijnar Bæner/ med stor re Alvoru og aff Hiarta/ Enn eingenn þeirra Bæna er so kroptug sem þesse/ Þuiad hun er (til ad jafna) so ſ Soleń a Himnum/ huor ed med sijnum Lioma og Krapte dyrmætum yfergeingur allar adrar Planetur z Stiornur/ so geingur þesse Christi Bæn yfer Bæner allra annara heilagra. Og er þad eingeń vn dur/ þuiad þesse Jesus sem hana hefur diktad z samsett/ er sa beste Theologus z Himneskur Doctor/ ſ best þeker Hia rta Guds/ og hellst veit vora Eymd og
Neyd

Neyd. Eñ adur eñ eg tek til ad vtskijra
þessar Bæner/ þa vil eg koma vid þær
hellstu z sierlegustu Greiner/ sem heyra
til riettchristenne alvarlegre Bæn/ Þar
næst skulu Bænernar epterfylgia/ med
sijnum Vtskijringum og Lærdomum.
1 Fyrst huad ein riettchristeleg og gud
leg Bæn er.
2 Þar næst huorsu margfolld hū er.
3 Sijdan/ Nuar þ vier eigū ad bidia.
4 Þa eñ/ Nuorn vier eigum ad akal
la og bidia.
5 Framveigis/ Nær/a huerium Tij-
ma vier eigum ad tilbidia,
6 Item/ J huorium stad vier eigum
ad giora Bænena.
7 Þa þar næst/ Nuorneñ Madur skal
vera skickadur sem riettelega vill gio
ra sijna Bæn.
8 Ecke sijdur/ Nuad Bænena kañ ad
forhindra.
9 Þa eñ bad/ Ef Gud bænheyrer
oss ecke jafnsnart/ þegar vier bidium
Nuad vier skulū þa huxa/ z huar m̄z
vier

vier eigum þa ad hugga oss.
10 So z lijka/ Vm huad vier eigum ad bidia.
11 Þa vm sijder/ Fyrer huorn/ eda j huors Nafne vier skulum bidia.
12 Ad sijdustu/ Nuort vier munū ver da bænheyrder/ Þo vier bidium.
Fyrsta Greinen.
Nuad er Christeleg Bæn?
Nun er ecke anad en Samtal christ ens Mans vid Gud/ j huoriu Samtą le hn̄ bidur Gud burt ad taka makleg giölld giordrą Synda/ og setur fram̄ þ Gud sijna Þorf og naudsyn/ z bidr hn̄ vm Hialp og hiastod/ og þackar honū̄ þ alla Velgiorninga/ andlega z lijkam lega/ Soddā Bæn er ecke komin̄ j Mun̄ sins ordalage alleina/ helldur myklu fra mar j Root z þele Hiartans. Þad lærū̄ vier af dæme Moysis/ Vier lesū Exo. 14, þegar hn̄ med ollu Jsraels Folke var staddur j storre Neyd/ z myklū Ef þs hræ̃ka a mille tueggia Fialla/ hafa nde Sioen̄ þ framan sig/ en̄ Ovina her epter.

epter ſier/ ſo ecke var nockur ſtadar ad flyia/ þa hoof hn̄ ſijn Augu til Himins en̄ hn̄s Varer ſa eingen̄ hræraſt/ z ecke heyrde nockt hn̄ Ord tala/ þo ſagde Gud ſo/ Moyſes/ þui hroopar þu til myn. Su berſynduga Kona kallade ecke hætt helldur griet hun/ og vætte Fætur Jeſu med ſijnum Tarum/ þurkande þa med ſinum Hærlockum/ minteſt vid þa/ og ſmurde þa med dyrmætum Smyrſlum.

II

Huorſu margþǫlld eda marg hattr ud Bæninn er?

S. Pall j Piſtlenū 1 til Timotheū 2. giorer ꝼiora Bænahætte/ Fyrſt nefner hn̄ Afbeidne/ þar Madur bidur giegn þui ſ̄ jllt er/ ſ̄ er Synd og Daude/ og allar adrar Eymder og Hormungar/ ſo ſ̄ þegar S. Pall bad/ ad Eingell Andſkotans ſkyllde ꝼra ſier vykia. 2 Cor. 12. Annan̄ Bænahætt kallar hn̄ einfalldle ga Bæn eda Bon/ þegar Madur bidur Gud vm þad nockud ſem hn̄ girneſt/ ſie þad andlegt eda lijkamlegt. Þridie Bæ

 na

nahæktt er sa/þegar Madur bidr ꝧ od rũ ſ ad eru ſiuker eda ſærer/eda ſtadd' eru j einhuorium voda eda hæſka/ So bad Abrahã ꝧ þm j Sodoma/ z Moyſes ꝧ Iſraels ſonum/ Kanverſka kuiñan ꝧ ſiñe Dottur/ Hundradshofdingeñ ꝧ ſijn um Þienara. Fiorda ſlags Bæn kall' hñ Þackargiord/ þegar vier þockũ Gude/ loſum og dyrkũ hñ ꝧ ſijna Velgiorninga hialp og hiaſtad ſ hñ heſur oſs veitt.

Þridia Greineñ

Huar fyrer vier eigum ad bidia?

Fyrſt eiaum vier ad bidia þeſſ vegna ad Gud hefr oſſ þ ſkipad z boded/ þar hñ ſo tal' ꝧ Muñ Davids/ Pſ. 50 Þu kallt akalla mig. Og ſialfr Chriſtr byd ur oſſ Joh. 16. ad bidia j ſijnu Nafne Og med morgũ lioſũ Ordũ z epterlijk' ingũ amiñer hñ oſſ allvijda ad bidia/ ſei giã e/ Bidied z þ ſkal ydur óda veitt/ beried a/ z ꝧ ydr ſk vera upploked/ Luc. 11. Og hia Lucam 18. ſetr hñ fram eitt Dæme um rænglatã Dõara z eina Ec kiu/ z vijdar añarſtadar byduꝛ hñ oſſ ad

vaka

vaka og bidia. So amiñer S. Paall 1 Tim. 2. ad vier helist þ alla Hlute fram̄ skulū bidia. Og til Romveria 12. skrif' hū so/ Vered stadfaster i Bæneñe.

Þar næst eigū vier þ þa Grein ad be dia/ad Gud er milldr. z myskunsam̄ til ad Bænheyra alla þa ſ hū akalla z til bidia/ so ſ hū hefr lofad i. þfarande Psalme/ seigiande/ Jeg vil frelsa þig. Og i ødrum Stad/ Nalægur er Drottiñ ad hialpa þeim ſ hū akalla i Anda z sañ leika. Slijkt hid sama seiger H. Ande þ Muñ Spamañsins Joel 2. Huør hñ akallar Nafned Drottins/ sa skal vera holpeñ/ Og eñ skrifar S. Johañes 1 P. 5. Ef vier bidiū vm nockud/ þa vitū vier ad vier faum vora Bon/ſ vier bidiū vm/ Og til Romveria 10. stendr skrifad/ Eiñ er Drottiñ allra/ rijkur vt yfer øllum þeim sem hañ akalla.

Þridia Grein sem oss skal vpp z hueſia til Bænareñar er þesse/ med þui Christr er sitiande til Guds hægre Handar og er þar vor Aarnadarmadur og Med-

af

algangare/ þa nieigū vier og eigū j fu
llu frelse ad ganga fram og bidia so s
Postulen̄ seiger/ Heb. 7. Hn̄ kan̄ alltijd
ad giora þa holpna s koma til Guds þ
hn̄/ z hn̄ lifer alltijd og bidur þ þeim.
Og S. Pall skrifar so/Rom. 8. Þier
hafed ecke medtekid Prældoms anda/
suo þier þurfed ad vera hrædder vm
ydur ad nyu/ Helldur hafed þier medtek
ed sonarlegan̄ Anda/ þ huorn vier koll
um Abba/ elskulege Fader. Og til Ga-
latas 4. Ept' þui þier erud nu Børn/
þa hefur Gud sent Anda sijns Sonar j
ydar Hiortu sm̄ kallar Abba/ Hiartans
Fader.

Su fiorda Grein er þesse/ Med þui
vier erū af Gude setter z skickader til þess
ad vera hn̄s Kien̄emen̄/ so s skrifad sten
dur Apoc. 1. 5. Han̄ þuode oss mz sijnu
Blode/ z giorde oss ad Kongū z Kien̄e
mon̄ū þ Gude sijnū Fodr. Og S. Petr
seiger 1 P. 2. Þier erud sa Konunglege
Kien̄eman̄skapurin̄/ þ H. Folked/ Þor þ
lijka so sem Prestsa embættid var ad bid
ia

ia z oskra j Musterenu/ so hæfer oss s̄ Christner erum/ alla tijma ad færa Gu de Forner Vara vorra/ þ er/ ad akalla og til bidia Gud.

J þimta mata eigū vier ad læta vo rar þreyngiande Naudsyniar amiña oss og koma oss til Bænaakallsins/ sem S. Pall kieñer Eph. 6. Bidied jduglega j ollū Naudsyniū/ med Bænū z Amiñ ingū j Andanū. Og ad soñu liggur ma gt a slijku/ þt eingeñ Madur a Jordu ne er sa/ ad ecke hafe nockurn Kross og Motgang/ Þar þ̄ þarf huor Madur vid Guds Hialpar z huggūar. Þess vegna bydur S. Pall oss/ 1 Tess. 5. ad bidia Gud oaplætanlega. Og til Romverja 15. skrifar hñ/ Hialped til j ydrū Bæn um/ ad bidia þ̄ mier til Guds/ so ad eg frelsadur verde fra Vantruudū s̄ eru a Gydingalande/ z ct. Huor magt oss lig gr a ad giora vorar Bæner j mote Dioff lenū/ þ kieñer oss S. Petur 1 P. 5. seig iande/ Ad hñ gange vm kring s̄ grenian de Leon/ og leite ad þeim s̄ hñ kuñe ad

 suelgia

ſuelgia. S. Jacob ſkrifar ſo 4 C. Þi er hafed ecke/af þui þier bidied ecke/Þi er bidied og faed ecke/þt þier bidied jlla. Af þeſſu lærū vier/ad oſſ byriar j øllum vorum Mogange/ Gud ad bidia z a hñ ad kalla.

Ad ſiøunda eru Epterdæme heilagra ẽ oſſ kieña ad bidia/og vpphuetia oſſ til Bænaakallſins. Sialfur Chriſtur bad ſiñ Himneſka Fødur j Alloengardenū/ Luc. 22. z ſtendur j Gudſpiallenu/Mar 6. ad hñ hafe vered a Bæn alla Noott j giegnū. So badſt Daniel ẽ j Leona grøɂeñe/Moyſes/David/Joſaphat gi ørdu æſiñ ſijnar Bæner til Guds/þeg" þeim la a. So hafa alla tijma giørt þeir H. Forfedur og Spameñ/z aller Gudhræðder/z Gud hefr þm hialpad/ Soddan Dæmum eigum vier ad fylgia og af þeim ad læra/ad akalla og bidia Gud jduglega.

Fiorda Greiniñ.

Huørn vier ſkulum akalla og tilbidia?

Þegar Satan freiſtade Guds ſonar ſijnañ

synnande hm̃ oll rijke Veralldareñar og
þeirra Dyrd/ þa sagde hñ/ Allt þetta
vil eg gieфa þier/ef þu fellur fram̃ og
tilbidr mig/ Þa suarade Jesus/ z sagde
Þu skallt tilbidia Drottiñ Gud þiñ/og
þiona hm̃ einum/ Mat. 4. Nier kieñer
Christur oss ad allt Bæna akall og oll
Lofgiord heyre Almættugum Gude til
eñ onguum odrũ / so sem Gud talar þ
Muñ Davids Ps. 50. seigiãdi/ Akalla
mig j þijnũ Motgange/z jeg vil frelsa
þig z þu skallt prijsa mig. Þar þ kieñ
oss Christur j þessare Bæn/ þad vier j
ollum Motgange og Mañraunũ eigũ
ad leita Guds vors Himneska Fodurs/
hñ hefr Mactt z valld ad hialpa oss/hñ
hefr so asett z skickad/ad Bæner fra
christnũ z fra nakæku z auũ skule koma
þ sig/so sem Eingelleñ sagde vid Tobi
am/ Þa þu grietst so beysklega z badst
fyrer/og stodst vpp fra þinne Maltijd
og Grepstrader Dauda Menn/og gey-
mder. Lijk þeirra j þijnu Hwse/og Jard
ader þa vm Nætur / þa flutta eg Bæ-

 ner

ner þijnar pyrer Drottin̄.

Gud veit og best j huorn maata z hu erneñ hn̄ vill hialpa oss/ so s̄ hn̄ seiger hia Spaamaneñu Esa.45. Jeg er Gud s̄ ydur frelsar/ eñ eingeñ aña. Þar ꝑ lijka so s̄ vier ecke eigū ad setia Trw eda traust til nockurs Eingels eda noc kurs añars af Heilogū/ so ber oss ecke helldur þa ad akalla/ eda nockrar Hia lpar til þra ad leita/ Helldur alleina til Guds/ so s̄ skrifad stendur/ Rom.10. Hu er s̄ akallar nafned DRottins/ sa skal Sæluholpen verda. Vier lesū/ Apoc. 19/ Ad S. Johañes villde tilbidia Ein geleñ/ Eñ eingelleñ villde ecke lofa hm̄ þ/ z sagde/ Sia til þu giorer þad ecke Jeg er þiñ Samþion/ og þeirra sem ha fa Vitnisburd Jesu/ til bid þu Gud.

Fimta Greinin

Nær eda a huorium tijma Meñ skulu bidia?

Med þui ad Bæneñ skal ecke skie/ af Muñenum alleinasta/ helldur af Hiart anu/ þa er eingeñ tijme helldur añar eñ

annar til ſettur nær vier ſkulum bidiaſ
Tijmeñ ſeiger ſialfur til þeſſ. Vier er
um ſtundū glader/ſtundū grætande/ſtu
ndū geingur med/ſtundū mote/tijmeñ er
ad eta og drecka/Tijme ad ſtanda vpp
og leggiaſt nidur. Allt þetta amiñer ſig
ſialft/ epter þui ſ tijmeñ fellur. Þar ꝼ
amiñer oſſ S. Pall 1 Teſſ. 5. ad bidia
ætijd og oaflætanlega. So hafa þeir
heilogu giort/Eñ þo hafa þr teked til
þeſſ ſtundū ſierlegan tijma ad bidiaſt ꝼ
ſo ſ Daniel giorde/þa hñ fiell a Knie
z bad Gud jñelega med Lofgiord z þa-
cklæte/þriſuar a huoriū deige/ Dan. 6.
Eins hefur David giort z fleire adrer
Og þo ad vier hofum ecke alla Tijma
fulla Ordſok eda þortꝛ til ad bidia/eda
giefū ei alla Daga a Bænū leiged/þa er
þo tilheyrelegt og ſoma ſamlegt/ad hu
or Madur chriſteñ vtvelie ſier Stund
og ſtad ad giora Bæn daglega.

Siotta Greinen

J huorium ſtad Bæneñ eige ad ſkie?

Gud lofadi j gamla Teſtamentenu/

ad giefa christelegre Kyrkiu Andsuar af Nædarstolnū j Jerusalems Mustere. Exo. 25. Þar þ sagde Josaphat Kong ur so j sijne Bæn. Og þeir hafa bygt þier þar jnē eiñ Helgedom þijnu Nafne/og so sagt/ Nær ad nockur Olucka/ Suerd/Plaga eda Drepsott kieme yfer oss/þa skylldū vier standa j þessu hwse þ þier(þuiad þitt Nafn er j þessu huse) og kalla til þijn j vorre Neyd/ þa vilier þu bænheyra z hialpa oss 2 Par. 20. Christur talar z sialfr vm Jerusalems Mustere/ad þ sie Bænahws/eñ þr hafe giort þ ad Spillvirkiabæle. Og þeg hñ sa Nærsne augnaskalkana/ſ stellu a Knie j Samkunduhwsū/a Hornū Gat na z Strætum/og bæduſt þ/so þeir pr de sieder ap Folkenu/ þa sagde hñ / ad þr hefdu wttekid sijn Lañ/Mat. 22. 6. Sijdan kiener hñ sijnū Lærefueinū/ hu ar þeir skule bidia/og seiger/Þegar þu bidur/þa gack jñ j Suefnhws þitt/og lꝏt aptr Dyrnar/z bid þiñ Fodr heim uglega/z þiñ Fader ſ sier þ heimuglegt
er

er/skal giallda þier þ opinberlega. S. Páll skrifar so 1 Tim. 4. Jeg vil ad Menn bidie allstadar. Og vid Samverska konuna talar so Christur / Tru þu mier/ sa tijme mun koma/ ad þier munud hvorke bidia Fodurenn a þessu Fialle/ z ecke helldr j Jerusalem/ Joh. 4. Af ollu þessu meigum vier læra þ vier christner Menn erum ecke bundner vid nockurn Stol eda stad/ hvorke vid Jerusalem nie Rom. helldur eigum vier ad giora vorar Bæn' jnnan Kyrkiu og vtan/a Akre z Eing/a Sio z Lande/ vtæ z jnne/ huar vier erum stadder. So bad Daniel(σ) til Guds j Leonagrofenne/ z vard frelsadr. Jonas(2) bad j Hualþiskssins Maga. Ezechias Kongr bad a sinne Sottarsæng/ snere sier til Veggiar/ bad grátande/ z vard bænhe yrdr. 2 Reg. 20. Postularner hroopudu a Christum j Skipenu/ z badu hann ad hialpa sier/ z hann stillte Stormenn z Sioinn. Mat. 8.

VII

Huornenn sa skule vera skickadur sem Gud vill riettelega bidia?

1 Sa š Gud vill akalla/ hñ skal pyrst jata z medkiesta sijna Synd z overdugleika/ þ Guds Auglite/ suo š giørde Tollheimtumadurinñ j Musterenu/ þa hñ þorde ecke ad vpplyfta sijnu Augum til Himens/ helldur barde sig a brioſt z sagde/Gud vertu mier syndugum nad ugr/ Luc.18. 2 Þar næst sk hñ jdka sig j øllum godum verkum/ til huerra vier erum af Gude skapader. Þo skulu vier sia vid þui/ad metna oss eda stæra oss þ^r af/ so š giørde Phariseareñ/ sa sier hro sade af Føstum z ølmusugiørdum/ Hell dur skulum vier hyxa vm huad Christ ur seiger/ Luc.17. Þo þier giøred allt huad ydur er boded/ þa seiged/ Vier erū onyter Þrælar/ vier giørdum þ vor sky llda baud. 3 Þar næst skal hñ hafa sto dnga z stadfasta tru til Guds/š Christ: kieñer oss þar hñ seiger/ Allt huad þier bidied vm j ydare Bæn/ ef ad þier trw ed/ þa skal ydur þ veitast. S. Jacob 1. skrifar so/ huor sem vill bidia/ hñ bid, ie j Truñe og efe ecke/ Þui huor sem
er

er efadr/hñ er sem bylgia Sioar/su aþ Vinde verdur drifeñ z vppvægd / Þui liſkur Madur huxe ecke ad hann mune nockud af Gude odlast. 4 Ad sijdusta Kieñer oß S. Petur 1 P. 4. ad þeir s vilia bidia Gud/skule vera skickanleig er/sparneitner/og yfer alla Hlute fram̄ hafa breñande Kiærleika jnbyrdis.

Vm sidu z Lijkāans hegdā þra s gi ort hafa sijnar Bæner/sesū vier þ/ ad sumer hafa falled a Knie/so s Daniel 4 z Herrañ Christz j Grasgardenū/Luc. 22. S. Pall Eph. 3. seigest z beyia sijn Knie/þ Fodur vors Drottins Jesu Christi. Moyses j sijnu Bænaakalle hi ellt vpp sijnū bædū Hondū Exo. 17. So giorde z lijka Salomō Kōgz/þa hñ vij gde Mustered þ hñ hafde smijda læted. 1 Reg. 8. Sialfr Jesus fiell fram̄ a sij na Asionu til Jardar þa hñ badst ꝼ j Alldengardenū Mat. 26. Kōgurīñ j Ni nive lagde af sijn Purpura klæde/vafde sig j Seck/z sette sig j Molld eda osku/z giorde so sijna Bæn. Jō. 4. Kōgz j Sa maria

maria reiþ ſijn Klæde/vegna þrar Eymdar z hormungar s̃ hñ ſa og heyrde ad var j Borgeñe/þegar Forelldrarner atu ſijn eigen Born vegna hungurs/þa ſau aller ad hañ hafde Seck næſt Klæda z Reg. 6. Þañen hafa nu Guds wtvalder haft ymeſlegar hegdaner/þa þr hafa Gud akallad/Eñ j ſtuttu Maale er þetta meiningeñ/ ad huør hñ vill riettelega bidia/z verda bænheyrdur/hñ ſkal ecke alleinaſta Kriupa nidur a ſijn Knie þ̃ Gude/eda lyppta vpp ſijnũ hondũ helldur akalla og bidia j Andanũ/ þ er af ollu Hiarta/ſo s̃ David ſeiger/Pſ. 25. Til þijn Drottiñ vpphef eg Sal mijna.   Attunda Greineñ.

Hvad Bænina porhindrar?

Eñ þo allar Synder/allt Rangliete og ogudlegt Athæfe porhindre christens Mans Bæn og akall/ þa tilteikur þo H. Ritning nockrar ſierlegar Synder/ vegna huørra Gud vill ecke Bæn heyra oſſ/ef ad vier dryium þær. 1 Hin fyrſta ap þeſſum Syndum er hun/ vm huør

huoria S. Petur talar/1 P.5. seigiande/Gud stendur j mote þm Dramblatu eñ lijtelatū veiter hñ Nad z myskun. Þar þ eiga aller meñ ad fordast Dr á mb z metnad þt s Gud vilia riettelega bidia. 2 Su oñur Synd s Bænena hindrar er hardwd z Myskunarleyse. Vm þessa Synd talar Jacob 2. seigiande/ Myskunarlausan dom mū sa fa/s øng ua Myskun sijner. Og lijka seiger Salomon Pro.20. Huor sijn Eyru byrg vid kall hins fatæka/sa mū kalla z ecke vera bænheyrdur. 3 Su þridia Synd s Bænena hindrar/er valld z oprijke/hu ar vm Spamaduriñ Esa.1. so talar/ Þo þier bidied margfalldlega/þa vil eg ecke bænheyra ydur/þt ydr Hendur eru fullar af Blode/þ er valld z ofrijke/Fie drættur z Peninga plogur/þegar þeir rijku plaga z plægia þa vndergiefnu/ z vtsiuga þra Blod z Sueita. 4 Fiorda Synd er Reide og ofund/þegar Madur vill ecke af Hiarta þziepa Naungā vm hñs Misgiorder/so sem skrifad sten dur

dur/So mun minn himneskur Fader giø ra vid ydur/ef þier þ;giefed ecke af Hiar ta huør odrum hns Misgiørder/Mat. 18. Vm þetta talar z S. Pall/1 Tim. 2. z seiger ad vier skulū bidia med vpply ptum heilogum Hondum an Reide. So ddan Synder og adrar pleire eru Sok og Efne/huar fyrer Madur verdur ec ks aþ Gude bænheyrdur

Niunda Greinenn

Ef ad vier ecke strax verdum Bæn Heyrder/huar med vier eigum þa ad hugga oss?

Þo ad Gud veite oss ecke vorar Bæ er jafnsnart/eda hialpe oss ecke j þann mꝏta sem vier bidium/þa mun hann þo vissilega hialpa vm sijder / epter sijnu Guddoms rꝏde z Vilia. Til epterdꝏm is hoꝛst vier Zachariam og Elizabeth/ þau bꝏdu j lꝏnga Tijma ad þau mꝏt tu Barn eiga enn þm veitteſt þ ecke. Enn þegar þau voru orden gomul og hug ſudu z minſt vppa þetta/ þa kom Eng gell Guds til Zachariam/z ſagde h

Bæn er heyrd/ z þijn Hwsþru Elisabeth skal þier Son fæda/ og af hønū skalltu hafa Fognud og Glede. Þañe breyter Gud optsiñis vid oss/ Hñ giefur ecke strax þ vier bidium/ og ecke helldur med þeim hætte sem vier vilium/ Enn þo giefur hañ añad huort þ s vier bidium/ eda þad betra er/ Og þetta giorer Gud þar þ ad hñ vill læta oss skynia þ og skilia/ ad Hialpen kiem̄ ecke af oss sialfum helldur af hm̄ sem sier hefur allt j Vallde. Jsraels syner feingu ecke strax ad fara jñ j þ þheitna Land a þeir komu af Egyptalande/ helldur urdu þeir ad rasa vm kring j Eydemorku vm heil 40 ær.

Þar næst/ Ef ad vier feingiū strags þad vier embidium/ þa munde jafnsnart Dramb og Metnadur vagsa med oss. Eñ vppa þ ad Trueñ/ Voneñ/ Þoleinmædeñ og Bænaakalled med fleirū odrum christelegum dygdum meige vagsa og aukast j oss/ þa vill Gud ad vier ... um blijfa jafnlega vid Bænaakall

 ed

ed/z lina þui ecke/so s̄ S. Pall kiener
oss þar hn̄ vpptelur þa godu Avøxtu s̄
koma af Krosse z Motgange/seigiande
so Rom. 5. Sorg aþlar Þolenmæde/Þol
enmæden Reynslu/Reynslan verkar von
Vonen lætur ei til skam̄ar verda.
Þar med eirnen̄ vill Gud ecke j huo
rt sin̄ strax banheyra oss/fyrr en̄ vier ski
lium/ad hialpen kiemur af hm̄ alleina/
s̄ David sagde vid Goliath/J Dag
mun Drottin̄ giefa þig j mijna Nond/z
eg mu̅ fella þig z taka þitt Hofud aþ
þier/og gieþa hræn Philisteis hers j
Dag Fuglum Loptsins og Dyrum Ja
rdar/so ad øll Lond vite/ad Jsrael hef
ur eirn Gud og Drottin̄/og ad aller vi
te ad Drottin̄ hialpar ecke med Suerde
og Spiote/z c. 1 Sam. 17.
Ad sijdustu vndan dregur Gud sijna
Hialp stundum þ̄ þa grein/ad lijka s̄ þa
vier sialfer erum stadder j Neyd z mot
gange/þa kiesium vier til vorra meina/
So vill Gud ad vier skulum huxa vm
... til ... z

goda/þa hann þarf Hialpar vid/ z sla aumur a Brædrum z systrū hins auma Lazari/ þ sama er Gude miøg þæg legt so s̄ skrifad stendur vm þa s̄/med Bæna akallenu hafa læted fylgia ølmusugiø rdernar vid þa fatæku. So s̄ sagde Eingellen̄ til Cornelium / Þijnar Bæn er z ølmusugiørder eru komnar vpp til min̄s þ̄ Gud Act. 10, Þan̄en frest ͬ Gud opt ad bænheyra oss/ so ad vier skulū bijda þar til hn̄s tijme kiemr/ s̄ Christur sagde til Modur sin̄ar/ Mijn stund er en̄ ecke komen̄/ Joh. 2. X

Vm huad hellst vier eigum ad bidia?

Þegar vier vilium giøra vora Bæn þa eigum vier ecke ad bidia vm nock ud an̄ad en̄ þad sem Gude er til Lofs z Dyrdar/ en̄ oss til Sæluhialpar/ þar næst vm þad fleira sem oss er gagnlegt en̄ ødrum skadlaust/ huad allt sam̄e er fa led j þessare Bæn Fader vor. Og huør sem lijdur Kross eda Motgang/ sa lærer fullsnart huad hn̄ a ad bidia.

XI

Fyrer huorn/eda j huors Nafne
vier eigum ad bidia.
Pad kiener oss Christur hia Gudspi-
allamanenum Joh. 19. seigiande/Sanle
ga sanlega seige eg ydur/ef þier bidied
Fodurin vm nockud j mínu Nafne/þa
skal hñ giefa ydur þ. Og en seiger S
Johañes 1 P. 2. Vorar Synder verda
oss þgiefar þ hñs Nafn. So hofum vi
er nu onguañ añan Aarnadar mañ/og
ecke nockurt Nafn añad/ þ huort vier
verdum bænheyrder/vtan Medalganga
rañ Jesu/s̃ fyrr var kient z vmtalad j
tiundu Grein christelegrar Truarjatn
ingar. XII
Nuort þ er vísst ad vier verdũ bænheyrder?
Pad er mz einu Orde ad seigia/Nær
hellst vier so bidiũ/þa er þar eingeñ efe
a Gud hñ bænheyrer oss fullkomlega z
vísselega/so sem hñ lofar hia Spæma
ñenũ Esaiã 65. seigiãde/Pad skal skie
ædur eñ þeir kalla þa vil eg suara/ og
a medã þeir eru ad tala/ þa vil eg bæn
heyra þa. Hier vppa hofũ vier mørg

agiæt Epterdæme/ j gãla ꝫ nya Testamentenu/so s͞ seig᷑ S. Jacob 5. Mijk ed mæ bæn hins Riettlæta jdugleg/ Elias var Madur lijka s͞ vier/ ꝫ hañ bad Bænar ad ecke skyllde rigna/ ꝫ þ rignde ecke yþer Jordena j 3 ær ꝫ 6 Mænude. Og hñ bad j annad sinn aptur/og Himenen gaꝼ Regn/ ꝫ Jorden bar sitt Avøgst. Sol ꝫ Tungl stodu kyrr epter Bon ꝫ skipã Josua/so leinge ꝫ þangad til ad Folked haꝼde hefnt siñ a sijnũ Ovinũ. Josue 10. Soddã dæme fiñast allvijda / Þar er Moyses/ David/ Eliseus/S. Petur/S. Pall/su Canverska konã/þeir Lijkþrau/ ꝫ so marger s͞ Gud haꝼa akallad j Neyd og Motgange/ ꝫ Gud hefur þa alla Bænheyrt/So vill Gud ꝫ eirneñ heyra vorar Bæner/ef vier bidium hañ riettelega af Hug ꝫ Hiarta og j Jesu Nafne. Joh. 16.

Nu kiemur epter drottenleg

Bæn/huor samsett er af þremur greinum/Og er hin fyrsta Formælen fram

 aꝼ

an til Bænarennar/ Annnur er Bæn
eñ j sialfu sier/ Þridia er ender eda
Nidurlag Bænareñar.

Formaaleñ er þesse.

Fader vor þu sem ert a Himnū

Þrent kieñer oss þesse Formaale.

Fyrst nefner Christ: Gud eirn Fodr
eins z vier heyrdū j postulegre Truar
jatningu/ þar kallast Gud af H. Postu
lum Fader/ af þui hñ hefr Son/ J sa
mre meiningu/ kallar Christur hñ hier
Fodur. Fyrst þ þa Grein ad hñ hefur
alla Hlute sier j Hende/ styrer þm z vid
magt helldur. So nefner z Spamadr
eñ (Esa. 64.) Gud/ þar hñ seiger/ Þu ert
vor Fader/ þui Abrahā veit ecke ap oss/
z Jsrael þecker oss ecke/ eñ þu Drottiñ
ert vor Fader z Frelsare/ þ er þitt Nafn
ad allooole. Og eñ seiger hñ j sama C.
Drottiñ þu ert vor Fader/ vær erum
Leireñ/ eñ þu ert Leirkierasmiduriñ/ z vi
er erum verk þiña Handa. Vm þetta
hefur Moyses so talad til Jsraels sona
Deut. 32. seigiande/ Þackar þu þañen

Drott

Drottins ꝛ Guds þijns/ þu heimsker lyd og ovijs/ Er hann ecke þinn Fader og Drottinn? Er hann ecke sa ſem þig hefꝛ ſkapad? Og þar Munn Spamannſins Jer. 3. ſeiger Gud ſo til Jſraels ſona/ Þu ſkallt kalla mig þinn kiæra Fodꝛ ꝛ vijkia ecke fra mier. J Gudſpiallenu Matth. 6. 23. nefner Chriſtur Gud einn Fodur/ þar hann ſeiger/ Ydar Fader veit huors þier haſed þorff adꝛ þier bidied hann. Jtem/ Einn er ydar Fader a Himnum/ So nefner ꝛ S. Paall Gud j ſijnum Piſtlum/ til Galatas 4. ꝛ Epheſeos 3. ꝛ enn vijdar.

Þar næſt kallar Chriſtur Gud eirn Fodur/ þui þa Grein ad hann ſæder ꝛ ſedꝛ Utvalda ſijna ꝛ þeirra Saaler med ſinu heilaga Orde og Sacramentunum/ Þad næſt þui þad ad hann fæde ꝛ Upphellde veiter ollum Monnum og ſkiepnum likamlega/ ſo ſem David ſeiger Pſa. 145. Allra Augu vona til þijn Drottinn/ og þu gieſur þeim þeirra Fædu j hæfelegann tijma Þu letur vpp þijna Hond og ſedur allar lifande Skiepnur med þinne Bleſſan

Fyrer þa þridiu Grein kallar Christ ur hñ Fodur/ad hañ heþur Fodurlegt Hiarta til vor Mañåkia/ og sier aumur a oss/ s̃ David seiger/ Psa. 103. So s̃ Faderen Myskunar sig yfer sijn Born so aumkar Drottiñ sig yfer þa s̃ hann ottast. Vm soddan Fodurlegt & modur legt Hiarta talar Gud þ̃ Spamañsins muñ seigiåde/ kañ ein Kuiña ad gleyma sijnu Barne/ so hũ siae ecke aumur a Fo stre sijns Lijfs/ og þo hun gleyme þui þa vil eg þo ecke gleyma þier/ Esa. 46 Soddan Fodurlegt Hiartans þel vtmaa lar Christur/ þar hñ talar vm þañ for tapada Son/ sem lesa ma hiaGudspial lamañenum Lucam 15 Cap.

J þiorda maata heþur Gud sitt Fod- legt Naþn af þeim hymneska Arþe ei- lijfs Lijfs/ sem hañ heþur tilreidt ollum þeim sem a hañ trua.

Ad sijdustu nefnest hañ Fader fyrer þa Grein ad aller þeir ed a hann trua verda Guds born og Samarþar hans Sonar Jesu Christi/ So sem skriþad stendur

standur/Joh.1. ad so marger sem hann medtaka/þeim giefur hañ Valld ad verda Guds Børn.

Annad Ord i þessum Formæla.

er þetta Ord/ VOR.

Þetta Ord FADER VOR/er miøg huggunarsamlegt/þad wtebyrger eda prastilur ønguan fra þessu Faderne Christur seiger ecke/miñ Fader/ so sem være Gud eins Mans Fader/ Nelldur se eiger hñ/FAder Vor/ Þuiad vier erum hm̃ aller jafnkiærer jafn nakomner/ eins elskuleg Børn/ef ad vier truum og trey stũ vppa hañ. Þar næst er þetta Ord VOR miøg huggunarlegt þ alla þa s̃ eru forsmader z fyrerlitner z hatad er aþ þessum Neime og Dioplenũ. Nũ er allra Fader/so vel þess hins aumasta og armasta sem hins ad er rijkastur z megtugastur. Giøre Neimur þesse grei narmun maña à mille/þa er hia Gude eingeñ Greinarmunur. Nũ er allra vor jafn Fader. Nuar af aller aumer og fatæker og volader hafa stærstu huggũ

einkum j Daudans Neyd z Angist/ vil ande ad nær þeir skiliast vid þetta Lijf þa fara þier j sitt rietta Fodurland/ vr þessū Eymdardal/ so s̄ skrifad stendur/ Heb.13. Vier høfū hierønguan stad/ fastan stad/ helldr leitū vier epter odrū okomnū. Þessa huggun hafde S.Stephan j siñe sijdustu Daudans stundu/ þa hñ̄ leit vpp j Himeneñ/og sa Guds dyrd/ z Jesum standa til Guds hægre handar/og sagde/Jeg sie Guds dyrd z Jesū standa til hægre handar Gude. Act.7. J þridiu grein amiñer þetta ord VOR alla þa storu og rijku og megtugu/ ad hugleida/þad sa fatækaste og aumaste er þeirra Broder/ so vel sem hiñ Rijke og megtuge sem er þm lijkur z ja ꝑn j Rijkedæme magt z Vallde. Huar af þeir rijku eiga ad læra / ad þad er Guds vilie z þeirra skyllda/ad þr hialp og hiastod/Vernd z forsuar veite sijnū fatækū Brædrū z Systrū ef þr vilia vera Guds Børn. Christur hiellt alla sijna Lærisueina ꝼ̄ sijna Brædr/z giør
de

e onguan Greinarmun a mille þeirra
a hn̄ sagde til Mariam/ Far þu til
miña Brædra z seig þm/ Jeg fer vpp
til mijns Fodurs og ydars Fodurs/ til
mijns Guds z ydars Guds/ Joh. 20.

Pad þridia Ord j þessu Formala/ er

Þu sem ert a Himnum.

Lijka so sem Gud er j ollū Aattum/
og hefr Magt z Raad yfer ollu/ z vill
vera allt j ollum/ sem S. Pall talar/
1 Cor. 15. so amiña oss þesse Ord/ ad
hn̄s Stoll z Nasæte er Himeneñ/ z Jor
den skor hn̄s Foota. Þetta stadfester
David Psa. 115. þar hañ seiger/ Vor
Gud er a Himnū/ hn̄ kañ ad giora allt
huad hn̄ vill. So vijsar nu Christur oss
med þessū Ordū/ j Himenen til hn̄s s
er Gud z Fader vor allra/ z oss ecke vill
forlaata j vorū Eymdū z neydū/ z oss
veita vill z kañ ad veita Hialp z styrk
j moteDioflenū/ huoriumm vier af sialf
um oss til kunnum ongua mo tstodu ad
veita. Nañ vill og so veita og giefa al

la goda

ſa goda Hlute andlega og Lijkamlega/ ſ S. Jacob kieñer oſſ 1. E. ſeigiande/ Allar godar gaafur/ z allar pullkomleg ar Gaaþur/ koma ad ofan fra Fodurnū Lioſſins. Sem hn̄ villde ſo ſeigia/ For elldrar/ Frændur og Viner kuña ad gi, eþa Rijkdom Gotz og Peninga/ eñ ſod, dang æfur eru ofullkomlegar og þallvalltar/ ſ ſnart kunna ad miſſaſt og for ganga med Swt z Sorg. Eñ þær gæ fur ſem oſſ eru gagnlegre og gledelegre og ſtadfaſtare/ þær hliota ad koma oþā af Himnum/ ſo ſ Chriſtur ſeiger j Gud ſpiallenu Luc. 11. Med þui þier ſ erud jller/ kuñed ad gieþa good' Giafer ydiū Børnum/ Huorſu myklu þramar mun ſa Himneſke Faderen̄ giefa þeim Heila gan Anda ſem hn̄ bidia.

Nu ſo ſ aller Hluter koma af Himn um/ Solſkin/ Dogg z Regn/ og allar Jardarenar z Sioarens gæfur z gagn ſemder/ Vijn og Braud/ Fiſkar z Fugl ar/ og allar Skiepnur hafa ſin̄ Krapt Lijf z Vpphellde af Himnum/ So ko

ma

na z af Himnũ Teikn gudlegrar Na
ḋar og lijka eirneñ gudlegrar Reide og
:epsingar/So s̄ dæme og saňar Histor
ur noglega vtvÿsa. Pad var ad vÿssu
Forit Teikn gudlegrar Reide og Repsin
gar/Þegar Gud ecke alleinasta liet vpp
spretta alla Bruña Vnderdiupsins/hell
ḋur og eirneñ opnade Fossa a Himnũ/
z liet Vatn ofanfalla j piorutꝭu Daga
og 40 nætur / til ad eydeleggia allt
Holld s̄ hrærdest og skreid a Jordunne
Dÿr og Fugla og alla/ Meñ og allt þ
s̄ hafde lifande Anda/ þad drapst/ ad
frateknum þeim Moñum og skiepnum
sem j Orkeñe voru. Gen. 7. Litlu þar
epter gaf Gud Moñunum eitt Nadar
teikn/ sem var Regnbogeñ Moñunũ til
Huggũar/ ad nær hñ leidde sky ÿser Jo
rdena/þa villde hñ lꝍta sia Regnbogan
j Loptenu/ z lofade þar med/ad hñ vill
de þa miñugur vera siñar Nadar/ og
ecke framar eyda Heimen mz Vatsflode
Gen. 9. Þar ꝼ/Nær hellst vier siaum
Regnbogañ/þa skulum vier lꝍta oss j
Hug

hug koma bæde hans Reide z Repsing og so lyka Nad hans og Myskun/ og litelætlega jnplyia til Guds/z bidia hn ad vera miñugan sijns Nadarsættmala. Item þ var eñ hrædelegt Teikn gudlegrar Reide z grimdar/þegar hañ liet Ellde z Brenesteine rigna af Himnū/z eydelagde þar med borgena Sodoma z Gomora Gen.19. Elias bad Gud ad Elldur piell af Himnnū z uppsuelde Hofudsmañ Achabs kongs z hans fimtiu Forunauta/2 Reg.1. Eñ þ allra stærsta z haleitasta Nadarteikn Guds er þetta/ ad hn hefur sent z giefed oss af Himnū siñ Son Jesū Christū/ so ad vier þ hn yrdū eilijflega saluholpn' Joh.3. So z þ/ad hn wtgaf siñ H. Anda med sijnum heiløgū Ostgiofū/ z liet af Himnū heyra sijna Rødd ad hn nu være nadugur og myskunsamr ordiñ vegna sijns elskulega Sonar Jesu Christi/Matt.3/17. Fyrer þessar greine vijsar Christr oss j þessare Bæn j Himenen/til þess rietta stormegtugasta N[illegible]

sem er yfer øllum/ Kongr allra Kon
og Drottiñ allra Drottna/ r skip*
ad akalla og bidia hañ/ þuiad þad
alldrei neitt sem hañ kañ oss ecke ad
ita. So vill Christur nu med þessu
rde A HIMNVM amiña oss/ ad hu
vier hugum tølum eda giørum þa
alũ vier jafnan lijta vpp j Hĳmenen
so haga og hegda voru Framferde hi
r a Jørduñe/ ad vier vm siþeer mættũ
oma j þær eilijfu Hĳmnesku Tialldbw
ier/ þar Gud er og hans wtvallde/ og
huga jafnan/ ad a medan vier erum j
þessu Lijfe/ þa erum vier aumaster og
otlender/ og ad vort Heimele þ rietta sie
j Himnum/ huadan vier væntum Lausn
rans Jesu Christi. Eph. 3. Þar
ætte øll vor Astundan vera ad komast
þangad og þar eilijflega ad vera.

Añar Partur Drottenlegrar

Bænar Fader vor/ er Bæneñ sialf r
sk'ptest hun j sio Smæbæner.

Þær fyrstu þriar Bænernar ahræra
Guds dyrd og vora Sæluhialp/ Hinar

adrar þiorar heyra til Naudsyniũ Lijka mans og Sælareñar/ suo sem nu skal vm talad verda.

Fyrsta Bænen.

Helgest þitt Nafn.

J þessum Ordum kienner Christur oss ad bidia vm Guds Nafns Heidur og Dyrd/ huør ad er ædre og hæleitare enn aller Himnar/ z aller Himnaña Herrar og Einglar/ og ædre enn aller Keysar og Kongar og aller Meñ/ eiñ eilij

Herr

Herra z Drottin / þui er tilheyrelegt og skylldugt/ad hans Nafne veitest og tileggiest Heidur og Dyrd/Prijs z Æra framar en ollum odrum Nofnum.

Huad heiter Gud/Huort er hns Napn Med þui ad vier skulum bidia ad þad verde heilagt?

Ad þessu spurde Moyses / þegar Gud sende hn til Jsraels sona/þa sagde Moyses/Huad heiter þitt Nafn? Huad sk eg seigia sonu Jsraels? Þa sagde Gud Jeg mu vera sa s eg mun vera/So skaltu seigia til Jsraels sona/Jeg mun vera/han sende mig til ydar. Exo. 3. So [...]um vier nu eckert anad Napn Gude giefa/en þad hn hefur j liose latid [...]a hn gaf wt sijn tiju Bodord/þa sag han/Jeg er Drottin þin Gud/Exo. 20. Og þ Kongum og Forfedrum hefur hn alltijd nefnt sig Gud þeirra Forfedra/þ er þan Gud s talad hefr vid Adā Noa/Abraham/David z adra H. For[...]ur. Þegar Moyses var vppa Fiall[...] [...]hia Gude/þa gaf Moyses Gude

seddan

soddan Nafn z titla/Exo. 34. Dro
ttinn Drottinn myskunsamur Gud/nadu
z Polenmodur/miog lijknsamur Gud
trwr þu s veiter Myskun j þusund Li
z þgiefur Misgiordernar Ranglætel
Syndernar/z þ huorium einginn er s
laus. Þu sem vitiar Ranglætis ßed
ßa a Børnunu og Barnabørnunu/j
til þridiu og þiordu Ættar. Lijka s
Moyses nefner hann hier/so kallast
Drottinn Zebaoth/ þad er Allsherri
Almættugur/eilijfur/riettlatur / Dr
rædeleg:/Osijnelegz/Vijs og sannord
sa ed Hiortun ransakar. Og mørg
ur fleire Nøfn tilleggiast hm/sem hi
er oflangt vpp ad telia/ huør ad eru
somu dyrmæt haleit z guddomleg. Þ
þ er tilheyrelegt/ ad vier bidium ha
heilaga Nafn verde heidrad dyrkad
Vegsamad.

Fyrst fyrer þa Grein/ad hans Na
er j sialfu sier haleitt og heilagt/
sinne guddomlegre Natturu/So bidiu
vier ad hans Nafn kusse hia oss og

Mønum ad verda heidrad lofad z
ad og vegsamad.
ar næst bidium vier ad hans Nafn
; heilagt/pyrer þa Grein/ Ad med
vier erum veyker z fafrooder vegna
ins Syndar/og vitum ecke af Gude
ans Vilia/neina þeina/s hn̄ vill
ır openbert giora/ Þui bidium vier
þessare Bœn/ad hañ vilie kieña
peckia sig riettelega/vppa þadf.
ı af oss verde prijsadur og dyrkadr
sem David seiger Psal. 48. Lijka
vitt Nafn er/so er og eirneñ þijn
allt til Jardareñar enda.
pridia lage skulum vier bidia/ad vi
rer alla Hlute fram̄ kyñum ad ha
bud og hans heilaga Nafn alla
na j Akte og heidre/meir z framar
lfa ofs/eda vort gagn/sem David
er j Psamenū 113/Ecke oss/ecke oss
ttiñ/ helldur gief þu þijnu Nafne
ureñ/ vegna þinnar Myskunar og
s Sañleiks.
fiorda mata bidium vier/ ad Dyrd
 og

z Heidur gudlegs Nafns meige aukast og eflast/ þegar vier bidium ad Guds ord z hreint Lærdomur hafe framgang. Þegar vier bidium Gud ad giefa gooda og trua Ordsins Þienara/ gott og christelegt Yfervalld/ og Lucku og velferd Almugans / Þegar vier lofum z dyrkum Gud fyrer sijna Nad z Myskun j JEsu Christo / og prijsum hans Almætte/ Wijsdom/ Giæsku og Riettlæte / z annad soddan.

J fimtu Grein vegsamast Guds Nafn/ þegar Guds Born lijda þolenmodlega Kross og motgang/ Kualer og Pijsler/ so sem giorde hinn heilage Job treysta vppa Gud z setia Lijf og Sal og alla Velferd j hans Myskunar hendur/ og lijda þad giarnan sem Gud vill vppa leggia/ huort þad er jllt eda gott.

J siottu Grein eykst og eflest Guds Nafns heidr og Vegsemd/ þegar Kongar Herrar og Hofdingiar/ Klerkar og Kiennemenn/ Bændur og Borgar"/ Born z Foreldrar/ Þegn" z Þræl"/ z all et

er adrer lifa j riettre Tru til Guds og christelegum Kiærleika til Naungans huor j siñe Stiett Kalle z Embætte.
Næst þessu bidiū vier j þessare Bæn ad Gud vilie nædarsamlega hindra og aftaka allan mannlegañ Blindleika/ og allt ogudlegt framferde og Athæfe/ s Gud hia Spamañenum Esa. 1. kla gar ad Israel hafe hafft/ þar hñ seig er/ Nauted þecker siñ Herra/ og Asnenn Jotu sijns Hwsbonda/ Eñ Israel þeck er þad ecke/ og mitt Folk skilur þ ecke.
Þar næst bidium vier j þessare Bæn/ ad Gud vilie afstijra øllum Villum og vantrunade/ øllū rangum Lærdome og Falskieñefedrū/ øllū Bijkingum z Of tijkismøñū z þeirra vppsætre/ og huad hellst þ er s hindra kañ Guds Dyrd z hñs Æru. Snogt ad seigia/ Vier vilium enda þessa fyrstu Bæn med þeim Or dum og þeirre reglu s sialfur Christur hefr talad/ 1. Sam. 2. Huor mig heidr ar hñ vil eg læta verda heidarlegañ/ z huor mig forackter hñ vil eg forsmaan

allegan glora. Þar ß/eß vier viliū ꝑa Heidr ꝛ hroſan hia Gude/ þa hliotum vier hañ ad loſa og dyrka/heidra ꝛ vegſama. Enn eß vier vanheidrum hañ/ Hñs Nafn og Ord hier j Heime/ þa lætur hañ oſſ verda ꝑ allſkins Forſmañ/ Pÿnu og Plægum/ hier ſtundlega en añars Heims eilÿflega.

Oñur Bæn/ Tilkome þitt Rijke

Vier aumar Mañeſkiur erum hier j Heime ecke añad enn ō hertekner fangar

gat j okuñugu Lande/ huoria storlega z af Hiarta langar heim j sitt Fødurland z til sijns Heimelis. Ellegar sem sa Fugl fangeñ situr j Fuglabwre/ huor alldrei verdur so vaktadur nie ræktadur/ ad hñs Kroppur og Fiadrer hafe sijna rietta Art og nattúru. Eins alijka er Guds Børnū hattad hier j Heime/ þm geingur alldrei so vel/ ad þau hafe ecke betra j Guds og vors Herra Jesu Christi Rijke. Þui vill Christur/ og þad er hñs Meining j þessare Bæn/ ad hans Rijke skule eflast og aukast.

Huad er þesse Heimur?

Rijkesstiorn og yferrad þessa Heims og allt vort Lijf og framferde/ þad er blandad mz Mañraunū z motgange/ z endast med Sorg z siwt/ Synndum z hættuelū/ og stundlegū Dauda. So ad vier (ef vier añars erū Riettchristner) þa meigū vel bidia so s̄ Postulin̄ bad þa hñ sagde Phil. 2. Eg hefe Girnd ad skiliast hier vid z vera hia Christo/ og kalla vpp med Simione Luc. 2. seigiande/

Drottiñ lꝏt nu þiñ Þion fara j Frid
epter þijnu Orde z Fyrerheite/ z bidi
Gud af Hiarta ad vær mættum koma
til þess rietta Fodurlands sem oss er ꝥb
ed ꝥ Jesum Christum/og ødlast ꝥ R
ke sem vor himneskur Fader hefur o
fyrerhugad fra Upphafe Verallð
Matt.25.z fagna þar z glediast ad
lijfu med Gude og øllum hꝭs Utv
Enn vier skulum vita ad hier j Hei
eru þreñ Rijke/Hier er Veralldar rij
Hier er Satans Rijke/Hier er Guds
Jesu Christi Rijke.
Fyrsta Rijke sem er þessa Heims?
Rijkeñ þessarar Veralldar/med ꝥ
Dyrd og metnade og Soma/ med þr
Hofþrꝏkt skraute z skarte/eru vijst k
tuleg/enn þau eru fallvøllt og forge
geleg. Keysarar og Kongar og Herr
hafa hier myken Soma Heidr z veg
ind/eñ þra Rijkisstiorn fylger stor V
de Ahyggia z vande. Þeir hliota ad o
ast Upphlaup Stryd og styrøllð/su
ræde og annad soddan/og hafa mykl
þyng

þyngre Sorg og Ahyggiu enn nockur einstædis Madur. Og stundū verda þr yperviser og fangader/og þeirra Lucka er miøg vmbreyteleg. Nier opan a /eþ þr standa ecke riettelega j sijnu Kalle z Embætte/þa haþa þeir þungan Abyr darhluta og Reikningskap ad standa a Doms deige. Og j soddan Veralldar Rijkium eru storar vmbreytingar/Stundum rijker godur Joseph/stundum grim̄ ur Pharao/J Dag er Saul a morgun David. Stundū kiemur hin̄ ogudlege Absalon z hn̄s falske Raadgiafe Achitophel. Snøgt ad seigia/ Rijke þessa Heims og Rijkisstiorn kiem fra einnre Att til an̄arar/z geingur vpp og nidur Og plester aþ þeim vndergieþnu lijda fatækt og vtormun/ So ad øll Veralldar Rijkisstiorn er ecke par an̄ad en̄ Hiegome Eymd og Armæda.

An̄ad Rijked kallast Rijke Satans.

Þad er þad Rijke yfer huoriu Satan er Kongur. Yfer huoriu hn̄ drottnar og rijker/med þeim Einglum og ærum

 sem

sem med honum voru nidur kastader af Himnum. Þessu sinu Rijke helldr han vid magt med Lygum z Morde/þ er mz Villudome z Opsoknu/so s Jesus tal‟ vm han j Gudspiallenu Joh. 8. Huorn en Satan hafe plægad eirn auma man z giört hn blindan daufan z mællausan/huorn Diöful Jesus vtrak/leidande fram fulla Bevijsing ad hn være Di oplenu sterkare/og sagde/Nær eirn her vopnadr varduaiter sitt Hws/þa er allt j Fride huad hn a Matth. 12. Hier mz z fleiru ödru/giörer Christr Greinarmun a mille Satās rijkis z sijns rijkis

Huad jllt og aumt ad Satans Rijke er/þ ma merkia j Gudspiallegre Histor iu/z af mörgu sönum Sögnu huorsu ad Jesus vtrak Diöfla/ af so mörgu aumum Mönum þunglega plægudum Matt. 8. Þanen eru nu Satan vo lldugr megtugr Ande/so s S. Pall seig er Eph. 6. ein Hösdinge þessa Heims s drottnar j Loptenu z hefr sijn Verk j Börnum Vantruarenar/þad er/Hann

kiemur

m Þm til ad giøra huad illt er/so s
a ma af dæme Cains/s hatade sinn
rodur Abel/og af Dioflenu var hn
huattr til ad sla hn j Hel Ge.4. Eins
r han ad vid Judam s hafde Fiepun
n ad geyma/z var Þiofr z agiarn so
atan gaf ei pyrre vpp/ en hn hafde
ked sin Meistara Jesu/en komed sier
lfu j eilijfa Fyrerdæming/Mat. 26.
Þetta Rijke byriade Satan j Para
js med Lygum og Mandræpe/og þui
elldur hn sterklega vid Makt allt til
eimsins enda. Marga veider hn j sijt
u Nete/huøria hn andlega situr z eig
ast/peller þa j Synder z glæpe. Han
eingur vm kring s grenjande Leon/og
eitar ad Þm han þae suelgdan j sig. 1
et. 5. Christr nefner hn Vlp/Joh. 10.
ui hn giefr sig ecke openberlega fram/
helldr sitr hn vm oss z suikr oss m3 Flæ
du z false/ til ad fella oss j Synder og
Ræsnglæte/z alla Olucku til Lijfs z sa
lar. Enn þetta Satans Rijke mun
ein jllan enda þa/so ad hn med sijnum

Einglū mrū z vnderſatum ſkal kaſtad ur verda j Heluytis Elld og Afgrunn ad eilijfu. Mat. 25

Þad þridia Rijke er Rijke Guds.

Um þetta Rijke talar David Pſa. 145 z ſeiger/ Þitt Rijke er eilijft Rijke/ og þijn Rijkisſtiorn fra Eilijfd til eilijf dar. Þetta er ſoddan Rijke/ huoriu Di oꝑullen kan ecke j mote ad ſtanda/ nie þ ad yfervinna eda ſigra/ Þetta Rijke byr iar Gud hier j Heime þeſſu vid Menne na/ z kallar þa til ſijns Nadarrijkis/ mz H. Skrn/ Guds Orde og þui H. Allt aris Sacramente/ þ Truna a Jeſum Chriſtum/ Þo ſo ad Guds Born hliota hier j Heime margt og myked ad lijda/ vnder Rijke og vallde Andſkotans/ med Bon og Þolenmæde/ Enn med þad ſei naſta munu þau þa eitt eilijft roſamt Rijke/ j huoriu vera mun Glede og Fo gnudr þ utan enda. So hafa þr Abra ham Jſaac og Jacob og adrer heilag er Fedur vppbyriad Guds Rijke hier j Heime/ med myklum Motgange og man

raunum

raunum/ Og enn nu glediast þrra Sal ler/eñ Lÿkamarner huͤlast til seinasta Dags/a huorium þeir med ollū Guds Bornū munu þa og odlast eilijfa Glede og oendanlega Saluhialp j Guds dyrdarsemu Rÿke.

Eñ huilijkt þetta Guds og Jesu Christi Rÿke mune vera/ þ hefur Christr nockurneigen lated merkia z sia a Fiallenu Tabor/þegar hans Andlit vard skijnande sem Solen/og hans Klæde vrdu klær sem Lios og huijt sem Snior/ Þar sau Lærefueinarner Moysen g Eliam/og þecktu þa/þo þeir hefdu alldrei sied þa adur. Og þesse Dyrd gieck S. Petre so til Hiarta/ad hn̄ girntest ad meiga blijfa þar hia Christo og Elia/ hañ þottest þar hafa fullakomlega Glede og Saluhialp/so ad hn̄ oskade sier einskins frekara. Matt. 17. Nu med þui ad S. Petur liet sier nægia þa Dyrd ſ hañ sa þar/og var þar af feigeñ z gladr/þa skulum vier þar af merkia/ huor su ovmrædelega meire og fullkomnare glede

Glede Guds bornum mune vera þbueß annars Heims eilijflega.

So er nu þesse Bæn vm Guds Rijke miøg þarfleg/ad vier bidium Gud/ Fy rſt þad/ad hañ vilie ſtyrkia vernda og vardveita ſijna chriſtelega Kyrkiu/ og wtvalen Guds børn hier j Heimne/ j ſij- nu Nadarrijke/þa ſtund ŝ vier hier lifū Þar næſt ad Guds og Jeſu Chriſti rij ke mætte aukaſt og eplaſt og fa goodañ framgang/þad ſkiedur ſo ŝ Chriſtur kieñer oſſ/Luc. 15. Þegar Meñ alvarle ga ſnua ſier fra ſijnum vondum Veige z giora ſaña z alvarlega Jdran/ hu- ar af Guds Einglar a Himnū fagna z glediaſt. J þridiu Grein bidiū vier/ad Guds Rijke mætte blijfa j oſſ/huar vm S. Paull talar Rom. 14. ſeigiande/Gu ds Rijke er ecke Matur og Dryckr/ he ldur Riettlæte/Fridur z Fognudr j hel gum Anda/Huer ŝ þionar Chriſto þar jñe/ſa þocknaſt Gude z lijka Møñū. J fiordu Grein bidium vier Gud j þeſſare Bæn/ad hñ vilie vardveita ſitt Nadar

rijke

e hier j Heime/ z giefa goda Stiór
ndur/ bæde andlega og veralldlega/ og
þeir vndergiefnu mættu vnder þrra
alldstiorn lifa Gudlega z fridsálega
vera gladerj Guds Nadarrijke/ eflast
proast/ ecke alleinasta j ordunū s Pall
cstule talar/ 1 Cor. 4. helldr j krapte
J þessare Bæn bidiū vier og einnenn
j oss Satans rijke/ hans Rad Makt
valld/ og allt þad jllt sem hū kan ad
pra Guds bornū hier j Heime. Þar
est ad hans Rijke mætte eydast z mdur
oted verda/ med Tyrkium z Pafū og
lum omilldū Opsoknurū Guds Ords
hans Kyrkiu/ so þeir hafe ecke makt
e framgang epter þeirra Vilia/ Eu
Christne til skada og forendslunar.
þridiu Grein bidiū vier j Bæn þessa
/ ad Gud villde afstyra ollum Fals
estepdrū og þeirra raungū Lærdome
ed huorium Guds rijke sturlast z eyd-
/ enn Diofulsins Rijke vex og magn
t. Gud afstyre Myskunsamlega ollu
j s oss forhindrar fra Guds Rad og
vinattu

vinættu/og eilijfu Lijfe/og vardveite oss fra Satans Magt og vallde/ rade og Rijke/Og þo vier verdum nockud ad lijda hier med Christo og hans Bornu̅ ad vier mættum med honum komast til ...ijfrar. Glede og dyrdar.

Þridia Bænen̄.

Verde þin̄ Vilie so a Jørdu̅ne sem a Himnum.

Guds vilie verdur þo vier þess ecke bidium/so sem Gud talar hia Spámann̄

num Esa. 46. seigiande/ Mitt Asetn
gur stendur stødugur/ z eg giøre allt
eg vil/ huad eg seige þ læt eg framko
a/ huad eg huxa þad giøre eg eirnen.
so hefur Gud skapad alla Hlute med
ætte og Krapte sijnum/ z þeim ē nu
dz stijrer og stiornar epter sijnū Vilia
ū j þessare Bæn vill Christur kieña
ad bidia þar vm/ ad vort Framferde
ætte vera so / ad Gude lijke a Himnū/
g lijka s heilager Guds a Himnū gis
ættsd hans Vilia/ og briota þar allð
a mote/ suo ættū vier z eirnen haga
ru Lijfe z Framferde/ so sem S. Pall
ger j Tess. 4. Guds vilie er ad þier se
heilager/ og ad þier fordest Saurlif
og ad huør og eirn a medal ydar kun
ad vardveita sitt Kier(sitt Lijkama)
helgan z Heidre/ ecke j girndarbruna
sem Heidingiar þeir ed ecke as Gude
a. Vm þeña Guds vilia tal" Christe
Gudspiallenu Marc. 3. og seiger/ Nu
sem giører Guds Vilia/ sa er minn
oder/ Syster og Moder. Mañaña

vilie vera allt͡d Guds vilia gagnstadlegt
Þar þ amiñer oss David Psa, 32. og
seiger/ Vered ecke sem Nestar z Mwl
dyr s ønguan skilning hafa/ huoriunt
Madur hlytur ad leggia Beysl z bitel
j munñ ef hañ vill hafa þau til sijn.
Eñ vier piñu marga motþroanlega
og ofyrerlætsama a þessum tijmū /s S.
Pall hefur þspaad 2 Tim. 3. ad koma
munde a seinustu Døgum/ þeir s være
siergoder/ Agiarner/ mykelæter/ d:amb
samer/ hædgiarner/ Foreldrunū ohlydn
er/ opacklæter/ ogudleger/ ohyrleger/ ofr
idsamer/ lostasamer/ mañdygdarlauser/
suiksamer/ illmæleger/ hrokafuller/ þr me
ir elska Munadlijfe eñ Gud/ þr er læt
ast hafa gudlegt Framferde/ eñ þess
Krapte afneyta þeir. Lijka eirneñ kieñ
er oss S. Petur 1 P. 1. huer Guds Vil
ie sie/ seigiande/ Þad er Guds vilie/ ad
þier med Velgiørningum/ þagged nid
ur dærlegra maña heimsku. S. Pall
kieñer oss lijka 1 Tim. 2. ad þ sie Guds
vilie/ ad aller Meñ hialpest z komest til
Sañleikans kyñingar.   Og

Og paken bidium vier ad Guds vil ie verde. J fyrstu þegar vier bidiu͂ vm Hialp og hiastod Guds/ z ad han vilie vpplysa oss/ til ad giora hans Vilia/ z þ͛ hm̃ er þægelegt/ so sem han hefur boded oss og bifalad j synum Bodordu͂ z Lærdome Spamanana z Postulana/ huad allt ad faled er j tueimur Bodordu͂ Ad elska Gud af ollu Hiarta og Naudzan sem sialfan sig/ Luc. 10.

Þar næst bidium vier vm Guds Vilia ad han meige verda/ þegar vier bidium Gud vm Þolenmæde j Krosse voru͂ og motgange/ huort helldr vier lijdu͂ þ͛ Riettinde eda rangindr/ ad vier beru͂ þ allt þolenmodlega med Christo/ z sieu͂ hn̄ heyruger z hlydner/ so s hn̄ skipar og bydur Luc. 9. þar hn̄ seiger/ Huor s vill sylgia mier sa afneyte sialfum sier/ og take sitt Kross vppa sig daglega z epter sylgie mier. Þetta giora Riettchristner mz godu͂ Vilia/ þui Þr vita/ Hun Gud elskar þan agar hn̄/ Apoc. 3/ z hun þan s hn̄ ad sier tekur/ þan hirter hn̄/ He. z

J pridiu Grein bidium vier vm fram̄gang gudlegs vilia hier a Jordune/ so sem a Himnum/ þegar vier bidium/ ad vær mættum blijfa stadfaster j hans Vilia/ og lata stunder vorra Lijfdaga lijda fram̄ hier a Jordunne j stadfastre Tru/og gudlegu Framferde/hier j Heime/en̄ an̄ars Heims giora fullkomlega hans Vilia/þa vte eru allar vorar Eymder og anauder.

So skulum vier og bidia aþ oss j þessare Bæn/fyrst alla Favisku/ Blindleika Skilningsleyse/ohlydne og hardwd og allt an̄ad þuilijkt s̄ hindrar Guds Vilia j oss. Þar næst/ ad Gud villde snua ollum jllum Motum fra Syndum og glæpum/so þeir med vondum Epterdæmum drage ecke Adra fra Guds Orde z hans Vilia/ Huar vm S. Paall aminer oss Rom. 12. seigiande/ Skicked ydur ecke epter þessum Heime/ helldur snued ydur þ Endurnyan ydars Hugskots.

J pridiu Grein bidium vier ad Drottin̄ vilie vardveita oss fra allre Opolen mæde

mæde/ohlÿdne/ hardwd og øllum illum verkum ſ eru i mote hn̄s Orde z vilia/ So ad vier mættum hier i Heime lifa ſ hn̄s elſkuleg Børn/ en̄ an̄ars Heims hia honum blÿfa og vera eilÿflega.

J fiorda mata/ Sie ſo ad Kroſſ z Mo gang kome oſſ ad hondū/og ligge ſuo þungt a oſſ/ad vier þikiunſt þ ecke þola þa meigū vier bidia Gud ad lietta hm̄ af oſſ/þo med ſliſku Fororde/ ſ Chriſtur ſialfur bad i Graſgardenū þa hafi ſier þ Augū ſa Kroſſins Kuol og Dauda/ þa bad hn̄ ſo/ Abba min̄ Fader allt er þier mogulegt/ tak þra mier þeñan Ka leik/þo ecke ſ eg vil/helldur ſ þu villt/ Matt.26. Eins med øllu ſkulum vier ſetia øll vor epne i Guds hendur/z lā ta hn̄ breyta vid oſſ epter ſÿnum Gud domlegum Vilia/ hn̄ ſ vill allra Man̄a hid beſta og þra eilÿfa Sæluhialp.

Fiorda Bæn

Giefþ oſſ i Dag vort daglegt Braud.

So sem vier hofum nu beded vm Fr amgang Guds Dyrdar z Rijkis og hans Vilia j þremur fyrstu Bænunum ő heyra til Gude og vorre Sal/ So kienn er Christur oss j þessare fiordu Bæn/ Huørnenn vier eigum ad bidia vm Lijkamans Naudsyniar z Vpphellde/ So ad Lijkamenn sem er Salarennar Ǿws z Herberge/ matte fa þ hann naudsynlega hefur þørf. Nu þo ad Gud/ so ømilldur og myskunsamur Fader/ giefe Lijkamann Atvisu æn vorrar Bænar/ Þa vill

vill þo vor Lausnare Jesus/ ad vier bid
ium vm þessa stundlega Hlute/ z lærum
þar med/þyrst/ Ad Gud Almattugr er
allra Manna og allra Skiepna Fader/ sa
þeim veiter Upphellde og ꝥ hyggiu alla
So sem vier meigum sia huorsu dasam
lega og noglega Gud forsorgar z ꝥ ster
Manneskiepnune j Modurlyfe/ mdr hñ
þædest j þeñan Heim/og byr heñe til fæ
dsiu j Modureñar lyfe z Briostū/ so s̄
Gud talade vid Jeremiā 1.C. Jeg þeckte
þig adur eñ eg tilbio þig j Modurkuide
og jeg vtvalde þig adr eñ þu varst ꝥad
dr af Modur lyfe/ z hef sett þig til ei-
ns Spamaňs a mal Folksins. Eins
forsorgar Gud og Fædu veiter øllum
ødrum Skiepnū/ s̄ David seig'/Psal.
147. Drotten þekr Himenen med Sky
unum/ og giefur Regn a Jørdena/ og
lætur Gras vara á Fiollunū/ Hañ sem
giefur Fienadenum sitt Foodr/ z Ungū
Hrapnaña sem hañ akalla. Fuglana
hefur hañ so skapad/ ad sumer lifa vid
Stal og Jarn/sumer vid Fiska/ sumer
 vid

vid Orma og Madka/ sumer af Korn sæde sinu og storu/ og ollu þessu veiter Skaparenn Fædu og forsorgan/ so hinn minste Titlingur fellur ecke a Jordena j Nägre eda ödruvijs/nema þ sie Skaparans vilie/s David seiger Psal. 104. Fiskarner störer og smaer/Dyrenn z Nu alþiskarner/aller vona þeir vppa þig/z þu giefur þm Fædu a sijnu Tijma.

Nerrann Jesus setur oss fyrer Fugla z Gros og Blomstur/ til Epterdæmis/ med fleirum ödrum Epterlijkingum s vier lesum j Gudspiallenu/ Matt. 6. og vill þar med hugga sijna Postula/z oll sijn Born/ad hn vilie ecke yfergiefa nockurn j Nungursneyd og Hallærestijd/ sem a hann vonar. Og þar setur hn fr amm eina almennelega Reglu/ ad vier s alla Hlute framm leitum Guds Rijkis og hans Riettlætis/þa skule oss aller Hlut er tilleggiast og veitast/ sem vier þurf um vid/og seiger so/Hafed önguua Sorg fyrer ödrum Deige/ þuiad sa Dagur a morgun/mun s sier Ahyggiu bera/þad

er

nog/ad huør Dagur hafe sijna Plaa
. Þa Skattureñ var heimtr af Chr
o j Capernaū/þa sa Christur so til
hn̄ þieckst j Fiskfins muñe. Mat. 17
a Joseph z Maria z Barned Jesus
ou ad fara j vtlegd/þa forsorgade gud
n med Begarnesteiz var Gull Reyk
se og Myrra fra Austurvegs vitring
ña. So vill hn̄ og þorsorga þeim þ
ædu og ollum naudsynlegum Nlutū
llū z a hn̄ treysta/so z noglegar grein
r z Epterdæme Ritningareñar vtvijsa
Þar næst vill Christur kieña oss þad
ama z Moyses sagde til Israels sona
Ecke lifer Madur alleinasta af Bra-
ude/helldr aþ hūin Orde z framgeingr
af Guds Muñe Deut. 8. Og j sama
Cap. stendr so skrifad/ Þijn Klæde a þi
er slitnudu ecke aþ Firnd/z þijner Fætur
haþa ecke veykst i þesse 40 ar/So þu
skuler vita z vidurkieña i þijnu Hiarta
ad Drottiñ Gud þiñ hefur fostrad þig
lijka z þa ein Moder fostrar barn sitt.
So meigum vier og riettelega seigia

med David Konge Psal. 127. Nema Drottiñ bygge Hwsed/þa viña þeir for giefens s̃ þar vppa erfida. Nema Gud vardveite Stadeñ/þa vaka Vokumeñ erner forgiefens. Forgiefens er ad ha fa myklar Vppestodur z Kuølldvøkur/ z eta Braud med sorg z Ahyggiu þui Gud giefr sijnu Viniñ þ ad þin sofønduñ

J þridiu grein vill Christur kieña oss j þessare Bæn/ad øll vor Fyrersion og Ahyggia/allar Nægter/Matarmaur^r z Madka þyrningar hialpa ecke þar/ef ad DROttiñ vill taka sijna Blessan þar fra/so s̃ hañ seiger til Jsraels sona Leu. 26. Jeg vil þordiarþa Nægtena yd ars Brauds/so ad tiu Konur skulu ba ka ydart Braud j einu Ofne/z ydart br aud skal vegast vt med vigt/og nær þier eted þa skulu þier ei øda metter/ef þier vilied ecke hlijda mier. Og eñ er skrifad Es. 3. Drottiñ Zebaoth muñ j burt taka þra Jerusalem z Juda allra hãda næs ter/Nægt Braudsins og alla nægt vatn sins. Þad sama skrifar Haggeus 1. So seiger

seiget Drottiñ Zebaoth/Siaed til huør nen ydur geingur/Þier sæed myklu/ eñ jñsafned litlu/Þier eted z verded po ec ke metter/Þier drecked z verded ecke gl ader/Þier Klæded ydur z hitned po ecke Og sa ẽ nockud kaup tekur/hñ leggur þ j sliteñ Pung. Eñ þegar Gud vill bl essa Mañsins Braud og Fædu/þa gief ur hñ krapt/og dæsamlega foreykur z dryger sitt Lan. So ẽ vier lesũ vm El iam 1 Reg. 19. Huørsu ad Gud liet Eñ ngeleñ bera hm̃ Fædu/bakad Braud z Krws eina med Vatn. Þessare Fædu gaf Gud soddan Krapt/ad Elias gieck þar epter j fiorutiu Daga z 40 Næt ur/og at huørke nie drack j 40 Daga og vanmegnadest ecke/vegna Guds ble sanar. Vier lesum og huørneñ ad Gu ds sonur blessade fa Braud og Fiska/z mettade þar med margar Þusunder/ Joh. 6. Soddan dæme og oñur fleire kienna oss /ad Gud kann vel ad giefa oss vort daglegt Braud/suo ad oss skal eckert vanta/ ef ad vier vilium ottast hann

hañ z akalla.

. J piordu grein vijsar ofs Christur til sijns Fodurs/ z vill ad vier af honū sku lū vænta vors Brauds/vors Upphelld es/eñ ecke med nockrū oleyfelegū hætte leita vorrar Atvinu/Matar og Klæda sem marger giora(þui midur)þr ed mz Sorg sink og orolegre Ahyggiu og A girnd vilia rijker verda. Huoria Agirnd Christur þbydur/Luc. 12. seigiande/ Va ked ydur þ Agirndeñe/Þuiad eingeñ li per þar aþ/þo hñ eige myked. Og S. Pall kallar Agirndena Rot til alls hi ns vonda/Nape nockur lyst til heñar/ sa villest fra truñe/ z giorer sier sialþū myked Skada. 1 Tim. 6. Þetta ord VORT kieñer oss/ad vier eigū ecke ad leita þess brauds/eda Peninga þra ð ad rer eiga/z adrer hafa aþlad mz Erfiðe og sijnum Andlits Sueita/þ þeir giora er stela fra odrum/ eda hafa annars med suikum vielum prettum og Under hyggiu/þetta Braud heyrer ofs ecke til Helldur bidium vier vm þad Braud sm

Gud

Gud giefur/og riettelega er þeinged/ j Guds Otta/og j votu riettu Kalle og Embætte.

I fimtu Grein kiennet oss þesse Bæn ad fara sparsamlega og giegndarlega med Guds Lan og gafur/ epda þeim ecke eda vppsoa onytsamlega/ med Ofhersu og ofdryckiu/eda onytsamlegum Kostnade/so s giorde sa fortapade sonur z giefa sijda Gude skulldena/ so s hann giefe oss ecke þ vier þurfū vid. Luc. 16

I siottu Grein/med þui ad Braudeð z huad annad vier vidþurfū / giefst allt af Gude/z oll Blessan kiemur af honū alleina/þa vill Christur j þessare Bæn aminna oss/ad nær vier tokum hn̄s gaf ur til vor/ad vier giorum þ/þa m z bæn og þackargiord/so s vier lesū (Mar. 8) hn̄ sialfan giort hafa/ad hann tok þau sio Braud/giorde packer og braut þau. Og hia Johañe j 6. C. stendr skrifad/ ad hann tok Braudeñ giorde þacker og braut þau og gaf þau Læresueinunum/ Lijka so skiede j Emaus Luc. 24. Eo

kienńer og S. Pall i Tim, 4. ad Matureń helgest af Ordenu z Baneńe.

Ad sijdustu amińer Christur oss j þess are Bæn/ad leita vors Brauds og vor ar Atviñu og næringar/ med Guds otta og riettvisse/So ad ez oss virdest ad vor Afle og ætfaung vilie ecke hreckua til þ Konu og Born z Heimafolk / þa skalltu alleina forlæta þig og treysta vppa Guds Almætte og Myskun/trua nõe þui ad hań kuńe vel ad hialpa þier so þig skule eckert vanta. Þuiad so seig er David/ Psal. 33. Augu Drottins lij ta a þa s hń ottast/ og vona til hans Mysk.nar, Og j odrū stad 128. Sæll er sa madur s ottast Drottiń/z geingr a hńs Vegū/af Erfide handa þiña mű tu þig næra/Sæll ertu þess og vel mun þier ganga. Og þo Drottiń læte oss stundum lijda skort/ so vier hofum ecke allt þ vier þurfū/þa skulū vier þo samt ecke efa/helldr trua fullkomlega/ad hń műe sia eitthuad ræd oss til hialpar/so s Spamadurinn Naba.seiger 2. C. Eń þo Drott

Drottiñ duelic/þa mun hñ vissilega ko ma/z ecke j burtu vera. Og eñ seiger David Psal. 55. Kasta allre þiñe Ahyggiu vppa Drottiñ/z hñ muñ fæda þig.
So skulum vier nu bidia j þessare Bæn/ Fyrst ad Gud vilie af siñe myskun hafa vmhyggiu ꝑ oss/z hialpa oss til ad fa vort Daglegt Braud og vora Atuiñu/z allt þ þar tilheyrer ē er/mat ur og Dryckr Klæde og skiæde/ Nws z Heimele/ þar mz godr Husbonde/ good Eigenkuiña/hlyden Born/dygdugt Vi nuþolk/goder Nagrannar/ Gudhrædd er Valldsmeñ/og allt añad huors vier þurfum vid til þessa Lifs vpphelldis. Þar næst bidiū vier ad Gud villde gie fa oss Heilsu z heilbrygde/z christelega Skynsemd j voru Embætte/ad leita vo rs Brauds og vorrar Næringar rietts ferdugslega/z ad Gud villde leggia Luc ku og Blessan þar til. Marger eru ē hafa Eigner z Iñtekter/eñ þeir hialp ast ecke ad helldr/þui Guds Blessan er þar ecke med. J þridiu grein bidiū vier

ad vier mættū hafa Þolenmæde j mot gangenum og Fatækteñe / þo ecke sia allt s vier villdum/og hugga oss vid S Páls Ord / þar hñ seiger 1 Tim. 6. Nar vi' hofū ad eins Klæde z Fæde/ þa lætū oss nægia/ Þuiad þeir s girnast rij ker ad verda þeir falla j Freistingar og Snorur og margar favijslegar og skad samleg girndet/ huortar Mañenū sock ua nidur j Fordiørfun og ꝑdæming. J fiordu Grein eigum vier ad bidia Gud vm sijna Nad/ so ad vier riettelega kyñ um ad fara med hans Lean og Gæfur hñ til Lofs og Dyrdar/og Naunganū til gagns og goda/ z þeim Fatæku og voludu til Hialpar og Huggunar. J fim tu Grein eigum vier ad bidia vm Avør xt z Grodq Jardarennar/ z adrar Na udsyniar og Guds gæfr j Sionum/ ad Gud villde þeim Skiepnum sem oss eru til Fædu og atviñu skickadar/ vid magt halldai auka þær og avaxta epter sijn um guddomlegum vilia/ Monnum til gagns z gooda.

Vier

Vier bidium og j þessare Bæn/ ad Gud vilie fra oss taka Hungur ꝛ Hall ære ꝛ Dijratijd/ ſ er Straff vorra Synda. Þar næst bidium vier Gud ad vardveita oss ꝼ Sottum og Siukdome/ ꝛ od rum Meinsemdum sem oss kuña ad hind ra j voru Vissulage/ eda eru Søk ꝛ eſ ne þar til/ ad vier gietum ecke vorrar at vinnu leitad so vel sem skyllde. Lijka bid ium vier Gud j þessare Bæn/ad vardveita oss fra Agirnd/Lete/þiionarleyse Oþrifnade og omensku/ꝛ ødrum þuilijk um Løstū/ so ad vier med Heidre ꝛ æru ꝛ j Guds otta mættum vorrar Atvinnū leita/og hana fa og ødlast. Ad sijdustu bidiū vier Gud ad hindra Orma/ mad ka og adrar Oværter/og ill kuikinde ſ opt falla wr Lopte og þordiarfa Gras og grooda Jardar og Avøxt/ vm huor iar skiepnur skrifad stendur hia Spamanienum Joel og vijdar añarstadar.

Fimta Bæneñ.

Fyrergieþ oss vorar Skullð

er/ſo ſem vier ƿyrergiefum vo rum Skulldunautum.

Med þui ad ꝺdur ƿyrre j fiuntu Gre in chriſtelegrar Truarjatningar var talad vm Syndena/þa giøreſt ecke þo- rf þ ad repetera. Nelldur huxa vm hu ad Chriſtur ſeiger hier/ad vier ſkulum bidia vm ƿgiefning Syndaña/mz ſodd an ſkilmaala/ ad ef vier ƿgiefū vorum Skulldunautū/þa ſkule oſſ ƿgiefed ver da. Mz huørīū Ordū Chriſtur giører

Greinarmun a milli Satans z Heim sins barna/z hinna ß eru Guds Børn. Huiad lijka sem Guds børn fyrergiefa giarnan þad þeim er a mote giørt/og vnþera þ þolenmodlega/ z þeckiast af þui ad vera Guds børn/ad þau eru sp akferdug/hogvær z Fridsom/So þeck iast Satans Børn af þui/ad þau eru ofridsom/ hefndargiørn/ reideñ/ langrækeñ/seigiast alldrei skule fyrerergiefa medan þeir lifa/þeir vilie forlaata enn minast skule þeir a þad/þyrergiefa vil ie þeir/enn alldrei skule þeir sia hann med Augunum/ Sime eg hønum gan ge jlla þa skal eg þad ecke af fara/z c. J giegn slijkum eda þuilijkum ogud legum Ordum kieñer Christur oss j þess are Bæn/ad lijka sem vier þurfum vid Guds Nadar z þgiefningar/so skulum vier z veita Nad z fyrergiefning þm oss j mote giora. Enn ef vier vilium vera grimer/omilldег z fyrergiefa ecke ødrum/þa skule þad sama koma fram vid oss af Gude. Þo talar Christr hier

ecke vm andlega og veralldlega Yfer Bodara/ Forelldra/ Typtunarmeistara og adra fleire/ huorium bifalad er ad straffa Synder z Glæpe/ Strakskap z ohlyðne og allt jllt pad Guds orde er j mote. Nelldr meinar hann hier alleina brodurlega Vnigeingne og daglegt Framferde/ j huoriu pullsnart kan til ad bera/ ad eirn reidest vid annan.

Vier eigum z ad yfervega þ / huor su litels verd ad er su Misgiord/ s Nauingen eirn kann ødrum j mote ad giora og huorsu punglega ad vier sialfer styggium almattugan Gud med vorum storum Syndum z glæpum/ z med ødrum Maangindum z suikum z prettum s vier opt og osialldan synum Naunganum. Pui vill Christur ad vier sieu vingiarnleger til ad fyrergiefa / so sem hann kienner hia Marcu 11. seigiande/ Nær pier standed z bidied/ pa fyrgiefed/ ef pier haffed nockud til annars ad tala/ vppa þ ad ydar Fader a Himnum fyrgiefe ydr ydar Misgiorder. Vm petta talar S. Pall

Eph. 4.

seigiande/ Reidest z syndged ecke/ Lated Solena ecke ganga vnder yf° yduare rei de. Og j sama Cap. Fyrergiefed huør ødrū/lijka sem Gud hef: fyrergiefed ydur j Christo. Vm þessa brodurlega fyrer giefning talar z Christur j ødrum stad Luc. 17. seigande/ Ef ad þinn Bro- der syndg* a mote þier / þa avijtadu hn̄ og ef hañ betrar sig þa gief hønum þ til/og þo hn̄ syndge siøsinum a Deige hn̄ j mote þier/og kiemur siøsinū aptur til þijn seigiande/ Mig angrar þ/ þa ska ltu þgiefa hm̄ þ. Item ef Brøder þin syndgar j mote þier/þa far z avijta hn̄ a mille þijn og hans alleina/ hlijde hn̄ þier/ þa hefur þu sigrad þin Brodur/ eñ hlijde hañ þier ecke/ þa tak til þijn eitt eda tuo/ so ad j Muñe tueggia eda þriggia stande øll Ord/ Hlyde hn̄ þier þa ecke/ þa seig þ Samkunduñe/ Eñ ef hn̄ heyrer ecke Samkunduñe/ þa hallt hn̄ s̄ afian heidingia z Tollheimtumañ Mat. 18. Vm þetta talar so Syrach 28 C. seigiande/ Huør hañ hefner sijn/

a þm vill Drottiñ hegna/og ecke pyrer giepa hønum hans Synder/ Fyrergiep þu þijnum Naunga þ hañ hefur þier a mote giørt/og giør sijdan þijna Bæn þa munu og þijnar Synder þier ꝼgiefn ar verda/Les fleira j þeim sama Cap. Þar fyrer skulum vier alla Tijma/ og af Hiarta/fyrergiefa Naunganũ hans Misgiørder.

⸗ Fyrst pyrer þa Grein/ ad þ er Guds vilie ꝫ Skipun og bifalning/so s̃ Christur sagde til Peturs Mat. 18. Huør ed spurde ad huørt þ være ecke nog/ef hñ pyrergiæfe Brodur sijnũ siøsinum/ Eñ Jesus sagde/Jeg seige þier/ ecke siøsiñum/ helldꝛ siøtiju siñũ siøsiñũ/ þ er þiøgur hundrud og niutijge sinum. Med huørium Ordum Christur kienner oss/ ad so opt sem vor Broder ap Mañlegũ veykleika misgiører vid oss/so opt skulũ vier pyrergiepa hønum þad. Eñ þar s̃ snerter Guds Dyrd og æru/eda ahrærer vort Lijf ꝫ Gotz/eda þegar so stor Mal kuña til ad falla/sem ecke kuña audvelldlega

lega ad pyrergiefast/ þa ma þ kiæra fy
rer Veralldlegum Riette ꝫ Domara/
þo þ vtan Neipt ꝫ hatur.
Þar næst skulum vier hafa fyrer oss
Epterdæme Guds/og giarnast fyrergie
fa Naunganum sijn Brot/So sem Ch
ristur kiesser oss j Epterlijkingunne /
Matth. 18. Ad lijka ſ Kongurenn gaf
kuitt Þienaranum tiu þusund Pund/
Pad er so myked sem 60 Tuñur gulls/
þa eigum vier ad giefa vorum Naunga
kuitta eina hundrad sma Peninga/ þad
er þad lijted sem hñ giører oss j mote/so
framt ſ vier vilium vera Guds Børn.
Þar þ seiger Christur j ødrũ stad Luc.
6. Vered Myskunsamer/lijka sem yd-
ar Fader er Myskunsamur. Og hia
Mattheum 5. Sæler eru fridsamer/ þt
þr munu Guds syner kallader vda. Nef
ldr ættũ vier ad hafa da.ne Herrans Ch
risti ꝫ Stephans/ꝫ bidia þ Ovinũ vor
um/eñ ad hafa Neipt ꝫ hatur a þeim/
Act. 7. So seiger Jesus Syrach 25.
Þad er Gude þægelegt þeg' Brædurner

gru sampycker/Lijka seiger David Psal. 133/Sia huorsu gott og lystelegt þ er/ þegar Brædurner forlijkast v.l.

Þridia Grein/ huar ꝥ vier hlioted ad ꝥgiefa/er þ strapp og su Refnd z Refsing s þar kiemur epter/ef ad vier villū ecke ꝥgiefa. Sa Myskunarlause Þien are var kastadur j Myrkuastofu sem ecke villde ꝥgiefa sijnū Medþienara litla skulld/ So. vill og Gud vera oss reidur/og selia oss ꝥram j Peluþtis Þijnu z pijsler/ef ad vier vilū ecke ødrū ꝥgiefa Matth.18. Þar pyrer/þegar vier lesum eda bidium þessa Bæn/ og hoꝥum Reyþt eda hatur j voru Hiarta til nockurs Mans/þa bidiū vier j mote oss sialfum/ lijka sem villdum vier so seigia. O Gud/Epter þui jeg vil ecke ꝥgiefa mijnum Naunga sijna Misgiord og synd so vil eg ecke helldur þiggia Syndanna ꝥgiefning aꝥ þier/Slijkt er ein hryggeleg og aumleg Bæn. Enn vier skulum v. l giæta ad þui ad giefa ecke Naunganū nockra Ordsøk eda tilefne til Osampyckis

ækis eda Haturs/ Helldur vmlijda med
olenmæde þ Nauganū kañ a ad bẏda.
Sø bidium vier nu j þessare Bæn vm
Guds Nad og Vinskap / ad Gud ecke
straffe oss so sem vor er Forþienan til
epter sijnu stranga Riettlæte/ so ꝫ. Da
vid bidur Psal. 130. seigiande/ Drottiñ
ꝫ þu villt tilreikna Syndernar/ huør
añ þ ad standast? Þui hia þier er Lijk
neñ/ so ad meñ otteſt þig. Og eñ seiger
David/ Ps. 103. Drottiñ giører ei vid
ss epter vorñ Syndū ꝛ ei endurgielldur
gñ oss epter vorū Misgiørningū.
J añare Grein bidium vier hier ad
Gud villde giefa oss sijna Nad og vpp
vekia vor Hiørtu til Vinattu/ Samþyc
kis og Forlijkunar vid Naungan.
Þad þridia/ ad Gud vilie vernda og
vardveita oss ꝫ øllum Syndum og Glæ
pum og jllum Verkum/ huar med Gud
verdur styggdur og vor Naunge.
J fiordu Grein/ bidium vier Gud j
þessare Bæn/ ad vær mættum lifa hier
Heime j Villd og Vinattu Guds/ og

fordast allar Þrætur z deilur/og giora ꝥ Abraham sagde vid Loth/ Kiære/lat ei Deilur vera a mille myn z þyn/og ei helldur a mille mina Hirdara z þinna þuiad vid erum Brædur/Gen. 13.

Enn þad vier bidium af oss j þessare Bæn/þad er þetta/Fyrst allt þad Str apþ/Reide og Reþsing Guds sem vier høfum forþient/z yfer oss hanger veg na Synda vorra/ef ad Gud vill epter Riettenum vid oss høndla. Þar næst/ ad Gud vilie vardveita oss ꝥ ollū Blind leika/Holldlegu Athugaleyse/z ollū od rum tilefnum Syndaña/sem oss meiga leida til Reide og Naturs z morgiorda vid Naungan. Item/ad Gud villde sn ua allra Maña Hiortum sem osamþy cker eru til Fridar og Forlijkunar. Ad sijdustu bidium vier/ad Gud villde giefa siñ heilaga Anda j vor Hiortu/ad wtrij ma alla Ofund heipt z Reide wr vorū Hiortum/ so ad vier verdum ecke þar ꝥ af Gude strapþader/bæde þessa Heims og annars.

Leid oss ecke j Freistne.

Herrann Jesus Christus hefur vel sied z vitad Mannsins Veykleyk z Eymd og Neyd og Hormung/ sem hier j Heime hanger yfer Mannskiepnune/ z allt þad jlla med huoriu hun er pi nd og plagud/ Þetta hefur hann hug leidt adur hann samsette þessa Bæn vm Freistingarnar/ Og hefur þar fyrer kient oss ad bidia j mote soddan Afstr du og Freistingum/ sem S. Paall vm talar/Eph.6.seigiande/ Vier hofum ecke vid Holld z blod ad beriast/ helldr vid

Nøpdingianaſ/ og þa volldugu/ ſem eru Drottnar þeſſa Heims/ þeir ſem drott na j Myrkrum þeſsarar Veralldar/ vid jllſku andana vnder Himnenum. Þar fyrer jklæded ydur Guds Herſkrwda/ ſo þier kunned ad ſtanda j mote þegar ſu jlla ſtundeñ (Freiſtingarennar) kiemur/ og hafa Sigur þa allt er yferſtaded. Sſ ſtanded nu gyrter vm Lendarnar m̄z Sañleikanum/ og jklædder Bryniu Rꝛ ettlætesins/ og vm Fæturnar Skofatad er/ ſo ſem reidubwner ad fylgia fram̄ Evangelio Fridarens/ vppa þad þier ſieud wtbwner. Enn vmfram̄ alla Hl ute/ þa hondled Skiolld Truarennar/ med huorium þier kunned wt ad ſlockua oll Elldleg Skeyte hins prettuíſa/ Og grípeð Hialm Hialpradeſins og Suerd Andans ſem ad er Guds Ord.
Fyrer ſokum ſoddan Freiſtinga og hryg gelegra Ahlaupa er þeſſe Bæn ſamſett Og er þui harla naudſynlegt m̄z heñe jñ ad flyia til Guds/ og bidia hñ j hu oria helſt Freiſtne/ Sorg eda olucku
Neyd

Neyd og Motgang vier kunnum ad ra
ta/ad han villde þa veita oss Hialp og
hiastod/so vier ecke kollum eda forgen
gum j Vantru og Ekásemie/Þanen lig
gr stór magt z naudsyn á ad bidia Gud
so s S. Pall oss kiener 1 Cor. 10. seig
iande/Huør han lætur sier þikia ad hn
stande/ siae sa til ad hann falle ecke/
Ydur hefur en ecke hent nema Mann
leg Freistne/Enn Gud er trwr sem læ
tur ydur ecke freistast fram yfer þad yd
ur er bærelegt/helldur mun hn lata Fr
eistingena fa þan enda/ad þier gieted
vel stadest.

Enn med þui ad von er Freistingana
þa vilium vier athuga huadan þær ko
ma/og þar med huøriar Hugganer vi
er eigum þim j möte ad setia. Fyrst sk
edr Freistingen af Gude/ huar m z hast
vill stundū profa z reina Mañsins trw/
Hlydne og Þolenmæde/ so s skiede þa
Gud baud Abraham ad fornþæra sinn
son Isaac. Abraham var Gude hlyd
enn/bioo strax til eitt Alltare/ lagde
Ellde

Elldevid þar a/ batt ſiñ ſon og lagde
hñ opan a Elldevidiñ a Alltarenu/ wt
riette ſijna Hond/ greip Suerded og ætl
ade ad lijflaata ſiñ ſon. Þa kallade Ei
ngell Drottins af Himnū z ſagde Abra
ham/ Abrahā/ z Abrahā ſagde/ hier er
eg/ hñ ſagde/ Legg ecke Hond a Suein
eñ z gior hm̄ ecke mein/ þui nu veit eg
ad þu ottaſt Gud/ ad þu hlijfder ecke þſn
um einka ſyne þ mig/ z c. Gen. 22. So
ſkrifar z Moyſes Deut. 13. ad Gud fr
eiſte/ z ſeiger ſo/ Drottiñ ydar Gud frei
ſtar ydar ad hñ reyne huort þier elſked
hñ af ollu Hiarta/ z allre Saalu/ þui þi
er eiged ad fylgia Drottne ydar Gude/ z
ottaſt hñ/ z hallda hñs Bodord/ hlijda
hñs Rauſt/ z þiona hm̄/ z hallda ydr fa
ſtlega vid hñ. So freiſtade Chriſtr þr
ar Cananverſku Kuiñuñar/ ſlo aþ heñar
Bæn i þriar reiſr/ Mat. 15. So ad aller
chriſtner ſkyllde taka af heñe dæme hug
gunar z Þolenmæðekiar. S Petur 1 P.
1. C. huggar og ſo alla þa ſ̄ eru endur
leyſter af Jeſu Chriſto/ z ſeiger. Þier
ſkulu

Kulud vera glader/ þier ſ vmſtundarſa
ker(kunne ſo til ad falla)erud hrygguer
j margfolldum Freiſtingū/ ſuo ad ydar
tru ſinneſt rietteleg/ z dyrmætare en for
geingelegt Gull ſ j Elldе reineſt.

Næſt þeſſu kiemur Freiſtingen af Di
oflenū/ſo ſ hn̄ fyrſt byriade hana j Pa
radiſs/med ſinū Lygū og ſuikū/ z leidde
Adam z Evu j ſoddan hæſka z Neyd
ad þau heſdu viſſelega med ollū ſinū
Epterkomendū vered Dioſulſins fang
ar/ad eilijfu/ hefde Gud ecke myſkunad
ſig yfer þau/ z giefed þeim þ gledelega
huggūar Fyrerheit/ ad Kuinūnar ſæde
ſkyllde ſundur mola Noggormſins Hoſ
ud/Gen.3. Satā ſynde z ſijna diorfūg
j þui ad hañ mz Kynnduglkap z ſlægd/
leitade vid ad leida Jeſū Guds ſon j fall
z freiſtne/z ſpilla ſo ad nyu Mañſins
Velferd z Saluhialp, Mat.4. Vier
leſū z Job.1.C. Huorſu ad Satan ſteck
lyfe af Gude ad freiſta Jobs z plaa
ga hn̄/ſ ſo var einfalldur/ Rietlatur
z Gudhræddr/ſa ed fordadeſt þ vonda/

z Gud liet þ epter Satan/ So ad Joh: kemst med storre Neyd fra þeim Sat[illegible] ns Freistingum. Um Verk z æggian[illegible] Diøfulsins talade S: Petur vid Ana[illegible] niam og sagde/ Þui vppfyllte Satan Hiarta þitt/ so ad lyger ad Heilogu Anda/ Act. 5. Soddan eru nu Dioff[illegible] sins freistingar/ad fella meñ j Synd[illegible] og glæpe/og allskyns Olucku og skad[illegible] til Lijfs og Sealar.

J þridiu grein kiemur Freistingeñ [illegible] illum Monnum/ Timum Andskotans/ huoria hñ hefur til þess ad freista mañ añan og leida þa j Villu og Vantrw/ Synder og glæpe.

J fiordu Grein freistast Madur af sialfs sijns eigen girnd og Fysn/so sem Jacob Postule kieñer 1. C. seigande/ Huør z eirn freistast/ nær hñ tilteigest af siñe eigen Girnd/ z lockadur verdur. Og sijdañ þa Girnden hefr gieted(syndena) fæder hun hana/Enn þa Synden er fullkomnud/fæder hun Daudan.

Finnast og fleire Tilefne til Frei[illegible]

..gana/huoriar Mañe giefa Ordsok
.. ad verda freistadur/ sem er Rijkdom
..r/Fatækt/Hungur/Siukdomur/ Vin
.. og Ovvner/sem tijdt z opt koma Ma
..e j skada og olucku.

So vijsar nu Christur oss j þessare
..æn til almattugs Guds/ad leita hia
..ñ hialpar og styrkingar/ sö vier ꝧfor
..st ecke j Freistingunñ/nær þær koma
Þuiad ꝧ næger ecke ad treysta Gude þe
..er vel geingur/helldr liggr þar magt
..ñ a ad veyklast ecke j Neyd z motgan
..nge/þui seiger Christr Mat. 10. Sæll
..er sa s̃ er stadfastur allt til enda. So sku
..lū vier z hugga oss vid Guds H. Ord/
..nær vier bidiū þessa Banñs S.Petur kt
..eñer/2 P.2. seigiande/ Drottiñ kañ ad
..frelsa þa Gudhræddu fra Freistinguñe
..Dañeñ kieñer Moyses Israels sonum
Deut. 7. huorneñ þeir eige ad vona til
..Guds/z forlæta sig vppa hñ seigiande
..Þu sæst mz þijnū Augū/ ꝧ Teikn og
..ormerke/huorneñ ad Gud Drottiñ vt
..idde þig med volldugre Hende og vt

tiettum Armlegg/ r ct. Sÿka sein Gud
hialpade Israels Folke/ og hefur alla
Tijma sine christelegre Kyrkiu veitt hi
alp og hiastod/ bæde j þui gamla og nya
Testamentenu/ So mun hañ og eirneñ
hialpa oss og frelsa j vorum Freistingū
ef ad vier erum stadfaster j Bæna akall
enu. Eñ avallt skulum vier vera vidbu
ner/ ad Freistingeñ mune koma/ so s tie
tier oss Syrach 2. Cap. seigiande/ Son
miñ/ Ef þu villt vera Guds Þionusu
madr/ þa bwdu þig vid Freistingunne/
halltu fyrru þ/ og veyklast ecke þegar
Meñ locka þig þar fra/ Halltu þig ad
Gude/ og vijk ecke fra honum/ so ad þu
jafnan styrkvare verder. Allt þ þier
geingur a mote þa lijd þu þolenmodle
ga/ og vert þolenmodur j allskyns mañ
raunū/ Treystu Gude/ þa mun hñ hial
pa þier/ og giør þijna Vegu rietta fyr
er honum.

So bidium vier nu j þessare Bæn/
I fyrstu ad Gud veite oss Hialp og
Styrk og Huggun j øllum vorum Mañ
raunum

raunum og mörgange og Freistinguin/ ad yfervinna þad hid Vonda/og gieta veitt motstodu Dioflenū/ og voru Holl de og Blode/jllum Mönnum/og ollum ödrum Freistingum/ sem oss kunna ad hondum ad koma.

Par næst bidium vier/ ad Gud ville auka vora trw og epla og styrkia hana og stadfesta/ þar med giefa oss von og þolenmæde/ so ſ Jesus sagde til Petu [..]/og aſara Lærésueinaña/ Simon Si [..]on/Satan hefr girnst ad hñ mætte [..]ellda ydur ſ Hueite/eñ eg hefe beded [..] pier/ad þijn trw skyllde ecke þrotna. [L]uc. 22. So bad og sa sorgfulle Fader [..] Syne sijnū/ ſ sagde/Herra jeg true/ [e]ñ hialpa þu mine vantru/Mar. 9.

J þridiu Grein bidium vier j þessare Bæn/ vm þolenmæde/til ad sigra og yf[er]vinna allar Freistingar/og Aſtriſdur og ad vier kyñum ad taka Huggun af Guds Orde/og heilogum Sacramentis og fa so og þaña styrk og hialp af Gu de/og vm sijder gledelega Sigurviñing.

 Sii

Eñ þad vier af oſſ bidum j þeſſare Bœn/er fyrſt Mistrauſt/ Truarveyke/ allar hneyxlaner/ſem koma kuña af Kr oſſe og Motgange/huar af vier kuñum ad falla fra trwñe/ꝛ verda ſigrader og yfervñer j Freiſtingunum. Vier bidiū og ſo ad Gud lꝍte ecke Freiſtingarnar verda ofſtorar/ ofþungar/helldur mo- gulegar/lijdanlegar/ſo ad Dioffulleñ ꝛ Heimureñ med ſra Vielium ꝛ Freiſtin ingum fae ecke yfervallð og ſigur a oſs Og huad ſem hellſt vier hliotum ad lij da/ꝛ lagt verdr vppa Lijkamañ/Gotz ꝛ Peninga/Vine ꝛ Frœndur/ ad Gud vill de þa afvenda Sꝍlareñar ſkada.

Siounda Bœneñ

Helldur frelſa oſſ fra Illu.

Enn þo ad eilijfur Gud opt ꝛ oſial dan hialpe oſſ og frelſe fra Sottum ꝛ ſorgum/Neydum og freiſtingū/ þa fell um vier þo jafnſnart aptur j Syndena ꝛ þorþienū þa ad nyu Straff ꝛ refſin gar/ef ad Gud villde hendla vid oſſ ep ter ſijnu Riettlꝍte/Þar ꝑ kieñer Chriſt

ur oſſ

ur oss hier/ fyrst ad bidia alla Tijma
j mote þui hinu vonda/ og allre þeirre
Olucku ʒ daglega hanger oss yfer hoꝑ
de/og so brædlega og ovarlega kañ vp
pa ad koma/ad vier vitum þ ecke. Til
dæmis/Þar stendur skrifad i Þar 14.
vm Vsa/ad hñ vtrjette sijna Hond/ til
ad stydia Ork Drottins/ jafnsnart kom
reide Drottins yꝑer hñ/z slo hñ j hel/
þ þad hafi kom vid Orkena. J Postul
aña Giorningũ 20. stendur/huorsu ad

eitt Vngmeñe/sem hiet Euthicus piell j Suefn/pa Paall predikade/ z datt wr pridia Lopte/ z var daudz vppteken. S. Paall skrifar og vm pad vonda sem hañ puingade/ s var Eingell Andskotans/ huor hñ slo med hnefū/ z seigest hafa beded Drottiñ j priar reisz par vm/z fe inged þ andsuar. Latt pier nægia mijna Nad/Puiad miñ Kraptz er styrkz j þe sm veyku. 2 Cor. 12. Og sa s j dag hef ur eckert jllt/hñ kañ a morgun ad hafa feinged þ/Skaden/oluckan kiemz bræd lega pa pad vill til/pui ættū vier alla tijma ad vera vel forvarader/z so s bryn iader mz þssare Bæn/ædz þ jlla kiemz.
- J añare Grein kieñer Christur oss hier/ad pad jlla sem Guds børnum ad Nondum kiemur j pessu Lijfe/ pad kiem ur ecke oforvarandis eda af slumpu lucku(sem Meñ plaga ad seigia)helldz af tilsettu Rade og Guds Vilia/ Par hofum vier Herran Christum sialfañ til dæmes/hans Pijñ og pijnu/sem allt var af Gude ædur fyrerhugad. Pad

hid sama lærum vier og lijka af Histor-
iu Jobs og Postulaña/og aññara Hei-
lagra Maña opsoknum.

J þridiu Grein vill Christur kiena
og amiña oss/ad nær Oluckan edur añ
ad jllt kiemur yfer oss/þa skulū vier mz
kieña ad þad er riettferdugt Strapp
af Guds riettlaatum Doome yfer oss kōed
þuiad s Syrach 11. seiger/ Lucka og ol-
ucka/ Lijf og Daude/ fatækt og rijkdom
ur/ kiemur allt af Gude. Og eñ seiger
so Spaamadurenn Amos 3. Eckert jllt
(eingen Olucka) er j nockrum stad sem
Gud gioꝛer ecke.

J fiordu Grein vill Christur kienna
oss hier/ ad lijda og vmbera med Þolen
mæde huad hellst hañ vppa oss leggz/so
sem vier hofum hñs sialfs Epterdæma
og hans wtvaldra/leita ecke Raada eda
lækninga hia Dioplenū/ Galldramōk
um/so sem giorde Saul/ helldz leita all
eina hialpar hia Gude.

So bidium vier nu j þessare Bæn/
fyrst vm þad/ ad Gud vilie vardveita
 oss

oss/z geyma j heilogu Lijfetne og pram̄
pe:de/ so vier ecke med vorum Syndū
z vondum verkum giefum Gude orsøk
til ad lata þ jlla koma yfer oss. Þar
næst/Med þui vier erum af vorre nat
turu til aumer Syndarar/þa bidiū vier
ad Gud villde styrkia oss med sine Nad
og Myskun og hialp heilags Anda/so
ad vier med godre Þolenmæde lydū þad
jllt sem Drottiñ leggur a oss. J þridia
mata bidium vier Gud ad hñ med siñe
Myskun minke þad jlla sem oss plag-
ar/ og line þui/ og late þad fa þann
enda/ad vier giefum vel stadest/z vm siþ
der þaū þad allt sigrad z yfervonned.
J fiordu Grein bidiū vier Gud/ ad gie
fa oss Heilsu og Heilbrygde/vardveita
Lijf og Gots/giefa Frid og samþycke/
asamt med sijnu Orde/z siñe Nad/So
ad þo so kuñe ad skie/ad vier verdum ad
lijda nockud jllt mz Lazaro z ødrum Gu
ds Børnū/ ad vier þar epter mættū fa
og ødlast eilijfa Glede z Saluhialp.
Ad sijdustu bidium vier Gud j þess
are

are Bæn/ ad taka ȷ burt fra oſſ alla
oþolemmæde z møglan vnder þui ſem ȷllt
er/ef ad Gud vill ei annad en̄ epter ſijn-
um Riettlætis dome leggia þ a oſſ ad
vier ſkulum lijda nockud. Þar næſt er
vor Bæn/ad Gud vilie taka fra oſſ allt
ȷllt ſem er Drepſotter og Dijrtijd/Hung
ur og Hallære/Oþridur og oþſokner/og
øll onn̄ur Olucka. Hier bidium vier og
ſo/ad Gud vilie vardveita oſſ fra Dioþ
lenum z hans limum/ſem vilia ſkada
oſſ/og leita epter vorre Fordiorfun/ nott
og Dag. Ad ſijduſtu bidiu̅ vier/ad Gud
verndi og vardveite/z frelſe oſſ/ecke all
einaſta a medan vier lifum hier ȷ Heime
helldur og einkum og allra hellſt a vor
re Daudaſtundu/fra Dioþlenū og hn̄s
vallde/fra Helviſte og eilijfum Dauda/
og ollu ȷllu.

Þridie Partur drottenlegrar Bænar er heñar ende z nidurlag.

Þetta Nidurlag hefur ecke Lucas/
helldr alleina Gudſpiallamadurē Matt

 heus

heus. Og so sem vier hofum nu heyrt og yfer fared Formalañ framan til Bænareñar/so og þær sio Bæner/med þra Vtskyringu/þa epterfylger nu Niðurlaged þessara Bæna/sem heþur jñe ad hallda þtiñ Ord eda Titla/og eru þau Ord so lꝍatande.

Þuiad þitt er Rijked/ og Krapturiñ/og Dyrdeñ/ ad eilijfu Amen.

Þetta nidurlag Drottenlegrar Bænar/samhliodar næsta vel vid þacklætis Bæn Davids kongs/þar hñ so seiger/ 1 Par. 30. Blessadur sertu Drottiñ Israels/vorra Fedra Gud/eilijflega/ Þu er ber Ꝟallded z magteñ/Dyrdeñ/Sigurin z Þackargiørdeñ/Þuiad allt þ̃ s̃ er a Himnũ z a Jordūne/þ̃ er þitt/Rijked er þitt/og þu ert yþer ollum Hoþdingium. Enñ eirneñ samhliodar þetta Nidurlag vid Bæn Josaphats Kongs/þar hañ sagde so/DROTtiñ vorra

ta Forfedra Gud/þu ert Gud a Himnum/og þu Drottnar yfer ollū Rijkium Heidingiaña/og j þiñe Hende er magt eñ og Vallded/og þar er eingeñ š kañ ad standa þier j mote 2 Par. 20. Eins endar nu Christur þessa sijna Bæn/ ad epter þui allt Heyrer hm̄ til/og er j hūs Vallde/þa kañ hñ ad giefa oss allt þ š vier ymbidium epter hñs vilia/þ honū er til Dyrdar/og oss kañ ad vera gagn legt. Fyrst seiger Christur j þessu Nidurlage/RJKED er þitt/þ er ad skilia/Eñ þo Diøfulleñ se stor Magtar høfdinge j Heimenum/ og hafe mz sīj nū Einglum og ærum myked Walld. Item/ þar eru marger Keysaradomar/ kongleg Rijke og Herradæme j þessare Verølldu. Eñ allt þ er ecke so megtugt/ad þ kuñe ad standa þessū Gude j mo telcda minstu Magt hans Rijkis. Vi er lesum 2 Reg. 19. ad Eingell Guds j hel slo a eiñe Nottu j Herbwdū Kongsins Senacheribs af Assyria/hundrad þim̄ z attatiju þusunder Maña. Og
þa

þa S. Petur greip til Suerdsins z hugdest ad veria siñ Herra/ Þa straþpade Jesus hañ og sagde/meinar þu ad eg kuñe ecke ad bidia-miñ Fodur/ ad senda mier meir eñ tolf legion Eingla/ Mat. 26. Og til Mariu sagde Gabriel Eingell/Nia Gude er eingeñ Hlutur omøgulegur(Luc. 1. Nu fyrst þ Gud er so mꝏt kugur z hñs Einglar s allar Nistoriur votta) ad eingeñ kañ þm j mote ad stãda og Gude er ecke nockur Hlutur omøgulegur/ þa tølum vier riettelega j Nidurlage þessarar Bænar og meigum vel seigia/ad einskis Rijkis Dyrd og Velldekañ ad jafnast vid þetta Himneska Rijked/ huort ad er soddan Rijke/sem er yþer øllum ødrum Rijkium.

Þar næst stendur j Nidurlagenu þetta Ord/MAGTEN. Himneskar Skepnur haþa mykla Magt/ So og haþa sumer Menn myken Mꝏtt /so sem ad voru þeir Samson/Golliath/Þr þrijr kappar Davids Jesabeam/Eleasar og Sam̃a/Vm Jesabeam stendz skrifad/ ad

2 Sam. 23. ad hñ slo j Nel attta hund
rud Mans j einu/ med Spiote sijnu. Eñ
slijkt er ecke par ad reikna hia Guds
magt eda mætte/ Þuiad þa hañ tekur
til/ þa skialfa Himen og Jørd/ Meñ og
allar Skiepnur/ sem vier meigum merk
ia/ huørsu Meñ verda hrædder vid lijt-
lar skruggur og Reidarþrumur/ eda añ
añ Krapt himneskra Høfudskiepna/ Nu
ad viliñ vier þa tala vm hæsta Matt z
magt Guds? Salomõ seig' Pro. 21. Ad
Hiortũ Kõgaña sie j Hende Drottins/ so
s Vatslæker/ og hñ veiter. Þm huørt s
hañ vill. Lijka sem hñ nu styrer og for
hindrar Fra Asetning og allra annara
Maña/ epter sijnum Vilia/ so er hans
Magt og Mattur yfer allt þad sem er
a Himnum og a Jørduñe/ s vier meig
um vel medkieña og jata.

Þad þridia Ord j þessu Nidurlage
er DYRDEN. Vijst ma þar vera
stor Dyrd/ hia hønũm sem er a hædsta
Himne/ sem er eilijfur Almattugr Gud
og Drottiñ/ vpp yfer øllum Hlutum a
Him

Himne og a Iordu. Christur hæler Dy
rd Salomonis/so s vier lesum i Reg. 10
ad Drottningin af Arabia ryke/ haf
komed ad sia hns Rykdom z Dyrd. As
verus s riede yfer 127 Londum/ giord
eitt Gestabod/ ollu synu Hofdingiu og
Sueinu/og þeim megtugu af Persia
Meden/ Lands povitum og villduftu m
tium j synu Londum/ so ad hn liete þa
sia Dyrd og Rykdom syns Kongsry
is/og tignarvelldis/ sem stod yfer j hu
drad og attatyu Daga/ z þ pleira se
skrifad stendur vm hans Konglega Dy
rd z Rykdom/ Magt z Prial/ Esth. 1
En huad er þessa Heims dyrd z He
legheit ad reikna hia Guds Dyrd/ s h
fur Himenin þ Sæte/ en Iordena þ skor
sin̄a Fota. Esa. 66. As Dyrd heilag
ra Eingla meigu vier nockurn part ski
ia/ huilyk ad Guds Dyrd mune vera / s
s Lucas Gudspiallamadr 2. hefr skrifa
vm Dyrd Drottins z Lioma s Eingle
num fylgde og þeim Himneska herska
ra/ þa Christur var faddur. S. Matt
heus

heus 28. skyrer og fra Dyrd Eingel
sins i Vpprisune Christi/ ad hañ hafe
vered ad sia sem Elldings. Og Eingle
þm s̃ S. Petur tok vr Myrkuastofu sy
gde Lios myked/ so s̃ skrifad stendur i
Postulaña Giorningũ/12. Sie nu Ein
glar og Þienarar Guds so dyrdarleger/
Megtuger og Vollduger/ þa mun Al-
mattugs Guds Dyrd Heidur ꝛ Liomes
ba myklu herlegre. Sem ꝛ S. Stephã
af sierlegre H. Anda openberan sagd
est sia/Jeg sie Guds Dyrd a Himnum
og Jesum standa til Guds hægre Hand
ar/ Act. 7. Þar þ̃ þegar vier akollũ og
bidiũ Gud/ þa er oss þetta ein stor og
mykel Huggun/ad Gud er so megtugur
ꝛ dyrdlegr/ hũn vier bidiũ ꝛ akollum.

Þad fiorda Ord i Nidurlage Bænar
ennar er ad EJLJFV. Med þessu
Orde giorer Christur Greinarmun a
mille Guds Rykis hũs Magtar ꝛ dyrd
ar/ og alls annars þad Mønnum og
Skiepnum vid kiemur/ Þuiad lyka sem
Gud er eilyfur/so hæfer onguum ad kall
ast

ast eilijfur vtan h*m* alleina. Aller men*n* z allt þ vnder Solun*n*e er/ þ er forgeingelegt/ s*em* Salomon seiger Ecc. 1. J sam*m*re meiningu tal*ar* S. Petur 1 P. 1. Allt Holld er lijka s*em* Gras/og oll Man*n*sins Dyrd lijka sem Blomstur/Grased visnar/z Blomstred fellur af/en*n* Ord Drottins varer eilijflega. Spaamadurin*n* Daniel. 7. C. kien*n*er oss z huggar oll Guds Born/ad þau mune eignast Rijked þ eilijft er. Og j sama Cap. stendur/Hu*n*s Rijke er eilijft. Þar f*yr*r þegar vier lesu*m* þetta Ord/Ad EILIFV/þa skulu*m* vier setia oss til huggunar j mote stundlegu*m* z eilijfu*m* Dauda/ad allt þ s*em* þessu dauðlega lijfe vidvikur/þ skal forganga/En*n* vier s*em* trwu*m* a Jesum Christum/ munu*m* blijfa og vera hia almattugum eilijfum Gude eilijflega.

Fimta Ord j Bænar Niðurlage þessu er AMEN/þetta Ord er hebreskt/ og merker Sannleik og stadfestu/s*em* Christur villde so hafa talad. Allt huad þier hafed med Hiarta og Munne og stod ugre

ägre Tru/riettelega og gudrækelega bē
ded j þessare Bæn/þar meige þier visse
lega reida ydur vppa/ad Gud kann og
vill giefa ydur þ. Trued mĳnu Fyrer
heite/ſ Jeg hefe sagt ydur/ Sannlega
seige eg ydur/Hvar vm þier bidied Fød
urin̄ j mĳnu Nafne/þ skal hn̄ veita yd
ur Joh.16. Item/Himen og Jord sku
lu forganga/en̄ mĳn Ord(bregdast)ecke
Luc.21 Og nu med þui ad Christur er
sannur Gud/og vor Frelsare/ og alldrei
eru suik funden̄ j hans Munne/ſ Spa
madurenn̄ Esa: 53. seiger/ þa meigū vier
reida oss fullkomlega þar vppa/ þegar
vier seigum AMEN/ þa er þ jaa/ jaa
statt og stødugt/Gud bænheyrer oss full
komlega an̄ alls efa/ So þ kiemr visse
lega fram̄ ſ David seiger j Psalmenū
34/ Þegar sa riettlaate kallar/þa heyr
er Drottin̄ han̄/z hialpar hønū vr hn̄s
Neyd. Vm þetta talar Syrach 2. C.
huggunarsamlega og seiger/ Þier sem
ottest Drottin̄/reided ydur vppa hann/
þui þ skal ydur ecke bregdast. Skoded

Epterdæme þeirra gømlu/ og merkeð þau/ Nær hefur nockurn Tÿma sa til skamar orded sem vonad hefur vppa hn̄ Huør hefur nockurn tÿma vered yþer giefen̄/sem lifad hefur j Guds Otta? Eda huør hefur nockurn tÿma forsmaður vered sem hn̄ hefur akallad? Þui Drottin̄ er Naadugur og Myskunsamt z þgiefur Syndernar/z hialpar j Neyd en̄e. Gud Fader þ sin̄ Son Jesū Christum hialpe oss og ollū Christnum mon̄um/j øllum motgange/og leide oss epter þetta fallvallta Lÿf j eilijft Lÿþ Amen.

Formæle yþer þan̄ þiorda og þimta Part Catechismi og Christeleg ra Fræda/sem er Lærdomur vm bæde Sacramentin̄.

Nu þylger epter þiorde og þimte part ur christelegs Lærdoms/s̄ er vm Skÿrn ena z Kuølldmaaltijd Drottins. Huør ier tueir Partar hafa jnne ad hallda Styrking og obrigdanlega bevÿsing vppa allan vorn Sæluhialpar Lærdom

sem vier hingad til heyrt hofum/ vm Skopunena/Endurlausnena/og Helgunena/og huorneñ vier eigū med drottenlegre Bæn Fader vor Gud ad akalla ꝫ tilbidia/ huort oss geingꝫ mꝫ eda mot. So er nu j þessum Lærdome vm Sacramenten/eckert añad eñ eitt stadfast Teyngdarband ꝫ sterkur samtingale mille Guds og Mañaña/huorneñ vier j Skijrn ene/ og so j Kuølldmaaltijdeñe verdum styrkter ꝫ stadfaster j Truñe/so ad vier bitum pullkomlega og efalaust/ ad vier erum riett wivaleñ Guds Børn þ̄ sañ ra Tru og eitt gott og Gudlegt Frami ferde/sem S. Petur kiener oss/2. Pist. 1. ꝫ añañer/seigiande/Legged kapp ꝫ ydar Kallan ꝫ Utvalning vissa ad gio ra. Þui ef þier giored þ̄/þa munu þier eige hrasa/og mun ydur verda giefenn rilegur jnngangur j eilijfꝫ Rijke vors Drottins og Lausnara Jesu Christi. Oꝫ j sama Cap. huggar S. Petur oss seigiande/Vier hofum oþlugt Spamans ord/ og þier giored vel ad þier hafid

ed þar gæt a/so sem a þui Liose/ s̄ ad lyser j Myrkrum stad/þar til Daguriñ birter/ og Morgunstiarnan vppreñur j ydrum Hiortū/ z c. Alla tijma sijdañ j fra Vpphafe/hefur þad vered vñsa og vane Guds/þegar hañ hefur Moñ um giefed sitt Ord/ og læted þa vita siñ vilia/þa hefur hñ asamt med Ord enu/giefed nockud synelegt Teikn sem nefnest Sacramentum/ so Meñ skylldu af sijnelegū Teikne skilia og læra þad sama sem Orded vppa hlydde. Þa Gud hafde skapad Adam/gaf hñ hm̄ j Valld alla Heimsins dyrd z herlegheit og ad eta af allra handa Triam j Pa radijs/ad frateknu einu Trie sem giæfe skilning ills og Gods/af þui skyllde hñ ecke eta/leggiande þ til/ad a huórium Deige s̄ hñ æte þar af þa skyllde hañ dauda deyia. Gen. 1. 2. Eñ s̄ Adam og Eva hofdu broted af Guds Bodorde/ hofdu Hiartans Sorg og Angist/ stodu nakeñ þ Gude og skomudust sijn/ þa huggade Gud þau/og gaf þm eitt

gedelegt Fyrerheit/ad Sæde Kuinnu̅nar skyllde j sundur mola Høggormsins Hofud/ z þar med borga z bitala þ þra Synd. Gen.3. Vppa þetta Fyrerheit gaf Gud morg og ymesleg syneleg Teikn/ Offur z Fornþæringar/ z adskilian legar Guds þionustugiorder/ Adam og hn̅s Epterkomendum til huggunar og Truarstyrkingar/ vm þad þheitna Kuinnu̅nar Sæde sem var Christur.

Item/ þegar Gud hafde foreydt Heimen̅ med Vatsflodenu/ þa lofade han̅ ad hn̅ skyllde vpp þra þui ecke optar m̅z Vatsflode fordiarfa allt Folld. Og til styrkingar þessu fyrerheite/ gaf hn̅ Noa z hn̅s Epterkomendu̅/ eitt synlegt Teikn / s̅ er Regnbogin̅/ Gen. 9. Eins giørde Gud vid Abraham/ han̅ baud hm̅ ad ganga þ sijnu Auglite z vera algiørdur/ þad er ad lifa Gudrækelega/ z lofade ad vera hn̅s Gud z Drottin̅/ z hn̅s Sædis. Gen. 12. Enn vppa þad ad Abraham og hans Epterkomendur skyllðu vera audþeckter/ fra ollum Þiodum

 Ad

Ad þeir være Guds wtvaled Folk/ Þa baud Gud Abraham og hans Nidium ad setia eitt merke og Teikn a sig z allt Kallmans kyn sem af honū fæddest/ z sagde / Nalltu mnū Sattmaala þu og þitt Sæde epter þig/ hia þeirra Epter komendum/ Eñ þetta er miñ Sattmaa le/ Þier skulud vmskiera Yferhwdena a ydar Hollde/ huort eitt Sueinbarn atta daga gamallt. Þar þ þegar nockur ne yd plaaga eda Motgangur kom yfer þe tta Folk Gydingāa / þa treystu þeir Gu de og huggudu sig ı sinum Motgange med þui þeir være Guds vmskored Fo lk/ og so sem ıñsiglad med þessu Nadar teikne vmskurnareñar.

Til dæmis/ vier lesum huorsu ad Jo natas sonur Sauls vard vegna þessa Guds Sattmaala hraustur og fullhug adur mote sinum Ovinū Philisteis/ þa hñ talade so vid sitt Skialldsuein/ Kom sotum til Nerbwda ovmskorīna huor veit nema Drottiñ vtriette nockud þ ock ar Hendur. Þuiad ecke er Gude vm Me gn

gn ad hialpa/ so þ þa s marga. So ge ingu þeir nu fram̄ j Trauste Guds og Vmskurnareñar/ Og Gud gaf þeim lu cku/ so ad þeir slou j Hel marga af Phi listeis/ og ræku allan Her þra a þlotta. 1 Sam. 14. Sømuleidis bar til/ þa sa ovmskorne Goliath spottade lifāda Gud z hn̄s Her/ þ forþocknadest David/ og hn̄ treyste vppa Sattmaala Vmskurnar eñar vid Gud/ gaþ sig þram̄ j mote Gol iath/ og slo hañ j Hel. 1 Sam. 17.

Nu med þui ad Vmskurneñ vár Gu ds Folke j gamla Testamentenu hid sierlegasta Sacramentū/ þa vil eg nock ud þleira tala þar vm. Þessa Vmsku rn hefur Gud alvarlega z streingelega bodeð z bifalad j gamla Testamentenu og lagt þar so myked vid/ Ad huor sem ecke være vmskoreñ a Forhwd sijns holl ds/ hn̄s Sal skyllde afplænast z vtsli ettast fra Guds Folke. Þetta vmskur dar Bodord villde Gud ad halldeð være j Hefd z Heidre/ viliāde j ønguañ mæta þui skyllde gleymt vera/ huad vier meig

 um

um merkia af þui/ad þa Moyses haf de forsomad ad vmskiera sin Son sem honum fæddur var j Madian/ þa villde Drottin hafa sleigen hann j hel/ hefde Zephora ecke teked Stein z vmskored Yferhwdena a sijnum Syne/ Exo. 4. Og þa Jsraels syner høfdu ecke lated vmskiera sijna Sonu j 40 ar/ vm allan þann Tijma þeir reystu vm kring j Eydemørku. Og þa þeir komu ad Jordan mattu þeir ecke jnganga j þad fyrerhe itna Lād/ fyrr enn þ Josua hefde vmskor ed alla Jsraels sonu. Þuiad vm þann Tijma voru Jsraels syner ovmskorner þeir ed komu til j Eydemørku.

Þesse Vmskurn hefur af Gude jnn sett og skickad vered/ ecke alleinasta til þess/ ad hun skyllde vera Teikn og mer ke Nadar sattmala/ helldur hefr Gud hier med viliad hafa af Abraham eina skylldugа Hlydne/ z øllū hās Epterko mendū/ so s vier lesum af Abraham/ Gen. 17. ad a sama Deige s Gud ba ud honum ad vmskierast/ þa vmskar h

Yperhwdena a ſijnu Hollde/og ſijns ſo nar Jſmael/ z allra Kallmana ſ voru j hủs Nwſe/bæde þeir ſem heimaalder voru/og ſo hina ſem til voru keypter.

Oñur Grein/ þui Gud heþur jnſett þeſſa vmſkurn er ſu/ad Gud villde hier med giøra miſmun a mille ſijns Folks/ og allra añara Þioda. Og vegna þeſſ Teikns ſem Gydingar hofdu og bæru a ſijnu Hollde/ þa þorſmadu þeir alla Meñ ovmſkorna/ og hielldu þa ſ Nun nda hia ſier ad reikna/ſo ſem þa ed ecke þecktu þañ ſaña liþanda Gud.

J þridu grein villde Gud med þeſſare Vmſkurn læta Meñ ſkilia og læra/ ad aller Meñ ſem komner eru aþ Adam/ ar haþe aller ſpillta z þordiarfada Næ turu/ſo vel Gydingar ſem adrer/ epter þui ſem Spamadureñ Eſa. 1 C. ſeiger Vei ſyndugu Folke/Glæpafullñ Lyd/ Jllſku ſædenu/þeim ſkiemdar Sonum ſ yþergiefa Drottiñ. Soddan Vpþruna Synd þiñur huor z eirn med ſialþũ ſier ſem er Fyſn og girnd til alls jlls/So z

David mz kienner Psa. 51. vm sig z alla oss ad vier sieū j syndeñe gietner z fædd°

J fiordu grein hefur Gud med þessu Teikne eda Merke / viliad lata vita allt Folk / huar og af huøriu Slekte Mess ias og Heimsins Lausnare skyllde fædast sem er af þui Folke sem vinskored være og þetta Guds Nadarteikn hefde / og þui var þetta Gydinga Folk fra skiled øllum ødrum Þioduin j Heimenum.

J fimtu Grein hefur Gud viliad mz. stære Vmskurn lata þetta synelegt tei kn a Holldenu / vera Merke andlegrar Vmskurnar j Hiartanu / huor skiedur þegar Meñ sporna vid Syndū z jllum Verkū / deyda Holldsins Girnder / z lifa j Guds otta / Vm huøria andlega Vm skurn / Gud hefur vijda talad j Ritning uñe. J fimtu Bok Moysis 10 Cap. lætur Gud Moysen so tala til Folksins Vmskiered Forhwd ydars Hiarta / ver ed ecke leingur hardsuffrader / Þt Drott en ydar Gud er eirn Gud yfer øllum Gudum / eiñ Herra yfer øllum Herrum

eirn

eiñ mykels hattar Gud/volldug: z hret delegur/ſ̄ ei fer ad Manvirdingū. Og eñ ſeiger Moyſes/ Deut. 30. Drottinn Gud mun vmſkiera þitt Hiarta/ z Hiarta þijns Sædis/ ſo þu elſk' Drottiñ þiñ Gud af ollu Hiarta þijnu/ z af allre þinne Sal/ſo þu meiger lifa. Jeremias 4 ſeiger ſo/ Vmſkiered ydur þ Drottne/ z taked burt Forhwd ydars Hiarta/ þier Meñ af Juda og Jeruſalem / ſo miñ Reide wtgange ecke ſem Elldur og verde logande ſo eingeñ giete þ̄ Bal vtſloкt/ſokum ydar Illſku. Item/ Allar þi oder hafa ovmſkorna Hwd/ eñ Iſraels Hws hefur ovmſkored Hiarta. Þa S. Stephan hardlega avyſtade Gydinga/ þa ſagde hñ/ Þier hardſuſrader z ovm ſkorner j Hiarta z Eyrum/ſtanded jaf nañ j mote Heilogum Anda eins z ydar Forfedur/ſo og lijka þier. Act. 7. Þeſſa holldlega Vmſkurn hafa H. Poſtular aflagt og apteked/ ſo ſem ſkrifad ſtendur j Gíorninga Book Poſtulanna 15. Cap. og hapa þar ad auk kiennt oſs

z vnderuijſad/ad ſu hollolega Vmſkurn ſtode ecke til Saluhialpar/ helldur ſu andlega/ſo ſ̃ þar ſtandur Gal. 6. J Chriſto gillder huørke. Vmſkurn nie Forhwd/helldr ny Skiepna. Þar ꝼ̃ hefur Gud j nya Teſtamentenu/giefed oll um Monnu añad Teikn z Sacramentū ſ̃ er Sáſrneñ z drottiñleg Kuølldmaal tyd/þau eru oſs iñſigle og Stadfeſting vppa allt þad ſem Jeſus hefur giort/ og huad hañ hefur oſs lofad og ꝼheited j ſijnu heilaga Orde. Vm þeſſe tuø Sacramenta ſkal nu framveigis talad verda.

Fiorde Haufud

partur vorra chriſtelegra Fræ da og Catechiſmi Lærdoms/ er heilog Skijrn/huor ad er þad fyrſta Sacramentum j þui nya Teſtamentenu/ſem S. Mattheus 28. og Marcus 16. ſkrifa Og hlyda Ordiñ ſo. 2.3 50

Jeſus

Jesus sagde til sinna Lære-
sueina/Mier er giefed allt Va
lld a Himne og a Jørdu. Far

ed þar þyrer wt/og kiėned øllū Þiodum/og skijred þær j Nafne Fødur og Sonar og heilags Anda/og kiėned þeim ad hallda allt þad jeg hef ydur boded/Huør sem truer og verdur skijrdur hann skal verda Sæluholpeñ Eñ huør ecke truer/sa skal verda fordæmdur.

Fim Greiner hørum vier j þessum Ordum ad huzleida og athuga.

1 Huad Christur meinar ꝫ talar um sialfan sig.

2 Huar þ ꝫ huerra Erenda vegna hn̄ sijñ ia Læresueina wtsender.

3 Huilijkar Personur hn̄ wtsender.

4 Huørneñ hn̄s Sendebodum mune vegna/og huørneñ þeim verdur teked af þessum Heime.

5 Huort Gagn og huoria Nytsemd þesse Ordeñ hafa jñe ad hallda.

Fyrsta Greinen.

Mier er giefed allt valld a Himne og a Jordu. et.ct.

Þesse Ord talar Christur/ ecke so sin eiñ sliettur og riettur Madur/ sem Gyd ingar hielldu hañ ad vera/ þa þeir sog du/ Er þesse Jesus ecke Sonr Josephs og Mariu/ huors Fodur og Modr vier þeckium? Huorneñ seiger hñ þa ad hñ sie komeñ af Himnum? Joh. 6. Og þo hñ sie fæddur af ætt Davids sañur Madur epter Holldenu/ þa talar hñ þo þesse Ord ecke epter holldlegre mañleg re konglegre Vÿsu Helldur talar hñ þe sse ord af kroptugu Vallde/ aþ guddom legre Magt/ sem eirn sañur Gud z mad ur/ so ä hañ strax epter þesse Ord vtsol ud/ liet sia og merkia/ þar hañ stie vpp j Himeneñ/ og sette sig til Guds hægre Handar/ j Dyrdareñar Thron z hæsæ te/ Og þui talar hñ þessum Ordum/ so sem eirn sannur Messias/ og Mann kynsins Endurlausnare/ sem þa hafde full

fullkomnad sitt Endurlausnar Embæt ꝛc. Þar þ/ fyrst hañ talar so/ Mier er gie en oll Magt allt Valld a Himne og Jordu/ þa hepur hñ þar med viliad lata oss vita/ ad hañ þa alla reidu hep ur endad og wtgiort sitt Endurlausnar Embætte/ til huørs hñ var j þeñan He im sendur/ og hafde þa lided Dauda ꝛ Pijnu ꝛ Opsokner ap þeim ogudlegu/ huad hñ vill ecke optar eda leingr lijda med þui hann sie nu bueñ Mannkyned ad endurleysa/ ecke med forgeingelegu Gulle eda silpre/ helldur med sijnu sakla usa og dyrmæta Blode/ so sem S. Pet ur talar. 1 P. 1.

Þaßen talar nu Jesus Christur þsse O:d/ so sem sa ed alla reidu er sittande til Majestates Dyrdareñar/ med Fød urnũ og heilogum Anda/ hapãde Guds Reide stillt/ og vnder Fætur sier komed Djoplenum/ Helvijte/ ꝛ ollu þeirra Rai de og Rijke/ og þorlijkt vid Gud alla þa sem a hñ trua ꝛ treysta. Og vill Jesus nu þar þ med þessum Magtarordum/

hugga

hugga og hughrausta giora alla sijna vtvalda/ad hñ vilie z kuñe þa alla ad endurleysa og frelsa fra Kreide Guds Helvijte Dauda og Dioble/Synndum og oþsoknum þessa Heims. Eñ þenn an ogudlega Heim sem hann og hans Ord og Sacramenta forsmaar og fyrer lijtur/kunne hañ og vilie med Magt og Vallde sträffa/hier stundlega og so aff ars Heims eilijflega.

Annur Greineñ.

Huorra Erenda Christur wtsende sijna Lærisueina?

Pad vottar hañ þar hañ seiger/ Farëd wt vm allañ Heimeñ/ og kieñed ollū Þiodum/og skijred þær/z kienned þeim ad hallda allt þad eg hefe ydur boded/ Med þessum Ordum giefur Jesus sijn um Postulū/Bifalning magt z Mynd ugleika/ad kienna og predika sitt Ord og handtiera þau heilogu Sacramenta/Ad lijka so sem hann er nu a Him ne z a Jordu eirn almaattugur Gud og Madur/til ad veita þeim Raad z myskun

un sem med taka vilia hñs Ord z lata sig skÿra/z magt hefur ad pordæma þa Vantruudu/So sender hñ þa vt/so s sy na Fullmegtuga Legata z Sendeboda. Og soddan magt og Myndugleika gaf hñ þm/þar hñ sagde/Lÿka so s Fader eñ sende mig/so sende eg ydur Joh. 20. Aþ soddan Magt z Myndugleika hro sa ster þeir H. Postular S. Paull Rom. 1. og Petur 2 P. 1. og þleire adrer j þr ra Pistlum. Og 1. til Corintheos 4 skr ifar S. Paull/ad huor Madur sku. ha llda sig z adra Postula þ Christi nara/z Forstiora s setter eru yfer C Leyndardoma. So kallar nu Johan. skÿrare sig Rødd eins Predikara j E: morku/ epter Ordû Esaie 40. Þa ber øllum Mennum þeim ad heyra z hl ýda/ og þa ad medtaka so s Christur berlega talar seigiande /Huor ydur med tekur sa mztekur mig/ Og huor s mig medtekr sa medtekr þañ s mig hefr sent Huor sem medtekur eirn Spamann j Spamans Nafne/hñ fær Spamans Laun

laun/Og huør s̃ medtekur eitn Riettlát
ann j Riettlaats nafne/ hñ fær Riettlat
s laun/z huør s̃ giefur einũ af þessum
lalldan Vatsdryck ad drecka/j. Lærisu
eins nafne/ Sañlega seige eg ydur/ hm̃
skal þ ecke verda olauñad/ Mat. 10. Um
þetta talar Sprach 7. þar hñ seiger/
Elska þañ ap af ollu Megne s̃ þig
hepur giort/z yfergief ecke hñs Þiena
ra. Slijker Guds Ords Þienarar eru
Moñum bæde naudsynleger og gagnle
ger/ þui þeir hafa med sier og frambe-
ra lifanda Guds Ord/huort ad þienar
þeim til Sæluhialpar/s þar a trua.
so s̃ S. Pall kiener Rom. 1. C. Þetta
Ord kallar David Psal. 119. Lykl z Lt
os f voru Footū. Slijkt er fagæti Ord
sins þienurum stor huggun/huørsu sm̃
þeir verda slitner hier j Heime af þm
ogudlegu Veralldar sonum/ og huørsu
sem Guds Ord verdur forsmad. Pad
vill so ganga til sem Spamadurenn Es
aias seiger 53. C. Huor truer voru Or
dum og Predikunum

Þridia Greinen̄.

Huilijkar ad sieu þær Personur sem vt eru sendar.

Sitt Heilaga Ord og Skřrnena bÿfa lar hier Christur j Nendur fatækum Fiskurum/og olærdum einfølldum Leik monnū/sem huorke voru mentader hia Gricklands Spekingum/ecke helldr hia þeim Rabbinis j Jerusalem/ eige hia Phariseis eda þeim Løgklokum og skript lærdu/ei helldur hia þeim Megtugu Ne rum j Romaborg/ecke helldur hia ødrum diuplærdum og skaiþritrum Meist urum/ helldur olærdū einþølldum sem ad onguan Hlut kuñu j þui ad verá falsker fuefallder/ helldur einþallder til ad fa la þad rieft og satt var. Þar þyr er sagde Christur so til Hrá Matt. 10. Vered ecke hugsiuker/ huørnen̄ eda hu ad þier skulud tala/þui þ skal ydr verda giefed a þeirre somu stundu/ huad þier eiged ad tala/þui ecke eru þier sa s̄ tal helldur Ande ydars Fødurs/ sem talar j ydar Muñ. Og vppa þetta gaf hū

þeim sin̄ helga Anda opinberlega/ so ad
þeir alldiarflega og rökſamlega fram̄
bæru þ̄ sañ Gud Ord ſ̄ þeir høfdu af
hm̄ heyrt ꝛ lært/ so ad Men̄ ſkylldu ſea
ad vita ſañan Sæluhialpar Lærdom/
af þeſſum einfolldū ꝛ olærdū Mønum
Act. 2. Þetta ſañar S. Pall i Cor. 1.
ſeigiãde/ Pad ſ̄ heimſkulegt var þ̄ þeſſū
Heime/ þad utvalde Gud/ so ad hañ til
ſkam̄ar giorde þa hygnu. Sodda vijſu
hefur Gud og lijka hafft i gamla Teſ
tamentenu/ og opilega utvaled lijtelmot
legar Perſonur/ til hæleitrar ꝛ mykellr
ar Kallanar/ ſo ſ̄ var Moyſes ſa ed var
Fiarmadur ſijns Mags Jetro/ ꝛ þar m̄
Malhalltur madur/ Þo hafde Gud þo
ſknan a hm̄/ og kallade hn̄ til þeſſ ad
utleida Iſraels Sonu af Egyptalan
de. Exo. 3. Saul var tilkomulaus ma
dur/ leitade epter Øſnum Fodur ſijns/
Þo liet Gud ſmyria hañ til eins Kon-
gs 1 Sam. 9. David geymde Saude
Fodur ſijns/ og var hinn minſte og lijt
elmotlegaſte af ſijnum Brædrum/ Þo

gaf Gud hm̃ hughreyſte/ ad fella þañ myckla Goliath/ z vtvalde hñ til Kongs 1 Sã. 17. Eliſeus var teken fra Plognũ til ad vera Spámadr Guds/ 1 Reg. 19. So liſka var Amos kalladr af Gude til ad ſpá j móte Iſraels Folke/ ſo ſ hñ ſialfur medkienner j 7 Cap. þa hñ ſagde til Amaſia/ Jeg er eingen Spámadr/ z ec ke helldr nockurs Spámans ſonr/ helld ur er eg eirn Hirder/ ſa ed les Morber/ Enn Drottenn tok mig fra Hiørdunne og ſagde til mĩn/ Far þu og ſpádu mĩ nu Folke Iſrael.

Med ſoddan móte hefur Chriſtur kallad þeſſa vlærda einfallda tilkomu lauſa Meñ til Predikũnar og Poſtula embættis. Þar ꝼ eiga Chriſtner Meñ ecke ad akta eda alijta Perſonr þeirra ſm̃ eru j Predikunar embættenu/ þo þr ſieu fatæker z Lijtilmotleger ꝼ Heimenum/ Helldr hucka þa j Heidre og Virdingu vegna Guds/ ſem þa hefur kallad/ z utvaled til ſo hæleg̃ Embættis. Og ber huorium Mañe/ ſuo ... ſtiettar
ſem

sem sægre/ ad huxa vel ad falla ecke j þeirra Kall og Embætte/ so þeir þae ecke þar ꝑ strapp og Refsing af Gude/ so sem skiede Vsia Kong j Jerusalem þa hann gieck jñ j Musterid/ og mein te ad hñ villde fornfæra Reykelse yper Alltarid/ af þui hañ være eirn Kongur og þo Kiennemeñerner stæde hm̄ j mote seigiande/ ad ecke bære hm̄ þ ad giøra helldur Prestu/sonum Aarons s̄ þar til være vıȷ̄gder ꝛ̄ skickader/eñ med þui hñ villde ecke aplꜳta/þa slo Gud hñ med Lijkþrꜳ/ huor hønum fylgde alla Daga til Dauda. 2 Par. 26. Eins gieck þ þeim Dathan ꝛ Abiram/ad Gud straffade þa so/ad Jorden̄ suelgde þa j sig/so þeir foru kuiker j Heluijte/So lijka þeir tuohundrud og fim̄tijger hellstu af Sofnudenum / ꝛ nafnkiender Meñ sem offrudu Reykelse/vrdu vppbrendeaf Ellde þeim af Himnum fiell af þui þeir villdu ecke hlyda Moyse og þiellu jnn j hans Kall og Embætte Num. 16. Eins gieck þad Jerusalem/ sem opsok

 te

ke og j hel slo Guds Spamenn/ Christum sialfañ og hans Postula/ ad þeirra Land og stadur vard poreyddur og j. en de/ so þar stod ecke Steirn a steine/ sem ei var nidurbrotiñ. Mat. 24. So vill Gud endelega hefnast a ollū þm̄ s plȳta hn̄s ord og Ordsins Þienustu meñ.

Fiorda Greineñ.

Nuoria Lucku þesser Sendemeñ munu hapa?

Þad avijsar þeim Christur/ seigiande Jeg sende ydur so sem Saude a mille/ Varga/ þeir munu hwdstrykia ydur j sijnū Samkunduhwsum/ og leyda ydur þ Nerra z Hopdingia/ þ mijna skulld. Item/ þi' mūud hatader vda af huoriū Manne vegna mijns Napns Hape þeir kallad Hwsbōdā Beelzebub huad helldr munu þeir þa nefna so hn̄s Neimafolk? Matth. 10. Og j odrum stad seiger hn̄ Þeir munu j hel sla nockra ap þeim/ z sūa Krossþesta/ suma hwdstrykia z op sœkia pra eirnre Borg j adra. Mat. 23. Item/ Luc. 10. þar ept' vtvalde Drottiñ adra siotiju/ og sende þa wt tuo og tuo/

b... n sier j þa stade sem hañ ætlads ad koma/og sagde/Jeg sende ydur sem Lomb a medal Vlfa/Eñ þo hughreys ter Christur sijna Lærefueina j soddan Neyd og Fyrerlitningu og Offoknum/ og seiger/hrædest ecke þa s̄ Lijkamañ de y.. a/eñ Sælena gieta þeir ecke Lijflaat e.. Hrædest helldur þañ sem Lijkama z Salu kañ ad kasta j Helvijtis Afgruñ Oll ydar Hofudhaar eru taleñ/z af þm̄ fellur eckert æn Guds vilia. Og huilijk ka forsorgan z Vmhyggiu Gud hafe þ̄ þeim / þad kieñer Christur med þeim Ordū/ad eiñ Titlingz falle ecke a Jord ena æn Guds vilia. Mat. 10. Luc. 12. Og eñ seiger hñ j odrum stad/Matth. 5. Sæler eru þier þegar Meñ hæda yd ur og offækia þ̄ mijnar saker.

Þar þ̄ skal nu huor z eiñ Guds Or ds þienare/ganga fram j sijnu Kalle z Embætte/ til huors hann er af Gude kiøreñ og kalladur/z huxa ecke par vm Forsmæn og Fyrerlytning eda Offokn ... a Heims/helldur vita þad/ad so sem

 ædur

aldur fordum hefur Gud straffad þa s hans Ord og Ordsins þienara hafa þ liited/ so munu aller Ogudleger a sijnum Tijma eñ vel verda fundner. Eñ þeir offsokner lijda Riettlætesins vegna/ hier j Heime/ þr hugge sig vid Herrans Ord þar hñ seiger/ Joh. 16. Þier munud Grææta og syrgia/ eñ Heimurin̄ man gl ediast og fagna/ Þier muned vera hrygguer/ eñ ydar hrygd skal snuast j Fognud/ z c. Þetta samhliodar vid þad s S. Pall kiener oss 1 Tess. 1. seigiande Gud mun dæma riettferduglega/ og þad þier verduger verded til Guds rijkis/ þ huort þier og lijded/ Þuiad þer riett þ Gude/ ad endurgiallda þeim Hørmung sem ydur hrelling veita/ eñ ydr sem hørmung lijded huijld med oss/ þa Drottin̄ Jesus mun openberast af Himnum med Englum sijns Kraptar/ og med Elldsins loga/ ad leggia Hefnd a þa s ecke þeckia Gud z ecke hafa vered hlydner Jesu Christi Evangelio.

Fimta Greinin̄

Eru sialf Innsetningar ordeñ heilag rar Skijrnar/og huada Gagn vier hø fum af Skijrnenñe og huad hun stodar oss/pad er alle innebunded j pessum Ordum / sem hier standa / Skijred allar Pioder j Nafne Fodur og Sonar og Anda heilags. Huør sem truer og verdur skijr dur/sa mun verda Saluholp eñ/Enn huør sem ecke truer/sa mun verda fordæmdur.

I pessum Ordum hofum vier ad hugleida Magt og Valld Herrans Jesu/huar med hañ innsetur og skickar petta Heilaga Skijrnar Sacramentum Og huørsu hañ med Vatnenu og Ordenu/ j Krapte Guds/ styrker stadfester og so s̄ innsiglar þ/ ad vier erum christner Menn og Guds elskuleg Børn. Enn vppa pad ad vær mættum pui bet ur skilia og vnderstanda petta/ pa høf um

Nm vier ad hugleida þessar fiṁ Grein er sem epterfylgia.
1 Quad Skijrnen̄ er.
2 Ad hun sie jnsett og skickud af heilagre Þrenningu.
3 J huoriu Kraptur Skijrnarenar er og folgen̄.
4 Quort gagn Christi Skijrn giorer oss/ lijka eirnen̄ vor Skijrn.
Quad er Skijrnin?
Skijrnen̄ er, jnnsigladur Sattmaale hins nya Testamentis/ settur og skickad nr epter Christi eigenlegre Bifalnīngu/ j Vatne og Orde/ og H. Anda j hu orre Skijrn Gud giorer Sattmaala vid Meñeina/ og lofar ad vera þeirra Gud og Drottin̄/ og þeirra Verndare og Frelsare fra Vpprunā Syndeñe z ollum Mannsins andleguin Ovinum. Þar a mote lofar Madureñ/ j fullu Trunad artrauste til Guds/ ad afneita Diøflenum/ og ollum hans Vilia og verkum/ z allre Jllsku z hreckvijse Hollds og Blods. Eins og þa Gud giorde Vmskurn ar

at Sattmala vid Abraham j gamla Testamentenu/ z vid hans Apkuæme lofande ad vera Fra Gud og Drottinn/ Eim Abraham og hans Epterkomen dur skylldu j staden vera honum heyrug er og hlydner/ z ad þeir ap soddan Sattmala skylldu þeckiast ad vera Guds Folk og hans eigen Eign. Eins j sama mata verdum vier j vorre Skijrn jnsiglader ad vera Christi z Guds born praskilder Dioplenum/ Tyrkium/ Heidingium og ollum ogudlegum Monum.

Annnur Greinenn.

Ap huorium Skijrnenn er jnn sett og skickud?

Hun er jnnsett og boden ap Guds heilagre Þreñingu/ þ meigum vier liosslega merkia og skilia af Historium hins gamla Testamentis/ huoriar ad hafa verid Figurur Fyrermynd z Merkingar Skijrnarenar. Fyrst lesu vier Gen. 7. huorsu ad Gud af sierlegre Nad og Giæsku frelsade Noa sialfan attunda j Orkenne so þeir ydu vardveitter fra þui grima

m̃a Vatsflode s̃ dreckte øllum Heime.
Þesse Historia hefur merkt H. Skÿrn/
Ad so s̃ Gud j D. keñe/eda þ Orkena
frelsade þær atta Mañeskiur/so vill hũ
nu þ Skÿrnena vardveita og frelsa fra
sinẽ Reide/z eilÿfre Fyrerdæmingu alla
þa sem a hañ trua og treysta.

Item/ So s̃ Gud vardveitte Jsraels
Folk j Hafenu rauda/Exo.14.z j Aañs
Jordan/ so þ gieck þar j giegnũ þurrũ
Fotum/Jos.3. So hafa þessar tuær Hi
storiur þa Merking/ ad Gud munde þ
Skÿrnena Herrans Jesu Christi/og so
vora/Hialpa oss og jnleida j þad þ heit
na Land s̃ er Himnarÿke. Item/ Eli
as tok sin̄ Kyrtel z slo honũ a Ana Jor
dan/huar aþ Vatned brast j sundur z
giørde þarveg/so ad Elias og Eliseus
foru þurrũ Fotum þar j giegnũ. Sÿdã
þar eptera/kom eirn gloande Vagn mz
elldlegñ Hestũ/skilde þa ad z tok Eli
am vpp i einum Byl/2 Reg. 2. Huor
Historia oss kieñer þad sama/ Ad vier þ
heilaga Skÿrn hliotum ad jnnplantast

j Guds Christne/ adur enn þ vier verd um vppteKner til Himneskr^ Arfleyfd^ Item/ So s̃ Naaman hiñ Syrlendske vard hreiñ af siñe Lijkþraa j Aañe Jordan/ þegar hñ þvode sig j Jordan/epter Spamañsins skipan/ 2 Reg. 5. So eins verdũ vier hreinsader af vorre Andlegre erþdar Lijkþraa/ Syndeñe/ þ Jesu Christi Skijrn og vora/ þegar vier verdũ ept er hans skipan ꝛ bifalning skijrder. Soddan frasøgur/ Figurur ꝛ Epterlijkingar j gamla Testamentenu/ hafa merkt vora Skijrn j nya Testamentenu/ huad S. Pall styrker og stadfester mz sijnũ Ordum þar hñ seiger. 1 Cor. 10. Jeg vil ecke dylia þ ydur goder Brædur/ ad vorer Forfedur voru vnder Skyenu/ ꝛ aller geingu þeir i giegnum Hafed/ ꝛ aller voru þeir skijrder af Moyse/ i Skyenu og i Sionum/ og aller atu þeir eina andlega Fædu/ ꝛ aller druecku sama andlega Dryck/ ꝛ þr druecku af andlegũ Steine s̃ þm epterfylgde/ hũ Steiñ ed var Christur. Soddan Figurur og þinynder ꝛ

fleire

fleire adrar/ hlyda allar vppa heilaga Skijrn/ z stadfesta z jnsigla þetta Skijrnar sacramentū vorrar Saluhialpar.

Þar næst/ ad N. Skirn sie af Guds heilagre Predikingu jnsett z skickud/ þad kiener oss Gudspialleg Historia/ þar so stendur Luc. 3. A fimtanda Are Keysaradoms Tiberij/ þa Pontius Pilatus var Landstiornare j Gydinga Lande/ z Herodes Hofdinge j Galilea/ og hans broder Philippus j Iturea/ z Lisanias var Hofdinge j Abilene/ Þa Annas og Caiphas voru Hofudprestar/ þa kom Guds ord (z Bifalning) til Johannis so var Zacharie j Eydemorku. Og hann for vm allar Bygder hia Jordan/ z predikade Jdranar skijrn til Syndanna f. giefningar/ s. skrifad stendur j Mala bok Esaie Spamans 40. þar so seig er/ Ein hropande Rodd er j Eydemorku/ Tilreided Drottne Gotuna z giored hans Veg sliettan/ Þar f. var þesse Johannes kalladur Baptista/ þad er skijrare/ Þui hann var sa fyrste sem þetta

Skijrn

Skyrnar embætte vppbyriade/ epter Gu-
ds skipan og bifalningu. Mattheus 3.
skrifar/ad Borgen Jerusalem gieck wt
til hans/og allt Gydingaland/ og allt
Land nær Jordan/og liet hn̄ skyra sig/
medkieñande z jatande þra Synder.
J þridiu Grein lærum vier þ af Ch
risti Læresueinum/ad Skyrneñ sie af
Gude/s vier lesū j Gudspiallenu Joh. 3
þar so stendr/Epter þ kom Jesus z hn̄s
Læresueinar j Gydingaland/z hn̄ dual
dest þar med þeim/og skyrde/enn þo Je
sus skyrde ecke sialfur/helldur hn̄s Lære
sueinar. Þad sama stadfester z eirneñ
Christi Bisalning og skipan/ þar hañ
so sem sañur Guds sonur medkieñer hi
er/sig ad hafa allt valld a Himne og a
Jordu/og bydur þar fyrer syñu Postu-
lum/ecke alleinasta ad kienna og Pre-
dika/helldur eirneñ ad skyra/so sem ord
en berlega votta/Fared og kieñed ollum
Þiodū/og skyred þær. Ad syduztu stad
fester þad Skyrnena/ad hun sie af Gu
de/ Ad sialfur Guds son: liet sig skyra

og Gud Fader z ſa heilage Ande hafa Skyrnena ſtyrkt og ſtadfeſt.

Eñ af þui ad Skyrneñ Chriſti er ſier deilis athugande og merkiande/framar eñ Skyrn añara Maña/þa vil eg tala þar nockud vm/ þeim einfolldu til ſkiln ings og vnderviſunar/og ſkyra fra hu e neñ hun hefur geinged til. Matt heus ſkrifar 3. C./ad Jeſus kom af Ga lilea ad Añe Jordan til Johañem/og villde lꝍta hñ ſkyra ſig/Og Lucas ſkri far 3. C. ad Jeſus hafe þa verid nꝍr 30 ꝍra gamall. Nu þo Johañes vꝍre ſannheilagur Madur/þa forſꝍ hann ſig j þui/ad hñ ſyniade Chriſto ſkyrn ar/af þui hñ viſſe af H. Anda Nꝍd hu or hñ var/þeckte Jeſu/og viſſe hñ var Sonur Guds og Syndlaaus/og meinte þui/ad þar vꝍre eingeñ Þorf/ ad hañ ſkyllde ſkyraſt/Þar med huxade Johañ es vm ſiñ overdugleik/ ſiñar Perſonu vegna. Enn Chriſtur kieñer og vnder viſar honū/og ſeiger/Lat þ nu ſo vera ockur byriar ſo ad fullkomna allt Riett

lꝍte

lꝏte/ Sem hń villde ſo ſeigla/ Johañes
Þu ſkallt vita/ ad þier ber ecke j þýnu
kalle ad alýta overdugleika þiñar Per-
ſonu/ helldur alýttu þitt Kall z Embat
te/ til huors þu ert kalladur af Modur
lýþe/ ſem er ad predika og ſkýra. Nu ꝏ
þu og vm þ/ ad jeg er eirn Madur þo
ſaklaus ſie og Syndlaus. Helldur ſkal
þeſſe mýn Skýrn vera Speigell z epter
dꝏme ollum Moñum/ ad þeir lꝏte ſký-
ra ſig/ ſo ſem jeg vil ſýdar bioda z biþa
la. Og huor helliſt ſem lꝏtur ſkýra ſig
og truer a mig/ ſa ſkal fa ſyndaña fgie
fning j miñe Skýrn og mýnum dauda.
Af þeſſu ſamtale Chriſti og Johañ
is/ eigum vier ad lꝏra/ fyrſt þ/ad mꝏki-
eña Jeſum ad vera ſyndlauſan. Þar
nꝏſt ſkulu aller Yþervallds meñ andleg
er og Veralldleger lꝏra af hinum hei-
laga Johañe ad jata þeirra overdugle
ika/ og ſyndſamlega Natturu/ Eñ þo
ecke þeſſ vegna forſoma þad ſem þeirra
Kalle og Embꝏtte vidkiemur/ z þeir eí
ga ad giora/ Þad kieñer Chriſtur hier

Johañe og ollum Mønum/þar hñ sei
ger/oss ber so ad fullkõna allt Riettlæte
Og epter þessa Vndervijsan/ veitte Jo
hañes Jesu Skijrn.

Huar fyrer Christur heþur
Lated skijra sig?

Hañ hefur lated skijra sig fyrer þim̃
Greiner/af huørium su er hin fyrsta/
Ad hañ hefur hier med viliad jñganga
z vppbyria sitt Saaluhialplega kall og
embætte/m̃z Predikuñ/Jardteiknagior
dum/Pijnu sine z Dauda/ Og hefur
þar þ viliad openberlegã lata sig kiosa
z hylla z vijgia/ad hñ være sañr Gu
ds son. Og hier kom þ fram z Gud
hafde mællt þ Muñ Davids Psal.2,
seigiande/Jeg vil setia miñ Kong yfer
mitt H. Fiall Sion/Jeg vil predika vm
soddan skickan/ þa Drottiñ mællte vid
mig/Þu ert miñ sonr/j dag vol eg þig.
Þad z nu so langan tijma hafde nidre
leiged/z Eingellen mællte vid Mariã/
z sagde/Þad heilaga z af þi' fædest sk
al nafnast sonr Guds/ Luc.1. Þad hlaut
nu

nu ad koma j Lios og verda openbert/af sialfu̅ Gude ꝫ ofan af Himnu̅ hroopa de og kallade hn̅ sin̅ Son/ seigiande Pe sse er min̅ elskulegur Son:/ a huïu̅ jeg hef alla pockan. Matth. 3.

Par næst j an̅an Maata villde Jesus med sin̄e Skijrn stadfesta Skijrn S Johan̄is/ z med sin̄e Skijrn vera Gyd ingum z oss ollum til Epterdæmis/ hu orium vier skulum fylgia/ pui huad hn̅ baud sijnum Postulum og oss/ þ hefur hn̅ sialfur giort.

Pridia Greinen̄/ huar þ hn̅ villde vera skijrdur er pesse/ ad han̄ vill vera hia oss/ pegar vier skijrunst/ So vier sieu̅ m; honum og han̄ med oss/ epter pui s S. Paall seiger/ Gal. 3. So marger af ydr ꝫ skijrder eru/ peir hafa jklædst Christo pad er ad skilia/ Peim er vijs Naad Gu ds z Himerijke med Christo.

Fiorda Grein pui Christur er skijrdr er hun/ Ad lijka so s Christus hefr tek ed vppa sig Vmskurnar sattmaala epter Moysis logum/ so hefr han̄ viliad taka

uppa sig Skijrnarennar teikn, og lꝛta sig mz Vatne Skijra/ til þess ad hn̄ lꝛte vita/ ad hn̄ vill vera Gud og Fader og Vertuge bꝛde þeirra j Gamla Testamēt enu z hiña þui Nya/ til ad frelsa þa fra Guds reide og Dioflenum/ og lijda þ̄ fra Synder þijnu og Kroſſins Dauda/ og taka uppa sig Stridsmerke þra j gamla Testamentenu/ sem var su blo duga Vmskurn/ z lijka Teikn Skijrnarennar j hinu Nya/ Viliande þar mz sanna/ ad hn̄ vilie vera bꝛde þeirra og vor Frelsare og Medalgangare.

Fimta Grein huar þ̄ hañ liet sig skijra er þesse/ Ad hañ villde med siñe Skijrn med øllu afiaka Moysis sid z Ceremoniur og Kyrkiuþiōnustugiørder/ med øllū þra Offrunū/ Slꝛtrunū/ Fornfꝛringū/ epter þui ad Johañes nu predikade ad Vmskurn og Fornfꝛringar gillte nu ecke par/ helldur trueñ a Christum med heilögu Lijferne z Framferde. Og þetta er þ s̄ Christur sialfr seiger Mat. 11. Ad Logmꝛled og Spamēnerner

hafe spæd allt til Johañem/ So ad hier sañast þ Johañes seiger/ 1. C. Logmaled er þ Moysen vtgiefed/ eñ Naad z Myskun er orden þ Jesum Christum.

Þridia grein vm Skijrnena.

J huoriu Skijrnarenar Kraptur er þalen og þolgeñ?

Kraptur heilagrar Skijrnar er kom eñ j þremur Llutum/ sem er fyrst ORDed/ Þar næst VATned/ Þridia Christi JNNsetning og skickan.

Þad þyrsta.

Þad þyrsta sem haþa skal til heilagrar Skijrnar er syneleg og þreiþanleg Materia, Elementum eda Efne/ þ er Vatned/ s̃ ecke er añad eñ Vatn/ j Skijrneñe og epter/ so z S. Johañes sagde til þra er til hñs voru sender/ z spurdu hñ ad seigiande/ Þui skijrer þu/ þyrst ad þu ert ecke Christur/ ecke Elias/ ecke Spaamadur. Hañ sagde/ Jeg skijre j VATne/ Joh. 1. Þar medkieñ' Johñes Vatned ad vera Vatn. Eñ hñ leggr þar nockud meira til og seiger/ Sa stend

 ur

ut a mille ydar sm̄ þ er þecktudecke/ hm̄ er sa sem koma mun epter mig/ huør ed var þ mig/ huørs skoþueinge eg er ecke ødugr vpp ad leysa. Þesse Ord tal" Johañes vm Jesū Christū. Vatned er ecke añad eñ Vatn j huøriu jeg skijre/ Eñ þesse Skijrn hefr siñ Krapt aþ Christo(huør ad er sañur Gud med Fodurnum og heiløgum Anda) og af Guds orde og Truñe. Þar þ þegar þta fylgest ad/Orded og Vatned/epter Christi Biþalningu/og Truen̄/so ad þetta sanseingest/Þa verdur þad fullur og þastur Trulofunar Sættmaale a mille Gudz og Mañsins/ epter Rade z skickan heilagrar Þreñingar/s vottar S. Þall Tit,3. seigiande/ Epter siñe Mysk un semi giørde hm̄ oss saluhialplega/þ þa Endurþædingar Laug z Endurnyung heilags Anda/huørium hañ hefur yfergnæfanlega wthellt yþer oss þ Jesum Christum vorn Endurlausnara/ so ad vier Riettlæter þ hñs Nad vrdum Erfingiar eilijfs Lijfs epter Voneñe/Þesse
Rada

Ræda er sön og truanleg.

Pad aññad huar jñe Kraptur Skijrn areñar er faleñ/ þa er ORDID/ Og þetta Ord er ecke aññad eñ pad sama og saña Ord sem Jesus Christus talade/ þa hñ sagde/ Skijred j Nafne Fodur z Sonar og Heilags Anda.

Pad þridia j huoriu Kraptur Skijr nareñar er komeñ pad er Jnnsetning z skickan Christi/pad er/ hñ hefur giort soddan Fundatz/ z heþur bifalad ollū sijnum pienurum ad predika/ og skijra/z ollū Moñum heþur hañ skylduglega skipad og boded/ad heyra z hlijda Christi Bifalningu og skickan/ og þar med trulega med allre Audmykt og Gudhræddslu ad vera hans Skickan vndergiefnū/z trua fullkomlega þui/ad j Skijrn enne verdum vier jnnsiglader til Riettchristeña Manna og Guds elskulegra Barna. Þar ꝫ/þegar Presturiñ skijrer nockurn j Nafne Fodur og Sonar og heilags Anda/þa er pad lijka sem hañ segde so/Jeg skijre þig epter Jesu Christi

 sti

ſki bifalningu/ Eñ Jeſus Chriſti Gu
ds ſon er ſa ẽ med ſijnu dyrmæta og ſak
lauſa Blode burt þuær af þier þijna
Vpprunaſynd/og giører þig med ſijnū
heilaga Anda Erfingia til Himnarijk
is/ſo ſem ſeiger S. Johañes 1.Pi.C.
Blodeð Jeſu Chriſti hreinſ^ oſſ af ollu
Ranglæte.

Fiorda Greineñ vm Skijrnena.

Huort Gagn hoþum vier af Chriſti
Skijrn og vorre? Andſuar/Fyrſt hefur
Chriſti Skijrn vered Gude a Himnum
ſo þægeleg/að þegar Chriſtur var ſkijr
dur/þa hefur Guð opnað Himeneñ/ ſo
ẽ S. Marcus 1. einþalldlega ſkriþar/
ſeigiande. Þa Jeſus var ſkijrdur/af Jo
hañe i Jordan/ ſtie hñ vpp vr Vatne
enu/og Himeneñ opnadeſt. Lucas 3.C.
ſkijrer nockuð greinelegar hier þra /og
ſeiger/Þa Jeſus var ſkijrdur og badſt þ
þa opnadeſt Himeneñ. Og Mattheus
ſeiger/ eckealleinaſta med einføllðum
Ordum/að Himeneñ hafe opnaſt helld
ut að hañ haþe opnaſt vpp yþer honū

Huør

Huor Himensins opnan oss vnderuijsa
og kieñer/ad fyrer Adams fall var öll
um Mōñum Himeneñ apturlaateñ z læ
stur/ z aller eru þeir vtelokader/ En fyr
er Skijrnena Christi skiedur þad/ og þ
hans Son s̄ hñ bad til Fodursins ad
Himeneñ opnadest/ ecke alleinasta yfer
hm̄/ helldur yfer ollu oss s̄ i hñs Nafne
og epter hñs befalningu skijrder erum/
so ad vier hofum nu lidugan jñgang
z meigum ad treysta z i fullu Traust
te þ hans Skulld jñganga j Himeneñ
fram þ Gud Fodur/ og bidia hañ so s̄
hñ sialfur seiger/ Joh. 14. Jeg er Veg
uriñ/ Lijfed z Sañleikureñ/ Item/ 10.
Eg er Dyrnar/ Ef nockur geingur jñ
vm mig/ hñ skal verda Saluholpen.
Med þessu hætte er nu Skijrniñ Christi
og hans Bæn oss christnu Mōñu eirn
jñgangur j Himeneñ/ til ad fa z odlast
af Gude Himneskum Fodur allt þ gott
sem vier þurfum hafa.

Vm añad gagn Jesu Christi Skijr
nar skrifa Gudspiallameñerner/ ad sa
verd

verduge Heilage Ande/ ſu þridia Guddo
ms Perſona/ hafe komed ofañ aþ Himn
um yþer hañ j lijking Nollðlegrar Dw
fu. Luc. 3. Þetta heþur fordum ꝼ mynd
ad vered/ og þetta heþur merkt ſu Dwf
an ꝫ bar j Muñe ſier eitt Blad af Ol
ſu vidar trie j Orkena/ og vitnade þar
med ꝼ Noa/ ad hñ var frelſadur aþ Gu
de/ fra hans Reide/ z øllum hørmka Va
tsþlodſins/ og hefde þeinged Nꝫd z vm
ꝫttu aþ Gude. Gen. 8. Eins ber nu
heilagur Ande Vitne j Chriſti Skijrn
ad aller Meñ þeir ꝫ ſkijrder verda vppa
Chriſtu/ eda j hñs Naþne/ ſkule endur-
leyſaſt z þrelſaſt fra Reide Guds z vp
runa ſyndeñe/ og ſkule fa og þiña Nꝫd
og myſkun og eilijþa Sꝫluhialp/ j þeiſ
um vorū Endurlauſnara Jeſu Christo
Þad þridia gagn Jeſu Chriſti Skijr
nar/ ber oſ alla Tijma ad haþa j hug
z Hiarta/ ꝫ er ad Gud Almꝫttugur aſ
ſiñe Giæſku/ wthropar Nꝫd z Myſkun
og Sꝫluhialp/ j ſijnum ſyne Jeſu Chr
iſto/ þeim øllum til handa/ ſem hm̄ hey
ra

rá og hlýda/seigiande/Þesse er min elskulegur Sonur a huoriu̅/z c. Stor gledе og huggun er oss þetta j voru̅ Eymdu̅ og Þrengingum/ad almattugur z Myskunsamur Gud hefur Þocknan til vor/og er til Frids Ordeñ vid oss/ þ sak er sijns Sonar Jesu Christi/vm huorn Gud af Himnum ofan kallar z seiger/ Þesse er min elskulegur Sonur j huoriu̅ jeg hefe alla Þocknan/z þ huorn eg er forlijktur og vel til Frids vid Mañkynid Þetta meinar S. Paull Eph. 1. þar hñ seiger/Gud hef: þhugad oss til Sonar leyþdareñar/til sialfs sijns/þ Jesu̅ Christu̅/ epter Þockan sijns Vilia/til Lofs siñe dyrdarlegre Nꝯd/þ huoria hñ hefur giørt oss sier þægelega(þacknæmelega)j sijnum elskulega Syne. Lijka eirn eñ huggar hiñ heilage Johañes oss þar hñ seiger 1 C. So marger sem hann medtaka/z trua a hans nafn/þm giefur hñ valld til ad verda Guds Børnu̅.

Fiorda gagn Guds sonar Skijrnar er þetta/Ad Christur hefur med sinne

Skijrn/heilög giort oll Votn/og skick ad þau til heilsusamlegr" Laugar/z rijs kuglegrar hreinsunar af Syndunum/so ad huor eirn Madur s j Vatne verdr skijrdur/j Nafne Fodur og Sonar/ og H. Anda/þa er þ so kroptugt af Gude ad þess Mans Synd er med ollu wtpl, anud afmaad z þueigeñ þ Guds Augli te. Þetta wtleggur so hiñ H. Augusti nus/þar hñ seiger/J Skijrneñe verdur Syndeñ þgiefeñ/Ecke j þañ maata ad Vpprunasyndeñ sie ecke med Mannen um(sem vier meigū sia z merkia a Sma bornum so vel sem þeim fullordner skijr ast/ad epter þad þeir eru skijrder/þa eru þeir af Natturu hneygder til Syndar eñar/eins og þeir voru þ Skijrnena) Eñ Vppruna syndeñ verdur oss ecke ret knud til Fyrerdæmingar/hilldur fyrergi efen j Skijrneñe.

Fimta gagn Skijrnareñar Christi/ er þ s S. Paull kieñer oss/Eph. 5. þar hñ seiger. Christr elskade Sofnudiñ/ þ er sijna Christne/z gaf sig sialfañ wt þ

hana/Vppa þ ad hũ giorde hana hel laga/og hreinsade hana med Skijrnar laugeñe j Ordenu/So hann tilbue sier eitt dyrdlegañ Soþnud/ ſ onguã Fleck an edá hruckn nie þeſſ konar heþr/ hel ldur være heilagur og oſtraþþanlegur.

Pad ſiotta Gagn Guds ſonar ſkijrn ar j lioſe lætur S. Petur 1 P. 3. ſeigia nde/Skijrneñ giorer oſſ ſæluhialplegã huor ed merkeſt þ Vatsploded/ ecke til ad afþuo Holldſins ſaurugleika/helldur ad hun ſie Trulofun(eda ſattmaale)go drar Samviſku þ Gude/þ Jeſu Chri ſti Vppriſu/ſa ſ ad er j Himeneñ vpp fareñ/til Guds hægre Handar/og Ein glarner z hiner volldugu Kraptarner eru hõnum vndergieþner.

Pad ſiounda Gagn/ſ oſſ leider af Je ſu Chriſti ſkijrn/ frañſetur S. Paall Rom. 6. z ſeiger/ Ad aller vier ſ erũ ſkij rder/vier erũ ſkijrder j Jeſu Chriſti dau da/ z þui ſteum vier og eirneñ med hm̃ Jardader/þ Skijrnena j Dauden/vppa þ/ad lijka ſ Christr er appvakẽ af dau

da

da þ Dyrd Fodursins/lijka so eigū vier ad gāga i Endurnyungu Lijfsdagaña.
Suma og Mergur Mals er þetta Ad vor Saluhialp hun er faleñ i Jnnsigle heilagrar Skijrnar/so ad Skijrneñ er so s Jñsigle vorrar Saluhialpar so ad þa vier tokum vppa oss Sattmala þessarar skijrnar/og truum a Herrañ Christum/þa erum vier jñsiglader Erfingar til Himnarijkis/og eilijfrar Saluhialpar/so s eigen Ord Christi hljoda þar hñ seiger Mar. 16. Huor s truer z verdr skijrdr/sa skal oda saluholpeñ.
Þarad lijka so s Heilager Forfedur/ Abraham og hans Epterkomendur/ hi eilldu Sattmala siñar Vmskurnar vid Gud/ stodu fast a hm̄/ z logdu Lijf og Gots j ved þ Guds Logmal z Bodord/ og lidu Pijnu og dauda helldur eñ ad þr villdu briota af Guds Logmale/So s vier lesum j 2 Bok Maccabeorum 7. cap. hryggelegt Epterdæme af einne Kuinnu og heñar sio Sonum/ huorier ed ecke villdu eta Suijnakiot j mote
Moysis

Roysis Lögmæle/Eins og ecke sidur
: oss sem erū Christner/ad hallda ap
rre Skijrn/og hafa hana j Heidre/z
ru /og lata helldur Lijfed(ef Þorf
rest)eñ ad afneyta christelegre Tru
3 heilager Pijstarvottar Guds hafa
ort. Þar med skulum vier og eirnen
cka lifanda Guds syne sem pyrer hes
za Skijrn hefur gieped oss sama hug
n j allre Neyd og Olucku/ Og med
isu Sacramente heilagrar Skijrnar
fur skiled oss fra Tyrkium/ Gydingū
; Heidingium. Og med þui vier erum
fnder Christner/og høfum þ Nafn
f vorum Lijfs Hertoga Christo/ Þa
r huoriū og einū Manne christnum ad
icka sier so j Trune z voneñe/med chr
telegu framferde z athæfe/z øllū god
m Verkū/ad hñ sie þ hñ a ad vera/z
e bikiendur sijns Nafns med Æru z go
e Samvitsku þ Gude z Moñū/ bæde
ier j Heime/z so añars Heims/þegar
odad verdr/ huort vier høfū þ rietta
Brullaupsklæde eda ecke/Matt.22

Vm þa heilögu

Fimte Haufud

partur Catechismi og Barna Lærdoms/ eda christelegra Frǽda/ vm Sacramentum heilagrar Kuølldmaal tydar vors Drottins Jesu Christi.

Spamadurin̄ Hoseas talar so j 2.C. vm þan̄ andlega Brudguma Jesū Christū s hefur trulofad sig sine Christelegre Kyrkiu til andlegs hiuskapar/ z seiger so til hen̄ar/ Jeg vil Trwlofast þier ad eilifu / Jeg vil trulofa mig þier j Riettlæte z Dome/ Nad z myskun/ Ja jeg vil Trulofast þier j Trune/ og þu skallt þeckia Drottin̄. Johan̄es skirare kallar hn̄ ein̄ Brudguma/ z seiger/ Jeg er ecke Christur/ enn Jeg er sendur vndan honū/ Huor hn̄ hefur Brudena/ sa er Brudgumen/ og vinur Brudgumans stendur/ z heyrer hans Ord/ z gledst mi og af hans Roddu/ Þesse min̄ Glede er nu fullkomen/ hn̄ skal vaxa/ en̄ eg fer minkande. Joh.3. Christur kallar sig sialf

skalþr eiñ Brudguma/ Mare. 2. þa sagl var til hüs/ Huar þ́ þasta Læresueinar Johañis z. Pharjseana/ eñ þijner Lære sueinar þasta ecke. Þa sagde Jesus til þra/ Huorneñ meiga Brullups bornen fasta a medan Brudgumeñ er hia þeim Þuiad so leinge meiga þau ecke þasta s̃ þau hafa Brudgumañ hia sier/ Eñ þr dagar munu koma/ ad Brudgumeñ mũ verda þra þeim tekeñ/ þa hliota þau ad þasta. Þar þ́ lijka so sem eirn Ektamadr/ edur Festarmadr/ s̃ þiñur ad Dauden er j nænd/ og ad hñ mune skilia vid þetta stundlegt Lijf/ hañ lætur allt sitt Hiarta j liose/ þ́ sinne eigen Kuiñu eda Festarmey/ z giorer sitt Testamentum med godre Rog:semd/ so ad Gotsed skule ecke takast fra heñe/ helldur ad hun meige þui bihallda/ og þess niota. So hefr þesse trulofade Brudgume Jesus Christus giort vid sijna Brwdur/ christelega Kyrkiu/ a þeirre Nott sem hañ skyllde verda suikeñ/ þa liet hañ j liose siñ Hiartans gruñ/ j mille Guds og siñ

ar Christne/ giorde eitt fast ꝫ oraskan legt Testamentum/ad hun skyllde fa þ þeñan Brudguma Syndaña þgiefning j riettre Neytslu og Bergingu hñs Lijk ama ꝫ Blods/ so sem hañ hefur tilsett og skickad epter hliodan siña Orda til eilijfrar Miñingar allra hans Velgiør ninga sem huørium og einum christnū Mañe ber ad hallda og giøra/sem S. Pall seiger/Gal. 3. Meñ þorackta ecke nockurs Mañs Testament/þegar þ er stadfest/og auka þarønguu vid/ So er tilheyrelegt ad yþervega vel og vandlega þetta Testament Guds sonar/ ꝫ læra þ blijþa vid Magt og allañ Myndug leika/og læta hia lijda allar Prætur ꝫ Disputeraner/ꝫ blijfa alleinasta vid ord og jnnsetning Herrans Christi/ ꝫ trua stadfastlega ad oss veitest og giefest j þessu Sacramente epter Ordaña hliod an sannarlegt Holld og Blod Herrans Jesu Christi/og disputera þar vm ecke framar/ og wtleggia þad ecke odruvijs enn so sem Ordiñ hlioda/ Þuiad hefde

Christur viliad ad þau Ord ætte ødru vijs ad skilia enn þau hlijda/ þa hefde hñ þau ødruvijs wtlagt og talad/ Þar þ eigum vier ad láta þau Ord standa/ j þeirre Meiningu sem þau hlijda/ z dið putera þar ecke vm/ z ecke oppvekia nø ckra Efasemd þrættan eda Osamþycke Nellda tala og seigia med S. Pale/ bæ de vm þetta Testament og øll onnur Guds guddomleg Verk/ O huilijkt dijpt Rijkdomsins/ bæde Spekennar og Guds kyñing"/ Nuørsu ovmrædeleger eru hñs Domar/ z oransakanleger hñs Veiger Nuør hefr þeckt Sinie Drottins/ Eda huør hefr hans Rædgiafe vered? Eda huør hefur hm̃ nockurn tijma giefed so ad honum mætte þ verda endurgolldeð? Þuiad af honū og þ hañ og j honum eru aller Nluter. Honum sie heidur z og Dyrd/ad eilijfu/ Amen. Rom. xi. E-Lijka eirnen skrifar S. Pall til Cor intheos/ad Mannleg Skynseme kuñe ecke ad vnderstanda þ Christo og hans Orde vidvijkur. So eigum vier ad byrg

ſa aptur vorn blindan Skilning/ z ha
fa hann j Taume/ lata hñ ecke rada
helldur lata oſſ nægia Herrans Chriſti
lios Ord/ þar hñ ſeiger/ Þad er mitt
Lijkame ſem ꝧ ydur verdur giefeñ/ Þad
er mitt Blod ꝫ fyrer ydur wthelleſt til ꝧ
giefningar Syndaña.

Ordenn þeſſa Sacramentis

ſkrifar S. Mattheus 26 Cap. Marc
us 14/ Lucas 22/ og S. Pall/ 1 Corinth.
11/ og hliode þeu ſo.

Vor Herra Jeſus Chriſt-
us/ a þeirre Noott ſem hann
Forradeñ vard/ Tok hñ Bra
uded/ Giørde þacker/ og braut
þad/ og gaf ſijnum Læreſuein
um og ſagde/ Taked og eted/
Þad er miñ Lijkame ſem fyrer
ydur verdur giefeñ/ Giøred þad
j mijna Minning.

Sømuleidis epter Kuølld-
maaltijdena/Tok hn̄ Kaleikin̄
Giørde Packer/gaf Peim han̄

og ſagde/Drecked aller hier aþ
Pad er Kaleikur hins Nyia
Teſtamentis j mijnu Bloode
ſem þyrer ydur wthelleſt til þy
rergieþningar Syndaña/ So
opt ſem Pier giøred þetta/drec
ked þad j mijna Miñing.

Nu vppa þ ad vier þui betr mættū ſkil
ia z vnderſtanda þeſſe jñſetningar Ord
eñ/z vita huørt Sagn z huøria Nytſe
md vier høþū j þm/þa ſkulu þeſſar Gr
einer verda vel athugadar ſ hier ſtãda.

i. Fyrſt/huert Naþn Chriſtur og Poſtul
arner haþa gieþed þeſſu Sacramente.
ij Þar næſt/ huør þetta Sacramentum
heþur jñſett og ſkickad.
iij Huørnen og med huørrium hætte þ
er jnnſett.
iiij Huad þetta Sacramentum er.
v. Huerſu ad þetta Sacramentenm er i
gamla Teſtamenteni adur þyrerpranꝫ
þyrermyndad. Huør

vj Huoriar greiner þar eru til/ad vier skulum neyta þessa Sacramentis.

vij Huorium þetta H. Sacramentum skal giefed verda.

viij Huoriū þ skal ecke veitast ꝛ giefast.

ix Huort Gagn vier hofum af þessu Sacramente/ þegar vier medtokum þad riettelega.

x Huoruen̄ ad haattad er þeirre riettu Reynslu/vm huoria S. Paall talar/ adur en̄ Madur berger þessu Sacramente.

xj Huad vier skulum hyxa og giora/ þegar vier hofum medteked þetta Sacramentum.

Fyrsta Greinen̄.

Huort Nafn Christur og Postularner hafa giefed þessu Sacramente?

J fyrstu hefr Christr ecke giefed þssu Sacramente an̄ad Nafn en̄ þ hn̄ seiger Taked ꝛ eted/þ er min̄ Lijkame/ Drecked aller hier af/þ er mitt Blod/ꝛ kallar þ Kaleik hins nya Testamentis.

Þar næst hafa heilager Postular/ kallad þetta Sacramentum Braud brotning/ sem Lucas ad Orde kuedur j

Giörninga Bok Postulanna 2 C. ad þr truudu hafe aller vered stadfester j Post ulanna Lærdome og j Samnudenum/og j Braudsins Brotningu/ z Bænaakalle nu. Þesse Ord eru teken þar af/ad Jes us Christus braut Braudet/ so z vier lesum hia Marcum 6. z Lucam. 24. ad þad hafe vered Vane og Sidur Chri sti ad briota Braudet.

J þridiu grein nefner S. Paall þetta Sacramentum Braud z Herrans Kaleik 1 Cor. 11. þar hn̄ so seiger/ Huor hann et ur af þessu Braude og dreckur af þess um Kaleik Drottins overduglega/ hañ er sekur vid Holld og Blod Drottins.

J fiorda lage nefner S. Paall þetta Sacramentum Kuölldmaaltijd DRottins/þar hann seiger/ Nær þier komed til samans/ þa hallde þier ei Drottins Kuölldmaaltijd/Þui nær þier skulud Ku ölldmaaltijdena hallda/þa medtekur hu ör Madur sijna Maaltijd adur. Þetta Nafn er miög almenelegt/ Þuiad þta var su seinasta Kuölldmaaltijd huoria

Jesus

Jesus jnsette/og hiellt med sijnū Postu lum/ædur ē̄n hā̄ gieck til sinar Pijnu.

J fimtu grein nefnest þad Samneyte edur Nlutteknimg/so s̄ S. Pall seiger 1 Cor. 10. Sa blessadur Kaleikur huørn vier blessum/er þad ecke Samneyte Christi Blods? Brauded þad vier briotum/er þad ecke Samneyte Christi Lijkama? Þad er/ Aller þeir sem berg ia þessu Braude og Vijne/epter Christi eigen̄ Innsetningu/ þeir verda hlutta karar Lijkama og Blods Christi/ ⁊ þeir neyta þess huørstueggia.

J Siotru Grein nefnest þad Bord Drottins/epter þui sem S. Pall skrifar seigiande/ Pier gieted ecke j senn vrded Nluttakarar Matbords DRottins/ og Matbords Dioflana. S. Pall nefner þ̄ Matbord/aþ þui ad Christur jnn sette ⁊ skickade þessa Kuøllldmaaltijd vid Borded. Nuør hā̄ nu verduglega med tekur þetta Sacramentū/ sa geingr til Bords med Herranum Christo sialfum huørium Nerdre ad eingen̄ kan̄ ædre og

meira

meire ad þiñast. Þeir grisku hafa gief ed þessare Kuølldmaaltijd fleire ønnur Nøfn/ s er Synaxis, Liturgia, Evcharistia, Agape. Eñ vier skulum lata oss nægia þau Nøfn sem j Heilagre Ritningu standa/ z giefa þessu Sacramente engeñ øñur/ Olærdur Almuge kallar þ Þionustu/ Jñgøngu/ af onguñ godū rokum/ huar þ þau Ord attu med ollu af ad leggiast z Prestarner eiga þau ecke ad lijda/ helldur af ad taka z avista so ad Kuølldmaaltijdeñ hafe sitt eigenn legt Nafn.

Añur Greineñ.

Nuør þetta Sacramentiñ hefur jnn sett og skickad.

Þad skrifa aller Gudspiallamenñern er/ Ad Jesus Sonur Guds og Mariu hafe þ jñsett a þeirre Nootttu s hann var suikeñ. Og S. Paall seigest hafa medteked þad af Drottne huad hñ skrifar, þar vm/ Nuar af vier høfū ad læra/ huørsu dyrdarsamlegt haleitt z heilagt og gagnlegt þetta Sacramentum

er

er/Þar ſ̃ uppvekur Diofulliñ nu a þſſ um Tijmum allra handa Motſtand og Motmæle i giegn þeſſu Sacramente/þt hñ er ovinur Chriſti og allra chriſteña Maña /og ſtundar epter þui ad forfal ſka/ovirda /nidur ad þryckia/og ad øng úo giora þetta hæleita Sacramentum Eñ oſſ ber med allre Gudhrædſlu og Gudrækne þetta Sacramentum ad hã ndtera/af þui ad ſialfur Guds Sonur hefur þad jñſett ꝛ ſtickad/ꝛ ovirda eda miſbrwka þ ecke j nockurn mata/ſo þr ams ȝ vier vilium ecke a Salu ꝛ Lijka ma verda þar ſ̃ plagader ſtundlega og eilijflega.

Þridia Greineñ.

Huørneñ eda med huoriñ hætte þet ta Sacramentum er jñſett?

Fyrſt tok Jeſus Brauded ſier j Hend ur/Þar næſt giørde hñ þacker og bra ut þad/og gaf þad ſijnum Lærefueinum ſem ſætu til Bordſins hia honum Lijka eirneñ tok hañ j Hendur Kaleikeñ med Vijnenu/giørde Þacker j añad ſiñ og

og pieck þm hañ. Þetta Braud ꝫ hañ gaf þm var osyrt Braud ꝥ vtan allt syrt deig/ huors aller neyttu vm sierhuøria Paaska hatijd /epter Guds skipan/ so ꝫ skrifad stendr j añare Bok Moysis 12. 23.34. ad Gydingar mattu ecke a þm døgū eta syrt Braud/ vnder fortøpun þeirra Saalna. Epter þessare vijsu tal ar S. Paall 1 Cor. 5. Og kieñer ollum christnū Moñū j nya Testamentenu/ huorneñ þeir eige sijna Paaskahatijd ad hallda z seiger/ Vier christner meñ høf um lijka Paaskalamb(ecke sijdur eñ Gydingar hofdu)ꝫ er Jesus sonur Guds/ ꝥ oss lijplaateñ/Latū oss þui hallda vora Paaskahatijd/ecke mz gomlu Surdeige og ecke j Surdeige Illskunar z hreckvisseñar/ helldur j saatu Deige Hreinleika ns z Saatleikans. Ad Christr hafe haꝑt Vijn a Kaleiknū/ꝥ vottost af hans Ordū þar hñ sagde Mat. 26. Jeg mū ecke drecka af Vijnvidar Avexte/ jñ til þess Dags jeg dreck þad nytt med ydur j Rijke mijns Fodurs, Sijdan epter ꝥt

fa kiemur Christur fram med Mergeñ Maalsins/z seiger Postulum med liosū Ordum/ huad þad er hañ hafe þeim afhent z j hendur feinged/ og huar til og til huats Gagns þ sie þeim giefed/ seigiande med liosum Ordum/ Taked z eted/þad er mitt Lijkame/Drecked aller þar af/þad er mitt Blod/þad er Kaleikur hins nya Testamentis/huort Blod wthellt verdur þ marga til þgiepningar Syndaña/Giøred þad j mijna Miñing Þetta er eingeñ myrk Rædæ/þung eda vandskileñ Ord/ helldur einfolld lios Ord skijr og skilinleg/Og nær vier vilium trua/og þau medtaka/epter Christi jnnsetningu og skickan z ordaña hiod an/þa er þad allt gagnlegt skijrt og liost/z eingeñ þorf er ad efa rañsaka eda nockrar adrar Spurningar og Disputatiur ad hafa vm þesse hæleitu Jesu Christi Ord.

Fiorda greiniñ

Huad Sacramentum sie?

Þetta Sacramentum er eitt Nad-

arteikn/ hins nya Testamentis/ sem Jesus hefur jn̄sett og skickad/ litlu ꝥ sinn Dauda/ giefande Braud og vyn/ ꝛ epť Ordan̄a hliodan/ sitt san̄arlegt Holld ꝛ Blod/ til Syndan̄a Fyrergiefningar/ ꝛ Truarstyrkingar vppa allt þad hann hefur giort vorra vegna/ Og er ein obrigdanleg stadfesting/ og so sem jn̄sigle vppa Guds Rad og vinattu/ og eilyf̄t Lijfs/ huad vier skulum til vor taka med san̄re Tru/ til Min̄ingar hans Dauda og allra hans Velgiorninga.

Siötta Greinen̄.

Ad þetta Sacramentum sie j gamla Testamentenu adur til þorna ꝑmyndad.

Eþo ſ Ord og Giörningar Herrans Christi eru ꝑsagder/ ꝛ fyrerspader j þui gamla Testamentenu/ so er ꝛ þta Jesu Christi Testamentū. Vier lesū Gen. 14. vm Abraham/ ad þegar hn̄ kom vr Bardaga/ þa hn̄ hafde ꝑellt sijna ovine ꝛ frelsade sin̄ Brodurson Loth/ wr Ovina Höndū/ þa gieck Melchisedech/ ſ vᷓ Kongur j Salem/ og Kien̄emadur hins allra

allra hæsta Guds/wt j mote Abraham
og hans Folke s med hm̄ var/og bar
hm̄ Braud z Vijn til ad endurnæra hn̄
og þ Folk s med hm̄ var. Aþ þessare
Historiu tekur Postulen til Hebrees 7.
ein Lærdom/ Ad lijka so s Melchisedech
var Kongz og Kiennemadur Guds hins
hæsta/ hafande ecke Fodur nie Modur/
var enn slektis/ og hafde huorke Upp
haf Dagan̄a nie endalok Lijfsins. Þesse
Melchisedech merker Jesum Guds Son
vm huorn David hafde adur þspaad z
sagt j Anda/ Psalm.110. seigiande vm
Christum/ Þu ert Kiennemadur epter
skickan Melchisedech. Abraham fader
allra riettruadra Man̄a/ s trudu Gu
de/huad honum var til Riettlætis reik
ad/hn̄ merker alla þa sem trua z treysta
a Gud. Rom.4. Þar fyrer lijka so s
Melchisedech Kongur z yppartste Kien
nemadur/ Blessade Abraham og hans
breyska og mædda Strijdsmen̄/ styrkte
z endurnærde þa med Braude z Vijne/
lijka eins hefz vor Lausnare Jesus gie

sed øllum kruudum synelegt Braud og Wijn ad eta og drecka/ og þar med sitt eigenlegt Holld og Blod/epter Ordaña hliodan þeim til huggunar/Endurnær ingar og styrkingar j mote þeirra Ovin um/ Dioflenum/ Reide Guds og Løg mælsins Bøluan.

J añare Bok Moysis 12. lesum vier ad Gud baud Jsraels sonum ad slatra einu Lambe/Lijtalausu ad Kuollde dags til Pælkahatijdareñar/ þar epter skyll du þeir taka af Blodenu/z stockua eda rua þui a bæda Dyrustafzena z Dyra tried þess Hwssins j huoriu þeir ættu Pælkalambed ad eta. Þesse Historia var Figura og Fyrermynd og merking vorrar Pæskahatijdar j þui nya Testa mentenu og þess saklausa Lambsins Je su Christi s̄ var lijtalaus/þ͛ er Synda laus. Vm þetta skrifar so S. Pall 1 Cor. 5. Vier(christner meñ)hofū z lij ka Pæskalamb/þ͛ myklu ædra z haleit ara er eñ Gydingarner hofdu/Þuiad vo et Pæskalamb er Jesus Christus/ s̄ þ͛ oss

oss er fornfærdur. So kallar z Spamia duriñ Es. 53. Christum eitt Lamb/og seiger/Pa hñ var sletgeñ og pyndr/ la uk hñ ecke vpp synum Muñe/ eins og Lambed sem leidt verdur til ad aplyfaß Og so sem Lambed j gamla Testament enu hlaut ad verda steikt/so vard Chris tu s steikstur a Krossenum med Bruna z Hita Guds Grimdarreide. Item/ lyka so sem peir j gamla Testamentenu/ ne ru eda støktu Blodenu Lambsins a Dy rastried og bæda Dyrustaßena/sem eru sierlegustu trie j huoriu Nwse/So skul um vier vita og hugleida ad vier erum Guds Nws/so s̄ S. Pall skrifar z Cor. 6. seigiande/Vite pier ecke ad ydar Lim er eru Mustere heilags Anda s̄ j ydur er? So eigum vier ad støkua Jesu Ch risti blode a Dyrustaße vors Nwss/ þ er vort Hiarta og vor Muñur/ so ad vier med Muñenum til vor tøkum petta H. Sacramentum/ og med Hiartanu truñ pui sem Ordeñ vppa hlyda. Item/Ly ka so sem Drottins Eingell giørde vn
 guañ

guañ Skada / þeim Hwsum sem aud kiend voru giørd/og a var ſtokt Lamb ſins Blode/þa hñ ſlo j Hel þa vom ſkor nu Egyptalands Frumgietninga/ So vill Gud ecke ad eilijfu fordiarþaſt læta eda ſtraffa þa ſem audkiender og ſnſig lader eru med Jeſu Chriſti Holld og Blods Hluttekningu/ z þeirra eru Hlut takarar vrdner. Item/eins og Gyding ar vrdu ad hallda þeſſa Skickan til æþ enlegrar Minningar allra Guds Vel giorninga/ſem þeim høfdu vered veitt er/So eigum vier og eirn:ñ med Berg ingu og medtekningu þeſſa Sacrament is/ad minnaſt allra Jeſu Chriſti Vel giørninga/ z þacka Herrañ Jeſu Chriſto/ ſem med ſiñe Pijnu og ſijnũ dau da oſſ hefur endurleyſt og frelſad/ſo ad vier ſkylldum fyrer hñ og j hønũ verda eilijflega ſæluholpner.

Vier leſũ og eirneñ/huørſu ad Gud fædde ſitt Folk med Himnamiøle vm 40 ar/ j Eydemørku/So veiter og giefur þeſſe himneſkur Jeſus oſſ j ſiñe Kuølld

enaaltijd þad sama Himna brauð sem er hans Holld/so sem han sagde til Gydinga/ Ydar Fedr átu Maña j Eydemork/ og eru dauder/ þetta er þ Brauð s̃ kom̃ med er af Himnū/so ad huør s̃ etur og dr eckur þar af/ hn̄ skal ecke deyia Joh. 6.
J añare Bok Moysis 17. lesū vier/ huørsu ad Drottiñ stod a einum steine/ og gaf Folkenu af hm̄ Vatn ad drecka.
So er Christur sa riette Hornsteirn/ vm huørn David talar Psa. 118. seigiande/ Steirneñ huoriñ Bygginngarmeñ burt kostudu/ hn̄ giefur oss þ dyrmæta edla Vatn/vm huørt hn̄ talade vid Samverska konuna/ Joh. 4. seigiande/ Huør s̃ dreckur af þui Vatne s̃ jeg mun giefa þañ skal ecke þyrsta ad eilijfu. Þañeñ var nu Himnamioled og Vatned/ s̃ af steinenum rañ/ ein Figura og merking til þessa Jesu Christi Sacramentis.

Siøtta Greiniñ.

Huøriar greiner oss eiga vpp ad vekia til þess/ ad ganga til Guds Bords og medtaka þetta heilaga Sacramentum.

Þar er fyrst Jesu Christi Skipan/ z Bipalning / þar hañ so seiger/ Taked eted/drecked/ Ep ad Meñ hlyda Bode og Bañe Veralldlegs Kongs z Nøþd ingia/þad ecke er j mote Guds Løg mæle/og þ sem þeim vndergiefnu er til gagns og goda/ huad myklu framar hær þer þa ad vier hlydi Jesu Christi Skip an og bifalningu. Og ep Monnum er skylldugt ad hallda vid magt Testamen te daudlegs Mans. Huad myklu þram ar ættum vier þa ad hallda Jesu Chrif ti Guds sonar Testament/ og riufa þ ecke. Þar þ/ huør hellst þad þlijtur og forsmaer/ sa ma vænta sier allrar olucku og reþsingar til Lijfs og Sælar.

Þar næst/ Lijka so z ómøgulegt er ad sa Madur life leinge og sie ofiukur sem huørke etur nie dreckur/ So verdum vier z andlega da..ofiuker/ ep ad vier forsom um ad taka til vor þessa Himneska Sæ lar fædu/z þaleñ er j. þessu H. Sacra mente. A døgū Postulaña/þeg^r Meñ medtoku H.Skirn z rietta Tru/þa vo

ru þeir ſo hlyðner þeſſare Befalningu
z ſkip an/ ad þeir medtoku þetta Sacra-
mentum daglega dags/ Slijk Gudræk-
ne hefur vered j ønduerdu Christneſkar
þo ad þetta ſem pleira añad kiæme vm
ſider j Misbrwk hia þm christnu þa
ſtunder lidu fram. Ad vijſſu/ vier ē dag
lega ſyndgum ættum ad hyxa til ad ha
ſa Angur og jdran/ Syndanna vegna
og opt z oſialldan forlijka oſſ vid Gud.

Þridia Grein/ þui vier eigum ad bet
gia þeſſu Sacramente optar eñ ſialldn
ar/er þeſſe/ Ad Guds otte med ſañre gud
rækne/og ødrū godū Verkū mættu j oſſ
vppvekiaſt/ aukaſt og eflaſt/ og ad vier
mættum þui helldur fordaſt Synder z
Slæpe/Þuiad lijka ſo ſem þeir Menn
ſem opt z gudrækelega ganga til heilags
Sacramentis/ vppvekiaſt meir z meir/
af H. Anda/til gudlegs Framferdis z
allra godra Verka/So þar a mote ſkied
ur þad/ad þeir ſem ecke hirda vm Guds
ord/og leinge hallda ſier fra H. Sacra
mente þeir falla meir og meir fra Gu

 de

de/ j Olucku og eilijfa Fyrerdæming.

Med þui Christur bydur oss og ʒ fal ar þetta Sacramentum ad medtaka j sijna Miñing/ þa ber oss ad syna Herranum Jesu Christo þacklæte/ huør ed var Gud/ ꝛ er/ þo vilde hñ verda Madur vorrra vegna/ og minkade sialfan sig/ ꝫ S. Pall seiger/ Phil. 2. ꝛ var Fodurnū hlydeñ allt til Krossins dauda/ Hñ heþꝛ Ref̄singena lided a Sælu ꝛ Lijkama/ so vier skyllduñ ecke vera pijnder ꝛ refster Hñ er dæmdr til Dauda/ so vier skylldū ecke med Dioflenum dæmder verda til eilijfs dauda. Hñ er ecke alleinasta da eñ ꝑ oss/ helldur og so vppriseñ/ og vppfareñ til Himna vorra vegna/ og vill ꝑ añ koma med magt ꝛ myklu dyrdarveꝛ de/ ꝛ taka oss til sijn/ jñ j ꝥ Rijked ꝫ Gu ds wtvoldū var ꝑbwed pra Vpphafe/ Mat. 25. Huør er nu þa ecke skylldug ur ad þacka hm̄/ lofa hñ ꝛ dyrka ꝑ so dan Velgiørninga og alla adra ?

J fimtu grein eigum vier vel ꝛ varlega ad yfervega Ordiñ Christi/ þar

hñ seiger/ad þetta sie sitt Holld z Blod huu[illegible]d oss aminna/ so haleita Himneska Hlute med allre Æru og audmykt z Lijtelæte ad medtaka/so ad hañ verde j oss og vier j honum. So s̄ hañ sialfur loþar og heiter øllum þeim s̄ hñs ord heyra z vardveita/ad hañ med Fødurnum og H. Anda vilie til þeirra koma/ og blijfa og vera hia þeim/ Joh. 14.

Þa er j siotta lage su grein/ sem oss ætte vpp ad vekia til ad neyta Herrans Jesu Hollds og Blods/ ad þegar vier tøkum þad til vor verduglega/ þa bindū vier oss j Brædralag og sampielag allra heilagra/hafande med þeim alla Hlute sameigeñlega/ og verdum aller eitt mz hm/so s̄ S. Paall kieñer oss 1 Cor. 10.seigiande/So s̄ þad er eitt Braud/so er[illegible]m vier marger eirn Lijkame/ epter þui vier neytum aller aþ einu Braude. Og til Ephesios 4. amiñer hñ oss ad li[illegible] j Brodurlegū Kiærleika/seigiande/ So amiñe eg nu ydur/jeg Bandinge j [illegible]rottne/ad þier ganged so s̄ hæfer yd-

uare kallan/þar þier erud jfie kallader/ mz ollu litelæte/og allre hogværd/ og med Polenmæde/og umlijded huor an an j Kiærleika/og vered kostgiæpner ad hallda eindrægne j Andanū/þ band Fr idarins/eirn Lijkame z eirn Ande/so sm þier erud kallader/ vppa eina von ydar Kallanar/Eirn Drottinn/ein Tru/ ein Skijrn/eirn Gud og Fader vor allra/sa ad er yfer ydur ollum/z þ ydr ollum z j ydur ollum. Og en aptur seiger so S. Pall/Eph. 5. ad vier seum aller Limer Christi af hns Holldе z af hns Beinū Þ inneñ eiguin vier nu ad styrkiast og stadþestast og verda so sem saman bund ner j Kiærleika z vinattu/huor vid an an nær vier riettelega medtokum þetta Sacramentum/lijka s huor lidur a Lij kamanū þionar odrum. A þetta hid sa ma aminer oss hiñ heilage Johañes 1. Þ.3.seigiande/Af þui þeckium vier hns (Jesu Christi)Kiærleika/ad hñ liet sitt Lijf þ oss/Og vier skulum og so lata vo rt Lijf þ vora Brædur. Og þegar nock ur hefur þessa Heims audæfe/ ogsier

ſin Brodur(ſin ſamchriſtin)lijda neyd og byrger ſitt Hiarta ꝼ̇ hm/Huornenn kan Guds Kiærleike ad va m3 hm? So nakorn/Elſkū ecke med Ordunū eda m3 Tungunne/helldr med Verke z ſanleika

Ʒ ſioundu Grein a oſſ pad ad vpp vekia til ad medtaka þetta Sacrament um opiar. eñ ſialldnar/ ad vier vitum ei nær ſtund og Tijme kiemur vorrar burt ferdar wr þeſſū Heime. Puiad eins z Iſraels ſyner/Þegar þeir neyttu ſijns Paaſkalambs/þa voru þeir belltader vm Lendarnar/hofdu Sko a footū/z Staf j Hende/ z ſo var þeim boded ad neyta þeſſ ꝼliotlega/eins og ættu þeir þa ſtrax ferd ꝼ̇ hondum. Exo. 12. So eins eig um vier ad neyta þeſſarar Kuølldmaal tijdar Drottins optlega/ſo ſ̄ ꝼr ed huør ke vita ſtund nie tijma/nær vier hliotū hiedan ad ꝼara/ z nær Daudeñ kiemur og kallar/ad vier ſiem þa reidubuner.

Ad ſijduſtu ſkulum vier huxa vm ſkr aꝼꝼ og þa Reꝼſing ſem koma ſkal yfer alla þa ed þetta Sacramentum z Herr

ans

ans Ord og ſkipan þlijta z forſmaa/Þ: ſo ſem Gud lætur onguar Synder j mo te hans vilia og Boðordum giordar ve ra oreþſtar/ſo lætur hñ z ecke þa oſtraþ þada nie oreffta blijfa/ſ af Ohlijdne z ſkiſku og Idranarleyſe hallda þer j fra þeſſu Sacramente/z þ forſma og for akta. Siøunda Greineñ.

Huorium þetta Sacramentum ſkal gieþed verda.

Þetta Nꝏleita Sacramentum ſkal giefaſt øllum þeim ſem af Syndū eru þuingader og þiꝏder/og hrꝏdaſt Guds Reide z Rietlꝏte med audmykt z Lijte lꝏte/þuilijka kallar Chriſtur ſialfur til ſijn/og ſeiger/Komed aller til mijn ſem erþidid z eiud af þunga(Syndaña)þre ytter/jeg vil endurlijfga ydr. Matt. 11. Þar nꝏſt ſkal Sacramentū verda gief ed øllū þeim ſ ꝏ z alla tijma hafa ha ns Velgiørninga j Miñe/epter jñſetn ingar ordaña hliodan) þar ſo ſtendur/ Giøred þad j mijna Minning. Þar ꝫ a Sacramentum ad gieþaſt þeim ſ aþ

Hiarta

Hiarta Hug og siñe lofa og dyrka Al mattugañ Gud og þacka honum ꝥ alla hans Velgiorninga ȷ hñs elskulega syne oss veitta og giefna. Snøgt ad seigia/ Aller þeir sem Jata og medkieña sijnar Synder og giora Jdran og Yfer bot af øllu Hiarta/ og hafa tru til Gudds/ ad hñ inune ꝥ Jesu Nafns skulld ꝥ giefa Syndernar/ ⁊ asetia sier ad betra ⁊ bæta siñ Lifnad og sitt Framferde/ þeir eiga ad takast til þessa Sacramentis. Vm soddan jdrande Mañeskiur/ talar Gud sialfur ꝥ Muñ Spamañsins Es. 66. seigiande/ Jeg alijt þijna Fatækt/ ⁊ þañ ꝺ hefr sorgfullt Hiarta/ ⁊ hrædest mijn Ord. Vm slijka Meñ tal[r] David Psa. 51. þar hñ seiger/ Hrygdarfullt ander er ꝥ offur ꝺ Gude er þægelegt Hrygt og sorgfullt Hiarta forsmaar Gud ecke. Slijka Geste vill Gud hafa til sijns Bords/ þeg[r] Meñ bergia þessu Sacramente.

Attunda Greiniñ.

Huorium Prestarner eiga ad vijsa fra þessu Sacramente.

Sañer Christi Þienarar eiga ecke ad giefa þetta heilaga z dyrmæta Sacramentum nockrum openberlegū Gudløstu rum/eda Guds Ords Forsmꝛckturū/Ecke helldr þeim sem liggia Idranarlauser j liotum Lifnade og syndū. Eñ samt ber þad so til/opt z tijdū/ad marger Muñ christner og Hræsnarar eru j bland þra Gudhræddu/so sem var Judas/z kuña Guds Ords þienarar ecke ad ganga þar nær/ eñ ad heyra þeirra Jatning/ og sia þeirra athæfe og sidu ð Sacrament uni medtaka vilia/Hiartad kuña þr ecke ad sia nie helldur ad ransaka. Menn gieta ecke so lifad ad þar þinnest ecke mañlegur Breyskleike medal Maña/z huad veyker ad bed hafe Herrans Christi Læresueinar j fyrsta siñe þaþr medto ku þetta Sacramentiū/þ kiener oss gud spiallleg Historia/þo leid Herrañ Jesus þañ þeirra veyklenka/af þui þr trodu á hñ/z þecktu Føduré ð hñ hafde vtsent

Eñ huor hñ er sem geingur til þess Sacramentis/hñ huxe vm ad giøra

siqna

ſijna Jatning/og ganga ſo til ſkripta og heilags Altaris/ad hn̄ a ſijdaſta dei ge þikaſt meige ſkryddur þui ſaſa Brull aups klæde/þegar Kongurin̄ geingr jn̄ ad ſia þa Gieſte ſem þeiged hafa hn̄s Kuølldmaltijd hier j Heime. En̄ ſamt ſkulu Preſtarner ſia vel og vandlega til ad giefa ecke Sacramentū þm̄ Møn̄ū ſem þ eiga ecke ad medtaka/fyrr en̄ þr rietta og betra ſig/og giøra ſaña Jdrean og Yperbot.

Pad eru fyrſt þr ſem hier j Heime lifa ſo ſem hundar og Suijn/ vm hvør ia Chriſtur talar ſeigiande/ Pier ſkulud ecke giefa Hundum Helgedomin̄/z ecke kaſta Perlū þ Suijn. Nu er eingē hel gedom ædre/og ønguar Perlr dyrmæt are en̄ þetta Sacramentū Holldz z blo ds Herrans Jeſu Chriſti/ So ſkal nu þar þ Sacramentū ecke giefaſt illū og ogudlegū Møñum ſem lifa z liggia j Syndunū ſem Suijn j Saure.

Parnæſt ſkal z þm̄ ecke leyfaſt ad ga nga til Guds bords ſ eru hardſuijrader/

og vilia ecke læta ad Ordū z aminingū godra mañа vm huoria Christur tal'' Mat. 18. z seiger ad þr skulu halldner vþa so ſ Tollheimtumeñ z Heidingiar.
Þeir ſ hafa heipt og hatur a sijnum samchristnū/ þm ber ecke ad vera Christi Giester j þessare Kuølldmaaltijd. Sie Christur vor Gud og Herra/ og ef vier erum hñs Lærisueinar/ þa hæfer ad vier fylgium hñs epterdæme/ so ſ S. Petur kieñer oss 1 P. 2. seigiande/ Hñ formæll te ecke/ þa hm̄ var formælt/ Hñ hotade ecke þa hñ leid/ helldur sette hañ þad til hñs ſ riett damer. Soddan hatur z heiptarord af ad leggia/ þ kieñer oss Christur j Gudspiallenu/ Mat. 5. tak ãde dæme af þm̄ l gãla Testamentenu ſ j Mustierenu færdu sijn'' Forner/ Nær þu offrar þijna Gaafu til Alltaris/ z þi er kiem til hugar ad þiñ Broder hefur nockud til þijn ad tala/ þa læt liggia þij na Gaafu hia Alltarenu/ z far z forlijk þa þig vid þiñ Brodr/ z kom sijdã ad off ra þijna Gaafu. Hier af kanlu sialfur

dæma/ ad a medā þier er jlla vid þiñ
nchristeñ/ bakmæler hønū hatar hñ
lastar/ þa maattu ecke medtaka þetta
lleita Sacramentum.
Fiorda slags Meñ s fravijsad a ad
ta fra H. Sacramente/ eru aller myſk
arlauser/ hardbriostad' Meñ/ vm hu
ia S. Jacob 2. talar z seiger. Vægd
laus domr mun ganga yfer þañ sem
gua myſkun syner ødrū/ Þar s amiñ
z kieñer Christur oss j Gudspiallenu
c. 6. ad vera myſkunsømū/ lijka s vor
ider er myſkunsamur. Og hūneñ þſsu
yſkunarleyse sie hættad/ þ kienner oss
hristur med Epterdæme þess Þions s
ulldr z strangr var vid siñ Samlags
on vegna lijtellrar Skulldar/ z gleymi
þre mykla Naad z myſkun s hønū
r veitt af sijnū Herra/ Mat. 18.
J fimta maata skal heilagt Sacra
entiñ ecke giefast þeim s liggia z lifa
hneyxlunarlegum liotum lifnade/ yfer
uorrū Herrañ Christur hropar Vei/ z
eiger/ Þad være betra/ ad Kuarnar stei
 m

en være bundeñ vid þeirra Hals/og va
re j Sio kastadur/þar hañ er diupastur
Slijker Mennlunar meñ eiga ecke ad ta
kast til Sacramentis/ſ͂ lifa j openber
um løstum og glæpū/Hordomsmeñ/Fr
illulijfismeñ/Þiofar/Ræinsmeñ/ſtrak
ar/og adrer þuilijker/ vm huoria S.
Pall talar/1 Cor. 5. z ſ͂bydur ad sam
neyta þm feigiande/ Ef ad nockur ſ͂ ka
llast broder(þ er christiñ)er Frillulijfis
madr/ágiarn/ Afgudadyrkare/ hædgia
rn/dryckiurwtare/eda Ræninge/ mz þm
skulu þier ecke Matar neyta. Og fyrst
þ slijker meñ eru ecke verduger ad sam
neyta ødrum riettchristnum Møñū/myk
lu sijdur eru þeir verduger ad ganga til
Guds Bords.

Niunda Greineñ.

Huørt gagn vier høfum af þessu Sacrame
nte þegar vier þad verduglega medtøkum

Pad fyrsta Gagn ſ͂ vier høfū þar
af/ad bergia Kuølldmáltijd Droitins
er þad/ad þar med audsynum vier oss
ad vera hlydeñ Børn Jesu Christi/ sa

oss

vis skipad hefur ad eta og drecka sitt Hold og Blod j þessu Sacramente/ og þa giorum vier so ſ Gud Fader hefu af Himnum ofan skipad og sagt/ Hlyd ed hm̄/ Matt.17. þessa Hlydne veitu vier Guds Syne/ Þegar vier giorū ep er hans Orde og Bifalningu.

Þar næst þegar Madur riettelega verduglega medtekur þetta Sacrame um/ þa ma hn̄ vera viss og efalaus þ vm/ og hugga sig vid Nad og Myst Guds/ ad hm̄ eru allar hans Synder giefnar/ ecke ꝼ Medtekning z Bergi Sacramentesins/ helldꝛ ꝼ Nad og gi sku Guds og hans Myskun/ Oh/ hu sæll er sa madur ſ þær og odlast Sy aña ꝼgiefning ꝼ Jesum Christū/ H ma vel seigia med David Psa.32. S er sa/ huoriū Syndernar eru ꝼgiefna Og sæll er sa madur huorium Drot tilreiknar ecke Misgiordernar.

J þridia mætta hafa þeir alla ti eina goda og rolega Säviſku/ ſ mꝫ g þwsu Hiarta ganga til þessa Guds

ds/Þuiad lijka so s̄ þr ogudlegu/z jdra
arlausu eru æ/ijd eþasamer/hrædder h
þande jlla Samvisku/so ad marger a
þeim drepa sialfa sig/so s̄ skiede Juda
þa hn̄ sagde/Illa giørde eg ad eg suc
saklaust Blod/þor sijdan z heingde s
sialþz/Matt.27. Eins giørde Achit
phel Rædgiaþe Davids Kongs z Sa
17. E·z Saul z þleire adrer. Cain j.
ma mæla þordæmde sialþan sig z sag
meire er mīn Synd/ en hún meige þg
feñ verda Gen.4. So hafa þeir gud
æddu þar a mote eina goda z rolega S
visku/þr vita Syndernar eru sier þgi
nar/eru glader j Gude z H·Anda/elsk
jn̄byrdis/z giøra gott hūiu mañe/gir
ast m̄z Simeōe z Pæle ad fara j burt r
Fride z vera hia Christo/Luc.2.Phi

Þa er hid þiorda gagn gudlegs B
ds þekkalad huør s̄ geingur þar til ve
uglega/ hn̄ blijfur j Christo z Chri
j honū/sa same veit ad hugga sig þ
med/ad eingeñ Motgangur/Sorg e
Neyd/Kuøl eda Pijsl kañ ad vera su
þur

þung og ſtor hier j Heime/ad hũ kuñe ſkada ad giora/ So ſ ſeiger S. Paall Rom.8. Sie Gud med oſſ/huør kañ þa ad vera a mote oſſ/ Hañ ſ ecke hlijfde ſijnũ eigen Syne/helldr gaf hñ wt ꝑ oſſ alla Þui ſkyllde hñ þa ecke giefa oſſ al la Hlute med hm̃? Huør vill aſaka Gu ds Utvalda? Gud er ſa ſ þa giorer riett laata? Huør vill fordæma þa? Christus er ſa ſem dæeñ er/Ja myklu framar ſa ſem vpp er riſeñ/og ſitur til Guds hæg re Handar/og bidur ꝑ oſſ.

J þimtu grein ſtyrkeſt eykſt og epleſt Trwiñ j oſſ/af Vergingu þeſſa Sacra mentis/ſo ad vier verdum óhrædder og fullhugader j mote øllum vorũ Ovinũ Diøflenũ z þeſſũ Hreckvijſa Heime/ So ad vier kuñum ad ſeigia med S. Paale/Þad eg nu liþe j Holldenũ/ꝧ life eg j Truñe til Guds ſonar/ſ mig elſka de/z gaf ſig ſialfan wt ꝑ mig/Gal.2. J þeñan maata ſkulum vier opt z tijdum mztaka þetta H. Sacramentum j otta Drottens/mz ſañre tru/vera vakande z

 ſtad

stadfaster j Truñe/og lata alla Hlu-
te skte af Kiærleikanum.
J slöttu Grein er þesse Fæda ein end
urlijßgan og Næring Sælna oorra
hin allra besta. Þuiad lijka so sem lijk
amleg Fæde styrker og hresser og endur
lijfgar lueñ og þreyttan Lijkama. Og
lijka sem Gud gaf Elia Spamanne
Krapt og styrk af einum bökudu Braud
leif z Kofiu vats/ad ganga j 40 Daga
z 40 nætr. 1 Reg. 19. So styrker Jesus
Guds soñ z vid Magt helldur Kroptil
Sælna vorra/med þessare haleitre Fæ-
du/sm̄ er söñ Medicina z Lækning/ til
ad giöra heilbrigdar Mañaña Sæler
Og ef ad vier giörum þetta med Guds
Otta og sannre Tru/ og lifū j brodur
legū Kiærleika vid vora Samchristna
med godū Verkū/ z erum so stadfaster
allt til æfeloka/ þa er þesse Fædā styrk
ing og Jñsigle vppa alla Jesu Christi
Velgiörninga/z eitt hialpsamlegt Veg
arneste/ þa vier skulum fara hiedan j
had himneska Födurland eilijfas Lijfs.

Tijunda Greinen
Vm Prof eda Reynſlu ſem S. Paall talar vm/ađur enn Madur geingur til Sacramentis?

Marger ſkilia ecke riett Ord hins H Paals/þar hñ ſeig'/ 1 Cor. 11. Huør ꝛ eirn Madur reyne ſialfan ſig/og ete ſo af þeſſu Braude og drecke ſo af þeſſum Kalcik/þui huør hñ etur og dreckur vve rduglega hñ etur og dreckur ſialpũ ſier Afellesdom/af þui hñ giorer ecke Gre inarmun a(mille)Lijkama Drottins(og añarar Fædu) Huør ſ vill profa ſialfã ſig/hñ ſkal vmhuxa og yfervega ſialfs ſijns overdugleika/ad hñ af ſialfũ ſier til ſie vegna ſinna Synda og Miſgio rda med øllu overdugur ad medtaka þta Sacramentum/med þui S. Paall ſeiger Huør overduglega etur af þeſſu Brau de/eda dreckur af Kaleik Drottins/hañ er ſekꝛ vid Hollð ꝛ Blod Drottins. Eñ vier ſkulum hugleida S. Paals ord þau ſem ſtanda þar hia/þar hñ bydꝛ/ad hu ør Madur ſkule profa ſialfan ſig / og

eta ſo af þeſſu Braude z drecka ſuo af
þeſſum Kaleik.

Og vppa þad ad vier ecke ſteytum
oſs a þeſſu Profc] eda ſoddan Reynſlu/
og þordunſt þar fyrer ad medtaka þett
heilaga Sacramentum/ vegna þeſſ vie
erum ſo overduger/ Þa ſkulū vier giæt
ad þui ſ S. Paall ſkrifar 2 Cor. 13
huar med hn̄ wtleggr ſijn ord vm Þſ
Reynſlu eda Profan/ ſeigiande/ Ranſa
ed ydur ſialfer/ huort þier erud j Tru
ne/ reyned ydur ſialþer/ eda þecke þier
ke ſialfa ydur? Soddan Reynſla e
ranſakan er ecke an̄ad enn þ S. Pa
vill/ ad vier ſkulum gieþa giætur ad v
um liþnade z vmlidnu þram̄ferde. L
er ſlijk Reynſla falen j þeſſum ept
fylgiande Greinum.

Ad þu þyrſt medkienner z jatar þ
þ gude/ ad vera eirn auman Syndar
og ad þu hafer med þijnum Syndū
ſkulldad og forþient Daudan z eilijþ
Fyrerdæming/ z ad þu kun̄er ecke ſia
ur j nockurn mata ad hialpa þier e

frelsa þig fra Syndeñe ꝫ fordæminguñe.
Þar næst skalltu audmykia þig med Angre ꝫ jdran/ ꝫ giøra so sem S. Petur giørde/ epter sitt høsunar fall/ þar stend ur ad hn̄ gieck ut og griet beysklega/ Luc. 22. So skalltu bidia Gud vm nad ꝫ myskū/ ꝫ Syndaña fyrirgiefning j Jesu Christi nafne/ ad Gud villde medtaka þig so sem þañ tijnda villurꝛfanda Saud ꝫ þañ fortapada son/ Es. 52. Luc. 15.
J þridiu grein/ Þa þu hefr af Guds ꝛlfu heyrt ꝫ medteked þa N. Aflausn þa skalltu stadfastlega trua/ ad Gud hafe fyrirgiefed þier allar þynar Synder/ epter þui ad hn̄ hefr giefed siñ Eingie teñ son j Daudan fyrir þig/ so sem S. Paull seiger Act. 13. So skal nu (goder Brædur) ollū vera vitanlegt/ ad Syndaña fyrirgiefning bodast ydur fyrir þeñan Jesū. Og j ødrū stad stendr so/ þessū Jesu Christo bera aller Spameñ vitne/ ad aller þeir sem a hn̄ trua fa fyrir hans Nafn Syndaña Fyrergiefning/ Act. 10.
Sijdā liggr a j fiorda mꝛtal/ ad ...

hafer gott Aform og alvarlegañ áseti ing/ ad bæta og betra þinn Lifnad og þitt Framferde bæde vid Gud og Menn og lofer Gude ad þu vilier þadã j fra alldrei vera honum ohlyden/eda syndga a mote honum/ Helldur deyda og nidur kefia þañ gamla Adam j þier/ hñs jll ar Nuzaner Ord og giorder/ z verda so nyr Madz z ny Skiepna. Hafer þu nock rñ Oriett eda rangt giort/ þa forlijka þig vid hann/ hafer þu ranglega nock ud hapt af einhuorium/ þa giallð hm̃ þad aptur/ Sia aumur a þeim fatæka Lazaro og sõñum Gudstakamonnum. Þu hlytur og ad fyrergiefa af Hiarta øllum þeim sem þier hafa a mote giort og broted/ Snøgt ad seigia/ Hatre og heipt/ovilld z ovinattu z øfund/og all re jllsku hlytur þu ad burtu sla wr þijnu Hiarta.

J pimta mata/er z þ vel hugleidãde Ad þo Gud alleina þgiefe Syndern'/ so s hñ tal' þ muñ Spamansins Esa. 43. C. seigiãde/Jeg/jeg er hñ s Synd ernar

nar ꝼgiefꝛ/Þa ſkalltu ꝥo ſamt ηyrt
m Chriſti Ord/og hans Bifalningu
ipan/þar hñ hefur giefid Guds ords
ienurum magt og bifalning/ hier
Iordu Synderna ad ꝼgiefa/ſo og lyk
iptur ad hallda og ꝼgiefa ecke. Þeſſ
kalltu fullkomlega trua/ad huad hell
Guds ords Þienare/epter Guds Bifa
nngu/og af hans mẏlſu/ꝛ j hñs vmb
e hier a Iordunne fyrergiefur/ꝥ ſame
er j Himnenum af Gude fyrergiefid/ ſ
ẽ Chriſtur ſeiger hia Gudſpiallamañe
nũ/Joh. 20 Og huorſu lytelmotlegur
ꝛ huørſu forſmædur ꝛ ꝼliteñ eirn Preſt
madꝛ er/eda verda kañ/ ꝥ þeſſũ Heime
þa ſkalltu(alla þa ſtũd hñ ſtendꝛ riette
lega og dyggelega j ſijnu Vmbode og
embætte)hallda hñ ꝼ Guds Þienara/ẽ
S. Pall ſkrifar 1 Cor. 4. ꝛ bidia hañ
ad hñ ſijns embættis vegna tilſeige þi
af Guds mẏlſu ꝼgiefning þiña ſynda.
Þeg þu hefꝛ nu reynt ꝛ ranſakad þig
ſialfã(ẽ ſagt er)ꝛ jatad ꝛ vidurkient þꝥ
n ſynder/med Hiartans angre ꝛ ſañre

Jdran

Jdran/þa mættu ganga fram̃ j Jesu Christi nafne/z eper Christi bifalningu og medtaka þad H. Sacramentið j fullu trunadar Trauste/vppa Guds Rad z Myskun/þa mun þ þier luckusamt og gagnlegt verda til eiliifrar Saluhialp-ar/og skalltu hugga þig jafnan mz Ordū S. Pauls þar hn̄ seiger 1 Tim. 1. Jesus Christus er komin̄ j Heimen/ ad giøra Synduga Saluhólpna/ a mz al huørra eg er hin̄ hellste/ En̄ eg fe-kc Myskun odlast/vppa þ ad Drottin̄ Jesus villde læta sia a mier alla Þo-linmæde þeim til Epterdæmis sem trua/ de verda a hn̄s Nafn til eiliifs Lijfs.

Ellifta greinin.

Huad vier eigum ad huxa og giøra/ epter þad vier høfum medteked þad heilaga Sacramentum?

Þegar þu hefur med Hiarta z Mun ne giørt þijn Skriptarmaal fyrer Gude og þijnum Søknarpreste/ hefur medtek ed þa heiløgu Aflausn og þad heila ga Sacramentum, þa skalltu fyrst þac

ka Gude Himneskū Fodr/ huor so mysk
unsamsega hefur fyrergiefed þier allar
þijnar Synder og Misgiorder/ þ siȷns so
nar Jesu Christi Nafns skulld. Þar
næst skalltu og þacka þijnum Endurla
usnara Jesu Christo/ sa ē þig hefur
so myskunsamlega Endurleyst og frelſ
ad med siñe beyskn Pijnu ꝛ bitrum dau
da/ ꝛ hefur fyrergiefed þier Syndernar
og forlijkt þig vid siñ Himneska Fodur/
Og ad hñ hefur nu med siȷnu Hollde ꝛ
Blode/ þig endurnært og lijfgad. J þri
dia lage skalltu og giora þacker þeim
heilaga Anda/sem þig hefur helgad ꝛ
upplyst til ad þeckia þiñ Lausnara Je
sum Christum/ og hans Velgiorninga
og hefur leidt þig fra Syndunum/ og
til Guds/ad ottast hñ og elska. Epter
allt þetta ꝛ j fiorda mata skalltu lifa
christelega og Gudlega j þijnu Kalle ꝛ
embætte/til huors þu ert af Gude kall
adur/med Gudhrædslu/Riettvijse Tru
og dygd/so ē þu villt fyrer Gude reikn
ing standa/og vakta þig vel/og sia þig
vm

um kring. J þrinta mata sla þu til ad
þu Mañspillest ecke af vondra Maña
umgeingnc/til jllra Orda og giørda/ og
þaþ Raad hins H. Pauls þar hñ seig
er/Lated ecke villa ydur/ jll Samrœda
spiller godū Sidū. Þar næst huga þu
um þ þu heþur Gude lofad/ad betra z
bæta þiñ Lifnad z þitt Framferde/ fal
ler ecke til þyrre Synda/so sem Suijn
i Saur/eda Hundr til spyiu siñar/giør
alldrei nockurn hluk vijsvitande og villia
nogi mote Guds Bodordū/Stattu hell
ur Dioflenū i mote/ med þm Vopnū
z verū ð S. Pall kieñer osi/Eph.6
Snøgt ad seigia/Treystu Gude z for,
lait þig oppa hñ/z bid um Raad z upp
lysing hins H. Anda/z ad Gud villde lata
sina H. Eingla vardveita þig ꝼ Di
oplenū og ollu jllu/þa mun þier vel ve
gna bæde til Lijfs og Salar/ þessa Hei
ms og añars. Og epter þui ð David se
iger Psal. 103. Myskun Drottins var
er fra eilijfd til eilijfdar yfer þm ð hañ
ottast/Þui villū vier bidia mz hinū H.
Davið

David/og seigia sem hañ sagde Psal. 33. Drottiñ þijn Myskun sie yfer oß/ epter þui sem vier vonum a þig. Og allañ þeñañ fyrr skrifada Lærdom/ vil-jum vier enda med S. Pals Ordum 1 Tim. 1. þar hañ seiger/ Gude ei-lijfum Konge Odaudlegum og allei-na vijsum/sie Lof og Dyrd ad eilijfu/A M E N.

FINIS.

